UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI:35
400.000 TL.
ŞUBAT'99

TEORİ VE PRATİK DİYALEKTİĞİNDE USTALAŞMAK

ISSN: 1301-9163
9 771301 916284

Aşkın AYRANCIOĞLU

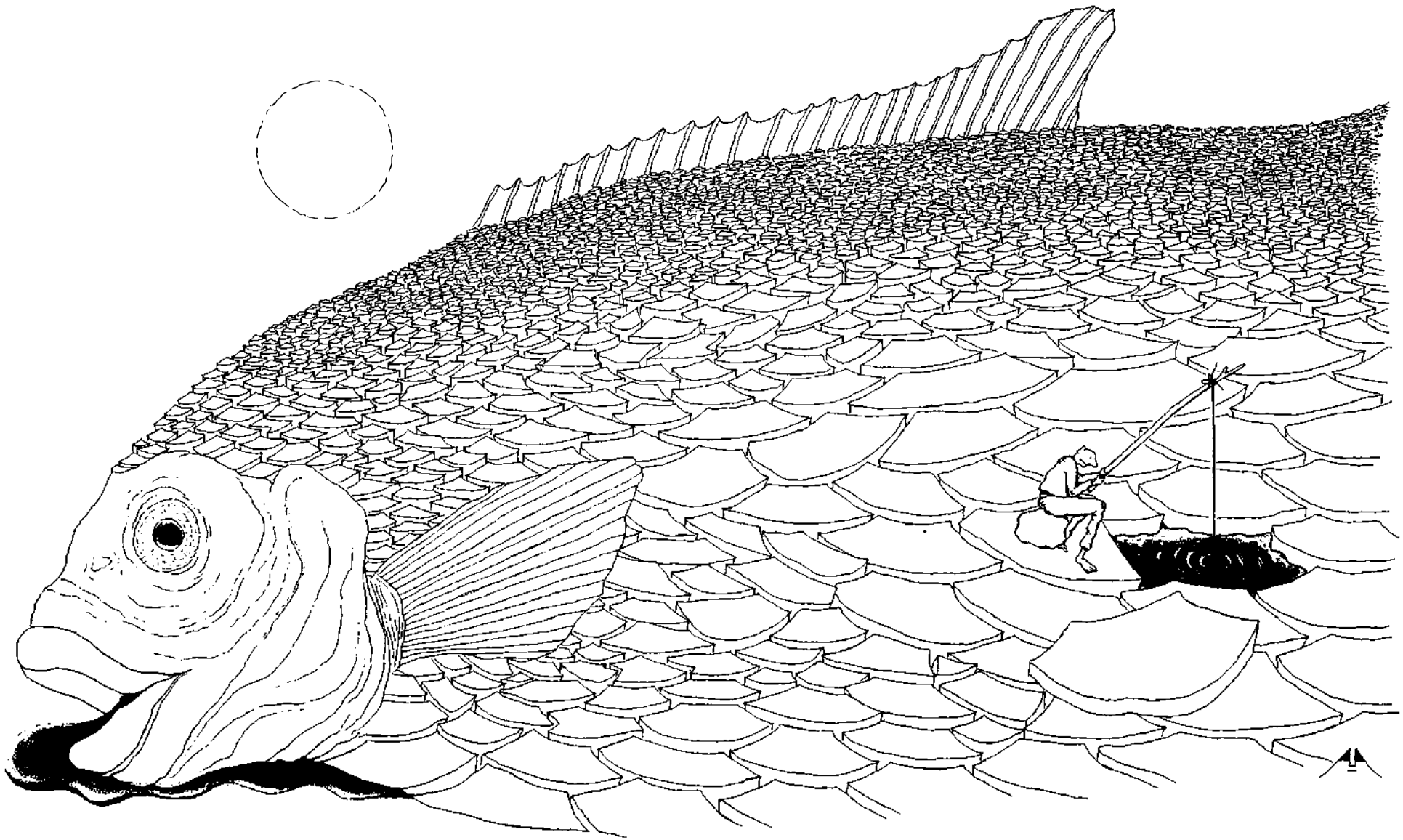

SUNU

Merhaba,

35. sayımızla yine sizinle birlikteyiz. Bir ay boyunca daha doyurucu, dolu ve eksiksiz bir sayıyı hazırlamanın heyacanıyla çalışmaya koyulduk. Ortaya çıkardığımız bu sayımızı umarız sizler de beğenirsiniz.

Güç ve olanaklarımızın seferber edilmesi gereken süreçlerden geçmekteyiz. Süreç kendi içinde zorlukları barındırdığı gibi açığa çıkarılması gereken olanakları da barındırıyor. Toplumsal çelişmelerin ve çatışmaların giderek derinleştiği böylesi dönemlerde devrimci enerjimizi, irademizi, üretimlerimizi toplumsal sorunların ve sınıf mücadelesinin pratik sorunlarının programlaştırılması ve çözümü temelinde hareket etmeyi esas almalıyız.

Bu anlayıştan hareketle bu sayımızı hazırlamaya çalıştık. Ağırlıklı olarak sayfalarımızda, yaşanan sürecin, önümüzdeki ayların olası gelişmelerine ışık tutacak yazılara yer vermeye çalıştık. Seçim sürecine dair perspektif ve yaklaşımlarımızı ifadelendirmenin yanında iktisadi krizin geldiği noktayı açımlayan yazıları beğeniyle okuyacaksınız.

Fakat diğer sayılarda olduğu gibi bu sayıda da birçok yazıyı değerlendirmede zorlandık. Son bir kaç sayıdır sayfa sayısını arttırmamıza rağmen (ki bu arttırımı bir çok zorluğa katlanarak yapabiliyoruz) derginin mevcut haliyle, hacmiyle bu yazı yoğunluğunu kaldıramıyoruz. Dolayısıyla gönderilen yazıların kısa özlü tutulmasına özen gösterilmesi istemimizi anlayışla karşılayacağını bekliyoruz.

Geçen sayımız yine toplatıldı. Toplatma gerekçeleri hep aynı hikaye. Toplam 6 yazıdan dolayı toplatma kararı verilen dergimizin dağıtımını yeterince yapamadık. Zorlandık. Okurlarımızın bu zorlukları bizimle paylaşma konusunda daha duyarlı ve yaratıcı çalışmalarda bulunmalarını bekliyoruz, istiyoruz.

Abonelik süreleri dolan okurlarımızın aboneliklerini yenilemek istiyorlarsa bize bildirmelerini bekliyoruz.

Bir sonraki sayıda buluşmak üzere...

Geçen sayının 68. sayfasında yer alan şiir Sevim Çoban A. arkadaşımza aitti. Yazmayı unuttuğumuzdan dolayı kendisinden özür diliyoruz.

UZUN YÜRÜYÜŞ

ŞUBAT 1999 SAYI: 35 (Ayda bir çıkar)

Fiyatı: 400.000 TL(KDV Dahildir)

İÇİNDEKİLER

DEVRİMCİ PRATİK DİYALEKTİĞİNDE USTALAŞ....	2
Seçim süreci, parlemento ve dev.. / **UMUT ŞENGÜL**.	4
Sarsıntı sürüyor..... / **KEMAL KALANLI**.....	9
Çalışmada devrimci tarz(2) / **UMUT ŞENGÜL**.....	12
Cezaevlerine yönelik baskı politika.. / **SEVGİ YILMAZ**	16
"YDD" kapitalizmi ve kriz / **TEMEL DEMİRER**.....	19
İnsanın küçülebilme olasılığı / **MEHMET YEŞİLTEPE**	27
1925 ulusal başkaldırısı ve şeyh said / **ERDAL KIR**....	29
"Bilge evre" üzerine (3) / **OZAN VELİ**.....	32
Geleceğin Felsefesi (1) / **BAYRAM KAYA**.....	40
İki tip baskı/ **MUZAFFER ORUÇOĞLU**.....	45
Kamuran'a mektup / **OZAN VELİ**.....	46
Kemalizm (8) / **OTURAN ADAM**.....	47
Ataerkil egemenlik.....(4) / **ZELAL ZEL**.....	55
Sorumluluk bilincin kazanmak / **REFİK ORAL**.....	57
Devrimci Enternasyonalist Har../ **SERDAR ÇAKMAK**	58
Utanç nem çekicidir; yürek..../ **MEHMET YEŞİLTEPE**	60
Asi gülüşlü Özcan'a/ **D. ÖZCANDAN**.....	62
İlkelliğin bilgeliği (6)/ **ZEYNEL EKİM-KALMAN ARİN**.	63
Mahşerin son atlısı / **ŞİRİN IŞILCAN**.....	67
Irkçılık ve Avrupa merkezcilik/ **MELİH ÇETİN**.....	69
Taşra üniversiteleri ve gençlik/ **ÖZGÜR DENİZ**.....	71

TOHUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA
Sahibi ve Yazılışleri Müdürü CELAL TOKAÇ
Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı Sok. Çeşme Han No:21/3 Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi Tohum Basım-Yayın
Baskı: Yön Matbaacılık

Avusturya İrtibat Adresi
B. KAHRAMAN, Enns gasse 2133
1020
Wien-AVUSTURYA

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık		Altı aylık	
Yurtiçi:	5.000.000 TL	Yurtiçi:	2.500.000 TL
Yurdışı:	100 DM	Yurtdışı:	50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 736293
Pound(İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Şub. 3179665
Mark(Almanya) Hesabı/ Beyoğlu Şub. : 3179670
VAKIFBANK/Şilin Hesabı/BeyoğluŞub(026):4025512

Teori ve pratik diyalektiğinde ustalaşmak

"Devrimin teorisini, yöntemlerini bilmek isteyen devrime katılmak zorundadır." (Mao)

Devrimci mücadelede dünyayı doğru olarak bilmek ve hayatın bütün alanlarında köklü değişiklikler yaparak ilerlemek gereklilikten çok bir zorunluluktur. Bilmek ve yapmak arasında zorunlu diyalektik bir ilişki vardır. Doğru tarzda öğrenmek işin bir yanı iken diğer önemli yanı da bunun pratikte ifade oluş tarzıdır. Öğrenme, insanın kendisini değiştirmek ve öğrenmek kabiliyetini belirli bir disiplin içinde eğiterek öznel dünya ile nesnel dünya arasındaki ilişkileri doğru bir tarzda düzenlemesini kapsar. Nesnel dünyayı doğru olarak öğrenmek ve bu temel üzerinde onu değiştirerek yeniden kurulmasını gerçekleştirmek tarihsel materyalist bilgi öğretisinin temelini oluşturur. Bilimsel bilgi edinme ve bu bilgiye uygun olarak dünyayı değiştirme süreci; belli oranda itekleme ve zorlama olmaksızın kendiliğinden gerçekleşemez.

Dünyayı tanımak, kavramak için edindiğimiz bilgi, dünyayı değiştirmek, yeniden kurmak için pratiğe yöneltmediğimizde bir değer oluşturmaz. Maddi bir güç halini alamaz. Bilginin maddi bir güce bürünmesi, onun yaşamı değiştirmesine bağlıdır. Bilimsel bilgi; nesnel dünyanın gerçekliğini ortaya çıkarmakla kalmaz, dünyayı değiştirmeyle kendini somutlar. Dünyanın nesnel yasalarını tanımlamak, gerçekliği açıklayabilmek bilginin bir yanını oluşturur. Bilimsel bilginin diğer yanı ise dünyanın nesnel yasalarından edindiğimiz bilginin yeniden nesnel yasalara uyarlayarak yaşamı, dünyayı değiştirmek oluşturur. Böylece bilimsel bilgi bir bütünlük kazanır. Pratikten kazanılan bilgi tekrar pratiğe uyarlanarak maddi bir güç oluşturur. Bilgi, toplumsal pratikten soyutlanarak kazanılamaz. Toplumsal pratikten kazanılan bilgi tekrar toplumsal pratiğe yöneltilmediğinde cansız --ölü– bilgi olarak kalır. İnsan yaşamına yön vermez. Teori ile pratik arasındaki diyalektik bağı; onun yaşamdan çıkarılması ve yaşama uyarlanarak tekrar bilgiye dönüşmesidir. Bilimsel bilgi canlı bir bilgidir. Yaşam içinde sürekli gelişir, yenilenir. Marksistler *"toplumdaki üretim faaliyetinin basamak basamak yükseldiğini; yüzeyden derine; tek yanlılıktan çok yanlılığa eriştiği"*ni (Mao) esas alırlar.

Her gelişme, ilerleme insan bilgisinin gelişmesinde zenginleşmesinde temel oluşturur. Bilginin kendisi pratiğe bağlıdır, pratiğin bir yansımasıdır. Pratikten çıkan bilgi, pratiğe yöneltildiğnde pratiğin gelişimine yönverir. Pratiği geliştirir. Geliştirilen pratikten yola çıkarak bilginin derinleştirilmesi süreci başlar.

Nesnel dünyanın yasalarını doğru olarak öğrenmek, öğrendiğimiz nesnel yasaların gelişmesine yön vererek dünyayı değiştirmek teori ve pratik diyalektiğinin bütünlüğü üzerinde yaşam bulur. Devrimci teorinin önemi, onun dünyayı ve yaşamı değiştirme gücünden gelir. İçinde yaşadığımız zorunluluklar dünyasını değiştirerek özgürlükler dünyasını yaratmak, devrimci teoriyi yaşamdan çıkartarak yaşama yöneltecek bir müdahaleyi, yönlendirmeyi gerekli ve zorunlu kılmaktadır. Nesnel dünyayı tanımlama ve değiştirmeye öncülük etme misyonu ve bunun tarihsel sorumluluğu sosyalistlerin ve sosyalist kurumların omuzlarındadır.

Dünyayı değiştirme sorumluluğunu omuzlarında taşıyan sosyalistler ve sosyalist kurumlar teori ve pratik diyalektiğinde ustalaşmadan yükümlendikleri sorumluluğu başarıyla yaşamsal kılamazlar. İçinde yaşadığımız nesnel dünyaya egemen olan sınıflar, egemen oldukları dünyanın değişiminin önüne set çekmek için bütün güçleriyle direnmenin yanında, ideolojik-kültürel-siyasal egemenlikleriyle muazzam bir direnç göstermektedirler. Toplumun bilinçinde egemenlik oluşturarak dünyayı değiştirme pratiğinden uzaklaştırmanın yanında, sosyalist ve sosyalist kurumların bilinçlerinde yanılsamalar yaratmanın koşullarını oluşturarak egemenliklerini daha uzun bir zaman dilimize yaymaya çalışmaktadırlar. Keza, bin yıllardan bugüne oluştura geldikleri alışkanlıklarla insanın kendini tekrara dayanan dar döngüsel yaşam tarzı içinde biçimlendirilmesi ile oluşturulan,

basit iş bölümüyle insanın çok yönlü gelişiminin önüne geçilmesi vb. olgularda aydınlanarak dünya gerçekliğini tanımlama, dünyayı değiştirme pratiğine yönelmesinin önünde de önemli bir direnç oluşturmaktadırlar. Mevcut bu gerçeklik, sosyalistlerde ve sosyalist kurumlarda da önemli etkiler yaratmıştır. Bilimsel sosyalist aydınlanmada çarpıklıkların oluşmasında, yanılsamalarda önemli bir yer tutmaktadır. Sosyalistler ve sosyalist kurumlar, teori ve pratik diyalektiğinde ustalaşarak bu direnci kırabilirler. Toplumsal pratiğin örgütlenmesine koyulan sosyalistlerin, bilimsel sosyalizmin en yüksek ilkesi olan teori ve pratik birliğini sağlayarak kitlelerin yaratıcı enerjisiyle dünyayı değiştirme pratiğine yönelmesi sosyalist öncülerin görevidir.

Sosyalistler ve sosyalist kurumlar içinde yaşadıkları zorunluluklar dünyasından, onun yaşam tarzından, alışkanlıklarından köklü bir kopuş sağlamak zorundadırlar.Bilimsel sosyalist teoriyle donanıp aydınlanmadan, toplumsal gerçeklik düzleminden sınıflar mücadelesine girmeden bu kopuşu olumlu yönde geliştirmek, ileriye taşımak mümkün değildir.

Kitlelere önderlik eden sosyalist öncülerde aydınlanma gerekli ve zorunludur. Marksizmin bilgi öğretisiyle aydınlanmalıyız. Aydınlanma teorik bir sorun değildir. Teorik yan aydınlanmanın bir ayağını oluştururken, diğer ayağını teorinin yaşamımıza yön veren pratik yanı oluşturur. Aydınlanma için zorunlu olan iki ayağı bütünleştirmeden aydınlanma sağlanamaz. Yaşamı değiştirmek için yaşamın her anını bütün yönleriyle ortaya çıkarılması gerekiyor. Kolektif bir yaşamın gerekli/zorunlu olduğu teorisini yapıp, pratik yaşam içinde kolektif yaşamın gerekliliğini yerine getiremiyorsak, bireyci davranışlarımız pratiğimize yön veriyorsa aydınlanmanın uzağındayız demektir. Dünyayı değiştirme mücadelesini örgütlemeye çalışan sosyalist öncülerin, kolektif üretimlerini, çabalarını yaşamlarında somutlayarak ortaya koymaları gerekiyor. Aydınlanmış sosyalist öncünün pratiğine bu anlayış yön vermiyorsa, sosyalist aydınlanmadan sözedilemez.

Lenin, "*devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz*" derken önemli yanıyla bunu anlatmaktadır. Devrimci teoriyle aydınlanmayan bir hareket, devrimci bir hareket (sosyalist) olamaz. Devrimci teoriyle aydınlanmayan bir hareket, teoriyi pratikle bütünleştirme becerisini geliştiremez. Keza, devrimci teoriyi toplumsal gelişim süreçleri içinde yeniden düzenlemeyen, her toplumsal gelişim süreci içinde teoriyi yeniden üretmeyen bir sosyalist hareket devrimci teoride ustalaşamaz.

Öncüde de aydınlanma gerekli ve zorunludur. Bu olmaksızın sınıfa kitlelere öncülük yapılması mümkün değildir. Aydınlanma doğal olarak insanın kendisini ve dünyayı anlayabilmesi, kendisinin de bir parçası olduğu nesnel sürecin yasalarını bilmesi sonucu oluşur. Ve genel anlamda bilgilenmeyi kapsar fakat aynı zamanda da aydınlanma pratik bir süreçtir. Bu süreç, toplumsal pratik içine girmekle edinilebilir. Amacı da onu değiştirebilmek ve insanın yaşamı için en olumlu ve yüksek bir niteliğe kavuşturabilmektir.

Ama her şey den önce köhne miş görüş ve yöntemlere karşı bir duruşu sağlamak ve kalıcılaştırmak için aydınlanma gereklidir. Çeşitli biçimlerdeki burjuva egemen sınıfların dünya görüşünün devrimci saflarda tekrar boy atması, proleter-devrimci aydınlanmanın sürekli ve kalıcı hale getirilmemesinin önemli bir yeri vardır.

Böylesi bir çalışmada, devrimci mücadelemizde ancak kolektif bir çaba ile derinleşebileceğimizi ve anlamlı bir seviyeye ulaşabeleceğimizi unutmadan, tek yönlülüğe düşmeden teorik ve pratik görevlerimizi yerine getirmeliyiz.

Seçim süreci, parlemento ve devrimci taktikler

Umut ŞENGÜL

I-) SEÇİM ALDATMACASI

Hiç bir toplumsal gelişme tek başına bir süreçi açıklamaya yetmez. Hemen her düzensizlik bir düzenden, her düzen bir düzensizlikten, her bunalım bir istikrardan, her istikrar bir bunalımdan geçerek gelişip olgunlaşır. Her özel durumun genel bir gidişattın doğallığına bağlı olarak gelişeceğinin/geliştiğinin bilinmesi gibi her bir özel durumun kendi özel yasalarıyla ele alınıp incelenmesi, özel olanın bilinerek genele varılması ve bütünün kavranmasının gerekliliğini de bilmek gerekir.

Yaşadığımız coğrafyanın toplumsal değişim grafiği oldukça hareketli. Otuz yılda üç ayrı darbe ve bir çok ara yükseliş ve iniş temposu ile toplumsal hareketliliğin ayırıcı kimi özelliklerini taşımaktadır. Bu toplumsal hareketlilik, –doğal olarak– değişken bir kitle psikolojisi ve karmaşık bir siyasi arena yaratmıştır.

DP döneminin kabaran sorunları, 27 Mayıs'la ve görece "demokratik" bir anayasayla kontrol altına alınırken, kitle psikolojisi ve etik yönelimindeki ibre generallerden yana kayacaktı. Hatta devrimci çıkışların ilkleri önemli oranda bu etkiden beslenecekti. Mahkemelerde 27 Mayıs anayasası savunulacaktı. 12 Mart'ın yarı askeri faşizmi, devletin 'tehlikeyi' sezdiği yöne yönelmesi ve bu kez bunu yine askeri gücüyle yerine getirmesi şaşırtıcı değildi. Tabi bu durum ilerleyen süreçlerde daha net anlaşılacak ve kavranacaktı. Generallere güven işi de önemli oranda darbelenecekti.

27 Mayıs sonrası oluşturulan parlamento ve o süreçlerde –12 Mart'a değin– yaşanan yönetim deneyimleri, kemalist iktidarın faşizan tarihinde en işler olan dönemini kapsar. Bu görece demokratik dönem, 12 Mart süreciyle kesintiye uğradığında, kitlelerin parlamento ve seçim 'aldatmacasına' ilgisi daha da yoğunlaşacaktı.

70'lerin sonlarına doğru toplumsal muhalefet dalgalanmalarla kıyılara ulaştığında, parlamento sıradan bir "domuz ahırı" yüzünü aşiyane edecekti ki, yığınların yükselen devrimci kabarışı, bu işlevsiz burjuva zırvasını iyice silikleştirecekti.

12 Eylül karanlığında, parlamento; 'Danışma Meclisi' şeklindeki uyduruk cunta emirliği halini aldı ve her yerin kan, katliam ve göz yaşıyla yıkandığı bu koşullarda, Kamer Genç ve Cüneyt Canver vb. bir kaç kişinin, –pek de bir anlam ifade etmeyen– çıkışları; bir nevi parlamentodan yararlanma örneklerinin somut ama kendiliğinden ve komunistlerin iradesi dışında gösterime girmesiydi. –Ki bu şahsiyetlerin genel siyasal pozisyonları ve ideolojik duruşları hiç de günün parlamenter anlayışlarının ilerisinde değildi ve sonrası süreçlerde bu durum daha belirginleşmekle birlikte, tüm muhalefetin zorla susturulduğu koşulda, 'idamlara hayır' oyu vermek gibi çıkışlar anlamlıydı–

Sonraki süreçlerde parlemento ve seçim aldatmacası kitleler nezdinde eski biçimlerini alarak sürecekti. Burada önemli temel mesele, parlemento ve devlet işlerliğini-ilişkisini doğru kurmak ve de bunun kitleler nezdinde gördüğü 'değeri' doğru saptamak olacaktır.

Burjuva ideologlar, liberal reformistler ve döneklerin hemen tümü, devlet olgusunu parlementodan ayırır ya da devleti parlamento olarak, onu en yüksek idari merci ve belirleyici güç olarak sunmaya çalışırlar. Sorunları, 'iyi' bir parlamento oluşturmakla çözeceklerini vaad ederler. Bu çerçevede çeşitli reçeteler sunar, sınıf uzlaşmazlıklarını bir araya getirmeye çalışırlar. Seçim aldatmacalarıyla, kitlelerin en yüksek düzeyde temsil edildiğini yutturmaya çalışırlar.

Oysa *"Bu ülkelerin tümünde de 'devletin' asıl işleri perde arkalarında yürütülmekte, devlet daireleri, bakanlıklar ve genel kurmay tarafından görülmektedir. Parlementoya ise özel olarak 'sıradan halk'ı aldatmak amacıyla laf ebeliği yapma görevi verilmiştir."*(Devlet ve Devrim, Lenin)

En gelişmiş burjuva "demokrasisi" yönetiminde dahi parlementonun işlevi, Lenin'in belirttiği biçimdedir. Özellikle de bu tanım; TC gerçeğine çok açık bir uyum göstermektedir. Bu durum özellikle de 92'lerden sonra ve gelinen noktada, devletin açığa çıkan "gizli" işleriyle daha iyi tanıtlanmaktadır. Parlamento, sadece perde arkası işlerin alalanmasında vitrin oluşturmaktadır.

Genel kurmayın ve en üst yargıyı, yürütmeyi, belirleme ve notayı, afaroz ve vaftiz vb. tüm görevleri üstlenmiş MGK'nın, yine parlamenterleri yerli memurları gibi kullanan CIA ve çete liderlerinin, mafya babalarının devlet için nasıl canla başla çalıştıklarını gördük.

Kemalist iktidarlar döneminde; bugünkü kadar devletin teşhir olduğu uve tüm çirkinliklerin ayyuka çıktığı bir başka zaman dilimi yoktur. En "sıradan insan" dahi büyük bir umutsuzuk içindedir ve çoğu kere, "*hiç birinin diğerinden farkı yok*" ya da "*o da gelse bir şey değişmeyecek*" diyebilmektedir. Ama yine de alternatif çıkış ve yönlendirmelerin belirleyici olamadığı durumda yığınlar sandık başına gitmekte ve kendisini güldürecek, rezil edecek bir kaç vekili belirlemektedir. Yani sadece yığınların hoşnutsuz olması ve parlamentodan umutsuzluk duyması, yığınların doğru yöne kanalize olması için yeterli değil. Aynı zamanda alternatif gelişmelerin tarih sahnesine çıkması gerekecektir. Böyle olmadığı durumda, seçim aldatmacası işlevine uygun olarak sürecektir.

Toplumsal gelişmelerin çeşitli evrelerinde, kitle mücadelesinin durumu, siyasal-sosyal çelişkilerin kapsamı -şiddeti- kitlelerin motivasyonu ve yönelim noktaları önemli yanları oluşturmaktadır. Kitleler nezdinde seçim aldatmacası ve parlemento denilen 'ahır'ın işlev ve etkileri özenle irdelenmeyi gerektirir. 80'nin sonlarında gelişen toplumsal muhalif dalganın eylülle birlikte alanlarda katil cunta şeflerini alkışa boğan aktivite içine girivermesi gibi örnekler, yönlendirmenin önemini göstermekte ve tanıtlamaktadır.

Aldatmacaların tümü, ancak karşıtlıkları ve gerçek rolleriyle somutlanabildiğinde etkisizleşecektir. Bunun için seçim sürecini bir karşı etkiye dönüştürerek, devrimci teşhir cepheleri oluşturmak, toplantı, panel, gösteri ve çok çeşitli biçimde propaganda araçlarını devreye sokarak yığınları uyarma görevini somut pratik işlerlikler durumuna getirmek acil görevler arasındadır.

II-) PARLAMENTODAN YARARLANMANIN GÜNCELLİĞİ

Türkiye'yi saran seçim sürecinin, parlamento ve yerel seçimler yanıyla **iki işlevi** işlemiş olduğundan, **bu her ikisini birbirinden ayırmak gerekmektedir**. Birinci olarak parlemento ve parlamento seçimi karşısında tavır sorununu ele alacağız.

Genel anlamda, "parlamentodan yararlanılabilir" doğrusu, özgül taktiklere yanıt değildir.

"*Marks, **özellikle koşulların devrim için hiç de elverişli olmadığı durumlarda**, anarşizmi, burjuva parlamentoculuğunun 'domuz ağılı'ndan bile yararlanmasını beceremediği için amansızca mahkum etmesini bildiği gibi, parlementoculuğa gerçekten proleter devrimci bir eleştiri yöneltmesini de bilmişti.*"(abç) (Lenin, Devlet ve Devrim)

Lenin'in Marks'a atfen aktarıp savunduğu vargılardan, "*özellikle koşulların devrim için hiç de elverişli olmadığı durumlarda*" anarşizmin tümden red politikasını eleştirmekte ve parlamentodan yararlanmanın koşullarını diğer yandan da parlamentonun eleştirisini ve onun karşısında olmanın gerekliliğini ve koşullarına da işaret etmektedir.

Yaşadığımız süreç ve coğrafyamız açısından ele alındığında; koşulların "devrim için uygun"luğu ne ifade eder. Eğer bu koşullar, devrimci durum ve onu yansıtan özellikler ise –bugün açısından– 'nesnel koşulların devrim için uygun olmadığını' söyleyecek aklı başında birinin olduğunu sanmıyoruz. Devletin ve onun kurumlarının –en başta da parlamentonun– teşhir olduğu ve gerçek yüzünün bilinir hale geldiği daha uygun koşulların varlığı söz konusu olmamış –belki de– bundan sonrada olmayacaktır.

Süreç, öznel koşulların oluşturulması yanına ihtiyaç duymaktadır ki, bu da seçim ve parlamento gerçeğini, yığınların daha ileri mücadele biçimlerinin önüne geçirmemeyi gerektiren önemli bir yana bağımlı olacaktır.

Coğrafyamızın yakın tarihi ele alındığında, parlamentodan yararlanmanın bir gereklilik olduğu süreç, 12 Eylül sonrası süreçti denilebilir; ki orada da seçim veya temsili bir seçim yoluyla parlamento üyelerini belirlemenin koşulu yoktu. Cunta şefleri, tepeden belirlediği ve sırf adına 'danışma' dedikleri uyduruk bir 'meclis' sözkonusuydu. Cunta koşulları sonrası ilk seçimler süreci bir tercih süreci olarak parlamentoyu kullanma veya ondan yararlanma işlevi taşıyabilirdi. Fakat özellikle 90'lara doğru ve 90'ların içinde parlamento kesinlikle yığınsal mücadeleyi geri çekecek –ve teşhir olmuş, halkın gözünden düşmüş bir kurumdan yararlanmak– adına ne denirse densin, kitlelere umutsuzluğu umut olarak göstermek olacaktır.

Bu süreçler içinde Kürt ulusal özgürlük mücadelesi ve onun demokratik alandaki parlamento deneyleri ayrı tutulmayı gerektirir. Burada Kürtlere legal alanlarda dahi tahammül edilmeyip milli baskıya uğradıklarını ve savaşmanın kaçınılmaz olduğunu tanıtlama açısından anlamlı çıkış ve parlamentoyu teşhir faaliyeti olarak bir gereklilik halini almıştır. Ayrıca, ulusal

özgürlük mücadelesinin silahlı biçimlerinin meşru zeminde olduğunu tanıtlayan bu taktiksel –ya da başka biçimdeki– politik uygulamaların önemi reddedilemez. Ve bunun pratik deneyleri gerekli cevabı da vermiştir.

Bugün açısından parlamentodan yararlandığını hatta onu teşhir etme faaliyeti içinde olduğunu söyleyen aynı zamanda kurtuluşun bir sistem değişikliğinde olduğunu da üstüne ekle-

Kürtlerin tavrını ortaya koymak, onu tüm karşı engellere rağmen –açıkça– özgürlük istemleri olarak ifade etmek, aynı zamanda tüm sosyalist ve devrimcilerin bu tavrı açıkça destekleyen somutluğunu saptamak açısından genel seçimleri bir tür referanduma çevirmek en önde gelen tarihsel görevdir.

yen, EMEP, SİP gibi partilerin pratik işlevi nedir? "*Burası bir ahırdır; ama biz de bu ahırdakilerin yanına girerek ya da girmeye çalışarak onların gerçek yüzünü teşhir edeceğiz*" mi diyorlar?

Evet söylemlerin bir yanı bu. İster seçim koşullarına uyarak, onları yerine getirerek seçime katılsın, isterse bu koşulların dışında kalsın, açıktır ki, bu oluşumlar, yığınlara bu yönde mücadele biçimlerini işaret etmekte, onları kendi programları ve partilerinin mücadele biçimleri için bir araya çağırmaktalar.

ÖDP daha açık bir biçimde iktidara halkı taşıyacağı aldatmacasına sarılmakta ve propaganda etmektedir. Bütün bunlar parlamentonun gerçek işlevini gizlemeye yaramaktan, yığınlara yanılsamalı bir "kurtuluş" yolu göstermekten öteye ne olabilir?

Gerçekten devrimci bir parti, özellikle de bugün açısından devirmci bir programa sahip bir parti, ahırdakilerin yanına gitmeden ya da yığınlara bu ahırı işaret etmeden de gerekli teşhir ve tecrit faaliyetlerini yürütebilir. **"Parlamento'dan parlamentoyu teşhir edeceğiz" süreci geri bir süreçtir. Kitlelerin parlamentodan kopmaya, seçim aldatmacasını açımlamaya meyl ettiği yerde, "biz parlamentoda ayrı –hatta devrimci– işlev görecegiz" söylemleri, açıkça kitleleri 'ilerici', 'devrimci' söylevlerle kandırmaktan başka bir şey değildir.**

Düşünün ki EMEP, SİP, ÖDP vb. partiler bir blok oluşturup ve var olan seçim koşullarının zorluklarını da aşıp parlamentoda çoğunluk oluşturacaklar; sermaye bunlara herhangi bir direnç göstermeyecek. (Olur ya işin doğası belki tersine işler.!) Ve bunlar, 82 anayasası da dahil köklü reformlara gidecekler ve yine sermaye çevreleri buna direnç göstermeyecek. (Tabi bu arada MGK gibi oluşumları da reforme etmiş olacaklar.) Ve Kürt sorununu da barışçıl biçimde –Kürt halkına demokratik istemlerini kazandırarak– halledecekler. Memurlara örgütlenme, öğrencilere demokratik-özerk üniversite hakkı, sosyal-siyasal reformlar, insan haklarında iyileştirmeler ve biraz da çetelerin üzerine gitme gibi görevleri yerine getirecekler. Piyasa ekonomisini terk edip, devletin büyük tekellere satılmış tüm mallarını –karşılığını ödeyerek– geri alacak ve devletleştireccekler, işsizlik ve sağlık sorunlarını çözecekler. vs. vs. vs. (Gözlerinizi yumun ve bu düş aleminden çıkmayın)

Bunların tümü aslında sosyal-demokratların ağzındaki söylemler ve bu baylar bu reformları dahi gerçekleştirecek koşulların olmadığını, böyle bir olanağın ve fırsatın tanınmayacağını çok iyi –hatta en iyi onlar– bilmektedirler. Hele bir de devrimden ve iktidarı halka vermekten bahsedecekler. Bunlara gülünür! **Bu cephe, devrimi reforme eden ve devrimci programlar açısından sakıncalı olanıdır.** Çünkü bunlar daha direkt sistemden hoşnut olmayan kitlelere hitap etmekte ve sistemden kopma eğilimi yüksek olan işçi-köylü-gençlik-aydın çevrelerini çağrıları altında toplamaya çalışmaktadırlar.

Yukarıda saydığımız reformların gerçekleşmesi devrimin zararına değil, aksine yararınadır ama bunlar dahi parlamenter yolla ya da esas yanı buraya dayanan mücadele biçimleriyle elde edilemez. Bu gerçek, bizim hüsnü kuruntumuzun ürünü değil, somut devlet işlerliğinin, sermaye yasalarının ve varolan iktisadi erkin bir sonucudur. Daha asgari düzeyde reform talepleri dahi uygulanabilmiş değildir.

Devlet mekanizmalarının devrimci bir programla topyekün değiştirilmediği ve yerine yeni nitelikte halkın devlet aygıtlarının geçirilemediği koşullarda, adı ister 'sosyalist' ister 'komünist olsun, parlamentoya gelecek olan her gücün, bu devlet gerçeğine bağlı kalacağı kaçınılmazdır. Kimi siyasal, ekonomik kazanımların da yine esas olarak yığın mücadelesinin parlamento dışı biçimleri sayesinde elde edileceği bilinmelidir. Bu gerçek defalarca kez doğrulanmıştır. 1917 Şubat burjuva demokratik devriminden sonra iktidara geçen sosyalist devrimciler ve Menşevikler'in gördüğü işlevi, Lenin'den aktaracağımız uzunca bir pasajla anlatmaya çalışacağız. Buradaki iktidara geçiş biçiminin devrimci tarzı ve uzun mücadele biçimlerini de bir tarafa bırakırsak, –ya da bunlarsız da bizim reformcu baylarımızın "iktidar" olmalarını varsayarak bir karşılaştırma yaparsak, devletin ve onun kurumlarının nasıl işlemeye devam ettiğini ya da edeceğini görmek açısından anlamlı olacaktır.

"*İktidardaki 'Sosyalist-Devrimci' partinin yayın organı Dyelo Naroda, geçenlerde yayınladığı bir baş yazıda, 'herkesin' silasi fuhuşa batmış olduğu 'kibarlar alemi' mensuplarının o eşsiz açık yürekliliğiyle, başında 'sosyalistler'in (bakın bu işe); bulunduğu bakanlıklarda bile tüm bürokratik aygıtın eskisi gibi durduğunu, eskisi gibi sürüp gittiğini ve devrim önlemleri 'dilediği gibi' baltaladığını itiraf etmiştir! Bu itiraf olmasa bile sosyalist-devrimcilerin ve Menşevikler'in*

hükümete katılmaları olayının kendisi bunun böyle olduğunu kanıtlamıyor mu? Bu itirafın tek dikkate değer yanı, Kadetlerin bakanlar takımının, sayın Çernovlar, Rusanovlar, Zenzinovların ve Dyelo Naroda'nın öteki yazı kurulu üyelerinin, 'kendi' bakanlıklarında her şeyin eskisi gibi durduğunu çok önemsiz bir şeymiş gibi hiç yüzleri kızarmadan ilan edecek kadar utanma duygularını yitirmiş olmalarıdır! Enayi köylüleri aldatmak için devrimci-demokratik laflar; kapitalistlerin "yüreğinin yağ bağlaması" için de bürokrasi ve kırtasiyecilik. İşte, 'dürüst' koalisyonun özü budur."(Lenin, Devlet ve Devrim)

Burada eski devlet mekanizmasının yenisiyle yer değiştirmediği koşullarda, kendisini 'sosyalist' diye tanımlayan güçlerin parlamentoda yer edinmesinin somut ve gerçek örneklerini vermektedir. Şimdi bizim "sosyalistlerimiz" "bizim amacımız bu değil" diye haykıracaklardır. Ama biz de "bu koşullarda başka bir şey olması mümkün değil" diye haykıracağız. Yığınların sosyal-siyasal-ekonomik reform mücadelelerini destekleyeceğiz ama bunları devrimci kalkışmalara yararlı olduğu oranda yapacağız; yığınları parlamento aldatmacasına doğru sürüklemeye çalıştığınızda değil.

Devrimci bir mücadelenin –ister başından itibaren silahlı savaşım şeklinde olsun, ister silahlı bir ayaklanmaya hazırlık şeklinde olsun– devrimci mücadele biçimlerinin legal olanaklarla birleştirilmesi, bu alanların iyi biçimde kullanılması, bu amaçla çeşitli demokratik oluşum ya da partiler arcılığıyla yaygın bir faaliyet yürütmesi gerekli bir şeyken; yukarıda bahsini ettiğimiz hareket ve partilerin işlevi sistem sınırlarını –istese de– aşma şansı yoktur. **Bolşevikler Duma'ya katılırken geride devrimci-komünist bir partinin varlığına dayanıyor, onu esas alıyorlardı.**

Devrimci partilerin görevi, parlamenter mücadele biçimlerini aşan nesnel koşullar içinde burjuva ahır'ına öykünmek değil, 'halk komünleri' gibi onun alternatif kurumlarını geliştirmektir. Diğer yanıyla silahlı savaşımın geliştiği çeşitli evrelerde, burjuva ikiyüzlülüğünü açımlamak, çeşitli güncel taktikleri gerektirebilir.

"Devrimci bir sınıf, direnç gösteren varlıklı sınıflara karşı mücadele ediyorsa, bu direnç kırılmalıdır; ve biz varlıklı sınıfların dirençini, onların proletaryayı ezmek için başvurdukları yöntemlerle kıracağız. Yeni yöntemler icat edilmedi henüz." (Lenin, Devlet ve Devrim)

III-) PARLAMENTO SEÇİMLERİNDE İKİ TAKTİK

Sosyalist devrimci camiamızın genel seçimler karşısındaki genellikle tavrı boykot şeklinde olmuştur. Boykot taktiğinin, yığınların devrimci kalkışmasının nesnel koşullarının olgunlaştığı süreçlerde doğru ve gerekli bir taktik olduğuna katılıyoruz. Fakat boykot taktiği genel anlamının ötesinde somut bir işlerliğe ve karşı etkiye dönüştürüldüğü ya da bunda önemli başarılar sağlandığı söylenemez.

Burada en önemli sorun, yığınların genel motivasyonunu dikkate almadan her süreçte aktif boykot biçimleri ve hatta boykotun sadece **örgütlü öncü kitleyle sınırlı kaldığı koşullarda** ve bir dizi karşı etkisizleştirmenin varlığının önemsenmeyerek tek düze yaptırımlar olarak ele alınmış olmasında yatmaktadır.

Devrimci güçlerin dağınık ve otoritelerinin zayıf olduğu, yığınların devrimci otoriteleri ciddi bir alternatif olarak görmediği, hoşnutsuzluğun devrim dışı güçlere kanalize edilebildiği koşullarda boykot; daha ziyade pasif ama aktif bir karşı teşhir faaliyeti şeklinde ele alınmalıdır.

78'lerde Ecevit'e seçimleri kaybettiren aktif boykot taktiği doğru bir zamanlamaya denk düşüyordu. Bunun gibi 90'ların ilk bir iki yılı içinde genel kabarışta böylesi bir taktiğe cevap verebilir durumdaydı.

Boykot, yığınların sandık başına gitmeme veya oyunu istenilen biçimlerde kullanmama eylemidir. Aktif boykotun uygulandığı koşullarda –her durumda olmasa da– fiili engellemeler, (yani seçimleri sabote) taktikleri de uygulanabilir. Ama boykot; esas anlamda kitle tavrı olarak ortaya çıkar. Ve kesin bir 'red' cephesi oluşturur.

Boykotun pasif biçimleri, yaptırım ve yönlendirme gücünün doğal olarak zayıf olduğu koşullarda, bir uyandırma ve karşı propaganda aracı haline getirme işlevi yüklenir. Bu durumda, geniş bir devrimci ittifak veya özgül taktiksel birlikler oluşturarak, yoğun, aktif teşhir ve karşı propaganda faaliyetleri yürütmek gerekmektedir. İçinden geçtiğimiz sürecin, buna ihtiyaç duyduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Boykot veya pasif boykot taktikleri, sadece bizim –yani örgütlü gücün– içinde bulunduğu öznel durum esas alınarak belirlenemez. Örgütlü güç zayıf –hatta kendi kendine zar zor yeten– bir durumda olabilir. Ama dışındaki koşullar eğer parlamenter mücadele biçimlerini aşıyorsa, gücümüz sınırlı ya da 'yok' diye, parlamenter bir çizginin peşine takılıp gitmenin hiç bir haklı yanı olamaz. İşte tam da böylesi durumlarda pasif boykot taktikleri belirlemek yerinde olur.*

Bu, bugünün koşulları açısından genel geçerli taktiksel yaklaşım iken daha özgün olan ve öne çıkan diğer bir yan olduğunu düşünüyoruz. **Bu da Kürt ulusal devrimci savaşımı ve onun özgürlük mücadelesinin tüm sosyalist ve de devrimci çevrelere getirdiği yükümlülükler... En başta da ezen ulus devrimcilerine hatırlatılmayı gerektiren yükümlülükler.**

Kürt ulusal mücadelesinin, demokratik ve parlamenter alandaki deneyimleri önemli kazanımlar sağlamıştır. Savaşmaktan başka yolun kalmadığını tanıtlama açısından da anlamlıydı.

Bu süreçte Kürt ulusunun en demokratik taleplerini savunanlara karşı dahi azgın bir terör uygulanmakta. Aynı zamanda Kürt halkının özgürlük talebi baskılanmakta ve yok sayılmakta. Asimilasyon en katmerli biçimlerle hızlandırılırken, Kürt etkinlikleri eritilmektedir. Bu biraz da Kürtlerin savaşta etkin bir güç olmalarının yarattığı uzlaşmazlıkların ürünü. Savaş alanlarında uzlaşmaz olan çelişkiler diğer alanlara da yansımaktadır.

Özellikle de Kürt ulusunun taleplerini ortaya koyan herhangi bir refarandum girişimi ve koşulunun olmadığı yerde ve egemenlerin Kürt oylarını kendileri için kullanmayı özel çabalarla engellemeye çalıştığı durumda, HADEP'in seçimlere katılması vesilesiyle Kürtlerin tavrını

ortaya koymak, onu tüm karşı engellere rağmen –açıkça– özgürlük istemleri olarak ifade etmek, aynı zamanda tüm sosyalist ve devrimcilerin bu tavrı açıkça destekleyen somutluğunu saptamak açısından genel seçimleri bir tür referanduma çevirmek en önde gelen tarihsel görevdir.

HADEP'te toplanacak oylarla Kürt halkının özgürlük istemleri ifade edilmiş olacak. Bu aynı zamanda, diğer çevrelerin de bu istem karşısındaki pozisyonunu beirleyecek. **Burada parlamentoya milletvekili göndermek ya da göndermemek işin tamamen tali yanı olarak görülmeli, seçimi bir tür referandum olarak ele almalı diye düşünüyoruz.**

Böyle bir tarihsel görevi yerine getirmenin gerekliliğine işaret ederek, **seçim sürecinde açık biçimde boykot, pasif boykot biçimlerini değil, HADEP nezdinde Kürt halkının özgürlük yürüyüşünü desteklemek ve ondan yana tavır koymak amacıyla HADEP'i destekleme tavrını benimsiyoruz.**

HADEP'in de içine katılması durumunda oluşacak olan özgürlükemek vb. bloku desteklemek gerektiğini, ama daha ziyade diğer kendisine "devrimciyiz," "Kürt halkının özgürlük istemlerini destekliyoruz" diyen reformcu baylarımızın ve tüm diğer devrimci çevrelerin bu seçim sürecinde HADEP'i desteklemeleri daha doğru bir tavır olacaktır.

Burada kimi ön kahinlikleri ve "uzlaşacaklar", "gidecekleri yer burası" ya da "parlamento mücadelesine bürünecekler" türünden kaygıları bahane göstermenin hiç bir haklılığı söz konusu olamaz. Kürt ulusunun Kendi Kaderini Tayin Hakkını tanıyan ve bu hakkını bağımsızlıktan yana kullanılması istemlerini taşıyanların daha duyarlı ve tutarlı biçimde Kürt halkının iradesinin şekillenmesine destek sunması gerekir.

Merak etmeyin; silahlı savaşım sürdüğü müddetçe, HADEP milletvekili çıkarsa bile ikinci gün onlarda zindanlara kapatılır. Bu yüzden parlamento ve ahır kaygıları kimseyi bağlamasın. Ama koşullar oluşur, tersi durumlar gelişirse de bunun sorumluluğu bizim olmayacak.

IV–) YEREL SEÇİMLERDE TAVIR

Yerel seçimler, (belediye, muhtarlık, belediye meclisleri vb. gibi) ile parlamento için seçimler farklı taktiklerle ele alınmayı gerektirir. Yerel organ, otorite ve kurumlar kitlelerle iç içe olan ve kitleler açısından yararlanmanın önemli olanaklarını sunan mevziler olarak görüldüğünde ve yine bu olanları devrimci-demokratik çalışma alanları haline getirmenin daha işler olduğu durumda, yerel seçimlere katılım ve bu katılımı devrimci-demokratik yöne kanalize etmenin gerekliliği belirginleşir.

Nisan'da yapılması planlanan seçimlerin büyük olasılıkla bir arada yapılması, **seçim taktiklerinde ve tavırlarında ikili bir yanı da özenle ayrıştırmayı gerektirmektedir.**

Yerel seçimlerde devrimci cephenin daha duyarlı, esnek ve birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Bu konuda genel tavrımız, her özgül alanda öncelikle varsa devrimci adayların desteklenmesi yönündedir. Bir kaç devrimci çevreden aday varsa, orada ortak ve en 'şanslı' görülen adaylar üzerinde birleşerek ve yakın bileşenleri de –yani reformcu, liberal, demokrat kesimi de– buna destek vermeye çağırmak bu konuda esnek davranmak gereklidir. Devrimci adaylar arasında 'sidik yarışıdan' kesinlikle uzak durulmalı, bu konuda kesin güç birliği yapılmalıdır. Gerekirse "gruplar" adına tavizler vererek bu birlikleri gerçekleştirmek gerekli olandır.

Devrimci adayların olmadığı yerlerde, emek-özgürlük cephesi gibi oluşumların ortak adayları desteklenmeli, eğer bu oluşumlar da yoksa, başta Kürt illerinde ve kazanma şansının olduğu yerlerde HADEP'in adayları ya da EMEP-ÖDP-SİP gibi partilerin adaylarının desteklenmesi; bu konularda da yerel devrimci güçlerle ortak hareket edilmesine özen gösterilmesi gerekli olandır.

Devrimci adayların ve bahsini ettiğimiz partilerin adaylarının olmadığı ya da bunların çok küçük kaldığı ve ağırlıklı azılı faşist partilerin etkin olduğu durumlarda devrimci-demokrat bileşenlerin ortak tavrını oluşturmaya ve eğer tek tek adayların demokratilerici nitelikleri varsa, bu adayların, azılı faşist partilerin adayları karşısında desteklenmesine gidilebilinir.

Yerel seçimlerde kimi demokrat adayların desteklenmesi, devrimci oluşumların ortak birlik noktalarını ön görüşmelerde ileri sürmesi ve kimi şartlarla destek verilmesi –yani destek sorununun belli ilkelere bağlanması doğru olandır.

Devrimci adaylar dışında, –ki devrimci adayların zaten devrimci etkinlikler içinde olacağını varsayarak devrimci adaylar dışında diyoruz– demokrat-ilerici adaylar aşağıdaki şartları yerine getirmeleri kaydıyla destek sunulabilir.

1) Halkın çıkarlarını korumaları, sermayc ve militarist zorbalığa karşı halk güçlerini desteklemeleri, halka karşı sorumlu olmaları, halkın katılımını gözetmeleri,

2) Devrimci çalışmalara engel çıkarmamaları

3) Devrimcilere karşı oluşumlar içinde yer almamaları

4) Temel insan haklarına saygılı olmaları

5) Kamu mallarını özel yatırım ve sermaye çevrelerine ve savaş güçlerine peşkeş çekmemeleri

6) Kürtlere ve azınlık milliyetlere baskı uygulanmasına ve Kürt ve azınlık sorununa duyarsız kalmamaları

7) Demokratik çalışma ortamları ve emekçilerin koşullarının iyileştirilmesine aktif katılmaları

Yerel seçim ve parlamento seçimlerinin ayırd edilmesi, bunların etkin propaganda araçlarıyla işlenmesi, her durumda devrimcilerin ortak hareket etmesi gözetilmeli ve bu konuda yoğunlaşılmalıdır.

* Daha önce, ***Uzun Yürüyüş*** 30. sayıda, "**değerlendirme**" bölümünde *"Seçime dair notlar"* başlıklı Sinan Gülen imzalı bir yazı yayınlandı. Yazı bir öneri mahiyeti taşıdığı halde genel iradi yaklaşım gibi sunulmuş olması doğru değildi. Önümüzdeki seçim sürecine dair yaklaşımımız ele aldığımız yazıdaki gibidir.

Sarsıntı sürüyor

Kemal KALANLI

Toplumsal gündemdeki sürekliliğini, yakıcılığını koruyan ekonomik krizin yaygınlaşması, yönetilenlerin yaşamını daha da çekilmez hale getirmektedir. Alım gücü giderek düşmekte olan emekçinin üzerindeki sömürü katmerleşmektedir. İş gücünü satarak yaşamını sürdürmeye çalışan işçi, işini kaybetmekte; küçük üretici iflas ederek elindeki üretim araçlarından olmakta; işçi olma sürecine girmektedir. Mevcut gelişmeler ekonomik krizdeki depremin büyüyeceği, etki sahasının giderek genişleyeceği yönündedir. Ekonomik krizin şiddeti büyüdükçe etki sahası genişledikçe emekçiler daha da yoksullaşmaktadır. Çalışanlar işini kaybetmekte, işsizler ordusu giderek büyümektedir.

Kapitalist ekonomi kendini var eden yasaların sonucunda sürekli bir kriz durumu yaşamaktadır. TC'nin emperyalizme bağımlı bürokrat-tekelci kapitalist yapısı, krizin daha bir şiddetli olmasını zorunlu hale getirmektedir. Ekonomide bir istikrar durumunun yaşanması olanaklı değildir. Kriz durumu ekonomik yasaların aldığı biçime bağlı olarak derinleşmekte veya hafiflemektedir. Kapitalist ekonomi planlı, toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya dönük bir üretim düzeni değildir. Plansız, tüketime dönük, kâr, daha çok kâr üzerine kuruludur. Bu durum kapitalizmde üretim anarşizmini doğurmakta, sürekli kriz durumunun oluşmasına neden olmaktadır. Kapitalizmin bir hastalığı olan aşırı kâr hırsı, plansız gelişmeyi, aşırı üretimi yaratmaktadır. Bu olgu, geniş emekçi kitleleri yoksulluğa sürüklemekte, açlığa mahkum etmektedir.

Kriz durumu büyük kapitalistlerin daha da semirmesini sağlar. Bundan beslenir. Palazlanarak büyür. Ancak sürekli kriz durumu kapitalist sistemin tıkanmasını da beraberinde getirir. Emek ile sermaye çelişkisinin şiddetlenmesini daha da olgunlaştırır. Toplumsal mücadelenin gelişmesine kaynaklık eder. Kendi sisteminin çöküşüne giden yolun hazırlayıcısı olur.

TC'nin bürokrat tekelci kapitalist sistemindeki sürekli kriz durumu, Kürdistan ulusal kurtuluş savaşına karşı sürdürülen topyekün imha savaşıyla birlikte ekonomik kaynakların önemli bir bölümünün yürütülen savaşa aktarmasını beraberinde getirdi. Ekonomik kaynakların önemli bir bölümünün savaşa aktarılması, krizin giderek derinleşmesini sağladı. Savaş giderleri ekonomiye önemli bir yük bindirmişti. Bu yük her geçen gün büyüyerek ciddi bir kambur halini aldı. 1997'de yaşanan Asya krizi, peşinden Rusya'da yaşanan krizin patlak vermesi vb. olgular, ekonomik krizdeki şiddetin büyümesine ivme kazandırdı. Emperyalist tekellere bağlılık ilişkisi içindeki ekonomik yapının emperyalist tekellere olan borçlanmasının büyümesi borç faizlerinin giderek şişmesi, ekonomik kaynakların muzzam bir ölçüde borç ve borç faizlerine aktarılması krizin büyümesine, şiddetlenmesinde belirleyici oldu. Ekonomik krizi atlatmak için yapılan her yeni borçlanma, borç faizleriyle birlite kaynakların emperyalist tekkellere akmasını sağladı. Kriz de büyümeye devam etti. Aralık ayı içinde (1998 için) 900 trliyon iç borç, 1,1 milyar dolarlık dış borç ödemesi vardı. *"Önümüzdeki yedi ayda 11 katrilyon liralık iç borç, 5 milyar dolarlık dış borç ödemesi bulunuyor. 1999 yılı borç tablosu toplam 7.049 milyar dolarlık dış, 12.405 katrilyon iç borç"*[1] ödemesi bulunmaktadır. Rakamlarda da görüldüğü gibi ekonomik kaynaklar büyük oranda borç ve borç faizlerine gitmektedir. Borçların ödenmesi yeni borçlanmalarla sağlanmakta, ekonomi giderek daha bir dar boğaza gömülmektedir. Ekonomik darboğazdan kurtulmanın yolunu ise emekçilerin daha çok sömürülmesinde aramaktadırlar. Emekçi kitleler üzerinde daha da yoğunlaşan sömürü, alım gücünün giderek düşmesine neden olmaktadır. Daha çok sömürü, aşırı meta üretimini körüklemektedir. Pazarda meta bolluğu oluşmasına rağmen alım gücü düşen kitlelerin meta satın alamadığı için metaların sermayeye dönüşümü yavaşlamakta, azalmaktadır. Dolayısıyla kriz durumu derinleşerek devam etmekle karşı karşıya kalmaktadır.

Dünyadaki kriz dalgası da yayılmaya devam etmektedir. Asya'da derinleşen kriz G. Kore vb. bir çok ülkenin ekonomisini vurdu. Kriz durumu Rusyada etkisini gösterdi. Şiddeti bir çok ülkeyi etkiledi. Türkiye'yi de etki sahasına aldı. Krizin derinliği Amerika kıtasını etkilemeye başladı. Brezilya ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya. Uluslararası emperyalist sermayeye bağlı ülkeler, İMF'nin ekonomik reçetelerine uydukça krizin boyutu giderek derinleşmekte,boyutlanmaktadır. İMF'ye borçlanarak sağlanan parasal kaynak, geçici kısmi bir rahatlama sağlarken esas olarak ekonomik krizin boyutlanmasına, derinleşmesine kaynaklık etmektedir.

Türkiye'deki kriz özellikle tekstil sektöründe etkili olmaya başladı. Peşinden otomotiv ve yan sektörlerinde kendini hisettirdi. Otomotiv sektöründe dünyada genelde derinleşen bir kriz durumu var. *"Dünyada binek otomobil ve taşıma araçlarında üretim fazlası var"*[2] Otomotivin dev tekelleri bir yandan kendilerine yeni pazarlar ararken diğer yandan kendilerinden küçük otomotiv şirketlerini satın alarak yutma, pazardaki payını büyütme arayışlarını sürdürmektedirler. Bu du-

rum; Türkiye'deki otomotiv sektörünü daha uzun süre etkileyeceğini göstermektedir. Tekstil sektöründeki derinleşen kriz, küçük ve orta ölçekteki işletmeleri iflas ettirerek pazardan silmektedir. Krize karşı direnme gücü zayıflayan işletmeler de dev tekstil tekelleri tarafından yutulmaktadır. Tekstil sektörünün pazarı giderek çok az sayıdaki dev tekellerin tamamıyla eline geçmektedir.

Krizin derinleşen boyutuna dayanamayan küçük ve orta işletmeler çöküş sürecine girdi. EGE ihracatcı birlikleri başkanlar kurulu başkanı Hasan Çebi- oğlu, "*Bölgelerinde 200 küçük işletmenin kapandığını*"[3]; Bursa dokumacılar odası başkanı İlyas Albayrak, "*son bir ayda 500 dokumacı kepenk indirirken, bazı firmalar el değiştiriyor... 1990'larda 5500 civarında olan kayıtlı dokumacı sayısının 2500'e düştüğünü*"[4] açıkladılar. "*Edirne'de mensuçat santral kapandı. 2000 kişi işsiz. Ceyhan'da Çeytaş tekstil kapanıyor; 650 kişi işsiz. Gaziantep'te 10500 kişi işten çıkarlıdı. Sanko'da 2500 kişi işten çıkarıldı. Adana'da çiftçi borç ödemek için traktörlerini satıyor. Adanalı sanayici yılbaşına kadar (98'in sonu kastediliyor, bn.) 5000 kişi çıkartıcak. İzmir'de 300 KOBİ kapandı; 300 kişi işsiz. İzmir'de sanayi odası üyesi 416 şirket kayıt sildi. Gebze'de binlerce işçi işten çıkarıldı. Tofaş, Palio üretimini durdurdu. Renualt üretimi kıstı.*" [5] Bunlar ortaya çıkan göstergelerin sadece bir kısmıdır.

Gelişmeler başta tekstil sektöründe olmak üzere krizin giderek derinleşeceğini, yaygınlaşacağını ortaya çıkarmaktadır. Büyük patronlar, kriz durumundan fazla etkilenmemek için yeni önlemler almaya, siyasal iktidarın kendi lehlerine yeni düzenlemeler yapması için bastırıyor. Kriz ortamından yararlanarak büyümeye, palazlanmaya çalışıyorlar. MESS, "*esnek çalışma saati önerisini*" yapıyor. "*İşçi çıkartın*" derken; siyasal iktidar, büyük tekellere yeni kaynaklar sunuyor. "*İhracatçı firmaları rahatlatmak için Eximbank'ın sermayesi 50 trliyonliradan 375 trliyonliraya çıkartıldı. Tarım Satış Birliklerinin stoklarındaki pamuğun 6 ay vaadeli faizsiz satışı kararlaştırıldı. 41 trilyon lira değerinde 117 bin ton pamuk*" [6] büyük patronlara, üreticinin elinden alınarak peşkeş çekildi. Antalya ziraat odası başkanı Celal Çivelek, "*tekstilcilere vadeli ve sıfır faizli pamuk satışı uygulaması birliklerin üreticisine parasını ödemediği pamuk, sanayiciye peşkeş çekiliyor*"[7] açıklamasında bulundu. Gaziantep'te "*ihracata yönelik faaliyet gösteren 1500 halı tezgahı çalışamaz durumda beklerken, 2000 civarında tirikotaj atölyesi de kapanma tehlikesiyle karşı karşıya... 11000 çalışan işinden oldu*" Kahramanmaraşta, "*Yüze yakın tekstil firması kapandı. 2000 çalışan işinden oldu*"[8]

Siyasal iktidar bir yandan emekçinin alın terinden gaspettiği paraları büyük tekellelere peşkeş çekerken, diğer yandan küçük ve orta işletmecinin iflas etmesine kayıtsız kalarak pazarda büyük tekellerin tam hakimiyetine olanak sunmaktadır.

Tekstil sektöründeki derinleşen krizin yanında otomotiv ve yan sektöründe yaşanan kriz, diğer sektörleri de etkilemiş durumdadır. "*Türk-iş, Hak-iş ve DİSK üyesi toplam 83000 işçi son bir yıl içerisinde çeşitli nedenlerden ötürü işten çıkarlıdı*" [9] Sendikalı işçiler dışında işten çıkarmaları sonucu yüzbinleri bulan işçi kitlesi de hesaba katıldığında oldukça büyük bir rakam ortaya çıkmaktadır. Sağlık-İş Genel Başkanı Mustafa Başoğlu " *beşyüzbin kişinin işini kaybetme tehlikesi var.*" [10] diyerek tehlikenin boyutunu ortaya koymaktadır.

Tekstil sektöründeki bu deprem; kâr hırsını beraberinde getirdiği aşırı üretim, aşırı üretimin meydana getirdiği meta stoklarının eritilerek sermayaye dönüştürülmemesinin bir sonucudur. Emekçilerin alım gücünün düşmesi, giderek büyüyen yoksullaşma, emekçilerin meta tüketiminin de düşmesine neden olmaktadır. "*Türkiye'de en üst ve en alt gelir dilimleri arasındaki fark 25 kata*" çıkmış durumda; "*1987 yılında %14.2 olan yoksulluk oranı %21'e çıktı... Nüfusun 13 milyona yoksulluk sınırı altında yaşamaya çalışıyor.*"[11] Ve diğer ezilen ve sömürülen milyonlar da yoksulluk sınırı içinde yaşamını sürdürmektedir. Göstergeler, emekçilerin her geçen yıl daha da yoksullaştığını göstermekdir. "*Dört beş yıl önceden başlayan bir yığılma yaşandı. Belli kapasitenin üzerinde*"[12] üretim yapıldı. İç pazardaki daralma, meta stoklarını büyüttü. Dış pazardaki daralma ise stokların daha da büyümesini sağladı. Asya ve Rusya krizleri belirleyici bir rol oynadı.

Her kriz dönemi küçük ve orta nitelikteki işletmeleri iflasa sürüklemekte. Büyük kapitalistler dışında kapitalistlerin pazardaki payını küçültmektedir. Büyük kapitalistlerin büyümesini, pazara hakim olmasını sağlamaktadır. "*1994 krizinde en iyi yılı gerçekleştirdiklerini ve % 25 büyüdüklerini*" hatırlatan Migros genel müdürü Bülent Özaydın, "*1998'de en iyi yıllarımızdan biri, %30 büyüme bekliyoruz.*" Küçük ve orta nitelikteki esnaf iflas ederken, Migros vb. tek-

keller büyüdü, genişledi. Pazara hakim olmaya başladı. Ekonomik kriz büyürken, Akbank yönetim kurulu başkanı, *"bankanın 125 trilyon olan tamamı ödenmiş sermayeyi 250 trilyon yükseltme kararı aldık"*[13] açıklamasını yapmaktaydı. Çalışan emekçiden, küçük üreticilerden, köylülerden alınan vergiler devlet tarafından büyük kapitalistlere uzun vaadeli ucuz kredi sağlanarak daha bir palazlanarak büyümesi sağlanmaktadır. Ancak bütün destekleme, kredi aktarımlarına karşın, kriz durumundaki derinlik daha uzun süre devam edecektir. Büyük tekeller bundan beslenerek büyüyecektir. *"Krize karşın bankaların toplam net kârı geçen yıl ilk dokuz ayda önceki yılın aynı dönemine göre % 160.8 artarak 1 katrilyonu aştı." "Dokuz ayda 7 katrilyon 414. trilyon lira faiz geliri elde eden bankaların aynı dönemde faiz gideri 4 katrilyon 866.3 trilyon lira olarak gerçekleşti."*[14] Banka sahipleri aynı zamanda büyük holding sahipleridir.

Yüzbinleri bulan işçi kitlesi işten atılmıştır. Yüzbinlerin işini kaybetme tehlikesi ciddi bir tehlike olarak durmaktadır. Onbinlerce küçük esnaf ve zanaatkar iflas etme durumuyla karşı karşıyadır. Binlerce küçük ve orta ölçekli işletme iflas etmiş, binlercesi bu tehlikeyi yaşamaktadır.

Deri iş kollarında binleri bulan deri işçisinin işine son verildi. Yine binleri bu tehlike beklemektedir. Direnen grevci işçiler sermayenin saldırısına uğramaktadır. Her kıpırdamanın olduğu yerde polisi, jandarması sermayenin bekçiliği görevini üstlenmektedir. İşçilere saldırılmakta, dipçiklenmekte, coplanmakta, gözaltına alınmaktadır.

İzmit **Seka** kağıt fabrikasının özelleştirilmek için kapatılarak işçilerin sokağa atılması karşısında işçi sınıfının ve emekçilerin direnişleri gibi güçlü direnişler örgütlenmeden, sermayenin topyekün saldırısını boşa çıkarmak olanaklı değildir. **Seka** işçileri direnişe geçerek fabrikalarını terk etmemiş; aileleriyle birlikte topyekün direnişe geçmişlerdi. İzmit işçi sınıfı, kamu emekçileri ve diğer halk kitleleri **seka** direnişinin yanında yeralmış, destek direnişleri örgütlemişlerdir. İzmit işçi sınıfı ve emekçileri tek yürek, tek yumruk olmuşlardı. Bu direniş zengin ve öğretici derslerle doludur. Bu dersler esas alınarak direnişler geliştirilmeli, büyütülmelidir.

500 bin işçi kitlesinin işten çıkarılması hala önemli bir tehlike olarak durmaktadır. Sermayenin işçi sınıfı ve geniş emekçi yığınlara saldırısı giderek boyutlanmakta, pervasızlaşmaktadır. Geniş emekçi kitlelerin örgütsüz oluşu sermayenin saldırılarını kolaylaştırmaktadır. Sınıftan yana olan sendikacılar gözaltına alınmakta, kısmi örgütlülükler de dağıtılmak, etkisiz hale getirilmeye çalışılmaktadır. Sendika patronları, **sınıfın sırtına binmiş bir kambur** olarak durmaktadır. **Sermaye ile kol kola girmiş,** işçi sınıfına ve emekçi yığınlara saldırıların yanında yer almaktadırlar.

TC devleti sürdürdüğü topyekün saldırı ve savaşı tırmandırarak devam ettirmektedir. Bir tarftan Kürt ulusuna karşı yürütülen imha savaşı diğer taraftan emek cephesine karşı yöneltilmiş topyekün saldırı bir arada yürütülmektedir. Sadece İstanbul'da Hadep'e yönelik saldırıda bir ay içinde iki bin kişi gözaltına alındı. İşkenceden geçirildi. Demokratik örgütlere, kurumlara saldırlar bütün hızıyla devam etmekte. Bütün demokratik hak arama eylemleri yasaklanmakta, zorla bastırılmaktadır. Sivil ırkçı faşist çetelerin saldırıları tırmanmaktadır. Kürt illerinde kamu emekçilerinin sendikaları tek tek kapatılmış, tek bir sendika dahi bırakılmamıştır. Planlı-programlı olarak sürdürülen savaş bütün hızıyla sürdürülmeye devam edecektir. Öğrenci gençlik de bu topyekün saldırı ve savaşta sindirilmek, etkisiz hale getirilmek istenmektedir. Öğrenci gençliğe karşı ırkçı- şöven- faşist çetelerin polisle birlikte yönelttiği saldırılar gittikçe büyümektedir. Gelişmeler ırkçı-faşist çetelerin polisle birlikte yürüttüğü bu saldırıların ciddi oranda tırmanışta olduğunu göstermektedir. Sermayenin topyekün saldırısı geniş emekçi yığınlara karşı her cephede büyüyerek sürerken, TC'nin Kürt ulusuna karşı imha savaşı da topyekün bir biçimde sürdürülmektedir.

Emekçi kitleler dağınık ve örgütsüz. Devrimci hareket zayıf ve etkisiz. Ulusal devrimci hareket devrimci savaşımda-duruşta ısrarlı değil. Durum; geniş emekçi yığınlara ve Kürtler'e yönelik sermayenin saldırılarını kolaylaştırıyor. Ekonomik kriz; derinleşmiş, şiddetlenmiş, genişleyerek devam ediyor. Bu durum siyasal krizi körüklüyor. Sermayenin siyasal temsilcileri birbiriyle dalaşıyor. Çatışıyor. Hükümet krizi yaşanıyor. Gelişmeler devrimci halk güçleri lehine, ulusal devrimci hareket lehine, Kürt ulusu lehine. Ancak subjektif durum olumlu değil. Objektif durumu Kürt ulusunun ulusal özgürlüğü yönünde kullanmada ulusal devrimci hareket zaaflı. Ulusal devrimci hareket dışında sürece önderlik edebilecek başka bir subjektif güç bulunmuyor. Objektif durumun elverişliliğini sermayeye, TC'ye karşı geniş emekçi yığınları birleştirecek, harekete geçirecek, siyasal iktidar mücadelesine yöneltecek subjektif güçler zayıf ve zaaflı.

Subjektif devrim güçlerinin hızlı bir şekilde zaaflarını aşarak; toparlanıp örgütlenerek geniş emekçi yığınlara, sınıfa giderek emekçi yığınları ve sınıfı sermayenin topyekün saldırılarına karşı birleştirerek bir direniş hattı yaratarak mücadele içinde bütünleştirmelidir. Kürt ulusuna karşı sürdürülen imha savaşına karşı Kürt ulusunun yanında yer almalı. Ulusal özgürlük savaşını sahiplenmelidir.

Komünist hareket, inşa sürecinin görevlerine dört elle sarılırken toplumsal pratik içindeki görev ve sorumluluklarına daha bir bilinçle sarılmalıdır. İşçi sınıfı ve emekçi yığınlara giderek bağ kurmalıdır. Toplumsal mücadele içinde yer almalı, işçi sınıfı ve emekçilerle bütünleşmeli, mücadelesine yön verme, etkileme görevine daha bir bilinçle sarılmalıdır. Bu görevin yerine getirilmesi inşayı daha bir nitelikli ve sağlıklı kılacaktır.

ALINTILAR
1- Radikal, 25 Kasım 1998
2- Cumhuriyet, 23 Ocak 1999
3- Sabah, 26 Kasım 1998
4- Radikal, 28 Kasım1998
5- Sabah, 7 Aralık 1998
6- Sabah, 12 Aralık 1998
7- Radikal, 13 Aralık 1998
8- Cumhuriyet, 22 Aralık 1998
9- Cumhuriyet, 13 Aralık 1998
10- Radikal, 14 Aralık 1998
11- Cumhuriyet, 24 Aralık 1998
12- Radikal, 22 Aralık 1998
13- Sabah, 14 Aralık 1998
14- Cumhuriyet, 15 Ocak 1999

Çalışmada devrimci tarz (2)

Umut ŞENGÜL

IV) DEVRİMCİ BİR ÇALIŞMADA İŞLERLİK, BÜROKRATİZM VE YÖNETİM İLİŞKİLERİ

"Ağaç sükunetten hoşlanabilir, ama rüzgar dinmeyecektir." (Hang Hing, Çin şarkı kitabı, Aktaran: Mao)

Yaşamı neresinden ele alırsak alalım, karşımıza bir sistemler yumağı çıkar. Toplumsallaşmanın kimi kaçınılmazları olarak karmaşık bir ilişkiler yumağı oluşmuştur ve çoğu kere bunları çözmek oldukça da zordur. Öyle ki, Clinton öksürür, İstanbul borsası allak-bullak olur. Saddam güler, dünyanın öbür ucunda depremler yaşanır.

Bu sistemler yumağı tepeden tırnağa iktisadi alt yapının öngördüğü yasalar düzleminde karmaşık ilişkiler içerir. Çağımızın insanı, bu genel gidişatın bir parçası, bu genel işleyişin zorunlu bir bileşenidir ve kendi bağımsız, karşıt çalışmalarında da bu genel durumdan etkilenir. Aynı zamanda, bu genel durumu yorumlamadan hiç bir saptama yeterli nitelikte doyurucu veriler sunamaz.

Devrimci çalışmalar açısından da, genel sistematik işlerlikler, bunların kurumlaşma ve yöntemsel sorunları, toplumsal yönetim biçimleri ve bunların ezilen yığınları sarmalayışları önem içermektedir. Hemen her çalışma, devlet denilen 'havlayan köpeğin' ortaya çıkmasıyla birlikte sistematik bir bürokrasiyle tanıştı. Bu aynı zamanda örgütlenme gereğinin 'doğal' yansımaları ve toplumsallaşmanın kaçınılmazlığıydı. Kapsamlı bir kurumlaşmayla birlikte, bunun hiyerarşisi çıktı ortaya. Devlet, bürokratik kurum ve bunların işlerliği ile özdeşleşti. Egemen cephe açısından bu işlerlikler tümüyle, egemenliğin devamı, sistemin yeniden üretimiydi.

Her siyasal devrim, bir iktisadi gelişmenin yeni evresini yanıtlarken, eski olanın reddiyesi üzerinde şekillenir. Sınıflar mücadelesi seyirlerinde devletleşme ile birlikte, bürokrasi bir egemen yönetim ve çalışma tarzı olarak, ezilen yığınların denetimini sağlayan ayrıntılardan ve işlerliklerden oluştu. Siyasal devrimlerin her biri; aynı zamanda bu biçimlerin yenilenmesini de beraberinde getirdi. Devlet, bir dizi alt evreden geçen toplumsal gelişmelerin ürünü olarak ve kendi 'eski'sini yadsıyarak gelişti. Sınıflaşma ve karşıtlıklara cevap veremeyen **Gentilice** örgütlemeler giderek yerini **Naukraria** ve **Solon** türü gelişme ve örgütlenmelere bırakırken, kamusal erekler ve bürokratik aygıtlar da giderek netleşiyor ve biçimleniyordu.

Yaşadığımız koşullarda, egemen tüm çalışma ve işlerlik biçimleri şu veya bu oranda devrimci çalışmaları etkilemekte ve kimi kere bunlardan kopmakta oldukça zor olmaktadır. Mao, bürokrasiyi "*...toplumsal kökeni bakımından, gerici hakim sınıfların halk karşısındaki gerici çalışma tarzı*" (Cilt V.) olarak tanımlar. Bu tanım, özlü ve en kaba biçimiyle egemen sistemlerin genel muhtevasını ve onun çalışma tarzını, işlerliğini ifade eder. Bürokrasi aynı zamanda bir hiyerarşi yığını, bir kör düğüm tantanası, bir tepeden inme buyrukçuluk ve itaat zorunluluğu, işlemezliğin işlerliği, ertelemecilik, karmaşa, yal ve köpek çelişkisi, kaba ve barbar bir yönetimin hissettirilmesi, yürütülmesi ve sağlamlamlaştırılması; itaatsizliğin hizaya getirilmesi; çocuğun babayı, kadının kocayı kutsallaştırması; kalk denildiğinde kalkılması, yat denildiğinde yatılması; soyguncunun hırsızı yargılaması; katilin kalem kırması ve bütün bunların temel kurallarla yasal hale getirilerek uygulanması şeklindeki baş belasıdır.

Yerleşik çalışma biçimlerinin ve sistemleşmiş işlerliklerin ezenlerin olduğu kadar ezilen yığınların da ilişkilerine işlediği ve bunların dışına çıkmadan, bunlara karşı etkin roller sergilenemeyeceğini biliyoruz. Tabi ki, bunu teorik anlamda bilmek yetmiyor. Teorik açıdan kavramak, bilinçli yönlendirme ve yerine getirme işinin ilk gereğidir ama tamamı değildir.

Toplumsal insanlık tarihi, bilinçli amaç ve eylemlerin tarihi olagelmiştir. Bu aynı zamanda, karşıt sınıfların bilinçli eyleminin itimsel argümanlarının da belirlenimi ola gelmiştir. Her tarihsel kesitte, egemen olan biçimlerin değerler toplamı kendi yasalarını ifşa etmiş, devrimci eylem ancak sistem dışı duruş ve onu koşullayan bilinçlerle var olabilmiştir.

Devrimci çalışmaların estetize edilmesi, sistemin kendisinin üretimi olan biçimleri kavramayı gerektirir. Mesela emir verme işi, efendi ile köle, serf ile köylü, burjuvazi ile proleterya ikilemindeki karşıtlığın 'estetize' edilmiş zor biçimleridir. Güçlü olan yetkilidir, yetkili olan emri vakidir, emri vaki olan egemen olandır. En geniş ve kaba anlamıyla bir sınıfsal egemenlik olan bu özellik, daha küçük ve estetik ayrıntılarda bir dizi değerler toplamı olarak doğallaşmış ve yasallaşmıştır. Burada itaat zor ve ram olma durumudur. Bu-

radaki bilinç, korku ve kabullenme ile nitelik edinir ve yaşam içindeki işlerliği buna uygundur.

Bu aynı zamanda toplum insanını tepeden tırnağa biçimlendirir ve yönlendirir. Memurun amire, askerin komutana, çocukların anneye babaya, kadının kocaya, kız kardeşin erkek kardeşe, sivillerin resmilere, silahsızların silahlılara, yoksulun zengine, küçüğün büyüğe itaati ve tabiliği toplumsal değerlerin oluşturduğu bütünün "doğallığı" ve bunun bilinçsel edinimleridir. Burjuvazi bunları bir zorunluluk olarak kabul ettirir ve çeşitli cezalandırma korkuları oluşturarak, onun kendi bürokratik işlerliğini de kurarak uygulatır.

Bu kabul gören ve kendi 'doğallığı' içinde yerleşik fikirler haline gelen biçimleri kavramadan, bunların dışına çıkmaya cüret etmeden devrimci tarz bir çalışmayı başlatmak mümkün değildir. Yerleşik geri değerlerin dışına çıkmamış çalışmalar ancak biçimsel bir devrimci görünüm içinde olabilir, ama aslında sistematik işlerliği özünde hala gerici ve statiktir.

Devrimci çalışmaları yerine getiren kurum ve organizasyonlarda da, zorunlu işlerlik ve hiyerarşik biçimler olacaktır. Ama bunların bilinç edinimi, kesinlikle sistemin yerleşik gerici fikirlerinden değil, onun tam karşıtı düşünlerden beslenmelidir. Bir saatin küçük ve büyük dişlilerinin işlerliği tadında düzeyli ve eşit olmalıdır.

Devrimci bir çalışmada hemen her özgülde çok geniş yansımalarla bürokrasi illeti çıkar ortaya. Çoğu kere de devrimcilikle yaldızlaştırılmış sözlerin altına gizlenir. Ama aslı bir çalışma metodudur ve pratikte kendisini ayrıntılarıyla sergiler.

Devrimci çalışmalarda ortaya çıkan bürokratizmin bir biçimi; devrimci çalışmanın kendi doğasına aykırı olan çok sarmal ve karmaşık ve çoğu kere de içinden çıkılması zor olan **kurumsal yığılma** ve bunların yüzlerce ayrıntısıdır. Bu en başta daha aktif, daha hızlı, daha pratik, daha işler olması gereken çalışmaları alabildiğine hantallaştırır ve işlemez hale sokar. Burada sorun, **ihtiyacın reel organizasyonu yapılamamış,** hantal ve işlerliği sakat –çoğu kere de gereksiz– örgütlemelerin iç içe ve karmaşıklaştırılmasındadır.

Bizde, **özgülden ve onun ihtiyaçlarından hareket etme yerine, daha ziyade genel ve öncekileri taklit etme mantığı güdüldüğünden**, çoğu kere somut duruma denk düşmeyen oluşumlara gidilmiş ve bir dizi zorunlu ve de gereksiz bürokratik işlerlik icat edilmiştir.

Kendi deneylerimize baktığımızda bunun örneklerini görebiliriz. Örneğin askeri örgütlenmede, en tepe nokta genel komutanlıktır. Bir de buna siyasi-ideolojik merkezi önderlik yapan askeri komisyon vardır. Bu yaklaşım Çin'in ordulaşmış savaş düzeninden alınmıştır. Oysa, Genel Komutanlık ile Askeri Komisyon pek ala tek bir organla aynı işlemleri yerine getirebilir.

Süreç ve güç sorununa bakıldığında, dar ve de işlerliği daha aktif olan örgütlemeler gerekmektedir. Tersi, bir dizi hiyerarşi ve içinden çıkılamayan bir yetkiler karmaşası ve giderek bireysel bürokratlaşmaların oluşturulan zemini. 93-94 kış sezonunda, kırdaki bir barınakta, "*Gerilla Günlüğü*" adıyla çıkarılan duvar gazetesinde, çok karmaşık ve bilinemez hale gelen organ imzalarının mizahı yapılmıştı. Onlarca imza alt alta yazılmış ve bunların çözülmesi için yeni bir imza, "*bilinmeyen imzaları ayrıştırma ve ayrıştırma merkezi (BİAAM)*" oluşturulduğu duyuruluyordu.

Bu mizahsen eleştiri, aslında çarpıcı bir gerçeğin altını çiziyordu. Ve gerçekten bir çok savaşçı ve üye, imzaların her birine tam karşılık açılımını veremiyordu. Özellikle de dönem ve güç sorunu düşünüldüğünde bir gereksiz yığılma ve karmaşık organizasyonun olduğunu kabul edebiliriz.

• Devrim mücadeleleri süreçlerinde mümkün olan en kolektif, en işler, en aktif oluşumlara gitmek acil ve sürekli görevlerdendir. Hiyerarşik oluşumlara eklenen gereksiz hatta güç ve koşullar nezdinde ihtiyaca ters orantılı lüks sayılabilecek fazlalıklarişlerlikleri önemli oranda hantallaştıracaktır.

Mesela gerilla bölgesi alanlarında, hem bölgede aktif faaliyet yürüten ordu parti organları, hem de aynı alanda faaliyette bulunan parti bölge organları vardı. Oysa tek bir organa –ordu parti organına– bağlı yerel ve ordu içindeki örgütlemelerin bağlı olduğu organlar ihtiyaca fazlasıyla cevap verebilecek durumdaydı.

Bunun gibi çeşitli alanlarda aynı tarz karmaşaların olduğunu görebiliriz. İhtiyacın üzerinde oluşumuna gidilen bu durum, kendiliğinden kapsamlı bir bürokratik işlerlik, yetki karmaşası, hantallık oluşturmaktadır. Ve kısa sürede bunlar içinden çıkılamaz durumlar yaratmıştır.

Geleceğin düşü, hiyerarşik ve bürokratik işlerliklerin olmadığı bir dünya üzerine kuruludur. Böyle olması kaçınılmaz olarak bunların uzun bir dönem varlığına dayanarak yol alınacağını da yadsımıyor. Savaşların olmadığı bir dünyayı savaşarak kazanmak gibi.

Organların işler hale gelmesi/gelebilmesi için somut ve her bireye pay edilmiş ve aynı zamanda zorunlu yerine getirilmesi gereken çalışmalar sistemleştirilerek bir araya taşınmalı ve gerekli esas denetim mekanizmaları yine organların kendi işlerlikleri olmalıdır.

Yine de mümkün olan tüm yollar kullanılmalı ve bu nihai süreçte gereksiz olacak 'değerlere', gerekmedikçe başvurmamak temel bir yaklaşım olmalıdır. Barışçıl veya demokratik yollardan iktidara ulaşmanın yolu olsaydı, en büyük yıkımın anası olan savaşları tercih etmezdik. Ama biliyoruz ki, savaşmaktan başka bir yol kalmamıştır.

Bürokrasinin birde bireyler gruplar, organlar şahsında ortaya çıkan, ve kişilik karakterleri olarak devrimci çalışmaları dumura uğratan biçimlerine deyinmek gerekecektir ki, bu çok daha kapsamlı, karmaşık ve zor bir sorun olarak gündemi meşgul etmektedir.

Çoğu kere muhalefette iken üstlerini (sorumlularını) ya da yöneticileri bürokrat olmakla suçlayanların, aynı

mevkileri –hatta daha az yetkili mevkileri– işgal ettiğinde, eleştirdiklerinden daha çok bürokratlaştıklarını gördük/görüyoruz. Bu hiç de istisnai bir durum değil, aksine bunun olmayışı istisna olarak kalmıştır.

Bunun **temel ideolojik nedeni yerleşmiş, içselleşmiş, kavramsal vargıların pratik yaşamda ete-kemiğe büründüğü nitelikten yoksunluk ve aynı zamanda koşulların kendisine uygun düşünme ve davranış biçimlerini zorlamasıdır.**

Bir tanığa başvuralım:

"... *Gerçekten de bürokrat olan kimi yöneticilerin eleştirilmesine dayanarak yetki alan bir yoldaş, bizlere talimat vermeye başladı. İçine girdiğimiz barınağın son hazırlıkları yapılıyor. 'Şu şu şu... siz odun getirmeye gideceksiniz' deniliyor. Ve biz ayrılıyoruz kenara, birbirimize bakınıp hazırlanıyoruz. Yanımdaki yoldaşa, 'bu adamın dışardaki karanlıktan ve yağış durumundan haberi var mı?" diyorum. O da, 'kör değil' herhalde diyor. Çıkıyoruz. Patikayı takip etmek için atların kuyruğuna tutunuyoruz. Odun kesip alacağımız cevizliğe vardığımızda, her birimiz onlarca kere düşmüş, sağımızı solumuzu yaralamış oluyoruz. Zifiri karanlıkta keseceğimiz odunları ayrıştırmayı bir yana, baltayı vuracak ağacı dahi kontrol edemiyoruz. Odun işi imkansızlaşınca barınağa götürülmesi gereken bir kısım eşyayı zar-zor hayvanlara yüklüyor. Yolda, atları kaybetmeden adam kaybetmeye kadar çileli bir yolculuktan sonra barınağa sabaha doğru ulaşıyoruz. Küfür eden kızan arkadaşların haklılığı yanında barınağa vardığımızda yattığı yerden doğrulan komutan arkadaşın en iyi bürokrat olduğuna karar veriyoruz...*" (Gerilla Günlüğü, Aktaran: O. Veli)

Bu örnek, koşulları dışardan –içinde görünüp dışından– kavramanın iyi bir resmi. Yetki ve yönetim ayrıcalıkları, emir-talimat yağdırma sınırını aşamazsa, yöneticinin düşüncesi barınaktaki sıcak ve rahat ortama göre şekillenecektir. Böylesi durumlarda çoğu kez, yöneten 'ayrıcalığı', işin içinde yer alarak değil de, işi talimatlarla yürütmek-yönetmek olarak belirginleşir ki, bu kendi etiğini, siyasetini, ruhunu ve işlerliğini oluşturur. Burjuva sistemlerin amir-memur ilişkisi, ast-üst ilişkisinin yansımaları çıkar ortaya. Bunlar sadece dış koşulların yansıması olmaz, içteki koşullarla da –barınaktaki komutanda olduğu gibi– beslenir ve gelişir. Bu durumlarda, kimi organik ve hiyerarşik ilişkiler bireyselleştirilerek onlardan çıkar sağlama yoluna gidilir.

Bu aynı zamanda, önderliği kitlelerle bütünleştirememe gerçekliğinin ifadesi olur. Yönetenler, pratik üretimin kendisinden koptuğu anda, bürokratlaşmanın maddi zemini oluşmuş demektir. O artık karanlığı kavramanın dışındadır. O, yolun zorluklarını, ihtiyaçlarını, olasılık ve olamazlıklarını hesaplamada yüzeyseldir. O, talimatın gerçekliğini-doğruluğunu önemseme yerine, talimatın kerametini kutsamaktadır. O, bir savaşçının çektiği acıları duyumsamanın dışındadır. İnsanın psikolojisi ve ruh haliyle değil, atların gözlükleriyle ilgilidir.

Pratik işlerliklere müdahale etmeden bürokratik çalışma ve bireysel şekilleniş biçimlerine karşı çıkılamaz. İstenilene ulaşabilmek için pratikte yürüyen istençleri denetlemek zorunluluktur.

Her bürokratik tavır, kendisine hiyerarşik ve onun yetkilerinden oluşan öznel dayanaklar üretir. Kendi pratik açıklarını, teorik lafazanlıklarla kapatmaya çalışır. İşlerinin yoğunluğundan, önderliğin kendisinden istediği ve yerine getirmesi gereken görevlerin çokluğundan bahseder. Her zaman alta karşı çalımlı ve otoriter görünür. Kendisini bir üst organın görevleriyle ve onun denetimiyle sınırlar. Altın denetimine karşı suni savunmalar oluşturur. Kendisini bilinemez, gizemli, mistik bir havaya sokar. Alttan gelen eleştirileri 'üste karşı sorumlu olduğunu' yineleyerek savuşturur. Böylelikle hesap vermez; hep ister. İşine geldiği gibi yönlendirir. Kendi açıklarını kapatmak için başkasının açıklarına saldırır.

Oysa, üstten değil isterse aydan gelsin, herkes yer aldığı organda, organın her eleştirisini yanıtlamak, kendisini ona sunmak zorundadır. En altta yer aldığı organın tüm faaliyetinden aynı ölçüde sorumludur. O organ işlerliği içinde tüm organ üyeleriyle aynı haklara sahiptir. Yönetim orda organın bütünselliğidir. Üstten gelen sadece organlar arasındaki bağdır. Her hangi bir alt organ, kendi üyelerinin tümünü –üstten gelen de dahil– kendi ihtiyaçları oranında ve ona göre konumlandırma hakkına sahiptir. **Üstten gelmeyi kendisine ayrıcalık sayanlar, genelde bürokratlaşmanın anaları olmuşturlar.**

Pratik işlerliklere müdahale etmeden bürokratik çalışma ve bireysel şekilleniş biçimlerine karşı çıkılamaz. İstenilene ulaşabilmek için pratikte yürüyen istençleri denetlemek zorunluluktur. Çünkü, "*Tarihte etkin olan bir çok bireysel irade, genellikle tasarlanandan tamamen başka –çoğu kez onun tamamen karşıtı olan– sonuçlar meydana getirir.*" (Engels, Ludwing Feurbach)

Bürokratlaşma esas olarak **yönetim erkinin hastalığı** olarak çıkar ortaya. Hangi türünü incelerseniz inceleyin, mutlaka orda bir yönetim kademesinin ya da herhangi bir yöneticinin özellikleriyle karşılaşırsınız. Şehir çalışmalarında da çoğu kere böyledir. Biri gelir bir yığın talimat yağdırır ve ister. Durumu kavramak, o alandaki sorumluluğunu özümsemek, kadrolarla bütünleşmek gibi erdemlerin yanından es geçer. İsteklerin yerine getirilmesini ister, yer yer üstten hoşnutsuzluklar ve tehditlerle bezenmiş beklentileri sunar, kimi kere bireysel ihtiyaçlarına cevap verebilecek olanakları örgüt çıkarları adı altında süsleyerek kamufle eder, faydalanmayı uyanıklık sayan 'elzem'ler gibi gizliden işler. Kendisini eleştirmeyenlerden gıpta ile bahseder, çatışmalı olduğu bireyleri hemencecik alanından uzaklaştırmanın yollarını arar. İllegalite adı altında, bilinmesi zorunlu –ama bilindiğinde kişisel pozisyonunu etkileyebilecek– bir dizi uygunsuzluk saklanır. Yetkilerini keyfi biçimde kullanır ve her zaman yanında yedek gerekçeleri vardır.

Bürokrasi illeti hemen tüm kolektif çalışmaların can düşmanıdır. Bu çoğu kere öyle olur ki, iradi kararların –yani herhangi bir organsal bütünlüğün– kararları haline gelir ya da ona uygun olarak düzenlenir. Ama esasta bürokratlaşmış bir şefin ya da **yöneticinin çalışma modeli hüküm** sürmektedir.

Bürokratizm, örgütsel işlerlik ve onun hiyerarşisi içinde olduğu gibi kitle içindeki çalışma tarzında da ciddi bir açmaz oluşturmaktadır. Kitleler arasında en belirgin görüntüsü tepeden inmeci ve 'tek doğru'cudur. İkna, eğitim ve değiştirme sadece tek ayak üzerinde talimatlara uyma şeklindedir. **Her durumda, parti mistizmi ağızlara pelesenk edilir ve bir "tanrı" korkusu oluşturulur. Kitleler bununla hizaya getirilmeye ve tüm talimatlar tepeden iletilmeye çalışılır. Yığınların içinde, onlarla birlikte, onları anlama ve onların sorunlarını özümseme yerine hazır reçeteler ve heyulalar oluşturulmaya çalışılır. Her sorun, çözülmesi gerekli birinci elden değil de bir kaç el değişerek ve ertelenerek çözümlenir. Eleştirilere kapalılık da bu çalışmada belirgindir. Eleştirinin haklılığına, haksızlığına bakılmasından ziyade, eleştirinin kendisi için ne kadar yararlı olduğuna bakılır. Güncel çıkarlar durumuna uygunsa, yanlışlara göz yumulur ve yanlışlar yeri geldiğinde kullanılmak için dosyalanır.**

Yığınların emeğine yabancılaşma olan bürokratizm ve onun şekil verdiği kişilikler, emeği çar-çur etmede birincildirler. Yaratılan değerleri küçümsemek, onları yermek önemli bir özellik haline gelir. Kendi işini her şey, kitleyi 'saf-dil' gereksizlikler olarak görür. Kitleler gibi sıradan olmayı yadsır ve tepelere çıkar. Çok biliyormuş gibi gözükür, bilmediği her şeyde ahkam keser. Halkın kullanım ihtiyaçlarıyla yetinmez, kendisini kısa zamanda ayrıcalıklı kılar. Kamufle gerekçesiyle lüks yaşama sıkıca sarılır, çok sınırlı olanaklarla yaratılanı çok rahat kullanır.

BÜROKRATLAŞMAYA KARŞI

Sosyalist iktidarlar döneminde çok açık biçimde görüldüğü gibi yöneten yönetilen çelişkisi ve yönetenin 'ayrıcalıklığı' bürokratizmin temelini oluşturmuş ve geriye dönüşlerin kültürü bu açık kapıdan içeri girmiş, parti kademelerinde ve devlet mekanizmalarına çöreklenmiştir. Bu durum ancak yönetenlerin ve parti-devlet bürokrasisinin üretime tabi kılınması ya da tersi biçimde ifade edecek olursak, üretimin bir fiil içinde olanların belirlediği ve idare ettiği bir yönetim tarzı ile tersine çevrilebilir.

Devrim öncesi mücadele süreçlerinde de bürokratlaşma ve onun çalışma biçimlerine karşı durulabilinir ve bu bir zorunluluk oluşturmaktadır. Öncel bir sorun olarak, örgütlenmelerde ihtiyaçlar gözetilmeli ve kesinlikle gereksiz yığmalar ve çalışmaları hantallaştıracak kalabalıklardan kaçınılmalıdır. Legal ve illegal çalışmaları ayırmada titiz davanılması gerekirken, birbirinin faaliyetini çelmeleyen örgütlenmelerden özenle sakınılmalıdır.

Organların işler hale gelmesi/gelebilmesi için somut ve her bireye pay edilmiş ve aynı zamanda zorunlu yerine getirilmesi gereken çalışmalar sistemleştirilerek bir araya taşınmalı ve gerekli esas denetim mekanizmaları yine organların kendi işlerlikleri olmalıdır. Kendi faaliyetini denetleyemeyen her hangi bir organın, başka bir organca denetlenmesi zordur; hatta bu çoğu kere sözde bir denetimi geçmemektedir.

Organ hiyerarşisi salt tepeden gelen talimatların su yolu değil, aynı zamanda –hatta esas olarak da– kitlelerden organlara, organlardan merkeze doğru bilgi akışı, denetim dişlisi ve besleyici edimlerin sağlanmasıdır.

Gereksiz –fazladan– ve işlerlikleri çetrefelli organsal oluşumlar, 'doğal' olarak kendi bünyesinin tipik kişiliklerini de yaratacaktır. Bu nedenle organların ihtiyaçlar düzleminde reel organizasyonları yanında organ üye ve yöneticilerinin –mümkün olan çeşitli biçimlerde– sık sık değiştirilmesi de gerekmektedir. En azından çalışma alanları dahilinde konumlanışların değiştirilmesi, hem sorunların farklı biçimlerinin kavranması açısından, hem de poposu minderini fazla ısıtmış ve yer edinmiş statükoları gezintiye çıkarma açısından önemli olacaktır.

Mesela yıllarca 'halk savaşı' türküleri söyleyip kıra hiç adım atmayanların süreci kavramaları olanaklı mı? Tabi bu da başlı başına kırın sorunlarını çözmüyor. Geçmiş deneylerde yaşadık. O alanlarda ortaya çıkan ve adına –haklı olarak– silahlı bürokratizm denilen türleri çok daha tehlikeli ve yıkıcıydı. Birbirini koşullayan, etkileyen geliştiren yanları iyi gözlemlemek ve bunların etki alanını daraltmak için uyanık bir hafızaya sahip olmak gerek.

Kırdaki silahlı bürokratizmin çok daha ağır ölümcül kayıplara neden olduğunu biliyoruz. Yaşam ile ölüm arasındaki çizginin iyice inceldiği yerde, bireysel zaafların, kaytarma ve korunma eğilimlerin daha sık ve daha net ortaya çıktığını biliyoruz. Operasyon korkusundan köylere dahi inmeyip ayağına kadar un taşıttıran yöneticilerin bürokratizmi yıkımın ana odağı değil miydi?

Diğer yanıyla bireysel kişiliklerin ben'indeki bürokrat eğilimlere karşı mücadele sorununu önemsemek zorundayız. Sistemin alışkanlık ve davranış biçimlerinin üzerine yürümek gerek. Her alanda, en güncel çalışma biçimlerinden tutalım da örgütsel aktivitelerin en nitel olanına kadar bireysel gelişmeleri gözlemlemek ve yine en başta kendimize müdahalede bulunarak yenilenmeliyiz. **Kendisini eleştiremeyenden, hep yüksek perdeden kendisine paye biçenlerden, kendisini övenlerden, kendisini her şey diğerlerini küçük şey görenlerden, başkasının olumluluklarını gizliden ya da açıktan sahiplenenden, alıntı hırsızlığı yapandan, başkasında eleştirdiğini kendisinde uygulayandan, sık sık ağız değiştirenden, bahane uydurandan, sürekli "yukarıya ve yana bakan"dan korkun ve müdahale edin.**

Asalak bir yaşam tarzı her türden hastalığa açık zemin oluşturur. Bu nedenle devrimin işçileri proleterleşmelidir. En başta bunu bilinç evrimlerinde yaşamalı ve kendi gerçeğinde –yaşamında– cisimleştirmelidir. Bencillikten kurtulmanın yolu da üretmek ve paylaşmaktan geçiyor. **Yenilenmekten bahsedip en temel insani değerleri dahi askıya almak, bireysel tasarruflar edinmek bir de timsahça göz yaşları dökerek her yanda ağıt yakmak devrimcilik olamaz. Kesin bir ayrım duvarı çekmeliyiz. Ya kendimizle uğraşacak her gün yeniden devrimcileşeceğiz** ya da sistem usuldan yutar ve bir de bakmışız ki; fosilinin üzerine "*eskiden o da sizdendi*" yazısı kalmış, bir yığıntıya dönüşü verilmiştir.

Cezaevlerine yönelik

Baskı politikalarının ayak sesleri

Sevgi YILMAZ

Devletin en önemli baskı ve sindirme araçlarından biri de Cezaevleridir. Sınıflı toplum gerçekliği olan devletin varolma gerekçesi onu elinde bulunduran ve sahip olanları tarafından sürekli olarak toplumun üstünde yer aldığı ve sosyal sınıflardan bağımsız olarak var olduğu savunulsada; gerçek işlevi, bir sınıfın diğer sınıflar ve toplumsal kesimler üzerinde baskı ve sömürü aygıtı olmaktan başka bir şey değildir. Onun için bütün olarak ele alındığında devlet, toplumun geniş çoğunluğunun üzerinde bir avuç azınlığın eğemenliğidir.

Bu egemenlik, değişik kurumlar aracılığıyla sürdürülür. Çıplak zoru ve baskıyı uygulayanlar olduğu gibi daha inceltilmiş yöntemlerle hareket eden ve ideolojik saldrıyı ön plana çıkaranlar da vardır. Baskı, zulüm ve sömürünün olduğu her alanda gelişecek karşı direniş ve mücadelenin geriletilmesi ya da tümden ortadan kaldırılmasında bu kurumlara önemli görevler yüklenir. Ordu, polis, mahkemeler ve hapishaneler çıplak zoru ve fiziki olarak yok etme yöntemlerini uygularken, aile, okul, sermaye güçleriyle ilişki içerisinde olan medya kuruluşları, din vb. kurumlar daha ince yöntemlerle ve sinsice hareket ederler. İnsanların zihinlerinde yaratılan tahribat açısından değerlendirildiğinde, ikinci sırada yer alanların daha başarılı oldukları görülür.

Devletin, toplumu denetleme ve sindirme araçları her dönem en acımasız bir şekilde işlev görür. En büyük yatırımlar bu alanlara yapılır. Ekonomik harcamalardan kaçınılmaz. Sisteme karşı gelişen muhalefetin ivmelendiği dönemlerde bu tedbirler daha da artırılır. Sermaye güçlerinin çıkarlarını korumak için şiddet önlemleri meşrulaştırılmaya çalışılır. Bu önleme ve uygulamaların toplumun genel çıkarları için yapıldığı demogojisi yaygın bir şekilde kullanılır. Bütün bu gelişmeler sonuçları itibarıyla ele alındığında "halkın güvenliği" için halkların katledildiği ve yaşamın zindana çevrildiği bir ülke gerçekliğiyle karşı karşıya kalınır. Yalan, demogoji ve aldatmaca sömürücü egemen güçlerin yaygın bir şekilde kullandıkları söylem ve araçlardandır.

İçinde bulunduğumuz dönem toplumsal muhalefetin güçlenme belirtileri göstermesi ve sınıflar mücadelesinin, rejimin derinleşen siyasal ve ekonomik krizine paralel olarak boyutlanması, devleti yeni baskı politikalarını uygulamaya geçirilmesine yöneltmektedir. Ezilen, sömürülen ve baskı altında tutulan emekçi kesimlerin lehine gelişen her durum karşısında kan dökmeyi ve bedel ödettirmeyi gündemden düşürmeyen faşist rejimin hedefi, kitleleri sindirme ve teslim alma, muhalefet güçlerini dağıtarak ortadan kaldırma ve suskun bir toplum yaratmaktır.

Geniş toplumsal kesimler tarafından devletin uyguladığı şiddet politikalarının kanıksanması, korkunun içselleştirilmiş olması, egemen sistemle uyuşan kesimlerin dışında büyük bir çoğunluk için "dışarısı" bile büyük bir cezaevi işlevi görür. Faşist sistemin uygun gördüğü bir çerçevede hareket etme anlayışı, biçimsel de olsa geniş kesimlerin faşizmle uzlaşma görüntüsünü ortaya çıkarır. Her geçen gün bu çember daha da daraltılır. Bu durum, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi veren güçler tarafından kırılmaya çalışılırken, bu mücadelenin talepleri toplum için de acil bir ihtiyaç halini alır. Devrimci, demokratik mücadele safları güçlenip gelişir. Bu cephenin önemli ayaklarından birini de cezaevleri ve devrimci tutsaklar oluşturur.

Rejimin çok yönlü bir bunalım içinde olması, yaşanan krizin çözümsüzlüğü baskı politikalarının artmasına yol açar. Bu doğrultuda kapsamlı önlemler alınır. Halkın temel ihtiyaçlarını karşılamada hiç bir girişim içinde olmayan devlet, kendi güvenliğini sağlamak için hiç bir şeyden kaçınmaz. Yeni baskı araçları oluşturulur. Var olanlar alabildiğine genişletilir ve güçlendirilir.

Gazetelerde yer alan bir habere göre 1999 yılında ülke genelinde 14 yeni cezaevi faaliyete geçecek. Bu yeni cezaevlerinin yapıldığı il ve ilçeler ise şunlar; başta İstanbul olmak üzere İzmir, Ankara, Adana,

Van, Kocaeli, Çorum, Bolu, Kırıkkale, Düzce, Üsküdar, Rize, Tokat ve Bodrum.

Verilen bilgilere göre bu cezaevleri koğuş sisteminde değil, iki veya üçer kişilik hüçre tipi şeklinde olacak. Böylelikle uzun yıllardır uygulamaya sokulmak istenen cezaevlerinde hücre tipiyle tecrit ve teslim alma politikaları hayata geçirilmeye çalışılacak. Ayrıca 1999 yılı yatırım programı kapsamına 6 cezaevi alınmış durumda. Bunlar ise Edirne ve Seydişehir'de 400'er kişilik olmak üzere Osmaniye, Tekirdağ ve Balıkesir E tipi cezaevleri ile Milas K-1 tipi cezaevleri olacakmış.

Yine gazetelere yansıyan rakamlara göre bugün yeni yapılacak olanların dışında toplam cezaevi sayısı 563 olarak verilmektedir. Bunun 45'i E tipi cezaevi, 5'i 500'er kişilik Özel Tip Cezaevi, 25'i 350'er kişilik Özel Tip cezaevleridir. İlçelerde ise "eski tip cezaevi" olarak isimlendirilenlerin sayısı ise 488'dir.

Devletin rakamları baz alındığında cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklu sayısı 55.360'tır. Bunlardan tutuklu olanların sayısı 21.656 ve hükümlü olanların sayısı ise 33.704'tür. Bu sayılardan 9.294'i ise siyasi tutuklu ve hükümlü olarak verilmektedir. Bu sayıların gerçeği tam olarak yansıtmadığını söyleyebiliriz. Gerçek rakamlar bunların çok üzerinde tahmin edilmektedir. Cezaevlerindeki personel sayısı ise 27. 729 olarak veriliyor.

Görüldüğü gibi cezaevleri devletin büyük önem verdiği alanlardan biridir. Bu çerçevede her türlü çabadan kaçınılmamaktadır. Özellikle devrimci tutsaklar üzerinde büyük hesaplar yapılmakta, nasıl teslim alabileceklerinin yolunu aramaktadırlar. Bunların başında baskı ve imha politikları gelir. Uzunca bir dönemdir teslim alma ve birbirlerinden yalıtmanın aracı olarak hücre tipi cezaevi gündeme getirilmektedir. Devletin bu tip girişimlerine karşı '96 ölüm orucu ve süresiz açlık grevi direnişi hafızalarda sıcaklığını korumaktadır. Devrimci tutsakları teslim alma, toplumdan yalıtma, yaptıklarından pişman bir duruma getirme ve mücadeleden kopartma ya da imha politikaları bugüne kadar yüzlerce direnişle karşılanmış, sayısı yüzleri bulan devrimci şehit düşmüş veya sakat kalmış; bütün bunlara rağmen her seferinde devrimci irade karşısında kaybeden yine devlet olmuştur. Hiç bir güç özgürlük ve demokrasi mücadelesinden devrimci tutsakları alıkoymamıştır.

VE BİR RAPOR...

96'yılında hücre tipi cezaevi uygulamasına karşı geliştirilen direniş eylemleri devleti oldukça düşündürtmüş, **yaşadığı yenilginin nedenlerini kendi cephesinde değerlendirerek önleme tedbirleri geliştirmeye yönelmiştir.**

Geçtiğimiz günlerde kamuoyuna yansıyan bir raporda bu önlemler açıkça dile getirilmiştir. Önümüzdeki dönem hücre sisteminin uygulamaya sokulmasında yaygın olarak alınan bu kararların devrimci tutsakların ve kamuoyunun karşısına çıkarılacağı beklenmelidir.

Cezaevlerinde son dönemlerde geliştirilmeye çalışılan provakasyon ve saldırı girişimleri, yeni bir teslim alma ve imha dalgasının geliştirildiğinin ipuçlarını vermektedir. Böylesi bir duruma hazır olmak, geliştirilmeye çalışılan saldırı programlarını halklarımız nezdinde teşhir etmek ve karşı direniş cephesini bugünden hazır tutmaya çalışmak devrimcilerin ve demokrasi güçlerinin önde gelen görevleri arasında yer almalıdır.

Rapor, PL başmüşavir vekili Adnan Yılmaz imzasını taşıyor. "**Cezaevlerindeki Eylemlere Karşı Uygulanacak Faaliyet Programı**" ana başlığı altında ve "gizli" damgasını taşıyan rapor on sayfadan oluşuyor. Cezaevlerinde saldırılara karşı gelişecek eylem ve direnişleri önlemeyi hedefleyen çalışma, bunun için nelerin yapılması gerektiğini ayrıntılı bir biçimde anlatıyor. Bu önlemlerin, eylemler başladıktan sonra nasıl kademeli bir şekilde uygulamaya sokulacağı tek tek sıralanıyor. İçinde yer alan bölümler ise şu başlıklardan oluşuyor; *icra edilecek faaliyetler, faaliyet zamanı, icracı makam, koordine makamı* ve düşünceler. Son sayfasında ise "*uzun vadeli tedbirler*" yer alıyor.

Basına yansıtılan şekliyle bu "önlemler" paketi bir kontrgerilla faaliyeti olduğu izlenimini veriyor. Diyelimki Cezaevlerinde bir direniş başladı. Buna karşılık olarak hemen "***Acil Tedbirler***" başlığı altında şu maddeler yer alıyor:

- Eylemlerin gerçek yüzünü ortaya koyan basın açıklamaları yapılması...

- Bunların Türkiye'yi içeride ve dışarıda güç duruma düşürmek istedikleri...

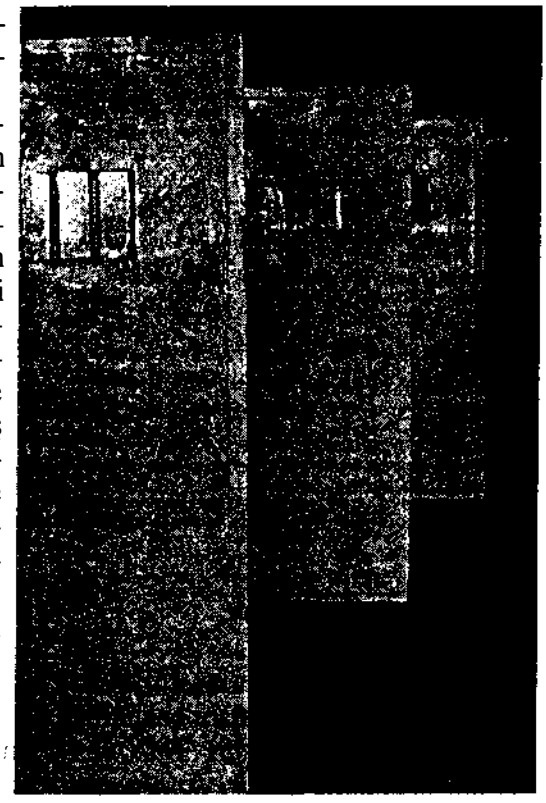

- Eylemlere adli şuçluların katılmadığını açıklamak...
- Cezaevlerinde örgütlü isyan ve ölüm orucu gibi durumlarda diğer ülkelerin tedbirlerinin açıklanması.

Bu "tedbir"lerin uygulama makamları yine devletin kendi kurumları olmaktadır. Acil uygulanması gereken önlemler olarak saptanan bu maddelerin icracı makamı ise Adalet Bakanlığı olarak belirlenmekte; örgütleyen ve koordine eden kurumlar olarak MGK Genel Sekreterliği ve İçişleri Bakanlığı görevlendirilmektedir. Bütün bu gelişmelerin ve konuyla ilgili yapılan açıklamaların TRT'den sağlanacak olan yardım ile sinevizyon görüntüleriyle desteklenerek geniş bir çevreye duyurulması bildirilmektedir.

Cezaevlerine yönelik saldırılara karşı geliştirilen eylem ve direniş tarzlarının kurumlaşması ve sürekli bir hal alması durumunda ise şu öneriler sıralanmaktadır.

- Bayrampaşa cezeevi başta olmak üzere terör örgütlerinin kontrolünde bulunan cezaevlerinde lider konumunda bulunan suçluların bu cezaevlerinden alınarak Eskişehir cezaevi gibi müsait olan cezaevlerine nakillerinin sağlanması.
- Ölüm orucu eylemlerinde ağırlaşanların tıbbi müdahale amacıyla cezaevinden uzaklaştırılması.

Bu maddelerin koordinasyonu da MİT Müsteşarlığına veriliyor. Görüldüğü gibi siyasi tutsakların bir arada yaşama koşulları ortadan kaldırılmaya çalışılırken diğer taraftan da ölüm orucuna girmiş ve direniş içinde olan bir insanı kendi iradesi dışında müdahale ederek eylemin dışına çıkarma çabası güdülmektedir. Örneğin insan hak ve özgürlükleri konusunda hiç bir uluslararası anlaşmaya, altında hükümetlerin imzası olmasına rağmen uyulmadığı halde direnişin ölüm sınırında olan tutsakları müdahalenin meşruiyetini sağlamak için anlaşmalara bazı atıfta bulunuluyor. "*Sağlık Bakanlığı'nın müdahale yetkisi konusunda Tokyo ve Malta Bildirileri çerçeveleri konusunda kamuoyuna açıklamalar yapılması*" öneriliyor

Devrimci tutsaklara ve cezaevlerine yönelik saldırılara karşı gelişebilecek örgütlü ve kitlesel eylem ve protestolara yönelik karşı eylem örgütlenmesi gündeme getiriliyor. Bunun örgütlenmesini devlet kendi kurumlarına yaptırıyor. Uygulayıcı makamlar olarak İçişleri Bakanlığı (dolayasıyla polis) MİT Müsteşarlığı, TRT Genel Müdürlüğü ve Anadolu Ajansı gibi devletin önemli kurumları görevlendiriliyor. Bu karşı eylem örgütlenmelerinin içinde yer alacak olanlarda daha çok şehit aileleri, muharip gaziler ve adli suçluların yakınları olarak belirleniyor. En son Sakarya Cezaevi direnişinde görüldüğü gibi, sivil faşist bir avuç güruhun kışkırtmasıyla bu maddeler denemeye sokuluyor. Kayıp analarının gelenekselleşen Cumartesi eylemlerine karşı geliştirilmeye çalışılan Cuma eylemleri de bu amaçla yapılıyor. Eylem alanları olarak uluslararası kuruluşların, büyükelçiliklerin önleri tavsiye ediliyor. Bütün bunlarla ilgili olarak raporda yer alan madde şu şekildedir. Terör suçlularının eylemlerinden zarar gören ailelerin cezaevi eylemlerine ve bunlara destek veren odaklara karşı bir tepki olmak üzere gösteri yapmalarının sağlanması.

Eylemlerin engellenmesi ile ilgili olarak işbirlikçi medya tekellerine de önemli görevler verilmektedir. Basın, yayın ve televizyon kuruluşlarına yönelik "*örgütlü eylemler ve ölüm oruçları gibi menfi propagandaların TV, gazete ve dergilerde kontrolsüz bir şekilde haber konusu yapılmasının önlenmesi amacıyla mevcut yasaların ihtiyaca cevap verir hale getirilmesi*" ile ilgili düzenlemelerin yapılması istenmektedir. Bunun yanı sıra büyük yayın kuruluşları ve medya tekellerinin köşe yazarlarına da önemli görevler yüklenmektedir. "*Cezaevlerinde yürütülen örgütlü eylemlerin asıl amaçlarını açıklayan yazı, makale, haber ve yorumların yapılmasını sağlamak amacıyla sağduyulu köşe yazarları ve özel TV yetkililerinin teşvik edilmesi*" istenmektedir. Bu konuda ise Adalet ve İçişleri Bakanlıkları, TRT ve Anadolu Ajansı görevlendirilmektedir.

Bütün bu önerilerden çıkan sonuç; devletin bir çok önemli kurumunu, cezaevlerine ve devrimci tutsaklara yönelik seferber etmiş olduğunu göstermektedir. Hazırlanan program kapsamlıdır. Bundan sonrası için topyekün bir saldırı ve imha uygulamasının hazırlıkları yapılmaktadır.

Bahsi geçen belgenin son bölümünde ise "***Uzun vadeli tedbirler***" yer almaktadır. Bunlar şöyledir;

- İhtiyaca cevap verecek yeni tip cezaevlerinin inşa edilmesi.
- Cezaevlerinde iç denetim yapılmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması.
- Cezaevi personelin özlük haklarının iyileştirilmesi.
- Özel TV ve basın organlarının devlet aleyhinde olan konuların istismarını önleyecek yasal düzenlemelerin yapılması.

Bütün bu gelişmelere bakıldığında yaratılmaya çalışılan tablonun eskisinden daha ağır olacağı, baskıların had safhaya vardırılacağı şimdiden görülmektedir. Devrimci tutsaklar insanlığın özgürlük düşünü gerçekleştirmek ve baskıdan, sömürüden uzak bir dünya kurmak için yola çıkmışlardır. Şimdiye kadar bu uğurda hiç bir bedelden kaçınmamışlar; kan-can pahasına yarattıkları değerleri, elde ettikleri kazanımları bedel ödettirmeden asla terk etmemişlerdir. Zülme karşı direnmenin ve faşizmin saltanatını yerle bir etmenin bir insanlık görevi olduğu, en iyi şekilde devrimciler tarafından bilinmektedir. Hiç bir güç devrimci iradeyi teslim almaya yetmeyecektir.

---

* Bu yazının hazırlanmasında Nazım ALPMAN'ın *Gazete Pazar*'da yer alan "***Açlık Grevine Karşı Devlet Mönüsü***" başlıklı haberden önemli ölçüde yararlanıldı.

"YDD" Kapitalizmi ve Kriz

TEMEL DEMİRER- GÖKÇER ÖZGÜR- ÖZGÜR ORHANGAZİ

İktisat Dergisi'nin Kasım 1998 tarihli 384. nüshasında enine boyuna tartışılan küresel kriz karşısında herkesi ilgilendiren, *"Bu tepetaklak gidiş nerede duracak?"* sorusu sıkça telaffuz edilirken; Hayri Kozanoğlu ilginç bir saptama yapıyor: *"Hiç beklenmedik anda, beklenmedik riskler var."*[1] Gerçekten de Kozanoğlu'nun saptamasını önemsememek elde değil. Evet, hiç beklenmedik anda beklenmedik risklerin karşımıza dikildiği bir tarihsel kesitten geçiyoruz.

"Yeni Düzen(sizliğ)in" akıldışı düzenini oluşturma kastıyla biçimlenen "geçiş süreci", tarihin tanık olduğu müthiş bir dinamiğin tehlike ve imkânlarında somutlanıyor. Kriz girdabında kaosun gövdelendiği, Monica-Billy ilişkisinin (yani fermuargate'ın) gölgelenmek için Irak'a füzelerin yağdırıldığı; Uzak Asya'dan Japonya'ya; Rusya'dan Latin Amerika'ya kadar uzanan geniş coğrafyanın mali kriz ile sarsılıp savrulduğu; Kafkasya'dan Ortadoğu'ya uzanan alanın bir barut fıçısını andırdığı gezegenimizde ulusal histeri, radikal köktendincilik, ırkçılık, azgelişmiş ülke milliyetçiliği şaha kalkmışken her şeye damgasını vuran biricik gerçek kriz ve tarihin sahnesine çıkardığı dinamikleri...

Özellikle "Yeni Dünya Düzen(sizliğ)i"nin ("YDD") ulaştığı mali kriz koordinatlarında; dünya kapitalizminin eşitsiz-birleşik gelişme yasası ile uzun gelişme dalgaları teorisi bir kez daha doğrulanıyor. Ortalama kâr oranının düşüşü, üretim fazlalığı ve pazar darlığı ile iç içe geçiyor. Kapitalist üretime yatırılan sermaye, aynı ortalama kâr oranı ile kendini gerçekleştiremiyor. Kapitalist sermaye değersizleşiyor. Emperyalizmin Güney ülkelerinden metropole (Kuzey'e) artı-değer aktarımında, tıkanıklıklar sarsıcı sonuçlara yol açarken; bu alandaki tıkanıklık ve "sürekli çatışma"lar, Kuzey'in kalp krizine kapı açıyor. Yapısı gereği, antagonistik imkân ve tehlikeler üreten bu durum, yapısal sorunları ağırlaştırıyor.

Kriz, kapitalizmin içinde barındırdığı tüm çelişkilerin ürünüdür. Kapitalist sermaye birikiminin doğası ve işlerliği krizin kaynağını oluşturur. Yani kapitalist gelişmenin bir diğer yüzünü de kriz gerçeği oluşturur. **Kapitalizm kriz yüklü bir gelişimdir**. Marx'a göre: *"Krizler, sürekli varolan çelişkilerin ancak ani ve zora dayanan çözümleridir. Onlar bozulmuş dengeyi bir süre için yeniden kuran şiddetli patlamalardır. Çelişki, genel bir deyişle, kapitalist üretim tarzının, -değer ve bu değerin içerdiği artık- değer ve kapitalist üretimin oluştuğu toplumsal koşullar dikkate alınmaksızın- üretici güçlerin mutlak gelişimine doğru bir eğilim taşımasından ileri gelir; öte yandansa onun amacı mevcut sermayenin değerini korumak ve kendi kendini genişletmesini en yüksek sınırına ilerletmektir."*[2]

Kendinden önceki geleneksel kriz kuramlarına bağlanmayan Marx, krizlerin, kapitalizmin gelişimi bağlamında incelenmesi yöntemini benimseyerek; *"Gerçek krizin ancak kapitalist üretim, rekabet ve kredinin gerçek hareketinden çıkarılabileceği"*nin[3] altını çizerek ekler: *"Kapitalist üretimin gerçek engeli sermayenin kendisidir. İşte bu sermaye ve onun kendi kendini genişletmesidir ki, üretimin başlama ve bitiş noktası, itici gücü ve amacı olarak görünür. Bu üretim yalnızca sermaye için üretimdir, ama tersi doğru değildir; üretim araçları, salt üreticiler toplumunun yaşama sürecinin sürekli genişlemesine yönelik araçlar değillerdir."* (K.Marx)

Hangi somut biçimi alırsa alsın kriz, sürekli olarak kapitalizmin içsel çelişkilerinden kaynaklanıp, onları güçlendirerek açığa çıkartır. Çünkü, paranın değişim aracı olduğu ve ücretli kölelik üzerinde yükselen bir ekonomik yapıda; yani satın alma ve satmanın birbirinden ayrıldığı değişim (eşitsiz mübadele) ekonomisinde kriz, sistemin 'olmazsa olmaz'lığıdır. Marx'ın, yeniden üretim sürecinin tümden altüst olma aşaması olarak tanımladığı kriz, birim sürecinin ve ona toplumsal ilişkilerin tıkandığı, köklü yenilenmelere muhtaç olduğu kesitler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda kriz, gelişme sürecinde çözümlenmemiş çelişkilerin birikmesi ve değişiklik ihtiyaçlarının büyüdüğü olağanüstü dönemlerdir. Yeni düzenleme gereksinimlerini toplumun önüne koyan kriz dönemleri, niteliksel sıçrama momentleridir.

Krizin, hareket ve gelişiminde çeşitli aşamaların (fazların) varlığı, bir geçiş olan krizin, çeşitli dönemlere tekabül etmesini de devreye sokar. Bir ana indirgenmesi mümkün olmayan (ve aşamalara denk düşen) kriz, dinamik bir oluşumdur. Soyut şemalara sığmayan kriz gerçeğinin üretken zeminini altyapı oluşturur. Ancak, alt yapı çözümlemeleri, görece özerkliğe sahip üst yapı krizlerinin de bire bir açıklayıcı olamaz. Kriz, binlerce ekonomik, toplumsal, kültürel vb'i bağıntılarla tarihsel-toplumsal birikimin değişime ihtiyaç duyduğu yoğunlaşmış iç aşamaları olan bir geçiştir.

Kapitalist üretim tarzının krizi, ücretli kölelik zemininde yükselen yerel/uluslararası piramidal örgütlenmenin merkezinde emek sermaye çelişki-

si durur. Kriz, sadece yerel ekonomi bağlamında kavranamaz, uluslararası bütünleyenlerle açıklanabilir. Kriz salt ekonomik değil, aynı zamanda politik ve sosyal bir olgudur. Üretim araçlarında özel mülkiyet korunurken, üretimde artan tekelleşme, emekçi kitlelerin üzerinde zorunlu olarak daha yoğun bir sömürüye, daha ağır bir baskıya yol açar. Tekelleşme, gericiliği ve askeri zorbalığı artırır. Büyük kapitalistlerin kârı, halkın diğer bütün tabakalarının zararına görülmedik ölçüde artar. Devlet tekelci kapitalizmi patlayıcı madde biriktirir. Kriz ile kapitalizm iç içedir. Çünkü, "*Kapitalist üretime gerçek engel kapitalin kendisidir. (...) Bu yüzden, kapitalist üretim tarzı üretimin maddi güçlerini geliştirmenin ve bunlara uygun bir dünya pazarı yaratmanın tarihsel bir aracı olduğu gibi, aynı zamanda, bununla, tarihsel göreviyle buna denk düşen toplumsal üretim ilişkileri arasında sürekli bir çatışmadır.*" (K. Marx)

Merkez (Kuzey), yarı-çevre ve çevre (Güney) diye adlandırılan alt sistemlerin oluşturduğu piramidal-birleşik dünya pazarı, "*egemen ekonomilerin özelliklerini taşıyan bir ilişkiler sistemi*"nde (P. Salama) somutlanırken, tarihte ilk defa ulaşımda, iletişim tekniğinde, ekonomik ilişkilerde, para ve sermaye akımlarında gerçek bir evrenselleşme devreye giriyor. Küreselleşme sürecinin kökleri 16. yüzyıla uzansa da (Marcus W. Brauchli), modern küreselleşme sürecinin oluşumuna ilişkin olarak yıllar önce Marx şunlara işaret etmişti: "*Özetlemek gerekirse, toplumun bugünkü koşullarında serbest ticaret ne demektir? Sermayenin özgürlüğü. Ücretli emeğin sermaye ile olan ilişkisinin sürmesine izin verildiği sürece, malların değişimini ne denli avantajlı koşullarda gerçekleştirseniz de, daima sömüren bir sınıf ve sömürülen bir sınıf olacaktır. (...) Bu durumda tek sonuç, iki sınıf arasındaki çelişkinin daha da netleşmesi olacaktır. (...) Kozmopolit sömürüyü evrensel kardeşlik olarak adlandırma düşüncesiyse, ancak burjuvazinin kafasında oluşabilir. (...) Serbest ticaret yandaşları, bir ulusun ötekinin zararına nasıl zenginleşebileceğini anlamıyorlarsa, buna şaşmamalıyız, çünkü aynı kişiler aynı ülke içinde bir sınıfın ötekinin zararına kendini nasıl zenginleştirebildiğini anlamayı da reddetmektedirler.*" (K. Marx)

Kozmopolit kapitalizmin evrenselleşmesiyle birlikte sermaye hareketleri de küreselleşir. Sermaye, yeryüzünde en iyi şekilde değerlendirileceği noktaya, bir başka deyişle en yüksek kârı gerçekleştireceği noktaya gitme eğilimindedir. Kozmopolit kapitalizmin evrenselleştiği bir dünya, aynı zamanda, işgücü sömürüsünün de evrenselleştiği bir dünyadır. İşte, dünya kapitalist sistemi, özünde, bu sömürünün dünya çapında sistemleşmesidir. Dünyadaki toplam sermayenin genişletilmiş yeniden üretimini sağlayan doğal ortamdır. Canlılar için doğa neyse, kapitalizm için de bu sistem odur. Sermayenin dünya çapında genişletilmiş yeniden üretim sürecindeki işlevlerine göre, küresel artı-değerden pay alırlar. Bu işlev ise, o ülke burjuvazisinin ulaştığı sermaye birikim düzeyince tanımlanır. Bu düzey onun gücünü belirler. Güçlü ülkelerin burjuvazisi, güçsüz ülkelerin burjuvazisinden "haracını" alır. Tek bir sömürü mekanizmasının eşit olmayan ortaklarıdırlar, yaratılan tek bir artı-değere el koyup güçlerine göre bölüşürler.

Bu bağlamda dünya kapitalist sistemi bir güç hiyerarşisinin çatışma ve sınıflar mücadelesi zeminidir.[4] Hiyerarşinin diğer adı uluslararası işbölümüdür. Uluslararası işbölümü, gönüllü bir birlikteliği değil, her ülkenin bu sistem içinde, hiyerarşideki yerine göre belli ve nesnel işlevi olduğunu anlatır. "YDD" kriziyle iç içe geçen küreselleşme: i-) Uluslararası ticaretin daralmasına; ii-) Pazarın küçülmesine; iii-) Kitlelerin satın alma gücünün düşüşüne; iv-) Kapitalist birikimin görece daralmasına; v-) Kapitalist kâr oranlarının düşüşüne; vi-) Üretim kapasitesinin daralmasına; vii-) Resesyonel stagflasyonlara; viii-) Kronikleşen yoksulluğun yaygınlaşmasına; ix-) Dünya ölçeğinde Kuzey/Güney ve toplum çapında emek/sermaye kamplaşmaların keskinleşmesine yol açar.

"YDD", ayrıca bir **hegemonya krizi** demektir. **Hegemonya krizi, kapitalizmin sistem krizidir**. Hegemonya kriziyle ekonomik krizi birbirine karıştırmamak gerek. Birlikte ortaya çıkmaları nesnel bir zorunluluk değil, ama ikisi arasında çok dolaylı bir ilişki de var. Hegemonya krizleri, eşitsiz-birleşik gelişme yasasının işleyişinin reel bir biçimde dışavurduğu, kapitalist sistemin iç yapısında büyük ve reel dönüşümlerin başladığı tarihsel kesitlerdir. Bu krizler seyrektir ve demlenmesi uzun dönemleri kapsar. Dünya kapitalist sisteminde hegemonya kriziyle ekonomik kriz eğer birlikte ortaya çıkmışsa, ekonomik kriz hegemonya krizini derinleştirir, hızlandırır. Hegemonya krizi, kapitalist sistemi bir bütün olarak etkiler. Sistemin krizi olur ve "YDD"ile yaşanan bir sistem krizidir.

Durağan olmayan bu sistemde en yukarı basamaklara doğru çıkmayı başaramayanlar aşağıya doğru inerler, yani yerlerini koruyamazlar. Dünya kapitalist sisteminin hiyerarşisi sürekli altüst oluş içindedir. Çünkü hiyerarşinin kaynağı, işleyişi durdurulamayan bir yasa, eşitsiz-birleşik gelişme yasasıdır. Daha doğrusu, eşitsiz gelişme yasasının verili bir çerçeve içinde, kapitalizm çerçevesinde işleyişidir. Hiyerarşik yapı, yine bu yasanın işleyişine göre evrim geçirir, içinde yeralan ülkelerin yerleri, dolayısıyla işlevleri sürekli değişir. Altüst oluştan bunu anlıyoruz. Dünya kapitalist sisteminin hiyerarşisi donmuş, durağan bir tablo gibi algılanmamalıdır.

Dünya kapitalist sisteminin entegrasyon süreci, sermayenin dünya çapında merkezileşmesi ve yoğunlaşması sürecidir. Sistemin entegrasyonu, tepeden aşağıya, yani metropollerden çevre kapitalist ülkelere doğrudur. Bu durum emperyalizm olgusunu tanımlar. Meta ve sermaye ihracına, kapitalist üretim biçiminin ihracı eşlik eder. Sermaye giderken, kapitalist üretim ilişkilerini de beraberinde götürür. Bu kadarla da kalmaz, bu üretim ilişkilerine denk düşen üstyapı taşlarını, ideolojiyi, kültürü vb. de çevre ülkelere taşır. Samir Amin'in belirttiği gibi, "*Kapitalist yayılmada daha başından beri içsel olarak varolan ve kendisini merkezler ve çevreler çifti biçiminde kutuplaşma doğrultusundaki sürekli eğilimde ifade eden büyük eşitsiz özellik, tarihin gündemine, çevre halkının devrimini koymuştur. Bu devrim, kapitalist gelişmenin kendine karşı olması anlamında anti-kapitalisttir, çünkü*

çevre halkı için bu dayanılmaz bir durumdur. Diğer bir deyişle, kapitalist birikimin kendi gerçek hareketinde ortaya çıkardığı en şiddetli çelişkiler, merkezde olmaktan çok sistemin çevresinde işlemektedir."[5]

Kuzey/Güney kutuplaşması eksenli dünya kapitalizmini, üç ünite ve alt-sistemler oluşturuyor. "YDD" ile dünya kapitalist sistemi giderek alt-sistemlere bölünüyor. Bugünkü tabloya göre oluşum halindeki Batı Avrupa merkezli bir Avrupa alt-sistemi var. Bir Amerika alt-sistemi var: Öncüsü Amerika Birleşik Devletleri. Bir de Doğu Pasifik alt-sistemi var: Öncüsü Japonya. Doğu Asya'nın büyük bir hızla büyüyen ülkelerini kapsıyor. Bu alt-sistemleşme süreçleri, zigzaglar çizerek ilerliyor. Önce ülkeler bazında yükselen emperyalistler arası çelişki, daha sonra alt-sistemler bazında yükseliyor. Böylelikle de çelişkinin çapı daha da büyüyor.

I-) MALİ SERMAYE HAYALİ SERMAYEYE DÖNÜŞÜRKEN

"YDD"nin "Kağıttan Kaplanlar"ından tüm dünyaya yayılan kriz, dünya üzerinde dolaşımda bulunan bütün ulusal paraları, bir başka deyişle dünya para hacminin tümünü etkilerken mal ve parasal bunalımlar ile reel ekonomide olup bitenler arasında artık sıkı bir ilişki bulunmadığını, piyasaların insan soyunun yararı açısından neyin iyi, neyin kötü olduğuna karar veren yansız oluşumlar değil, pençelerine düşen herkesin zararına olarak salt kendi şahsi çıkarları peşinde koşan bir avuç bireyin iş çevirdiği bir yer olduğunu açıkça ortaya koydu.

Yetmişli yılların başlarına dek ve kapitalist birikimin yükselen evresinin tümü boyunca mali sermayenin hareketleri, en önemli ulusal paraların aralarındaki paritenin istikrarını sağlayarak, spekülasyona pek az meydan veren ya da vermeyen bir sabit kambiyo rejimini yerleştiren, böylece meta alış verişlerinin cevap alış verişlerini büyük ölçüde kısıtlayan uluslarası düzenlemelerce sıkı sıkıya sınırlanmıştı. **Bretton Woods** anlaşmalarının bozulmasının ardından kambiyo piyasasının liberalleşmesiyle birlikte spekülasyon, üstsel bir hızla gelişmeye başladı. Bu doruk ya da patlama noktası, seksenli yılların başlarında ABD'den, dövizler üzerinde opsiyon işlemler yapmanın (türev mali araçlar) yasallaştırılması oldu. Böylece döviz pariteleri ve faiz hadleri farklılıkları üzerinde devletlerin ve merkez bankalarının her türlü denetimi dışında spekülasyon yapılmasına onay verilmiş oluyordu.

Bütün bunlar ortalama kâr haddinin azalma eğilimi ile birlikte, giderek artan sayıda sermayenin spekülasyonu birincil faliyetleri haline getirmesine yol açtı. O kadar ki bugün mali alış verişler meta alış verişlerini kat kat geride bırakıyor. Ama asıl önemli olan olgu, mali sermayenin hızlanarak çoğalışı çerçevesi içinde, hayali sermayenin, şimdiye dek göz önüne getirilmemiş boyutlara ulaşması oldu. Aslında Marx da bu eğilime parmak basmış, mali sermayeyle hayali sermaye arasında ayırım yapmış, bu sonuncusunu, mali sermayenin tikel bir biçimi olarak tanımlanmıştır. Buna göre hayali sermayenin değerinin gerçek anlamda üretken faliyetlerde herhangi bir karşılığı yoktu; tamamen, beklenen gelirin sermayeleştirilmesinin türevidir.

Ne var ki Marx'ın zamanında kamu borçlanma senetleri ve borsadaki hisse senetlerinin yanı sıra hayali sermayenin üç beslenme kaynağından biri olan kredi parasının sadece, altın rezervlerinin güvencesini taşımayan para ve alacak senetlerinden oluşmasına karşılık günümüzde dünya para hacminin tümü karşılıksız ihraç ediliyor ve kredi parasına benzetilebilecek olan mali türevler, karşılıksız kalmıyor, fiilen aynı spekülatörler tarafından ihraç ediliyor. Öyleki bu sermaye biçiminin, geçmişten farklı olarak haddinden aşırı genişlemesi mümkündür.

Bu genişlemeyle birlikte *"Dünya iktisadi düzeni, reel servet üretiminin üstüne yerleşip ona baskın çıkan bu hayali değer üretiminin ağırlığı altında, giderek artan bir ölçüde ezilme eğilimi gösteriyor. Söz konusu olan, uzun dönemde patlayacak olan, ama o vakte kadar kapitalist sistemin ve onun sömürücü biçimlerinin uğramakta olduğu neredeyse bütün değişikliklerin temelinde yatan cehenemi bir mekanizmadır. Bu, bir çok burjuva iktisatçının düşündüğü gibi, mali faliyetlerin üretken faliyetlerin karşısında özerklik kazanacağı ve dünyayı yoktan var eden Tanrı Baba gibi zenginlik yaratacağı bir sisteme doğru gitmekte olduğumuz anlamına gelmez; tam tersine, servet üretiminin giderek artan bir bölümüne asalak faliyetlerce el konacağı, dolayısıyla bu özgül sermaye biçimini üretim üzerinde kurduğu denetimin ne denli artarsa, dünya çapındaki iktisadi faaliyeti tümden egemenlik altına alma kapasitesinin de o denli artacağı anlamına gelir."*[6]

II-) "YDD" KAPİTALİZMİ = YIKIM + TALAN + ASALAKLIK

"YDD", Kuzey'in kurtulamadığı kronik durgunluk koordinatlarında, sermayenin yatırım tıkanıklığını aşmak için devreye soktuğu saldırganlıktır. Fidel Castro'nun deyişiyle, *"Küreselleşme"*, ABD egemenliğine bağlı dünyada *"Yoksulluğun ve haksızlıkların küreselleşmesi"* anlamına geliyor. Gerçekten de, **"Dünya Bankası, IMF: Yeter!"** isimli alternatif uluslararası çağrıda, dikkat çekilen noktalar "YDD"nin asal gerçeğini oluşturmaktadır: *"Yoksullukla savaş ve çevrenin korunmasıyla görevlendirilmiş olmasına karşılık, Dünya Bankası'nın eylemleri, sağlık ve eğitim programlarının yürürlükten kaldırılmasına yol açtı. Banka'nın büyük çaplı hidroelektrik ve tarımsal sanayi projelerine verdiği destek, doğal çevrenin ormansızlaştırılması ve tahribi sürecini hızlandırarak, milyonlarca insanın zorla yerinden edilmesine neden oldu. Güney'de ve Doğu'da, yetersiz beslenen milyonlarca çocuk, ilköğretim temel hakkından yoksun bırakılıyor. Dünyanın birçok bölgesinde, kamu harcamalarının acımasızca kısılması, satın alma gücündeki çöküşle birleşerek, verem, sıtma ve kolera gibi bulaşıcı hastalıkların yeniden dirilmesine yol açmış bulunuyor.*

Ayrıca GATT anlaşması, özellikle yabancı sermaye yatırımları, biyo-çeşitlilik ve fikri mülkiyet hakları alanlarında, halkın haklarını çiğniyor. "Yapısal Uyum Programı"nın çeşitli hükümleri, şimdi yeni kurulan dünya WTO kuruluş esasları içinde kalıcı bir yer ediniyor. WTO'nun görevi, dünya

ticaretini uluslararası bankalar ile ulusaşırı şirketlerin yararına düzenlemenin yanı sıra, ulusal ticaret politikalarının yürütülmesini (IMF ve Dünya Bankası'yla sıkı işbirliği içinde) "gözetim" altında tutmaktan ibarettir. Kuzey'in gelişmiş ülkelerinde de, toplumsal açıdan ezici benzer iktisat politikaları uygulanıyor. Sonuç, işsizlik, düşük ücretler ve nüfusun geniş kesimlerinin marjinalleşmesidir. Toplumsal harcamalar budanıp refah devletlerinin kazanımlarının birçoğu ortadan kaldırılıyor. Devlet politikaları da, küçük ve orta boy işletmelerin yıkımını kışkırtıyor.

Güney'de, Doğu'da ve Kuzey'de ayrıcalıklı bir toplumsal azınlık, nüfusun büyük çoğunluğunun sırtından muazzam servetler biriktiriyor. Bu yeni uluslararası mali düzen, insanların sefaleti ve doğal çevrenin tahribiyle besleniyor. Toplumsal ayırımcılık üretiyor, ırkçılığı ve etnik çekişmeyi kışkırtıyor, kadınların haklarını zedeliyor ve çoğu kez ülkeleri milliyetler arasında çatışmalara sürüklüyor. İnsanlığın bunlara etkili bir karşılık vererek, toplumsal değişme için bir gündem saptanmasının zamanı gelmiştir."[7]

III-) KUZEY/GÜNEY İKİLEMİ

Kuzey/Güney kutuplaşmasının ulaştığı derinlik, artık kapitalizm için geri dönülmez noktadadır. Dünyadaki açlığın nedeni, Sophie Bessis'in deyişiyle, "*Yeterli olmasına rağmen uyumsuz ve yanlış dağıtılan bir üretim*" ya da "*Endüstrileşmiş Kuzey'in ezici üstünlüğünün*" yol açtığı eşitsizlikten kaynaklanıyor. Çünkü "*20. yüzyılın sonu: Görkemli tekniklerin ve en gözüpek icatların çağında, bilginin sınırlarının sürekli genişlediği ve insanların kendilerinden öte hiçbir gücün hükümdarlığını tanımadıkları bir çağda açlık, bir başka zamandan taşınan bu eski bela, insanlığın en sadık refakatçilerinden biri olmayı sürdürmekte. Brezilya'da, Sahra Afrikası'nın güneş yanığı düzlüklerinde, Ganj'ın metropollerinin yapışkan banliyölerinde, hatta Manhattan'ın görkemli gökdelenlerinin gölgesinde, Paris restoranlarının kapısında boş mideli birtakım kadın ve erkekler doymak sözcüğünün anlamını dahi bilmeden, bir tas yemek bulmak için çabalıyorlar. (...) Dünyamızda bugün, insanlar çok daha sessiz sedasız ölüyorlar. Olağan yoksulluğun, farkedilmeyen yanlış beslenmenin, gizli besin yetersizliğinin ölümcüllükleri (...) az değil. (...) Açlık 800 milyon bireyi, dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ini etkiliyor. (...) Onlarca yıldır düzenli bir biçimde gerileyen açlık, 80'lerin başından bu yana sabitleşmiş, hatta yeni mevziler kazanmış gibidir. (...) Dünyanın zengin ülkelerinde, kitlesel yoksulluk, (...) 80'li yılların başından itibaren olağanüstü artmıştır. Nüfusun bu yoksullaşan kategorileri, mevcudiyetleri sık sık unutulan bu yüzde 25, hiç kuşkusuz ortalama yurttaşlardan daha yetersiz beslenmektedir. ABD'de 20 milyon insanın muhtelif derecelerde gıda yetersizliği çektiği tahmin edilmektedir. AB'nin İspanya, Portekiz, Yunanistan dışındaki en gelişmiş 9 ülkesinde, nüfusun yüzde 10'undan çoğu yoksulluk içindedir. 100.000 civarında New York'lu evsizdir ve bu insanların yiyecek bulmak için tek çıkar yolları, şık caddelerin çöp tenekelerini kurcalamaktır."*[8]

Sanayi Devrimi ile insan emeği verimliliğinin muazzam ölçüde artması ve tıp alanındaki ilerlemelerle, 1830'larda 1 milyar civarında bulunan dünya nüfusu 1940'larda 2 milyarı, 1960'larda 3 milyarı aştı. 1975'e gelindiğinde yeryüzündeki insan nüfusu 4 milyarı aşmıştı. 1970'lerden itibaren doğum kontrolü ve aile planlaması çalışmalarına rağmen insanlık 5 milyar sınırını geçti. "*1981-1990 yılları arasında dünya nüfusu 1.5 milyar kişi artı; bu dönemin son beş yılında, yıllık ortalama artış 150 milyonun üstündeydi. Bu 150 milyonun 10 milyonu Kuzey Amerika ve Avrupa (SSCB dışında) nüfuslarına, 4.8 milyonu Sovyetler Birliği'ne eklendi. Azgelişmiş ülkelerin nüfusları yılda 130 milyona yakın artmaktadır.*"[9] 1991'de insanlığın nüfusu 5 milyar 384 milyon oldu. Bu artış her yıl da yaklaşık yüzde 2 (100 milyon) civarında gerçekleşmektedir. Yani Güney'deki nüfus artışı, eş zamanlı kesitte açlığı büyümektedir. Örneğin, Güney'in Kuzey'e dış borçları 1971'de 100 milyar dolar iken, 1980'de 500, 1987'de ise 1 200 milyar dolara kadar yükselmiştir. Dış kredi ödemeleri, en büyük 7 ABD bankasının kârlarının 1970'te yüzde 22'sini oluştururken, 1982'de bu rakam yüzde 60'a yükseldi. 5.6 milyar dünya nüfusunun 820 milyonu işsizdir. Yarım milyar insan da geceleri karnı aç yatağa girmektedir, tabii eğer bir yatakları varsa!

Özetle Berlin Duvarı'nın yıkılması ardından Güney ile Kuzey arasındaki uçurumun 156 birime çıkması, "**Yapısal Uyum Programı**"nın (YUP) mucitleri de dahil pek çok kimseyi, Meksika krizi sonrası kara kara düşündürüyor. Çünkü 'Dünya Bankası' direktörü Sven Sandstrom, "*Azgelişmiş ülkelerdeki sefalet*"ten söz etmeden bir dünya tablosu çizemiyor.[10]

IV-) MEKSİKA DENEYİ VE "YUP"

Meksika örneği; Güney'de, ekonomik liberalizm temelinde küreselleşmeye eklemlenmiş bir siyasi istikrar ve ekonomik mutluluk tablosunun mümkün olmadığının çarpıcı kanıtıdır. "YDD" kaosunun anlamını sergileyen Meksika;[11] NAFTA, ASEAN ve AB "hayranları" için soğuk bir duştur. Çünkü "*Meksika nezle olduğunda bu defa ABD de hapşırmak zorunda kalıyor. Virüsün çok kısa süre içinde Okyanus'u aşacağı da kesinlik taşıyor.*"[12]

Meksika, "YDD"de YUP'un ilk ürünüdür. Kriz; ekonomik liberalleşme, özelleştirme ve küreselleşmeye indirilmiş bir şamardır. Mexico Üniversitesi'nden Siyaset Bilimci Jorge Cartena'ya göre, "*Ülke 1920'lerden beri görülmemiş şiddette bir çöküntü yaşamıştır.*" Meksika'da aktif nüfusun yüzde 20'si işsiz kalırken, toplam nüfusun yüzde 50'den fazlası yoksulluk sınırı altında yaşamaya mahkum olmuştur.[13] 1982-1988 döneminde hep fazla veren Meksika dış ticaret dengesi; IMF'in önerdiği "reformlar" devreye girince, 1988'lerden itibaren açık vermeye başlamış ve açık 1988'de 0.6 milyar dolardan, 1991'de 11 milyar dolara çıkıp, 1994'te de 19.9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu arada Meksika'nın dış borçları da artarak 1994'te GSMH'nin yüzde 46'sına (toplam borcun yüzde 38'i kısa vadeli), yıllık ihracatında yüzde 235'ine ulaşmıştı.[14]

Meksika veya Güney'in daha iyi anlaşılması için, geriye dönmekte yarar var: **1982 borç krizinden bugüne kadar 70 ülkede içeriği IMF tarafından belirlenen 556 "YUP" uygulandı.** Kuzeyliler'e göre "amaç"; Güney ülkelerinde, piyasanın önündeki engelleri kaldırarak, borç krizinden çıkmalarına yardım etmekti! Ancak sonuç, IMF ve 'Dünya Bankası'nın da kabullenmek zorunda kaldığı üzere kesin başarısızlıktı: "*Yapısal uyum programlarının bugüne kadar bir işe yarayıp yaramadığını söylemek zor. (...) Gerçekten de programın uygulandığı ülkelerin çoğunluğunda, enflasyonda artış, büyümede düşüş görüldü.*"[15] "*Bu programların insani maliyetinin bu kadar yüksek, ekonomik kazancının bu kadar düşük olacağını düşünmüyorduk.*" [16]

IMF'nin "YUP" uygulamalarının içeriği, hemen her yerde aynıydı: i-) Kamu harcamalarının özellikle de sosyal harcamaların kısıtlanması... ii-) Ücret artışlarının kısılması, hatta ücretlerin düşürülmesi... iii-) Tarım ve sanayide desteklerin kaldırılarak, iç pazar fiyatlarının dünya düzeyine getirilmesi... iv-) İç pazarın dış rekabete açılması... v-) Yabancı yatırımcıları ve sermaye hareketlerini teşvik edecek yasal ve kurumsal reformların uygulanması... vi-) İhracatçının rekabet gücünü artırmak için paranın sürekli devalüe edilmesi ve ihracatın, vergi iadesi, teşvik vb. ile desteklenmesi... vii-) Kısacası tüm ekonomik kaynakların borç ödemek için döviz kazanmaya yönlendirilmesi... viii-) Böylelikle de Kuzey ülkelerine yeni ticaret ve yatırım olanaklarının sunulması...

Özetle Güney'de 80'lerde yaşanan ekonomik krizin habercisi; 1974 Petrol şoku ile başlayıp 1982'de Meksika'nın borç servislerini askıya almasıyla en üst noktaya ulaşan "**Dünya Borç Krizi**" oldu. Güney'in 1972'de 100 milyar dolarlık dış borçları, 1981'de 600 milyar dolara yükseldi. Bunun üzerine "YUP" uygulamasını devreye sokan Kuzeyli mali sermaye, hem kredi kaynaklarını kontrol ediyordu; hem de temel alıcı konumundaydı. Kuzeyli mali sermayenin 1981'den 1993'e kadar azgelişmiş ülkelere yönelen özel sermaye akışı, yüzde 80 civarında artış kaydetti. 1981 yılında 102 milyar dolar olan sermaye akışı, 1993 yılında 181 milyar dolara çıktı. 1989-1993 yılları arasında özel sermaye akışının yüzde 40'ı Doğu Asya ve Pasifik'e, yüzde 30'u Latin Amerika ve Karayipler'e, yüzde 22'si Avrupa ve Orta Asya'ya, yüzde 4'ü Güney Asya'ya, yüzde 3'ü Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya, yüzde 1'i de Sahra-altı Afrika'ya aktı.[17] "YUP" uygulaması Güney'i, "Mahşerin Dört Atlısı (açlık, doğal felaket, salgın hastalık ve savaşlar)" gibi kasıp kavurdu. "YUP" ile Afrika'da mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayanların oranı, 1993'te yüzde 30'a ulaştı. Dünya Bankası, Afrika'da mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayanların oranının 2000 yılına kadar yüzde 50 oranında artmasını bekliyor. Latin Amerika'da mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayanların sayısı 1980'lerin başında 130 milyon kişiden, 1990'ların başında 180 milyon kişiye tırmandı. Nüfusun geliri en yüksek yüzde 20'lik diliminin zenginliği, en yoksul yüzde 20'lik dilimin 20 katı arttı. 'Dünya Ekonomisi Ekoloji ve Kalkınma Örgütü'ne (WEED) göre; 1990'dan bu yana Latin Amerika'nın toplam borcu yaklaşık 40 milyar dolar arttı ve 1993 yılında da 513 milyar dolara ulaştı.

IMF'nin 1980'ler boyunca süren "YUP" uygulamalarıyla, Güney'in yoksul halklarının geliri yüzde 60 oranında geriledi; "YUP"larla, Güney kaybetti, Kuzeyli mali sermaye kazandı. "YUP" uygulamalarıyla Kuzey, Güney'den borç ve faiz ödemeleri olarak 178 milyar dolar transfer etti. IMF'nin "YUP"unu uygulayan Güney'in borç yükü azalmadı. Dış borçlar 1980'de, yani borç krizi sırasında, 658 milyar dolar iken, 1993'te 1 800 milyar dolara çıktı; 1.3 milyar insan mutlak yoksulluk içinde yaşamaya mahkum edildi.[18]

Bu tabloya karşın Kuzey, uygulamalarından vazgeçmedi. 'Dünya Bankası'nın, "1996 Dünya Kalkınma Raporu"nun "taslak"ında, "*Azgelişmiş ülkelerde işgücü piyasalarının düzenlenmesi önümüzdeki yıllarda hangi doğrultuda olmalıdır?" sorusunu, yine şu sekiz "tez" biçimlendirdi: i-) "Eğer sosyal gelişme, ekonomik gelişmenin önünde giderse, onu aşarsa bu, ulusal ekonomiler için çok ciddi ve olumsuz sonuçlar verir. Bu ayrıcalıklı bir emek grubunun yararına olabilir"! ii-) "Emek piyasası üzerinde sosyal planlamalar yapılmamalıdır. Bu düzenlemeler sosyal politika amaçlarını gerçekleştirmekte yanlış politikalardır. İşgücü piyasalarını, çalışan sınıfların hayatını düzenleyecek bir araç olarak görmemek lazım"! iii-) "Küreselleşme herkesin lehinedir. Dolayısıyla küreselleşme rüzgârına karşı direnilmemelidir. (...) Küreselleşme iki unsurdan oluşuyor: Ticaretin serbestisi ve sermaye hareketlerinin serbestisi"! iv-) "Ekonominin örgütlü kesimlerinde emek için koruma mekanizmaları prematürdür; yani erkendir ve uygun değildir. (...) Örgütlü kesimlerde emek için özel koruma yapmayın, çünkü o zaman (kayıtdışı ekonomi gibi-b.n) örgütsüz faaliyetlere kayma olur"! v-) "Yapısal uyum işsizlik yaratabilir. Dolayısıyla bunu telafi edecek eğitim, işten çıkarılanların yeniden işe yerleştirilmesine imkân verebilecek düzenlemeler yararlı ve zorunludur. Ama bunu en iyi yapacak olan, firmalar ve bireylerdir. Devlet bu işi yapmamalıdır"! vi-) "Sendikalar ücret ve istihdam pazarlığı ile ekonominin içinde bir rol oynamaya başladıkları zaman, emek piyasasına tekelci sapmalar getirirler"! vii-) "Kamu sektöründe istihdam aşırıdır ve verimsizdir, reorganizasyon gereklidir"! viii-) "İşsizlik sigortası ve kıdem tazminatı türü düzenlemeler kaynak tahsisini bozar"![19]

Bir kez daha altını çizerek yinelersek; Kuzey saldırganlığı için "YDD" düzenlemesi, içinde debelendiği dünya kapitalizminin krizini aşma zorbalığıyla karakterize oluyor. Ancak bu yönelim; borç krizi sarmalında mali kriz korkusu ile sarsılan dünya kapitalist ekonomisinde gerçekleştirilebilir bir hedef değildir!

V-) BORÇ SARMALINDAN MALİ KRİZE

S. Pacteau ve F. C. Mougel'in kaleme aldıkları yapıtta, "*21. yüzyıl bir ilerleme ve işbirliği çağı mı olacak?*"[20] diye sorarlar. Sorunun, pozitif olarak yanıtlanamamasının nedeni; ezen/ezilen eksenli küresel saflaşmanın kutuplarını oluşturan Kuzey/Gü-

1992'DE DÜNYA BÖLGELERİNE GÖRE BORÇ TABLOSU [24]					
	Borcun bölgeye $ göre yüzdesi	*Milyar*	*Faiz Ödemeleri*		
			1980	1986	1992
Latin Amerika ve Karaipler	30	496.33	37.1	43.7	29.8
Avrupa ve Orta Asya	20	329.06	9.5	19.1	15.8
Uzak Doğu ve Pasifik	19	320.19	13.6	24.3	12.9
Orta ve Güney Afrika	12	194.26	9.7	24.9	17.1
Yakın Doğu ve K. Afrika	11	188.98	5.1	20.4	24.6
Güney Asya	8	133.35	11.9	29.3	20.7
Toplam	100	1.662.17	13.5	25.9	18.7

ney gerçeğidir. [21] Çünkü, "20. yüzyılın ikinci yarısındaki derin farklılaşma"nın miladını; 1970'lerde boy veren ve 1982 yılında kapitalist dünyayı sarsan tehlike oluşturdu. Güney ("Üçüncü Dünya") artık, Kuzey'e borçlarını ödeyemiyordu. Alacaklarını tahsil edemeyen Kuzey'in finans pazarlarında iflas hayâleti dolaşmaya başladı. Ve Kuzey'de, "*sadece zenginlere borç verilir*" deyişi telaffuz edilir oldu. "*1970'lerin başında başlayan uzun bunalım dönemi*"ne yol açan etkenler; "*sermayenin organik bileşimindeki yükseliş. (...) Kullanılan teknolojiler. (...) Sınıflararası güç ilişkileri. (...) Hammadde fiyatlarının yükselişi. (...) ABD hegemonyasının gerileyişi. (...) Dünya pazarının bölünmüşlüğü. (...) Üretimin uluslararasılaşması ile ulusal politikalar*" arasındaki uyumsuzluktu. Uluslararası "***bunalımın göstergeleri***" de; "*kâr oranlarının ve (...) sabit sermaye yatırımlarının düşüşü. (...) Üretken kapasite kullanımında azalma. (...) Gayrı safi yurt içi hasıladaki azalma, işsizlik, enflasyon. (...) Dünya ticaretindeki daralma*"yla somutlandı.[22]

Bu çerçevede, Güney'in "*1991 başında borçlar(ı) 1300 milyar doları biraz aşıyordu. 1982'den bu yana ödeme güçlüğü içindeki aşırı borçlu ülkelerinki ise 760 milyar dolardır. Bu, hem çok büyük hem de çok küçük bir miktardır. 1990 yılında ABD'nin bütçe açığı 300 milyar dolara yakındı. (...) Araba yoluna devam etti. Elbette bu kolay ve pürüzsüz olmuyor: Tüm borçlu ülkeler dramatik bir kriz içindeler. Latin Amerika ülkeleri 1930'lardaki kadar ağır bir kriz yaşıyor, Afrika ülkelerinin durumuysa daha da umutsuz görünüyor. Sanayileşmiş ülkelerin, özellikle de Amerikan bankalarının durumu nazikliğini koruyor. (...) Üçüncü Dünya'nın borcu, en önemlisi sanayide gözlenen büyük değişimlere yabancı değil. Ulusal plandaki sorunları aşan ve bilinen iktisat politikalarını geçersiz kılan uluslararası bir nitelik taşıyor. Aynı zamanda bankacılık sektörüyle de ilgili: Zira ekonominin kalbi olan parayı içeriyor. Azgelişmiş ülkelerin borçları yatırım kapasitelerini küçülterek, gelişmiş ve azgelişmiş ülkeler arasında uyumlu gelişmeyi engelliyor.*"[23] Yani uluslararası finansman, küresel dengesizlik ve eşitsizliği genişletirken; Güney'de "kalkınma" ve "ekonomik gelişme" imkânsızlaşıp; Kuzey/Güney kutuplaşmasını keskinleştiriyordu.

Örneğin 1982-1990 kesitinde, Güney ülkeleri Kuzey'e 1.345 milyar dolar "borç" ödedi. Ama aynı yıllarda Güney'in Kuzey'e olan "borçları, 900 milyar dolardan 1.470 milyar dolara yükseldi. Bugün, Latin Amerika ülkelerinin dış borçları 490 milyar dolardır. Geride kalan 10 yıllık dönemde, Latin Amerika'dan (sadece!) Avrupa ve Japonya'ya 500 milyar dolar transfer edilmiştir. Geçerken anımsatalım: **Afrika'da her yıl 4 milyon metreküp ormanın kesilme nedeni, Afrika'nın Kuzey'e olan 120 milyar civarındaki "borç"larının tahsilidir!**

Ancak sorun bununla da sınırlı değil! Güney "gibi", Kuzey de borç krizi batağına saplanmıştır. "Uluslararası borç sorunu" kavramının kendisi, dünya kapitalizminin merkezini vuran bir sorunun varlığına işaret eder. Bir bütün olarak kapitalist ekonomi açısından bakıldığında, tekil ülkelerin uluslararası borçluluğunun evrensel bir karakter kazanması, aslında genel bir kredi şişkinliği sorunudur. Kapitalist sistemde kredi, para-sermayenin, uzmanlaşmış finansal (mali) sermaye birikimlerinde toplanması sonucunda, üretken sermaye birikimleri arasında yeniden dağılımını olanaklı kılan mekanizmadır. Kredi doğası gereği bir zaman öğesini içerir. Bugün ile gelecek arasında kurulmuş bir ilişkidir. **Üretim alanında, kredi, geleceğin artı-değerine karşılık bugün ödünç verilen sermayedir. Tüketim alanında ise, geleceğin geliriyle karşılanmak üzere alınan borçtur**. Bunların yanısıra dolaşım ve devlet faaliyetleri işin içine sokulduğunda, kredinin her alanda ekonominin tekil aktörlerini gelecek konusunda bir yükümlülükle karşı karşıya bıraktığı ortaya çıkar.

Sermayenin canlı birikimine sahne olan dönemlerde, aşırı kredi ne büyük boyutlarda olur ne de başa çıkılmaz bir sorun haline gelir. Çünkü birikim ve artı-değer üretimi canlı olduğundan, yaygınlaşmış bir sermaye açığı yoktur. Öte yandan, mali sistemden ekonomiye doğru akan krediler, işler iyi gittiği için genellikle kolaylıkla geri ödenir. Ama kapitalist üretim tarzının dönemsel olarak yaşadığı krizler ortaya çıktığında aşırı-kredi olgusu hem çığ gibi büyür, hem de başa çıkılması güç bir sorun olarak ekonominin geleceğini bir bütün olarak ipotek altına sokar. Bunun ardında her ikisi de aynı sürecin ürünü olan iki temel kriz olgusu yatar. Bir yandan, her kapitalist kriz zayıf tekil biçimleri bir yaşama mücadelesine iter ve ayakta kalabilmek için kredi talebini arttırmalarına yol açar. Öte yandan, krizin temelinde kârın, yani artı-değerin üretiminin sorunları (kâr oranlarının düşüş eğiliminin güncel bir somutluk kazanması) yattığından, üretim alanı sermaye için kârlı bir alan olmaktan çıkar, sermaye hızla para-sermaye biçimine dönüşür,

mali alandaki operasyonlar üretim alanındaki faaliyetlere göre çok daha kârlı hale gelir, para sermaye talebi artar. Başka bir şekilde söylendiğinde, kriz dönemlerinde, sermaye, üretken sermaye giysilerini üzerinden atar, parasermayeye kaçar. Faiz, kârın karşısında krallığını ilan eder. Spekülasyon üretimi ezer. **Paranın üretimden ayrılması, kapitalist krizin en belirgin özelliklerinden biri haline gelir.**

Aslında, borçluluk sorunu, genellikle sanıldığının aksine, hiç de Güney'le ("Üçüncü Dünya" denen ülkelerle) sınırlı değildir. **Birincisi**, gelişmiş kapitalist ülkeler de uzun kriz dönemlerindeki gelişmelerin sonucunda yoğun bir borçluluk içindedir. Bugün dünyanın hâlâ en güçlü ekonomisine sahip olan ABD, bir trilyon doları çoktan aşmış olan net dış borcuyla dünyanın en büyük dış borca sahip ülkesidir ve tek başına az gelişmiş dünyanın tüm borcuna yakın bir net borca sahiptir. **İkincisi**, borçluluk olgusu devletlere özgü değildir, gelişmiş kapitalist ülkeler de dahil olmak üzere, dünya ekonomisinin hemen hemen bütün aktörleri yoğun bir borçluluk sayesinde ayakta durmaktadırlar. Tüketici kredileri 1980-1982 resesyonuyla 1991-1994 resesyonunu birbirinden ayıran yıllarda, bir-iki istisna dışında, emperyalist ülkelerde büyümenin başlıca motoru olmuş, bu yüzden hane halkı borçları görülmemiş düzeylere ulaşmıştır. Başta Japonya ve İngiltere olmak üzere, çoğu emperyalist ülkede, 80'li yılların başında hane gelirlerinin yüzde 60 ila 80'i arasında olan tüketici borcu, onyılın sonunda gelirin yüzde 80'i ila 115'i oranına yükselmişti. Bunun sonucu borç faizi ödemelerinin hane halkının kullanılabilir geliri içindeki payının örneğin İngiltere'de 1978'de yüzde 4.1'den 1989'da yüzde 8.6'ya yükselmesi olmuştur.

Sermaye birikimleri (şirketler) de borçlulukta ötekilerden geri kalmıyor. ABD'yi örnek alacak olursak, şirketleşmiş sektörün toplam varlıklarının finansmanında borçlanmanın payı 80'li yılların başında yüzde 37 iken, 1990'a gelindiğinde yüzde 45'e yükselmişti. Bunun sonucunda, ABD şirketlerinin gayrı safi kârının çok daha büyük bir bölümü (1979'da yüzde 24 iken 1988'de yüzde 31) faiz ödemelerine gitmektedir. Krizin inişli çıkışlı gelişimi içinde bu yoğun borçluluk elbette mali sistem üzerinde, bütün kapitalist sınıfı ve temsilcilerini dehşete düşüren tehditler yaratıyor. 1982'de Meksika ve ardından Brezilya'nın bir ödeyemezlik durumunun eşiğine gelmesi, bu tehditlerin en çarpıcısı olabilir. Ama yine sorun Güney ile sınırlı değildir. ABD'de banka sistemi büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. İki günde bir, bir banka batmaktadır. Bu güçlüklerin temelinde de (esas olarak uluslararası bankaların en büyüklerinin sorunu olan) Güney'in ödeme güçlüklerinin yanı sıra, ABD ekonomisinde tarım, gayrı menkul ve petrol piyasalarında yaşanan ağır kriz yatmaktadır. Ama bankaların yaşadığı krizden çok daha önemlisi, küçük tasarrufların toplandığı "Savings and Loan (tasarruf ve borç)" kuruluşlarının 80'li yılların sonunda iflas etmesi olmuştur. Bu iflasın devlete yüklediği yükün yüz milyarlarca dolar olduğu hesaplanmaktadır.

Ayrıca sorun ABD'yle de sınırlı değildir. Örneğin Japonya'da 1980'li yıllarda suni biçimde yükselen menkul değerler borsası ve gayrımenkul piyasası, 1990'lı yılların başında neredeyse çökünce (borsadaki değer kaybı bir yılda yaklaşık yüzde 50 olmuştur), bu sektörlere verdikleri kredilerin batık krediler haline gelmesi dolayısıyla bankalar ağır bir krize yuvarlanmıştır. 1994 yılında 21 büyük bankanın yalnızca açıkladıkları batık kredi miktarı 130-140 milyar dolar değerindedir. Yitik kredilerin vergi öncesi kâra oranı yüzde 80'dir; bunun doğal sonucu, sermaye üzerinden getirinin 1987'de yüzde 12 dolayından 1993'te yüzde 2 dolayına düşmesi olmuştur.[25]

Yıkıcı sonuçlarıyla ele alınması gereken küresel borç sorunu, yakın geçmişi itibariyle 1950-1970 kesitinde aranabilir. Güney'in borç batağı, Kuzey'e bağımlı "kalkınma"nın *"açıklarla-ödünçle yürüyen büyüme (şişme)"*siyle tırmandı. *"Maksimum düzeydeki borçlanma"*nın tahsili için Güney'de ***"borç yönetimleri"*** oluşturuldu. IMF, Güney'in üzerine kâbus gibi çöktü. 1970'li yıllarda Birinci Petrol Şoku çıkageldi. Sarsıcı dalgaya, bir de Kuzeyli bankerlerin spekülasyonu eklendi. Güney, içinde debelendiği borç deryasında durgunluk ve tıkanıkla tanıştı. Ardından "1982 şoku" kapıyı çaldı. Kuzey/Güney kutuplaşması, geri dönülmezliğiyle tarihin gündemine kaydoldu ve 1990'lı yıllarda da mali kriz tehdidi dünya kapitalizminin kâbusu oldu...

VI-) MALİ KRİZ DÜNYAYI SARARKEN...

Kuzey ekonomileri, uzatmalı durgunluktan yakasını kurtaramıyor. Konjonktürel göstergelerdeki bazı "iyileşmeler" ise, reel olmayan spekülatif düzenlemelerden başka anlam taşımıyor. Örneğin 1994'te, ekonomik toparlanmanın zirve noktasındaki büyüme oranları, 1972'den beri yaşanan zirve noktalarından[26] daha düşüktür. Zaten ekonomik büyüme rakamları da tek başına bir anlam ifade etmez.

OECD raporlarında hızlı ekonomik büyüme kesiti olarak nitelenen 1994 döneminde, G-7'lerdeki işsizlik oranı yüzde 7.2'nin altına çekilememiş ve 1980'lerden beri işsizliğin yüzde 30'u yapısal hale gelmişti. İşsizliğe "çare" olarak da, *"daha esnek iş yasaları ve düşük ücret"* uygulamalarına yönelinmiştir.[27] 'ILO bir raporunda; 20. yüzyılın sonunda dünyadaki işsiz sayısının 2.5 milyara ulaşacağını öngörüp ekliyor: *"1994 yılında yaklaşık 820 milyon kişiden oluşan global işgücünün yüzde 30'u işsizdi. Bu, 1930'lu yıllardaki buhrandan sonraki en büyük kriz oldu."* Kuzey'de 35 milyon işsiz olduğu belirtilen raporda, 1995 yılında İspanya'da işsizliğin yüzde 24'e, Finlandiya'da yüzde 17'ye, İrlanda'da yüzde 15'e yükselmesinin beklendiği kaydedildi. Kronik eksik istihdam sorununun, Latin Amerika ve Afrika'nın büyük bölümünde devam ettiğinin de altı çizildi.

İşsizliğin büyüdüğü Kuzey'de, G-7'lerin kamu borçlarının GSMH'ye oranı 1993'te yüzde 68'e yükseldi. Enflasyon kımıldanmaya başladı. Kamu açıkları ve borçlanmalar olağanüstü boyutlara ulaştı. Kuzey yapısal krizinin dertlerine derman bulamazken; sarsıntılarını Çevre'ye (Güney'e) transfer etmeye başladı. İlk sinyali Meksika verdi. Dünya ekonomisinin yaşadığı sarsıntı 1914, 1936 ve 1939'da tanık olunan çalkantılı döne-

me doğru ilerliyor. Yaşanan mali kriz konusunda 'Uluslararası Para Fonu' (IMF) İcra Direktörü Michel Camdesus, *"Meksika tipi bir krizin yeniden yaşanmayacağının garantisini veremem. Bu, gelecek yüzyılın ilk krizidir. 21. yüzyıla girmeden Meksika tipi krizleri yeniden görmeyeceğiz sözünü veremiyorum. Bu kriz, gelişmekte olan bir ülkeyi vuran ilk önemli küreselleşmiş yeni dünya mali piyasa krizi olarak görülebilir"*[28] demek zorunda kaldı ve bu "kehaneti", Asyanın Kağıttan Kaplanları'nın krizi, bir kez daha doğruladı. Çünkü bu durum, dünya kapitalist sisteminin yapısal açmazından kaynaklanıyordu!

Kapitalist dünyada 1950'lerin sonunda başlayan büyük "ekonomik büyüme", 1970'lerin başında sona erdi. Kuzey'de sermaye birikimi yavaşlarken, yatırım riski de artmaya başladı. Kuzey'de, risk azaltıcı mali araçların kullanımına yöneldi. Sermaye birikiminin yavaşlaması; önce kredi kurumlarının, sonra da şirketlerin üretim ve ticarete ilgisini törpüledi. Dolaşım alanı genişleyen mali sermayenin spekülatif işlemlere ilgisi arttı. Mali sermaye, üretken olmayan spekülatif oyunlarla katlanarak, büyümeye (şişmeye) başladı. Güney'de ise dış kaynak akışı ithâlâta (dışa) bağımlı ithal ikameci sanayileşme körüklendi. Güney'in dış kaynak ve bağımlılık gereksiniminin yarıçapı genişletildi. Ancak bir süre sonra Kuzey, Güney'e verdiği dış borçları tahsil edemez oldu. 1982'de uluslararası borç krizi patlak verdi. Kuzey'in global mali sermayesi spekülasyona olan ilgisinin diyetini, para krizleriyle çalkalanarak ödemek durumunda kaldı. Dünya ekonomisinin 1980'li yıllarına damgasını bu gerçek vurdu.

Dengesizlikler, 1980'lerde genelleşmiş, küresel krize dönüşmekte gecikmedi. Kuzeyli mali sermaye, "derman" diye özelleştirme dalgasına sarıldı. Bütçe açıklarını karşılamak için serbest piyasadan doğrudan borçlanmaya yöneldi. Spekülatif "**sıcak para**" canavarını yarattı. Canavarın ne olduğu ilk kez 1987 borsa krizinde ve sonra da AB para krizlerinde görüldü. Sistem, sarsıcı depremi ile tanıştı. Yırtık artık dikiş tutmuyordu. Önlem olarak başvurulan "yüksek faiz ve değerli kur politikası"; Kuzey'de durgunluğa ve Güney'de ise mali krizlerle, ekonomik çöküntüye yol açtı. Çünkü 1993'te G-7 ülkelerinde faizler yüzde 2-4 arasında iken, Latin Amerika'da G-7'lerin faiz oranları yüzde 15-19 arasındaydı.[29] Kuzey'in faiz talanı Güney'de, Meksika'ları ve Asya Kaplanları'nı yaratmakta gecikmedi.

Kişi başına 4321 dolar olan milli gelir düzeyinin, 1995'te 3102 dolara gerilediği ve yüzde 30'u yoksullaşan Meksika'nın devamını, Asya Kaplanları ya da Endonezya, Rusya ve Latin Amerika ülkeleri getirdi! Meksika krizi ile "Çoğu yatırımcı, globalleşme mi? istemem, teşekkür ederim"[30] demek zorundakaldı. İş Meksika'yla da bitmedi; küresel iflas tırmanmayı sürdürdü. Meksika'nın ardından, 1 milyar dolardan fazla zarar ederek batan 'Barings' geldi; onu da Asya Kaplanları takip etti... Ne Meksika, ne de 'Barings'[31] son krizdi!

DİPNOTLAR

1) Hayri Kozanoğlu, İktisat Dergisi, Kasım 1998, No:384, s.20

2) K. Marx, Kapital, C.3, s. 244

3) K. Marx, Kapital, C.2, s.410

4) Emperyalistler arası çelişki; ABD ile İngiltere'nin Aralık-1998 Irak saldırganlığındaki üzere farklı tutumlara yol açtığı gibi, giderek su yüzüne çıktığı kriz dünyasında buraya kadar ifade ettiklerimizin bir diğer asal bileşeni de tabandaki emek ve özgürlük güçlerinin dipten gelen dalgasıdır. Gezegenimizde, istenilen düzey ve hızda olmasada da dipten yükselen bir dalga tarihin gündem maddesi olmaktadır. Tıpkı B. Brecht'in dediği gibi: "Adaletsizlik kol geziyor bütün rahat adımlarla/ Ezenler onbinlerce yıl üzerine kuruyor iktidar hesaplarını/ Ve iktidar sahipleri garanti veriyor: Böyle gelmiş, böyle gider!/ Duyulmuyor egemenlerin sesinden başka ses!/ Ve pazar yerindeki bir pazarcı gibi bağırıyor sömürü:/ Ben daha yeni başlıyorum henüz!/ Ezilenlerden birçoğu fakat şunu diyor:/ Bizim istediğimiz hiçbir zaman olmayacak!/ Yaşayan 'hiçbir zaman' demesin hiç!/ Sağlam görünen sağlam değildir!/ Ve böyle gelen, hep böyle gitmez!/ Egemenlerin sözü bittiğinde,/ konuşacaktır ezilenler!/ Kim 'hiçbir zaman' diyebilir?/ Eğer zulüm egemen kılarsa bu kimin sayesinde olur: Bizim sayemizde/ Zulüm egemenliğinin yıkılması nasıl olur: Yine bizim sayemizde!/ İtilip kakılıp yere düşen kalksın ayağa!/ Yitirmiş olan herşeyini atılsın savaşıma!/ Kim durdurabilir kendi durumunun bilincine varanı?/ Ve 'hiçbir zaman' dönüşecektir 'hemen bugün'e!"

5) Samir Amin, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, No:143, Mayıs-1992, s.20

6) Nail Satılgan, Ülkede Gündem, 18 Ocak 1998, s. 6

7) Fidel Castro, Söz, No.2, 25 Şubat 1995, s.15

8) Sophie Bessis, Dünyada Açlık, İletişim Yayınları-1992, s.23, 35, 7, 8, 11

9) Pierre George, Nüfus Coğrafyası, İletişim Yayınları-1991, s.79

10) Sven Sandstrom, Herald Tribune, 8 Mart 1995

11) Meksika, NAFTA üyesidir. Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyenlere ***"anlatılan senin hikâyendir"*** diye haykırmaktadır. Öte yandan ise Amerikan Sendikalar Birliği, **NAFTA yüzünden ABD'de işsiz kalanların sayısının 37 bin kişi olduğunu belirtmektedir**. Görünen odur ki NAFTA ile işçiler ve emek her tarafta kaybediyor ve sermaye ise kazanıyor. Konuya ilişkin olarak **"Temuco Wallmapuche Bildirisi"**nin formüle ettiği üzere; *"NAFTA, ekonomik anlamda kolonocilik ve yeni koloniciliğin yayılmasının yeni aracı"*dır. Tıpkı, bir diğer benzeri olan Avrupa Birliği gibi....

12) Hadi Uluengin, Hürriyet, 5 Ocak 1995, s.12

13) Jorge Cartena, Le Monde Diplomatique, Eylül-1994

14) Financial Times, 27 Ocak 1995

15) Bir IMF Raporu, Aktaran İktisat Dergisi, Ekim-1993, s.19

16) Dünya Bankası'ndan Bir Uzman, Aktaran Moris Miller, Debt & Environment/Borç ve Çevre

17) Barron's Dergisi, 3 Nisan 1995

18) Zbingniew Brezinski, 1960'larda Kuzey ülkelerinin yoksullardan 30 kat daha zengin olduğunu ve bu oranın 1990'larda 150 kata çıktığını belirtiyor.

19) Eveleyip gevelese de "Taslak"ın muradı çok açık: i-) Güney'in ve emek cephesi'nin sırtından burjuvazinin otoriter "balyozu" eksik edilmemeli! ii-) Güney ve Emek Cephesi lehine sosyal amaçlı düzenlemelere son verilmeli! iii-) Emek Cephesi'nin ulusal sınırlar içinde tutulduğu "küreselleşme"nin, sermaye için sınırsız serbestileriyle, yaşanan krizin faturası Güney'e ve emekçilere çıkarılmalı! iv-) Sermaye Cephesi'nin örgütlü kesimine, örgütsüz kayıtdışı kesimine ayak uydurma çağrısı çıkartılmalı! v-) Güney ve Emek Cephesi, Kuzeyli sermayenin "şefkatli"(?!) ellerinde kaderine terkedilmeli! vi-) Emek Cephesi, artık, ücret ve istihdam sendikacılığını da gündeminden çıkartmalı! vii-) Sermaye Cephesi, mevcut hizmet nasıl daha az işçiyle ve insanla yapılır sorusunu yanıtlamalı! diyordu...

20) S. Pacteau-F. C. Mougel, Uluslararası İlişkiler Tarihi, s. 139, İletişim Yayınları-1993

21) "İki ülke bütünü arasındaki eşitsiz gelişmeyi belirttiği kesindir. (...) Temeli ekonomiye dayanan bu ayrım, (...) 20. yüzyılın ikinci yarısındaki derin bir farklılaşmayı karşılamaktadır." (Christian Comeliau, Kuzey-Güney İlişkileri, İletişim Yayınları-1992, s.9, 10)

22) Neşecan Balkan, Kapitalizm ve Borç Krizi, Bağlam Yayınları-1994, s.43, 49

23) Pascal Arnaud, Üçüncü Dünyanın Borçlanması, İletişim Yayınları-1992, s.8, 9

24) Kaynak: Dünya Bankası 1993-94 veri tablosu, Le Monde 20-21 Mart 1994

25) Sungur Savran, Neşecan Balkan'ın "Kapitalizm ve Borç Krizi"ne Önsözden, s.17-21, Bağlam Yayınları-1994

26) 1973'ten yüzde 6.5; 1976'dan yüzde 5.1; 1978'den yüzde 4.2; 1988'den yüzde 4.5...

27) The Economist, 24 Aralık 1994, s.42

28) Michel Camdesus, Cumhuriyet, 4 Şubat 1995, s.9

29) Le Monde Diplomatique, Ocak-1994, s.28

30) Business Week, 13 Mart 1995

31) 233 yıllık geçmişiyle 'Barings', liseyi bile bitirememiş bir spekülatör Nick Leeson tarafından batırılmadı. Sistem, 'Barings'in Leeson'unu yarattı. Çünkü, gerçek olmayan tasarruflar üzerinden spekülasyonla kazanmanın mübah olduğu kapitalist sistemde 'Barings'ler kaçınılmazdı... 'Kissinger Associates Inc.' Genel Müdürünün, *"Daha başka Meksikalar olacak. Bunu biliyoruz"* demesi boşuna değildi.

İnsanın küçülebilme olasılığı üzerine

Mehmet YEŞİLTEPE

Kendi iç dinamiği ile ayakta durabilme, "koltuk değneği" olmadan yürüyebilmek, sahip olunan birikim ile olayları açıklayabilmek ve yaşamı anlamlı/değerli kılan değerlerle donanmış olmak vb. özelliklerin bir insanda toplam halinde bulunması, o insanı yaşam karşısında hem şanslı hem de dirençli kılar. Ancak **dışsal koşullar** gibi **insanın içsel koşulları**, duruşundaki yetersizlikler, vb. pek çok faktör insanın yapısına yukarıda saydığımız özelliklerin katışıksız biçimde bulanmadan ve kirlenmeden gelip oturması önünde engel teşkil eder.

Yaşama ne denli güzel bir halkadan dahil olursa olsun, insanın karşısına kötülüğün "ruh çağırıcıları" çıkar. Ve insanın ruhuna bir köşesinden de olsa dahil olma, giderek "konaklama" fırsatı bulma çabasına girer. Çıplak bir gözle bakıldığında, bir an için bu türden faktörler, küçük ve etkisiz görünür. Üstelik yaşama güzel bir halkadan dahil olma avantajını yakalamış biri için, gündem konusu bile edilmek istenmez. Gerçekte ise sorun bu denli yalın, yaşam yolu bu denli seçerek döşenmiş değil. Halen yaşamın pek çok kesitinde güzellik ve çirkinliğin, iyilik ve kötülüğün bir arada barınmaya devam ettiği bilinmektedir.

Güzelliği yakalayıp onun verdiği dinamizmle daha renkli ufuklara yol alırken; tuzaklarla, mayınlarla, aldatıcı ve yanıltıcı patikalarla karşılaşmak her zaman mümkündür. Doğrudan zarara uğramanın olabilirliği gibi etkisi sonradan çıkabilecek **zokaları** yutmak da mümkün olabilir. Karşımızdaki engelleyici güç, sadece aslanın gücünü değil, aynı zamanda tilkinin kurnazlığını da almış ve sahneye sadece bir silahla çıkmamak gibi bir akıllılığa/seviyeye ulaşmıştır.

İnsanın duruşundaki görünür büyüklükler, güçlü bir biçimde yerleşmemiş ve yeterli korunaklara sahip değilse; hele ki insan kendi iç barışını yeterince sağlam temellere oturtmamışsa, *küçülme* ihtimali her an mümkündür. Bunun biçimi ve ölçüsü elbette ki kişinin kendisine ve bulunulan koşullara bağlıdır. Ancak böyle bir kişilik erozyonu doğaldır ki ilk etapta insanın "küçülebilir" özelliklerini yakalayacaktır. Bizimki gibi her türden değerin tahrip gücü yüksek araçlarla aşındırıldığı ve yerine sahtesini yerleştirmek için hiçbir imkanın esirgenmediği ülkelerde, "küçülebilme" özelliği taşımayan insanların sayısı –doğaldır ki– azdır. Diyebiliriz ki, egemenlerin ustaca besleyip büyüttüğü "**akıllı canavar**", avını yemek için acele etmez ve içine "tatlı zehir"i, en yumuşak yerinden akıtır. Ağına düşürebilirse eğer, onu küçücük bir lokma haline getirip kolaylıkla yutar.

Çevremizde yaşanmış bu türden sonuçlarda bizlerin insan yanı, kendinde de kabahat arama eğilimine girer. Gerçekte bu insanın kendi kendine yaptığı bir haksızlıktır. Çünkü, devrimcilerin işaret ettiği "cennet bahçesi"nde bile yatacağı, her şeyi kendinde hak olarak göreceği; hata, yanlış ve çirkinlik yapma özgürlüğüne kavuşacağı bir yer değildir.

Küçülerek sistem canavarına yem olanlar için ille de bir suçlu/kabahatli aranacaksa, akla öncelikle insanların ruhuna bencilliği şırınga ile akıtan **sistemin özneleri** gelmelidir. Bunun yanında ve en az o kadar "günahkar" bir diğer kesim de ruhen devrimcilikle hiçbir bağları kalmadığı halde, kenara çekilmek yerine "oyunbozanlığı" seçenlerdir. Bunlar, sistemle ilişkilerinde **dalkavukluğu**, devrimcilerle ilişkilerinde **sahtekarlığı** seçen, insandan yana hiçbir değere saygısı kalmamış çevrelerdir. **Etraflarına yaydıkları çürük kokuyla barışık halde yaşarken, devrimcilere adeta "gözünün üstünde kaşın var" dercesine saldırmayı ihmal etmez; hatta, bunu görev edinirler. Ve doğaldır ki bir diğer özelliği, devrimcilerle sorunu olan her çeşit kişi, çevre veya grubu kendine yakın hissetmek, yan yana durmak ve birbirinin kirli soluğundan tad almaktır.** Bu, öyle bir noktaya varır ki; insana, doğaya ve her türlü canlıya yönelmiş örgütlü terörden haberdarken; emperyalist çıkar ilişkilerinin tayin ettiği haksız savaşlarda kan gövdeyi götürürken; insanlık tarihinde rastlanmış en meşru duruş olan devrimciliğe, "teröristlik" yakıştırması yapılır.

Bu noktada devrimcilerle ilgili bir başka yanılgıdan söz etmeyi yararlı ve gerekli görüyorum.

DEVRİMCİLER, SADECE VAATTE BULUNAN VE PROBLEM ÇÖZEN KİŞİLER OLARAK GÖRÜLMEMELİDİR

Ruh doktoru Ried, hastası Deborah'a "**Sana Gül Bahçesi Vaadetmedim**" der. Bu, aynı zamanda **Joane Crenberg**'in kitabının ismidir. Belki şu anda "*bu da nereden çıktı; akıl hastası ile doktoru arasındaki ilişkiyi de mi konu edeceğiz kendimize?*" diye düşünenler olacaktır. Evet, öyle sanıyorum ki böyle bir zenginliğe açık olmayanlar için kavganın önceden tasarlanması olanaksız aşama ve sonuçları

salt bir belirsizlik olarak algılanacak ve çözümsüzlük sebebi olacaktır.

Özgürleşme yolunda pek çok durağı kitlelerle beraber aşacağının bilincinde olan özneler, gelecek toplumun kendileri tarafından kurgulanan bir proje olmadığını bilirler. Yani, "yeni toplum", "yeni insan" hedefleri Marks'ın değildir. Tarihsel sürecin böyle bir kurtuluşa gebe olduğunu, bunun neden ve nasıl mümkün olacağını değerlendirmek farklı bir durumdur. Marks, yarın insanların kendilerinin karar verip uygulayacakları kesitler için de bir "yol göstericiliğe" (şimdiden akıl vermeye) kalkışmamıştır.

"Marks'ta ütopyacılığın zerresi yoktur; o tepeden tırnağa 'yeni' bir toplum tasarlamaz, tepeden tırnağa 'yeni' bir toplum türetmez. Hayır, o yalnızca yeni toplumun eskisinin içinden doğuşunu, eski toplumdan yeni topluma geçiş biçimlerini doğal bir tarih süreci olarak irdeler. Somut proleter yığın hareketi deneyini ele alır ve ondan pratik dersler çıkarmaya çalışır. Marks, komün 'okulundan ders alır'; tıpkı bütün büyük devrimci düşünürlerin, hiçbir zaman bilgiçce bir 'ahlak' açısından yanaşmaksızın, ezilen sınıf hareketlerinin büyük okulundan ders almakta duraksamadıkları gibi.

(...)

Biz ütopyacı değiliz. Tüm yönetim makinesinden, bütün devlet basamaklarından bir anda vazgeçmeyi 'hayal' etmiyoruz; proletarya diktatöryasına düşen görevlerin anlaşılmamasına dayanan bu anarşistçe düşler, Marksizme adamakıllı yabancıdır; ve gerçekte, sosyalist devrimi insanların değişecekleri güne dek ertelemekten başka bir işe yaramaz. Bize gelince, biz, sosyalist devrimi, astın üste bağımlılığından, denetimden, 'gözetimci ve muhasebecilerden' vazgeçmeyecek olan bugünkü insanlarla yapmak istiyoruz." (Devlet ve İhtilal, Lenin, sf: 59-60)

Bu tarz kavranabildiği ölçüde,kitlelerin bir özne olduğu ve öncü ilekitle ilişkisinde her şeyin öncüye vazife olmadığı görülecektir. Süreç bu biçimde değerlendirildiğinde, yarının olası karmaşıklığı karşısında işin başa düşeceği ve bocalanabileceği kaygısının erken ve yersiz olduğu anlaşılacaktır.

Sosyalizmi elbette ki biz kuracağız. Ama yapaylığa düşmeden... Bir toplum projesinin, ısmarlama bir film senaryosuna benzememek için çokça nedeni vardır. Bu nedenler, kurucuları; **şablonu az, yaratıcılığı çok** olan bir yönteme zorlar.

Bir devrimci, geleceği işaret ettiği için objektif olarak; vaat eden, umut aşılayan konumdadır. Komünizme dair yapılacak tarif bile tek başına bile bir vaat etme işlevi görür. Ancak buna rağmen kitlelerle kurulan ilişkiler bu sınırlılıkta algılanmamalıdır. Devrimcilerle kitleler arasındaki bağlar bir hayli çeşitlidir. Kurulduktan sonra giderek geliştirilmesi gereken bu ilişkiler; bazen devrimcileri bir "dert babası", bir "problem çözer" durumuna düşürür. Kitleler, devrimcileri sürekli vaatte bulunan ve bir takım ihtiyaçları karşılayan insanlar olarak görür. Sorunun bu boyutu başlı başına bir sağlıksızlık sebebi olarak mütala edilmemelidir. Özellikle yoksul kesimlerin, günlük yaşamsal ihtiyaçlar düzeyinde yaşadıkları sıkıntı, onları beklentiye açık bir hale sokar. Bu nedenle devrimcilerin yer yer çalışma tarzlarının dışında kalan sorunlarla muhatap edildiği görülür. Bunları bir taraftan doğal karşılarken, diğer taraftan varolan ilişkilerin asıl mecrasına çekilmesi için çaba harcanması gerekir.

Devrimcilik; size yaptırılan değil, sizinle beraber yapılan bir iş olarak kavrandığı ölçüde, elbette ki insanlar birbirinin sıradan problemlerini de sahiplenecektir. Ama nihai hedef ile potansiyel bağların geliştirilemediği ilişkilerde giderek ticari kaygılara benzer bir beklentinin uç vermesi mümkündür. Böyle bir sonuçla karşılaşmamak için hangi biçimde kurulmuş olursa olsun, ilişkilere devrimci bir öz kazandırmak gerekir. Aslında sorunların çözümünü sürekli olarak bir yerlere havale etmek yerine; sahiplenen ve çözüm yolunda adım atan, özne olma bilinciyle hareket ederek kaderini eline alan kişi önemli bir mesafe katetmiş demektir. Kimi ilişkilerde belki ilk geliştirilmesi gereken özellik budur. Bu özellik ilerde sizin tercihlerinizi sorgulayan ve hatta yadsıyan bir kimliğe açık olmak anlamına gelse de yapılması gereken ve doğru olan budur.

Bu duruma birebir uygunluk göstermese de akıl hastası Deborah'ın hastanedeki adaletsizlikler konusunda yakınmaları üzerine, Dr. Fried'in verdiği cevabın bu noktada hatırlanmasının yararlı olacağını düşünüyorum.

"Sana hiçbir zaman gül bahçesi vadetmedim ben. Hiçbir zaman kusursuz bir adalet vadetmedim... Ve hiçbir zaman huzur ya da mutluluk da vaadetmedim. Sana ancak bütün bunlarla savaşma özgürlüğüne kavuşmanda yardımcı olabilirim. Sana sunduğum tek gerçeklik savaşım. Ve sağlıklı olmak, gücünün yettiği kadarıyla bu savaşımı kabul edip etmemekte özgür olmak demektir." (age, sf: 113)

Susuyorsun...
Suskunluğun
bir kerpeten gibi
sıkacak düşlerini

Hem bencil hem kanaatkarsın
Ekmeğe razısın
Her lokma
boğazına
bir düğüm gibi oturacak

Kaçıyorsun
Sırtında çamur izleri
Ayakların
kendi kendini düğümleyecek

Yere bakıyorsun
Utancın
önüne dökülecek
Her gecenin sabahında
insanlığını
yerde sızmış
olarak bulacaksın

Kahvaltıda "kaçış"
kahvaltıda "kapalı perde"
kahvaltıda "kilitli kapı"
yiyeceksin
Yediklerin yüreğine oturacak

Ama işçi Mehmet
ama "faili meçhul" Ayşe
ama "kayıp" Hüseyin
seni beklemeyecek

Onlar
insanlığın baharına sevdalı
zafere yeminli adımlarla
şafağa doğru koşarken
senin pencerene
günbatımı inecektir...

1925 ulusal başkaldırısı ve Şeyh Said

Erdal KIR

1925 tarihi Kürt ulusal başkaldırısında önemli bir yıldır. 1925 gerek kendinden önce gerekse kendinden sonraki başkaldırıların buluşma kavşağıdır. Geçmişle geleceğin sentezini bu tarihte görmek mümkündür.

1925 Kürt Ulusal Hareketi "resmi tarih" savunucularının iddiasının aksine "*gerici bir kalkışma*" değildir. Yine aynı çevrelerin komplocu bir zihniyetle "*İngiliz emperyalizminin desteklediği hareket*" olarak yansıtmalarının gerçekle uzakyakın bir ilgisi yoktur. Bu tarihte tamamen bir ulusun kendi kaderini tayin etme isteminin meşru savunusunu içeren planlı, programlı bir başkaldırı söz konusudur.

1925 Hareketi onun önderliğine soyunmak zorunda kalan Şeyh Said'in adıyla anılmaktadır. Bu tutum resmi tarihçiler tarafından bilinçli bir biçimde ön plana çıkartılmaktadır. Çünkü Şeyhlik kavramı içinde yaşadığımız dönem açısından yani kapitalist toplum açısından feodaliteyi temsil ettiği için daha kolay kara çalmaya açık kapı bırakmaktadır. Şeyhlik ile "Cumhuriyet" karşı karşıya getirildiğinde, "Cumhuriyet"in şeyhliği ezmesi; tepkileri rahat törpülemeye olanak sağlamaktadır. Ve bu manipülasyon yıllardan beridir devam etmektedir. Her ne kadar hareketin kendisi bir kongre sürecinde tartışılıp programa bağlanmışsada içinde merkez komitesi ve kurmaylık heyeti varsa da "tek kişi"de cisimleşen bu hareket, genel anlamda bir ulusun iradesini yansıtmaktadır. Bazı Kürt bölgelerinin bu hareketin dışında kalmaları hareketin genel anlamda ulusun iradesini yansıtmadığı anlamına gelmez. İrade amaca uygun örgütlü bir hale gelmediği sürece, iradesizliği ifade ettiğinden; hareketin dışında kalanların Kürt ulusunu temsil edemeyeceği ortadadır.

TARİHSELLİĞİ İÇİNDE KÜRT ULUSAL HAREKETLERİNDE ÜÇ ÖNEMLİ EVRE

Dünya çapında kapitalizmin gelişmesiyle uluslaşma süreci başlamıştır. Kapitalizm gelişip yaygınlaştıkça ulusal devletler doğmuştur. Kapalı ekonomi yerini pazar ekonomisine bıraktıkça, ulusal çitlerde sağlamlaştırılıp gümrük girdisi uygulanmayan mallara pazarlar kapatılmıştır. Ulusal uyanış ve başkaldırılar da bu dönemlerde ortaya çıkmıştır.

Birinci evre; 1514 Çaldıran Savaşı'ndan sonra İdiris-i Bitlis ile Yavuz Sultan Selim arasında yapılan anlaşmada; Kürt Emirliklerinin özerkliği korunurken; Osmanlı yönetimine bağlılık korunacak, savaşlarda Osmanlılara yardım edilip vergiler verilecek biçimde bağıtlanmıştı. Bu koşullar belli dönemlerde Kürt Mirliklerine ağır faturalar ödetmiştir. Doğal olarak bu hoşnutsuzluklar Kürt Mirlikleri ile Osmanlılar arasında savaşlara yol açmış;Osmanlıların egemenlik tesis etme istemlerine karşı Kürt Mirlikleri de başkaldırı haklarını kullanmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğunun kendini sürekli üniter devlet olma yönünde yapılandırma istemlerine karşılık Kürt Mirlikleri de yaşadıkları özerk bölgelerde kendi siyasal iktidarlarını kaybetmemek için Osmanlılara savaş açmışlardır. Bu dönemlerde siyasal ve sosyal yaşamda söz sahibi olan Mirler aynı zamanda hareketin önderliğini de üstlenmişlerdir. Harketin tabanını ise Kürt aşiret yapısı içinde yer alan köylüler oluşturmuştur.

Kürt Mirlikleri belli bir coğrafi alan üzerinde özerk yaşadıkları için genel ulusal istemleri savunacak koşullardan yoksundurlar. Belirlenmiş toprak parçası onlar için yeterliydi. Bu anlamda o dönemdeki tarihsel ve toplumsal koşullar bağımsızlık fikrinin oluşmasına olanak vermiyordu. Özerk yönetimler onlar için yeterli bir talepti.

İkinci evre: 1806 yılında Abdurrahman Paşa önderliğinde bir başkaldırı gerçekleştiriliyor. 3 yıl süren bu başkaldırı sonucunda Abdurrahman Paşa Osmanlılarla girdiği bir çok savaşı kazanarak sınırlarını genişletiyor. Ancak kardeşi Halid Paşa'nın kendisine ihanet etmesiyle aldığı yenilgi başkaldırının sonunu getiriyor. Abdurrahman Paşa ayaklanması 1830 'larda büyüyerek devam edecek olan ayaklanlamalar için yol gösterici oluyor. Bu dönem bağımsızlık istemlerinin dillendirildiği süreçlere tekabül ediyor.

1880'lerden sonra Kürt ulusal başkaldırılarında yeni bir aşamadan söz edilebilir. Bunca yenilgilerden sonra Kürt ulusal hareketlerinin önderleri yeni arayışlar içine girdiler. Elde edilen birikimlerle genel birliği sağlayan faktörler gözden geçirilmeye başlandı. Kürdistan gerçekliğinde önemli yer alan dini kurumlar bu sıralar devreye girdi. Medrese eğitimiyle yetişmiş Kürtler toplumsal, siyasal, kültürel vb. faaliyetleri organize de söz sahibi oldular. Şeyh'lik kurumu Mirlik kurumunun önüne geçti. Daha geniş ve yaygın örgütlülüğe sahip olan şeyhlik kurumu belli bir aşiretin önderi olmanın dışında da vasıflara sahip olduğu için daha fazla etkili oluyordu. 1880 yılında Nehri Şeyhi Seyyid Ubeydullah önderliğinde gelişen hareketten sonra belli bir alanla sınırlandırıl-

mış örgütlülük tarzı yerini daha geniş ve yaygın örgütlülüklere bırakmıştır. Önderlikte yer alan şeyhlik kurumu bir çok aşireti bir araya getirmiş ve farklı coğrafik bölgeleri bütünleştirmiştir.

Siyasal istemler geniş bir coğrafyayı kapsadığından Kürdistan'ın bağımsızlığı talebi esas sorun haline gelmiştir.

Kürt Ulusal hareketlerine yaklaşımda İbrahim referans alınmalıdır. TKP'yi referans alanlar ise Türk şovenisti olmaktan kurtulamazlar. Kürt hareketlerindeki her başkaldırıyı emperyalistlerin güdümünde görme paranoyası terk edilmeli.

Üçüncü Evre: 1920'lerden sonraki aşama Kürt ulusal hareketinde siyasal örgütlülüklerin oluşması açısından önemli bir aşamadır. Hatta siyasal partilerin oluşması anlamında dönüm noktasıdır.

1900'lerin başında Kürtler İstanbul'da siyasal oluşumlar oluşturmaya yönelmişlerdir. Her ne kadar bu örgütler Cemiyet boyutunu aşıp siyasal partilere dönüşmemişlerse de yönelim partileşmeye yöneliktir. Koçgiri'den sonra 1922'de **Azadi**'nin kurulması ilk siyasi partidir. Ve bu partinin programının esası Kürdistan'ın bağımsızlığını içermektedir. İşte 1925'teki ulusal başkaldırı bu bağımsızlık isteminin bir devamıdır.

BAŞKALDIRININ TEMELLERİ ATILIYOR

74 yıl önce Şeyh Said ve 49 arkadaşının darağaçlarına yürümeleriyle ölümsüzlük kervanına katılışlarına yol açan ilk adım 13 Şubat 1925 günü başlamıştır.

Başkaldırının temelleri esas olarak 1922 yılında Erzurum'da Kürtlerin haklarını korumak ve ayrı bir devlet kurulmasını sağlamak amacıyla **Azadi** örgütü kuruluyor. Azadi örgütünün kurucusu Cibranlı Xalil bey başta olmak üzere TC devleti içinde belli görevler üstlenmiş kişilerden oluşuyordu. Bitlis mebusu Yusuf Ziya'da bunlardan biriydi. **Azadi** örgütü 1924'te yaptığı ilk kongrede Kürdistan'da genel bir ayaklanmanın başlaması ve bağımsızlık ilan edilmesi kararı alıyor. İkinci önemli kararı da diplomatik ilişkilerin geliştirilmesidir.

1924 TCAnayasası Kürtlere yönelik bir saldırı yasası olarak ortaya çıktı. Kürtlerin dili bu anayasayla yasaklandı ve bu yasayla, ulus olma niteliğini sağlayan en önemli özellik ortadan kaldırıldı. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan Kürtleri iskana tabi tutarak eri(til)melerini amaçlıyorlardı. Bütün bu saldırılara **Azadi** örgütü karşı çıktı. Ve **Azadi** örgütü bağımsızlık mücadelesine karar verdiğinde 23 şubeye sahiptir.

Azadi örgütü başkaldırı tarihini 25 Mart 1925 olarak belirler. Ama beklenmedik bazı aksilikler işlerin ters gitmesine neden olur. İlk terslik, Ziya Bey'in telgrafını yanlış çözümleyen İhsan Nuri Paşanın direnişi başlatması olmuştur. TC tarafından direnişin bastırılması ile İhsan Nuri Paşa dağlara çekilir. Açığa çıkan Cibranlı Xalil ile Yusuf Ziya Bey'in yakalanması hareketin geçici olarak öndersiz kalmasına yol açar.

"İŞTE TESPİHİMİ ATIYORUM TÜFEĞİMİ ALIYORUM"

1 Şubat 1925 tarihinde Çan Dağ'ında bir kongre düzenlenir. Bu kongreye 300'ü aşkın Kürt şahsiyeti katılır. Kürt sorununa ilişkin siyasi istemler tartışılmaya başlanır. Başkaldırının planları üzerinde ayrıntılı durulur. Bu tartışmalar esnasında Cibranlı Xalil ve Yusuf Ziya'nın yakalanmış olması belli bir moral bozukluğu yaratmaktadır. "*Mayıs'a kadar bekleyelim; Türk hükümet yetkililerine bir şey sezdirmeyelim*" vb. serzenişler Şeyh Said'in olaylara müdahale etmesine neden olmuştur. Halbuki Şeyh Said yapısı gereği olayların içine paldır küldür dalan bir mizaçtan uzaktır. Artık konuşmak ve olaylara müdahale etmekten başka yol kalmamıştır. "*Saygıdeğer kumandanlar ve değerli aşiret reisleri! Burada gevşekliğiniz gözler önüne seriliyor. Türklerin ipin ucunu tuttuğunun sonrasında sizler, eleği, güneş aydınlığına perde yapma konumundasınız. Sizler nefsinizi kandırmaya çalışıyorsunuz, Türkler değil. Eğer sizler böylesi gevşekliklerle kendinizi kuşkulara yaslarsanız, Ermeniler gibi kadın ve çocuklarınız ile Mehmetçik süngülerine hedef olursunuz.*

Öte yandan Yusuf Ziya gibi Moğol özellikleri olan birinin bile idam edilmesinden sonra nasıl oluyorda böylesi bir hataya tekrar düşme girişiminde bulunuyorsunuz? Daha sonra bizler tarih ve millete nasıl bir cevap vereceğiz? Dört sene Kayzer'e askerlik yapan sizler nasıl oluyorda namus ve şerefinizin cephesine giremiyorsunuz? İçinizde ben 70 yaşın üstünde bir ihtiyarım ve elimde de tespih var. İşte tespihi atıyorum ve tüfeği alıyorum. Varlığım ve çocuklarım sizinkilerden daha fazla. Halkımın hakları yolunda hepsini feda ediyorum..." (Ek Gündem sy. 31 sf.7)

Bu konuşmalardan sonra Kongredeki canlılık arttı, moraller düzeldi ve kongre devrim komutanlığını Şeyh Said'e verdi. Kısaca şu kararlar taslak haline getirildi;

"*-Devrim kuruluşu Merkez Komitesi ve savaş komitesinin oluşması;*

- Siyasi organların yanında çalışma taktikleri ve uygulama programı;

- Çalışma birliği için aşiretler arasında barışın sağlanması;

- Uyanış ve hazırlıklar için Şeyh Said'in ülkeyi dolaşması; (age)

Şeyh Said ülkeyi dolaşmaya başladı. Gezilecek il ve ilçeler belirlenmişti. Görüşmeler tamamlandıktan sonra Çan dağında tekrar bir araya gelinecekti. Genç ilinin Yeğkik köyünde konaklayan Şeyh Said bir çok aşiret reisi, Şeyh, ağa, komutanlar ve Kürt ileri gelenleriyle toplantılar yaptı.

Şeyh Said, Genç (Dara héné) vilayetine geçti. Çan Dağ'ında merkez komite üyeleriyle buluşup yeni bir toplantı düzenledi. Türk ordusuyla savaşacak şu cepheleri belirledi;

- Palu ve Harput cephesi
- Diyarbakır cephesi
- Varto cephesi
- Maden cephesi
- Silvan cephesi
- Sinan ve Şeyhdedan cephesi

Hareket istenmeyen nedenlerden dolayı erken patlak verdi. Bir çok il ve ilçeyi ele geçiren Şeyh Said, Diyarbakır'a yöneldi. Şehrin surlarla çevrili olması ve içerden alınabilecek gücün etkisizleştirilmesi yaygın örgütlülüğün oturtulamaması ve ilişki ağının zayıflığı vb. nedenler hareketin yenilgiyle sonuçlanmasına yol açtı. Hareketin önderi Şeyh Said ve 49 arkadaşı idam cezasına çarptırılıp idam edildiler. Yüzlerce in-

san ağır hapis cezasına çarptırıldı. Binlerce insan öldürüldü. Bir çok yerleşim yeri yakılıp yıkıldı. Büyük bir soykırım uygulandı.

Şeyh Said idama gitmeden önce manifesto niteliğini taşıyan şu sözlerle Kürt halkına seslendi; "*Bugün fiziki açıdan yaşamım sona erebilir. Lakin yaşamımı halkım uğruna feda ettiğim için hiçbir zaman pişman olmadım. Tek isteğim gelecek günlerde torunlarımızın bizden utanç duymamalarıdır.*" Bu sözler başkaldırının amacını ve bu amacın gerçekleşebilmesi için gelecek kuşaklardan neler beklendiğini berrak bir biçimde ortaya koymaktadır.

BAŞKALDIRIYA İLİŞKİN TEPKİLER

Bütün bu olup bitenlere karşı ilk tepki Kemalistlerin başı M. Kemal'den geldi. "*Yüce Meclis çalışmalarına ara verdiği sırada Cumhuriyet Ordusunun, irtica olayını bastırmak ve ortadan kaldırmak çabası içinde olduğunu bilmektesiniz. Ordu, Cumhuriyet düşmanlarını hızla ve kesin bir şekilde ortadan kaldırmıştır.*" (Atatürk'ün TBMM'ni Açış Konuşmaları sf.141)

Aynı biçimde uluslararası kamuoyu da bu olaya sessiz kaldı. Türkiye'deki "Komünist", devrimci ve demokrat çevreler ise sessiz kalarak Kemalistlerden yana tavır aldılar. O zamanki TKP'nin yayın organı **Orak Çekiç**'in 26 Şubat 1925 tarihli sayısının manşetinde şunlar vardı; "*İrticanın başında Şeyh Said değil, derebeylik duruyor. İrticaya karşı mücadelesinde halk hükümetledir.*" Yine aynı sayıda (6. sayı) "***Kahrolsun İrtica***" başlıkla yazıda; "*Ankara Büyük Millet Meclisinde Müfrit sol burjuvazinin tırnakları, kafasına Kurun-u vustayı (ortaçağ) dolamış yobazların gırtlağına yapıştı.*" (Mete Tuncay. Türkiye'de Sol Akımlar-1 (1908-1925) Belgeler, sf. 195)

Yine **Orak Çekiç**'in 5 Mart 1925, 7.sayısında şunlar yazılmıştı. "*Yobazların sarıkları yobaz zümresine kefen olmalı! Yobazlarıyla, Ağalarıyla, Şeyhleriyle, halifeleriyle Sultanlarıyla Birlikte Kahrolsun Derebeylik! İrtica ve Derebeyliğe karşı mücadele için Köylüler (köy meclisleri) Ameleler (sendikalar) etrafında teşkilatlanmalılar.*" (age, sf.199)

Kemalistlerle aynı tutumu takınan TKP bütün bunlara rağmen "Şanlı Ordusuna" yaranamadı. Şeyh Şaid önderliğindeki ulusal başkaldırıyı bahane eden TC tüm muhalefet gruplarına karşı büyük bir savaş açtı. TBMM'de bulunan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası dahi kapatıldı. "**Takrir-i Sükün Kanunu**"uyla basın susturuldu. Yukarıdaki yazıdan bir hafta sonra (12 Mart 1925) Orak-Çekiç'i kapattılar.

Nasıl da bugünkü sürece benziyor. İnsan, acaba tarih "tekerrür" mü ediyor, diye sormadan edemiyor. Bugün benzer biçimde İP çevresi irtica yerine "milliyetçilik" diyerek aynı tutumunu devam ettiriyor. Bütün bu uşaklıklarına rağmen genel başkanları olan unsuru "içeri" yollamaktan kurtaramadılar.

1938'deki Dersim başkaldırısına TKP aynı tepkiyle karşılık verdi. TKP adına R.Davaz imzasıyla yazılan şu yazıya bir göz atalım; "*Feodal unsurlar, Kemalist Parti tarafından gerçekleştirilen reformalara rağmen, bugüne kadar ülkenin bu sapa bölgesinde barınmayı başarmışlardır. .. İsyanın arifesinde tapu kadastro idaresi, feodal aşiret reislerinin elinde bulunan halka ait malların incelenmesi ve saptanmasına ilişkin hükümet tedbirlerini uygulamaya başlamıştı. Bu durumda feodalizm kendi yasadışı egemenliğinin iktisadi temellerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu hissetti. İşte özellikle bu tedbir, isyana yol açan neden olmuştur.*" (Sosyalizim ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi. Cilt 6)

TKP'nin Kürt ulusal başkaldırılarına genel anlamda bu pencereyle baktığını her süreçte rahatlıkla görebiliriz. Hiçbir başkaldırının tarihsel ve toplumsal koşullarını hesaba katmadan hareket etme tarzı onu hep yanıltmıştır. TKP Kürt halkına karşı girişilen asimilasyon, soykırım ve katliamları, devrimci-demokratik bir burjuvazinin, feodalizme ve gericiliğe karşı ilerici ve de demokratik bir savaşım gibi göstermeye çalışıyor. Kemalistlerden feodalizmin tasfiyesi için demokratik devrim talebinde bulunuyor. Demokratik devrimin gerçekleştirilmesinin kendi görevi olduğunu bilince çıkarmaktan yoksun olduğunda işi Kemalistlere havale ediyor. Bu yanlış bakış açısıyla hareket ederek Kürt ulusal hareketinin önderliklerini Kürdistan gerçekliği içinde değerlendiremiyor. Bu tutum doğal olarak asimilasyon ve soykırım uygulayıcısı Kemalistleri ilerici ve devrimci görmesine yol açmış ve siyasi desteğini sunarak bu sorumluluğa ortak olmuşlardır.

Bugün dahi bir çok çevre bu yanılsamadan hareket ederek Kürt ulusal hareketini aynı anlayışla değerlendirmektedir. Olayın bir de "*dış kaynaklı*" yani "*İngiliz emperyalizminin güdümünde*" olduğu anlayışı yoğun bir biçimde Kemalistler tarafında propağanda edilmektedir.

O dönemler İngiliz emperyalizminin destek sunduğunu ortaya koyan hiç bir belge bulunmamaktadır. Bir takım komplolara dayanarak kendi ajanları olan Nizamettin'i MR. Templeton olarak tanıtan bu kişiler, Gizli Kürt Komitesi diye bahsi geçen Palulu Kör Sadi ile görüştürürler. Bu komplodan da açıkça anlaşıldığı gibi Şeyh Said hareketinin İngilizlerle hiç bir ilgisi ilişkisi yoktur.

Diğer taraftan Kemalistler başta İngilizler, Fransızlar, Almanlar ve Sovyetler Birliği olmak üzere bir çok devletle işbirliği içindedirler. Emperyalizme göbekten bağlıdırlar. İngilizlerin "gerici" ve "Hilafeti" geri getirmeye çalışan bir hareketle neden işbirliğine gitsin? Hatta Sovyetler Birligi'ne karşı bir arka bahçe görevi gören Kemalistere sırtını dönüp Kürtlerle neden işbirliği yapsın?

İngiliz emperyalizminin kışkırtması vb. komplocu mantık bugün yerini "CIA ajanlığı" veya "Batıcı emperyalistlerin uzantısı"na bırakmıştır. Bu komplocu zihniyet Kürt ulusal hareketindeki her başkaldırıyı böyle değerlendirmiş ve bugünde böyle değerlendirmektedir.

Bu konuda İbrahim Kaypakkaya doğru bir değerlendirmede bulunmuştur ta otuz yıl öncesinden. "*İngiliz emperyalizminin, Şeyh Said hareketinde parmağı olduğunu iddia ederek Türk hükümetinin, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını çiğnemesini, kitle katliamlarına girişmesini vs. haklı ve ilerici göstermeye çalışanlar, bir kere daha tekrarlayalım, iflah olmaz Türk şovenistleridir.*" (İK. Seçme Yazıları 2, sf. 200, 201, Ocak Yayınları)

Kürt Ulusal hareketlerine yaklaşımda İbrahim referans alınmalıdır. TKP'yi referans alanlar ise Türk şovenisti olmaktan kurtulamazlar. Kürt hareketlerindeki her başkaldırıyı emperyalistlerin güdümünde görme paranoyası terk edilmeli. Kürt önderlikleri kendi tarihsel ve toplumsal gerçeklikleri içinde ele alınmalı. Kürdistan gerçekliğinden kopuk hazır reçeteler bir halkın soykırıma uğramasına kadar varabilir. Bu tehlikeli tutumdan tamamen uzak durmak tüm devrimci ve demokratların görevidir.

"Bilge evre" üzerine (3)

Ozan VELİ

TARİHE DOĞRU BAKMAK GELECEĞİ KURMANIN TEMİNATIDIR

"Tarih insan tarafından yapılır, ama insan, her kuşağın yaşam sürecine egemen olan nesnel koşullara uygunluk içinde tarihi yapmak zorundadır, kendi kuruntusunun peşinden sürüklenerek değil."

(Diyalektik ve Tarihsel Materyalizmin Abecesi)

Toplumsal bilinç, olay ve olguları kendi tarihsel koşulları dahilinde yorumlayabilme gücüdür. Ve bu yorum çoğu kere, onlarca farklı türeviyle gündeme oturmuştur. Bu tamamen insan öznesinin düşünme sistematiği, sorunları irdeleme yöntemi ve bütün bunların özlü bir ifadeyle dile getirme ekseninde sonuca ulaşır. Toplumsal olguları yorumlamayı istemek, sadece ilk başlangıç olmaktan öteye gitmez. Bu ilk, uygun ve gerekli araçlara kavuşturulamazsa doğru vargılara ulaşmakta zorlaşır.

Tarihsel materyalizm, toplumlar tarihinin ve bu tarih içinde insanın rolünü en gerçekçi biçimde ifade etmeye yarayacak en işlevli anahtar durumundadır. Tabi bunu kullanmak ya da kullanmayı becerebilmek önemlidir. "*Samandan sandalların belli bir şekli yoktur, yapana göre değişir*" (Mao) deyimindeki gibi belli bir sistematiği ve iç bütünlüğü olmayan ve alabildiğine elastik, alabildiğine kaba, alabildiğine inkara dayalı, alabildiğine faydacı bir tarih yorumu olarak çıkar ortaya düşünce denilen subje.

Öncelikle belirtmek gerekir ki hiçbir bireyin, grubun veya partinin tarihi kendi tasarrufunda görmeleri ve yorumu buna uygun hale getirme hakları yoktur. Çünkü bu, tarihi çarpıtma durumu olarak ortaya çıkıyorsa; bireyin, grubun, partinin dışındaki insan(lığ)a karşı yanlış yapılıyor demektir. Kimin adına, ne için yapılırsa yapılsın, –ön koşul olarak– yapılanlarda gerçekleri aramak gerekir. Mantığı, olayların çok yönlü gelişmeleri dahilinde işletmek, birbirini etkileyen, birbirini koşullayan, birbirini dönüştüren etkenleri yerli yerinde tanımlamak doğruya giden yolu aralar.

"*Bilinçli faaliyetin sonuçları(nın), daima toplumsal varlığın bir yansımasıdır...*" Toplumsal varlığı doğru bir bilinç edinimi ve onun aktif faaliyeti olarak yansıtmak biraz da iradi yetkinlikle ilgili bir olandır. Devrim faaliyetine girişen bir aydının şu veya bu biçimde toplumsal yaşamın varlığından yansıma bulan düşünme devinimine ulaşmış olur. Bu aşama, bilinçli faaliyetin toplum yasaları karşısında aktif aksiyonu olarak karşı bir etkiye dönüşür. Ve tam da burada, dünyaya bakış ve yorum gücü etkileyici ve belirleyici bir işlev kuşanır.

Öyle ki, çoğu kere aynı toplumsal pratiği yaşayan onlarca insan, çok farklı yorumlar ve farklı vargılarla ayrışabiliyor. Bu, bilinç ve varlığın etkileşiminde, birbirine dönüşümünde etik, bilgi, beceri, çaba vb. gibi etkenlerle niteliksel bir ayrışımı ifade eder.

Materyalistler, tarihsel olay ve olgular karşısında öncel bir sorun olarak niyetleri bir yana bırakarak işe başlayacaklardır. Bu toplumun maddi yaşamındaki özcelere, onun gelişme yasalarına eğilmekle eş anlamlıdır. Niyetler, çoğu kere insan gerçeğinden bağımsız olarak icat edilmiş, toplumsal olgular kararтılmak ve gizlenmek için öne çıkarılmıştır. Bu durum, yaşamın gerçeklerini anlamanın önüne geçmede bilinçli ya da bilinçsizce yapılmış olan idealizmdir.

Dönem dönem niyetlerin de belirleyici olabileceği süreçler ya da kimi özgün olaylar olabilir ama her olguyu niyetlerle açıklamaya çalışmak, yaşamın ve tarihin kabul edebileceği bir şey değildir. Bu daha ziyade egemen sistemin hizmetindeki "düşünür" ve "tarihçilerin" yaptığı bir durumdur. Sistem içi yarar sağlayan her düşünce, her söz, her belirleme –hiç bir gerçeklik durumuna bakılmadan– iyidir anlayışı güder.

Ama biz sorunlara böyle bakamayız. Tarihi de böyle ele alamayız. Kendimiz –birey, grup, parti olarak– ne kadar kötü ya da ne kadar iyi bir yerinde yer alırsak alalım, tarih ne bizim iyi ne de kötü niyetimizle ibaret değildir. Bu niyetimiz sadece toplumsal varlığın akışı içerisinde, bilinçli faaliyetimizin niteliğini, aynı zamanda da yerimizi tanıtlar ki, bu da en iyi biçimde olayları, olguları ve tarihi yorumlayışımızda kendisini somutlar.

Devrim faaliyetinin aksiyonerleri açısından, kendi tarihleri ve dolayısıyla toplumsal gelişmeler karşısında takınacakları tutum, geleceği belirlemenin önemli imarelerini verecektir. Bunun için çok yönlü bir bilgi edinimine, farklılıkları özenle irdelemeye, ön yargısız bir gözlem ufku geliştirmeye ihtiyaç vardır.

Geldiğimiz noktada durumun hiç de öylesine sükseli ve sorumsuz sözcüklerle açıklanabilir olduğunu düşünmüyoruz. Aksine, derinliğine kulaç atan iyi bir muhasebeye ihtiyaç olduğunu görüyoruz. Bunu gören sadece biz de değiliz aslında. **"Yeniden inşa" "inşa"** vb. gibi ihtiyaçlar, yaşanan badirelerin ve bir olgu olarak yaşanan dağılma-çözülme evrelerinin ürünü olarak gündeme girmiştir. Ama ne yazık ki bu ihtiyaç ve muhasebe çabaları bir kaç kötü niyetli korkuluk oluşturularak başladığı noktada tökezletilerek sona erdiriliyor. Ve kaçınılmaz olarak beş yıl sonra aynı sorunları daha da boyutlandırarak karşımıza dikiyor.

Burada yapılması zorunlu ilk iş, **insan –birey– bilincinin özgürleşmesinin yollarını açmak. Bu olmadan hiç bir iradi faaliyet başarıya ulaşamaz.** Bunun için de **bilginin oluşma süreçlerini geliştirmek ve çalışan insanı aynı zamanda düşünmeye sevk etmek gerekmektedir.** Bu en başta iktidarı kazanmak

ve sürdürmek isteyenler açısından gereklidir. Oysa bizde bu yan alabildiğine kötürümlü işlemiştir.

I. OPK alt çalışmalarının sürdüğü kış barınağında 50 kişilik birlik de yaklaşık 15 partili vardı. "*Ulusal sorunun özü pazar sorunu değil, köylü sornudur*" tezini savunan bir yazı yazdım. Yazı organda gündeme geldi. NT, (birliğin siyasi komiseriydi. Aynı zamanda genel komutan) "*bu yazıyı okudum, kötü şeylerin de iyi yanları var. Yazıyı okuduktan sonra bir hafta içinde şu kitabı bana bir daha okuttu. İyi yanı bu*" diyerek Stalin'in "**Marksizm Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu**" kitabını grubun ortasında neşrettirdi ve devamla "*senin yazını doğrulayan hiçbir şey bulamadım*" deyip yazıyı oportünist ilan ettikten sonra, diğer arkadaşlar da yazıyı revizyonist ilan etti. NT, "*yoldaş yazıdaki mantığını değiştirmelidir*", dedikten sonra diğer arkadaşlar parti üyeliğinin alınması gerektiğini iddia etti. Neyse ki NT kabul görmeyince bu iş olmadı. İşin garibi yazı organda konu olmadan önce sadece üç kişi okumuştu.

I. OPK'nın gündemleri tartışılırken, 20'ye yakın partili vardı ve bir arkadaş hazırladığı perspektif yazısını ne kadar ısrar ettiyse de NT'ye kabul ettiremedi. Siyasi polemikler bitip yazı hakkında oylama yapılıyordu. Polemikler boyunca uyuyan bir arkadaş da yazı aleyhinde oy kullanınca, arkadaş dayanamayıp ağlamaklı bir edayla, "*yoldaş diğerlerini anladıkta, sen sabahtan beri uyuyorsun, ne konuşulduğunu dahi bilmiyorsun, nasıl bu kadar rahat parmak kaldırıp red ediyorsun*" dedi.

Bu örnekler, düşünme mücadelesinin, bilinç olayının imarelerini vermeye yeter. Üstelik bunlar istisna falan değil, her süreçte bolca tekrar edilen tarzın görüngüleri.

"*Beni onaylasın, neyi nasıl savunursa savunsun*" mantığı kırılmadıkça, insan niteliği öne çıkarılmadıkça böylesi tekrarlar da kaçınılmaz. Karmaşık bir süreci açıklayabilmek için basit kimi noktaları irdelemek ve buradan hareketle karmaşanın merkezine ulaşmak gerekecektir.

Örnekler bireyleri rencide etmek değil, sürecin sorunlarını ve yaklaşımları kavramaya yöneliktir.

Kendi tarihimiz aynı zamanda toplumsal mücadeleler tarihinin bir yanıdır ve genel durumu yansıtan imareler taşımaktadır. İçinden geldiğimiz süreci ve edinimlerimizi doğru saptayamazsak iyi bir gelecek düşü kuramayacağımız açık bir durum.

Bir önceki yazıda ÖG çevresinin sorunlara yaklaşımını ve mantık silsilesine dair çelişkilerle uğraştık. Bu yazıda ise yakın tarihimizin ideolojik-politik alt-üst oluş evrelerinin siyasi eleştirisini yapmaya çalışacak ve bunun pratik aksiyonları; aynı zamanda arkadaşların gerçekleri nasıl değiştirdiğini ifade etmeye çalışacağız. Özellikle III. K sonrası süreci günümüze getiren politik öğeler üzerinde hareket edeceğiz.

POLİTİK ÇİZGİ, YENİLİKLER VE SAVRULUŞUN ANATOMİSİ

"Bir insanın kendini kral sanması, gerçekten kral olmasından çok daha kolaydır."
(Russell)

Hangi biçimde olursa olsun her toplumsal bilinç, yaşamın maddi varlığının ürünü olarak çıkar ortaya. Hiç bir düşünsel sıçrama, gerileme ya da duraksama bu zeminin kendisinden ayrı olarak ele alınamaz.

Geçmiş tarihsel olguları değerlendirirken de politik çizgi olarak ortaya çıkan aynı zamanda bir toplumsal bilincin ifadesi olan bu durum koşulların realitesinden bağımsız değildir.

Geleneğin tarihine bakıldığında, çok sayıda **yol ayrımı**, çok sayıda **yıkım dönemleri** ile karşılaşılır. Bunun böyle olması **doğaldır** denilse bile **kaçınılmazdır** denilemez. Yani bir yanda zıtların birliği ve mücadelesi sürerken, bunların kimi durumlarda birbirine dönüşeceği, kimi durumlarda birbirini iterek ayrışacağı, kimi durumlarda da birbirini iterek ama bir arada varlığını sürdürerek devam edeceği ne kadar doğal ise, her ayrışımı bir zorunlu durum olarak görmek de yanılgıdır.

Yanılgı, olguları derinlemesine kavrama yerine, keskin 'zafer' çığlıklarının atılmaya başlandığı andan itibaren başlamıştır. İşte bugünde yapılan budur; dünde yapılan aynı şeydi.

"*II. OPK (...) tarihi bir öneme, (...) bilge evre nedeniyle stratejik bir öneme, (...) kendi tarihinde* ***ilk kez*** *(abç) siyasi–ideolojik ve özellikle örgütsel olarak zincirlenen, erozyona uğratılan devrimci ruhunu öznelcilik ve dogmatizmden, (...) salt ve mutlak demokrasi prangasından koparılmış siyasi üretkenliğe ve taktik derinliğe sahiptir.*" (ÖG, S. 120, sf: 20)

Tarihi, kişinin kendisiyle başlatması kadar siyasi aymazlığın kaba biçimini bir yana bırakalım, fakat; "ilk kez" yapılan "bilge"liklerin ne olduğunu sorarsak ne diyecek bu arkadaşlar. Bakın, III. Konferans sonrası aynı şeyler şöyle telafuz ediliyor.

"*III. Konferansı(mız)*

Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesinin, revizyonizme, modern revizyonizme, Troçkizme, parti tasfiyeciliğine ve her türden oportünizme karşı ML'nin zaferiyle sonuçlanmıştır." (III. Konferans Belgeleri)

Yine aynı III. Konferans, İkinci Konferansı değerlendirirken:

"*II. Konferans önemli hatalar içermesine rağmen esas olarak Marksist-Leninist'tir. II. Konferans, revizyonist-Troçkist kırması sapmaya karşı ML'nin zaferiyle sonuçlanmıştır.*"

Anlaşılan o ki her süreç kendi içinde "stratejik bir öneme" sahip, her süreç bir "zafer" narası olarak düşmüş sayfalara. "Böyle olması mümkün müdür?" diye sorulursa "elbette mümkündür!" denilebilir. Ama bu bir kaçınılmaz kader değildir ve eğer bu her üç yılda, beş yılda aynı söylemlerle gündeme geliyor ve bir türlü o iç çalkantılardan kurtulamıyorsa, orada bir sorun aramak gerekir. Yani nasıl oluyor her ML evre, kendi kucağında oportünizmi, ayrılıkları ve bunalımı besliyor da tersini bir türlü büyütemiyor.

Bu en başta da tarihe yaklaşım sorununda yatıyor bizce.

Öncelikle şunu çok iyi saptamak gerekir. Herhangi bir tarihsel süreçte belirleyeceğin politik yönelimin, o günün nesnelliği ile uyum içerisinde değil de, koşulların ilerisinde veya gerisindeyse, doğal olarak politik çizgi yanlış bir pratik faaliyete kaynaklık edecektir.

Mesela I. Konferans değerlendirilirken, öz-eleştiri sorununa takılıp kalınır. Ya da bir iki başka görüngüye. Oysa, dönemin-belki de bugüne değin en olgun –uygun– koşullarını değerlendirememe noktası, buna uygun politik duruş içerisine giremeyişi bir yana bırakılarak, "*revizyonizme-troçkizme karşı zafer*"lerden dem vurulur.

Bilinir ki Marksist genellemeleri savunmak ya da sahiplenmek bir harekete asıl niteliğini vermiş olmuyor. Bu her ne kadar ilk gereklilik olarak görülse de ikincisiyle –yani kendi özgün koşullarının somut ifadesi ve pratik aksiyoneri olarak yaşamla buluşmadıkça kendi niteliğini tanıtlamış olmuyor.

ÖG yazarı arkadaş, "*1980'de GKK ile zemin yoklamış dogmatik sol sapma DABK'la olgunlaşmış...*"tır derken, sağ ilan edilen tüm konferans fasılaları dahi-

linde 'sol' ne kadar tehlikeli ne kadar günahkardı acaba?

Şimdi burada tarih karşısında tutumumuz ne olmalı? sorusuyla daha somut biçimde ilgilenmeliyiz.

Bir hareket uzun bir süre dağınık, örgütsüz pozisyonlarda kalabilir. Ya da geçmiş bir örgütsel faaliyeti olmadan, çeşitli bireysel faaliyetlerin bir araya gelmesiyle yeni hatta öncesiz bir örgütsel oluşum da doğabilir. Bu oluşum hangi düzeyde olursa olsun, kimi kararlar ya da kimi praogramlarla çıkar ortaya. Bir program hiçbir zaman genel Marksist önermeleri yineleyerek yeterli seviyeye ulaşamaz. Bu sadece politik ekseninin ana hatlarını vermede önemlidir. Program, kendi coğrafyasının toplumsal varlığı karşısında takındığı tutum ve onu bilince çıkarmanın somutluğudur. Bir hareketi değerlendirmede ise bu kesinlikle yeterli değil sadece bir yanıdır ve esas belirleyici ve bağlayıcı olan toplumsal pratik doğrultuya bağlıdır.

Gelenek Ulusal sorun konusunda İbrahim'i dondurmakla kalmayıp, onun sürecinin de gerisine düşmüştür. Kadın sorunu ve örgütlenmesine dair kimi doğru politik belirlemeler yapmış olması yanında bu yönlü hiçbir pratik adım atmamıştır. Ve I. Konferans sonrası süreç doğal olarak II. Konferans tarafından oportünist ilan edilmiştir

Gelenek, I. Konferansa gelmeden kapsamlı bir ayrılık yaşayarak toparlanma sürecinin acılarının büyüdüğünü gösteriyor. I. Konferans parti tarihinde ikinci ciddi örgütsel çıkıştır. Esasta bu kadar da değil tabi.

Siyasi alanda da attığı kimi adımlar var. Fakat **kendi tarihsel koşullarını ele almada tam bir şablonculuk ve kavrayışsızlık egemen. Birinci yenilginin sonuçlarını –kimi abartılara rağmen– esasta doğru tespit etmiştir**.

Ulusal sorun konusunda İbrahim'i dondurmakla kalmayıp, onun sürecinin de gerisine düşmüştür. Kadın sorunu ve örgütlenmesine dair kimi doğru politik belirlemeler yapmış olması yanında bu yönlü hiçbir pratik adım atmamıştır. Ve I. Konferans sonrası süreç doğal olarak II. Konferans tarafından oportünist ilan edilmiştir. Doğrusu da öyleydi. Ama bu sadece Konferans sonrası süreçteki MK'nin sorunu değildi. MK belirleneni yönlendirmekle görevliydi.

78-80 arası toplumsal gelişmelerin devrimci bir dalga şeklinde yayıldığı, çatışmaların sokaklarda barikatlara, işgallere dönüştüğü, kırlarda devrimci çalışma ve gruplaşmaların kendi tarihinin en iyi durumunu yansıttığı koşullarda, halk savaşının bir iki bölükpörçük genel teorisini yapmak MK olmak için yeterli kıstas olabilir miydi?

Şimdi bu tarihi koşulda "yoklanan zemin" nedir? Zemin zaten farklı bir çizginin belirleyiciliğinde değil miydi? Şimdi kalkıp, DABK'ın öncesi olarak GKK'yı bilinçli bir yıkıcı eylem olarak tanıtlamak ne kadar gerçekçi olur?

Bu, hastalığın oluşabileceği bütün uygun koşulları hazırladıktan sonra, vucuda mussallat olan bir virüse ya da virüsü kapan her hangi bir uzva kızmak gibi bir şey. "Neden hasta oldun?"

Koşulların sana sınırlar ötesini fethetmeyi dayattığı durumda, sen kendi sınırlarını dahi aşamazsan tarihin kendi yasaları dikilir karşına.

Açıktır ki neyi tartışacağını ve kendi gününün özel ihtiyaçlarını saptayamayan bilinç öğesi, kendisine dışarıdan dayatılanla uğraşır. Hem de kıyasıya bir uğraşla ve tüm enerjisini buna sarf ederek.

12 Eylül'ün kapıyı çaldığı koşullar sonradan "biz demiştik darbe geliyor" diye övünç söylemleri ve öngörü ustalığı olarak sunuluyordu. İyi de bunu görüp ve üstelik elini kolunu sallayıp gezmek hiçbir yeni yönteme, biçime, duruma gerek duymamak nasıl veya neyle açıklanabilir?

1976'daki ayrılık önemli oranda değil, hemen hemen tüm önder kadroların TKP(ML) hareketiyle gitmiş olmasını doğurunca; **partiyi sahiplenen kadrolar karşı-tepkilenmeler içinde teorik sorgulayıcılığa kapıları kapattılar**. Bu durum yine de bir yönüyle 87 sonrasının sürecinden daha olumludur.

I. Konferans birinci yenilgiyi doğru tespit ederken, kendi özgün koşullarını yeteri derecede kavrama çıkaramamıştır. Sonrası Konferanslar partiyi 'sahiplenme' çığırtkanlığı altında yanlış olarak I. Konferansın birinci yenilgiyi değerlendirmesini de yadsıyarak bu yönüyle daha da geriye düşmüşlerdir.

II. OPK'nin "*yeni inşa*" teoremlerini açımlamaya çalışan yazar:

"*... Yıkılmış, kırılmış, devrilmişi yeniden yapma, onarma ve ayağa dikme harekatı(dır)*

Yoldan çıkmış, çıkarılmış bir partiyi, "yeniden" yola sokma düşüncesi ve pratiği(dir)" şeklinde ifade ederken, yine aynı biçimde geçmiş süreçlerin bir tekrarını kendisiyle başlayan bir ilk mucize şeklinde veriyor. İkinci OPK ile II. Konferans süreci, III. Konferans süreci ve sonrası arasında dolaylı değil direkt bir siyasal ilişki sözkonsu. Ve görülen o ki bu öncesi tarihi tecrübelerin kendisinden zerrece bir şey kavranabilmiş değildir. Olguları kavramaya yönelik çabalar içine girilmezken, bütün olaylar "kötü" niyetlerle açıklanmaya çalışılıyor ya da avuntunun bu biçimine sarılınıyor.

II. Konferansın politik yönelimi genel anlamıyla kabul gördüğünü hatırlarsak, II. yenilginin nedenini hangi politik etkende aramak gerekir.

I. MK'nın politik çizgisine tepki olarak, –bu kez yine kendi koşullarının özgünlüğünü kavramaktan uzak olarak– geri çekilme, güç toplama, örgütsel daraltma ve kırlara çekilme gibi gereklerin tersine, yaygın ve serüvenci bir şehir faaliyetini esas alan partinin, somut koşullara cevap verdiği söylenebilir mi? Onlarca kadrosunun şehirlerde yakalanmasına, sekreterinin şehirlerde ele geçirilip katledilmesine neden olan subjektif öğe, eğer o günün politik taktikleri değildiyse neydi? Yenilgiyi koşullayan esas etmen, nesnel koşullara uygun politik saptamalarda bulunamayan toplumsal bilinç değildiyse; sizin deyiminizle, "*her daim devrimin objektif koşullarının olduğu*" durum içinde yenilgi nedendi?

Ve bu yenilginin koşulladığı sonraki bunalımlı süreç, sadece bir kötü niyet sorunu olarak ele alınabilir mi? Arkadaşların mantığına göre sorun gayet basit ve

açık. Kötü niyetli birileri, her keresinde partiyi yolundan çıkarıyor ve her keresinde –ne hikmetse– zaferler kazanılıyor, ama bu tekrarlar bitmiyor.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, **pratik ve teori ilişkisinde, toplumsal pratik teorinin gelişmesi üzerinde belirleyici bir öneme sahiptir**. Politik saptamalarında kır diyen bir parti, şehirlere kümelenerek kendi çizgisini uygulayamaz.

Bunu şu örnekle açıklayabiliriz. Genel olarak Eylül öncesi ve özellikle de Eylül sonrası Karduk bölgesinde faaliyet yürüten kadroların önemli bir bölümü Kürt sorununa farklı bakmaya, ulusal çelişmelere önem vermeye, ayrı örgütlenmeler savunmaya daha yatkın ve yakın olmuşlardır. Nedeni çok açıktı. Toplumsal realite, bilincin kalın kabuklarını zorluyor, değişime tabi tutuyordu.

Aynı şekilde, II. MK'nin öncesi ve sonrası süreçlerinde gerek sağ olarak lanse edilen, gerekse de sol olarak görünen kesim, dönemin kavrayışsızlığı bazında şekilleniyordu. **En sol görünen dahi iş yapmaya gelince yan çiziyor, en sağ görünen 'sol' dan daha iyi iş yapıyordu. Yani teori ve pratik uyumu amansız bir dengesizlik olarak çıkıyordu ortaya.**

II. Konferansın hemen sonrasında alınan yenilgi sonrası MK'nin geri çekilme taktiği artık bir işe yaramayacağı gibi; **nasıl, niçin, nereye sorularını doğru biçimde açımlayamadığı durumda mültecilik siyaseti kendiliğinden gelişiyordu**. İyi de 'sol' ne yapıyordu? GKK solculuğu iş yapmaya gelince "*bizim gibi değerli kadroların kırda heder olması doğru değil*" lafzına sarılıyor, o da neyi, nasıl yapacağının politik açıklığına sahip olmayan bir bilinemezlik içine düşüyordu. Yapı içindeki 'sol'da bundan farklı bir yerde değildir.

Şimdi bunların tümü subjektif öğe ile ilgili kavram yoksunluklarıdır. Yani –felsefi dünya görüşü yanıyla, diyalektik bir yöntem ve tarihsel materyalizm becerisi gösterememe durumudur. Toplumsal olguları, olayların gelişme yönünü görememe durumudur. Öznelcilik, kaba ve mekanik materyalizmin icraatlarıydı bütün bunlar.

Toplumun devrimci dinamiklerini doğru kavrayamama durumuydu.

Karduk realitesini ve onun toplumsal dinamiklerini görememe ve ona uygun davranamama durumuydu. Sorunların kaynağına yönelmeme durumuydu Aynı durum II. OPK'nın politik niteliğini ve 'bilgeliğini'de belirlemektedir. Kendi toplumsal pratiğini, **kendi soluk alışlarını dahi kavramaktan uzaktır**. Her şeyi ak veya kara ikileminde ele alan, faydacı bir özle, kendisine yakın olan kendisine yararlı olan her şeyi ak, kendisiyle uzak düşen her şeyi kara ilan edip işin içinden basit ve de kolayca sıyrılıyor.

Bu arkadaşların "*ilk kez*" diyerek ahım-şahım bir bezenişe soktukları, II. OPK'nin örgütsel bir şekilleniş oluşturması dışında kayda değer bir politik çözümleme yoktur. Örgütsel alanda da kendi bünyesindeki güçlerin bölünmesini ve daha da dağılmasını engelleyememiş ve dolayısıyla örgütsel sorunlarda da başarılı olamamıştır.

II. OPK'nin doğru çözümlemelere ulaşabilmesi iyi niyet sorununa bağlı da değildi. Esas ve belirleyici etmen, koşulları sentezleyerek doğru vargılara ulaştırabilecek kadroların yokluğu ya da yetmezliği sorunuydu. Egemen olan ideolojik bütünlük; olguları sadece sonuçları itibarıyla görebilen kaba-materyalizm; maddeyi bilinçten soyutlayan ve her olguyu maddenin basit ve de dış hareketiyle sınırlayan mekanik mantık; şeylerin hareketini kendi üstündeki 'dış' güçlere bağlayan nesnel-idealizm; bir tek örnekle tüm gelişmeleri aynı niteliğe büründüren dar deneycilik ve her evreyi bir önceki nedenlere ve onun çözüm yöntemlerine bağlayan dogmatik-öznelcilik şeklindedir.

Bunları –yeri geldiğince– süreçlerin pratiğinden ve buna yaklaşımın kendisinden örneklerle açımlamaya çalışacağız.

AYRILIKLARIN ZEMİNİ VE 'BİZ NEDEN AYRILDIK

"Küçük suların gözesinde kaynamalar belli olur."
(O. Veli)

En çok ayrılıkların yaşandığı zeminlerin başında geleneğimizin tarihi gelir. Bu sadece bize özgün bir durum da değil tabi ki. THKP-C geleneği de, bir o kadar parçalara ayrılmış durumda. Bizim tarihimiz bir yanıyla özgünlükler taşır. Ana damar –yani 72 çıkışını birebir onaylayıp-sürdüren ve bunda tutucu bir yönelimle 'sebat' edebilen bir bileşen– sürekli olarak kendisini tamamlayıp aynı biçimde devam edebilmiş ama bu hat; kendisinden kopan birçok grubun da analığını yapmıştır.

Sorun, kaba görüngülerle ele alındığında genelde birbirine benzer durumların diğer hareketlerde de yaşandığı görülmektedir. THKP-C kökenli her hareket, Mahir'in en iyi yorumcusu olduğunu savunmuştur. Bir çoğu Mahir'in genel tezlerini kabul görmüş ve savunmuştur.

Şimdiki durumlarda da Mahir'in, İbrahim'in, Denizler'in radikal devrimci çizgisinden tamamen uzaklaşmış, reformcu bir çok parti bile geçmiş devrimci mirası savunduğunu iddia eder. Bunun benzeri yakaşımlar ve yine çıkışını en keskin biçimde sahiplenen diğer radikal kesimler açısından yaşanmış olan en ciddi sorunun teorik sığlık olduğu yadsınamaz.

Her süreçte çok keskin İbrahimci kesilen geleneğimiz; mesela, İbrahim'in teorilerini yarım yamalak telafuz etmekten başka bir şey yapmamış, hatta bunu da çoğu kere doğru telafuz edememiştir bile.

94 kışında SB sekreteri ve yardımcısının bir başka MK üyesinin bulunduğu ortamda, "*İbrahim küçük toprak ağalarını halk kapsamında görmüyor. Ama parti yıllardır bunu böyle görüyor. Bu konuda eskiden yapılmış olan bir eleştiri, özeleştiri ya da açıklama var mı?*" diye sorup tartıştığımızda arkadaşlar şaşırdı. Kitaplar yeniden karıştırıldı. PDA ile polemikler yeniden hecelendi. Partinin herhangi bir değiştirme ve açıklaması yoktu. Ve durum orada da cevapsız kaldı. Açık bir durum vardı. İbrahim olduğu gibi onansa küçük toprak ağaları halk kapsamından çıkarılacaktı. Ama Kürdistan gerçeği açısından bu imkansızdı. Tersi yapılsa, 'Kürdistan'da milli çelişkiden ve milli baskıdan dolayı küçük toprak ağaları halk kapsamındadır ama Türkiye'de böyle değildir, demek gerekecekti. Böyle olunca da Kürdistan'da ittifaklar sınırını genişleten ulusal çelişmeye gidilmiş olacaktı. Aynı sorun, I. OPK öncesi parti organında gündeme gelmiş; işin içinden yine çıkılamamış, 'baskı hatası' denilmiş, İK'nin çeşitli yayınevlerinden çıkan kitapları karşılaştırılmış, NT'de işin içinden çıkamamıştı.

İK'yi çok 'savunan' her süreci irdeleyin; özgün toplumsal analiz bulmak oldukça zor. Hele de halk savaşına dair özgün toplumsal çözümlemeler yok denecek gibi. Mesela 25 yıllık Dersim pratiği var. Hiç bir yönetici organın ya da Dersim'de faaliyette bulunan alt organların sosyal-siyasal-kültürel-askeri çözümlemesi yok.

Genel bazı teorileri ezberlemek ne kadar İK'cılıksa bizde o kadar İK'cı olduk.

Pratiğin yakıcılığında sınanmayan teori gerçek doğruluğuna ulaşmış değildir. Görece her doğru ancak maddi güce dönüşebildiği oranda doğru haline gelebilir. Halk savaşının genel teorisi de dahil Marksizmin bütün yasaları özgün zeminlerde, özgün durumlara dönüşecektir. Bunları yadsımak ya da buna uygun davranmamak, baştan sapma içine girmek demektir.

Ayrılıkların zemini hiçbir biçimde salt 'kötü niyetlerle' açıklanamaz. Bir çok etkeni bir arada görmek gerek. Mesela ilk 76 ayrılığı süreci. Ali Taşyapan arkadaşın anlatımlarında kimi yanlar kendisini ele veriyor. Yenilgi sürecinin psikolojisi, bireysel önderliklerin –kayıplarla– birlikte yeter hale gelemeyişi, iyi bir politik ortam sorunu, teorik yetmezlikler vb. şeklinde –en kaba biçimiyle– bir çok neden sıralanabilir. Yani bugün II. OPK'cıların kalkıp işi "korkaklar"la açıklaması, acemi, gülünç ve çocukçadır. Ve hep böyle basit yargılarla yaklaştığımızda, gelinen noktada aynı şeyi diğerlerine de atfediyoruz. Bununla da yetinmeyip, bir kere "*Konferans Kaçkını Suçlular Güruhu*" dedik ya. Bir kere 'kaçkınlar', 'korkaklar' dedik ya; öyle olması için elimizden ne gelirse de yaparız mantığı egemen hale geliyor.

Bu aynı yaklaşım, 95'te Ovacık'ın Kedek gabanında, GÖK ve bağımsız OPO güçlerinden oluşan bir birliği pusuya düşüren, üzerine ateş açan, –karşı tarafın cevap vermeyeceğinden de kesin emin olan– ve ana avrat küfürlerle birliğin tüm silah ve teçhizatına el koyan Nihat ve arkadaşlarının kendisinde de vardı.

NT, "*Biz doğruyuz. Siz bölündünüz. Eğer doğru ve haklı olsaydınız bölünmezdiniz*" diyordu. "*Bu grubu onbinlerce düşman gücü arasında silahsız bıraktınız. Bu grubun güvenliği ne olacak? Bu sorumluluğu taşıyabilecek misiniz?*" denildiğinde; "*Bize teslim olun, sizi Erzincan'a kadar götürürüz. Oradan çekip gidin*" diyecekti. –Ve yanındakilerden de tam onay alarak–

Bu yaklaşımlar kim tarafından, hangi biçimlerde piyasaya sürülürse sürülsün, bir 'haklılık' göstergesi sayılamayacağı gayet açık. Bu yaklaşım, bölünmelerin oluşan zeminini nesnel bir irdelemeye tabi tutamayan, zeminin sorunlarıyla değil, zemin üzerinde kayıp düşen insanın kafasına yönelen durumda ayrılanlar ya da kopanlar en şiddetli rakip olurlar. Rakiplerin alt edilmesi için de her şey uygundur. Açıktır ki bu devrimci bir tutum değildir.

Aynı biçimde, II. Konferans sonrası, doğru politik taktikler üretemediğin ve yenilgiye her yönüyle açık kaldığın ve hemen akabinde onlarca kadronu kaybettiğin durumda, sorunu sadece II. MK'nin mültecilik siyasetiyle açıklayamazsın. Çünkü o siyaseti de koşullayan bir ön siyaset bir ön koşul sözkonusuydu. Bunların tümünün birbiri üzerinde etkileri ve gelişmelerde payları mevcuttur. Aynı darsığ-yüzeysel mantık, DABK'ı bir 'günah keçisi' olarak ele alırken de aynı niteliktedir.

Şimdi bu süreçlerin, kaba görüngüler oluşturan nedenlerini ve üzerinde durabileceğimiz benzer gelişmelerin 94 süreciyle nasıl yenilendiği üzerinde duralım.

"*Devrimci bir dönemde durum çok hızlı değişir. Eğer devrimcilerin bilgisi de değişen duruma uygun bir hızla değişmezse, o devrimciler devrimi zafere götüremez.*" (Mao)

Yukarıdaki aktarım 80 öncesinin yükselişi ve 90 sonrası bir kaç yıl kapsayan gelişmeyi anımsatıyor. Devrimci gelişmelerin hızlı yaşandığı koşullarda bilginin sınırlı kalması bu süreçlerde bariz görüngüler sunar. Özellikle de 80 Eylül'ü öncesi sürecin son bir kaç yılını yansıtan bir durum.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, sorunları 'İK'cılık' düzleminde ele alan mantık yanlış yönelmiş durumdadır. Kaygılar, İK'ya, Marks'a, Lenin'e Mao'ya veya onların söylediklerine tam bir uyum içinde olma sorunu değil; onların bilimsel düşünme dünyasına sahip olma, olaylara diyalektik ve tarihsel materyalist felsefeyle bakabilme sorununda olmalıdır. Eğer bu mantığın kendisine vakıf olamaz, onu özleştiremez-özümseyemezsek, sürecimizin ve toplumsal olguların reçetelerini başka yerde bulamayız.

Geçmiş tartışmaların ve çatışmaların teorik ekseni daha ziyade 'İK'yı savunmak' ya da 'İK'yı aşmak' şeklinde ve de yanlış bir zeminde yürütülmüştür. Mesele İK'yı aşmak ya da savunmak değil; nesnel olguları kavrama çıkarmak ve ona uygun politik saptamalara gidebilmekte olmalıdır. Çatışmalarda bu politik esaslar bağlamında değer bulur. Fakat bizde hiç de böyle yürümemiştir.

GÖK çıkışı dahil "*partiyi (ve dolayısıyla İK'yı) en iyi biz savunuyoruz*" mantığıyla ayrılıklar başlamıştır. TKP(ML) Hareketi, Bolşevik Partizan, GKK, YDH, II. MK, Komün, Konferans, DABK, –sonraki süreçte DARBECİ Kesim, KÖK-GÖK; hemen hepsi İK'yı en doğru biz savunuyoruz diyerek savunu yapmıştır veya yapıyor. Bunu göstermek için de İK'nin yazılarına, resmine, adına en çok yer verme yarışına giriliyor.

TKP(ML)'nin kuruluşundan günümüze kadar parti içi tartışmaların sağlıklı yürümemesi ve programatik düşüncelerin daha detaylı biçimde ve sürecin kendi koşullarıyla uyum halinde tartışılamaması, geliştirilememesi, özgünleştirilememesi tıkanıklığın önemli bir nedeni iken bunu da koşullayan gelişmeler es geçilemez. Bu koşullar en başta Türkiye devrimci hareketinin özgünlükleridir. Öte yandan kadroların yetmezlikleri, teorinin, pratik süreçlerin ürünü olarak ele alınamayışı ve daha ziyade akademik tartışmalar düzleminde ele alınışı, kültürel olarak pre-kapitalist ilişki ve yaklaşım biçimlerinin etkisinin kırılamayışı, tepkilerin ciddi yanlış eğilimler ve ön yargılar beslemesinin önüne geçilemeyişi ayrılıkları koşullayan gelişmeler de önemli etkenler olarak işlev görürler.

1976'da parti kadrolarının ayrı(lan) kesimleri açısından da ciddi bir kavrayışın olduğundan bahsedilemez. Ülkeyi kapitalist değerlendiren insanların ciddi bir iç mücadele tutarlılığı içinde olduğu söylenemez. Öte yandan silahlı mücadele biçimleri ile devletin niteliği, sosyo-ekonomik durum ile mücadele biçimleri arasındaki bağıntıların da detaylı biçimlerde tartışıldığı-kavrandığı söylenemez.

En büyük kavrayışsızlık birliklerin parçalara feda edilmesinde kendisini gösteriyordu zaten. Bu durum sonraki süreçlerin de ciddi bir çıkmazı olarak ve kaçınılmaz bir zorunlu yöntemi gibi sürekliliğini koruyordu.

Her ayrılık, karşıtı olan güçlere düşmanca yönelim gibi bir dizi aymazlığı da var ediyor ve bunu giderek daha üst evrelere çıkarıyordu.

Çok yönlü toplumsal gelişmeler örgütlü güçlerin kendi bünyesinde de önemli etkiler yaratacaktır. Her tarihi kesitte olumlu ya da olumsuz bir dizi yansıma kendisini değişik görüngülerle açığa vuracaktı.

76'daki ilk ayırlık, partinin kalan kadroları arasında eleştiriye, yenilenmeye, hataları aşmaya karşı tepkilemeler doğuruyordu. Bu dönemdeki bu gelişim, 80 sonrası süreçte II. Konferans ve sonrası konferanslara ve bir bütün parti yaşamında giderek daha köklü eğilimler haline gelecekti. Ve bu yaklaşım 92 birliği sürecinde zirvesine ulaşarak adeta İK'nin kullandığı kelimeler dışındaki her şeye yasak konuyor, her şey 'parti düşmanlığı' düzleminde ele alınıyordu.

Arkadaşların "Bilge evresi" de bu uzantının devamı olarak neredeyse tamı tamına aynı tümceler üzerine kurulmuş bir tekrardır. II. Konferans I. Konferansı, GKK'yı BP'nı topa tutarak, III Konferans II. MK'yı, IV. Konferans III. MK'yı olumlayarak bir "ilk"e imza atarak, II. OPK tarihi kendisiyle başlatarak ve tüm günahları DABK'a –sonrası (DARBECİLER) TKP(ML)'ye– ve diğer ayrılanlara yıkarak ayakta kalma savaşını sürdürdü. Bu savaşım bugüne kadar varlığını koruma eksenini geçebilmiş değildir.

Parti tarihinin çok bariz bir yanı da aynı açıklıkla gösterir ki o da parti içi muhalefetin hiç bir dönem derli toplu bir teorik oluşum ve çizgi oluşumu şeklinde kendisini organize edemedi. Her muhalif kesim kestirmeden kopma ve cepheden mücadele etme anlayışına daha yakın olmuş ve tutucu kesim karşısında kendisini bütünsellikli bir doğrultuya getirememiştir.

Bu konuda silahlı mücadeleyi –ve dolayısıyla halk savaşını– yadsıyan anlayışların hareketin dışına çıkması, ya da tez elden çıkmayı istemesi biraz daha anlaşılır iken silahlı mücadeleyi gerekli gören kesimin zamanından önce kopma durumları, ihtiyaçları ve süreçleri kavramamanın ürünü olarak çıkıyordu ortaya.

Bu yan, işin muhalifler cephesindeki durumu iken tasfiyeci bir şekilleniş içinde olan egemen çizginin, hemen her süreçte itici ve dıştalayıcı oluşu, kendi gücüne, teorik bütünselliğine güvensizlik oluşundan ve aynı şekilde gereklilikleri kavrayamayışının ürünüydü.

Gerek 76 öncesi ve sonrası ortaya çıkan somut gelişmeler gerekse de II. Konferans öncesi II. MK dönemi ve sonrası gelişmeler göstermiştir ki parti de siyasi-ideolojik sorunların çözümü ya da bu minvaldeki mücadele biçimleri aynı nitelikleri –dolayısıyla aynı sorunları– farklı biçimlerde yansıtmaktadır.

Bu süreçlerin birbirine benzeyen ve her keresinde bir sonraki gelişmeye kaynaklık eden ideolojik, felsefi yansımaları ve bunun ortaya çıkardığı benzeş pratikleri ele alırken, "*bilge evre*" diye ilan edilen II. OPK sürecinin sıcaklığı ve geçmiş deneylerin kimi ussal kavranışlarını sentezlemeye çalışacağız. Genel olarak, İK'yı benimsemek ya da silahlı halk savaşımını esas almak ya da var olan programatik düşünceleri olduğu gibi kabul görmek Marksist olmak için yeterli değil; ayrıca her genel benimseme toplumsal pratik hatta aynı nitelikleri ortaya çıkarmış olmuyordu.

II. OPK'NİN BİLİNEMEZCİLİĞİ VE KÖKLERİ

Şunu belirtelim ki II. OPK'nin yeni olan ve sürece özgün olarak atfedilebilecek hemen hiçbir siyasal sentezi ya da çözümlemesi olmadığından genel 'varoluş'la ifade edilebilecek yaklaşımlarını baz alıyor, ve politik-felsefi düzlemini bu minvalde öncesi süreçlerle uyum ve uyumsuzluk noktası bazında incelemeyi uygun görüyoruz.

II. OPK bilinemezcidir ve bu felsefi idealizmin köklerini öncel süreçlerinden besleyerek bugüne gelmiştir. II. OPK'nin madde ve düşünce ikileminde, olguların nedensellikleri noktasında tam bir kavrayışsızlığa sahiptir. Olguların nedenselliklerini ele alırken maddi yaşam ve kendinden şeylerin realitesini kavramaya çalışmıyor ve tamamen kötü niyetler yeni düşüncenin önsel yasalarından hareket ediyor ve olguları buna bağlıyor. Şeylerin yasalarını sisli bir ortamda yok sayıyor ya da onları önemsizleştirerek ele almayı dahi gereksiz görerek; şeylerin doğasının yansıması olarak ifadesini bulan duyumlarla uğraşmayı esas alıyor. Bu zemin üzerinde bilinemezci ve ussal olmayan idealize vargılara ulaşıyor.

II. OPK'nin bir iki tutumu bunu açımlamaya yeter. Mesela II. OPK sonrasında çokça işlenen bir yaklaşım vardı. "*Bir tek konuda anlaşmayanlar bir araya geldi*" ya da "*bir konuda birbirini yadsıyanlar sonra bir araya gelip kutsal ittifak kurdular*" gibi.

Evet II. OPK'ya karşı tavır alanların bir kısmı geçmişten beri "resmi çizgiye" belli yönleriyle muhalif olan kesimlerdi. Ama muhalefet ya da tavır takınma bununla sınırlı değildi. Ve yeri geldiğinde daha keskin çizgici olanlar da bu tavırlara ortak oldular. Bu minvalde 'birlik' oluştu.

Bilinemezci mantık, sonucu ve vargıları nedenleriyle açıklamıyor; yansıma bulduğu nedenleri maddi yaşamın kendisinden koparıyor.

Oysa, farklı düşüncelere sahip olanları bir araya getiren maddi gerçeklik oldukça açıktı. İlk başta kendisini üretemeyen süreçler giderek kökleşmiş, bilgi edinimleri körelmiş tek tek bireylerin "otoriteleriyle" götürülmeye çalışılan pratik, otoritelerin iflasıyla gideremez durumdaydı. Önderlikler önderçiklere döndüğünden, düşünsel anlamda bire bir aynı düşündüğünü sandığı bireylere dahi güven vermekten uzaktı. Kinlenme, ayak kaydırma, komplo, çifte standartçılık, adam kayırmacılık, körü körüne itaati göğe çıkarma, eleştirel olanları tıkama, tutarsızık, aymazlık gibi özellikler sürecin en bariz görüngüleriydi ve bunlardan payını almayan yoktu ama, "II. OPK kadroları hariç".

Birlik şatafatı ve hemen ardından gelen fiyasko, her şeyi tasfiye ettik fiyaskosuyla bütünleşip, dağılmalar, dökülmeler, sorunlar çığ gibi büyüyüp, güvensizlikler arsızlaşınca farklılıkların nedenleri karmaşıklaşır.

Bu sorunları irdelerken, kendi realitemizi bunun dışında ele almıyoruz. Her ne kadar sürecin kapsamı dahilinde muhalif pozisyonlar takınmış olsak, bu yönlü kimi önerme ve tasarımlarımız olmuş olsa da realite hepimizi kapsamaktaydı.

"Devrimci bir dönemde durum çok hızlı değişir. Eğer devrimcilerin bilgisi de değişen duruma uygun bir hızla değişmezse, o devrimciler devrimi zafere götüremez." (Mao)

Olumluluklar ve olumsuzluklar birbiri üzerinde etki icra ederek ilerliyordu ve düşünceler de bu zemin bağlamında şekillenerek olgunlaşacaktı.

II. OPK arifesinde I nolu bölgedeki kimi perspektif, eleştiri ve öneri yazılarımız OPK'ya dahi ulaştırılamadı. Bunlar öncesi süreçlerde tartışılamadı da. Zaten o süreçte oluşan ortam, siyasi bir tartışma ve öğrenme ortamı değildi. Yani birlik döneminin DABK-Konferans, II. MK döneminin çatışma süreci gibi KÖK dönemi de aynı nitelikte bir yansıma sunuyordu. Gerek kırda gerekse de şehirlerde; eskiyi –resmiyeti– bütünlüklü bir sorguya tabi tutmak isteyen ve bu minvalde eskinin kartlaşmalarına tavır almaya çalışan kesim ile her ne pahasına olursa olsun bunlardan kurtulmak isteyen kesim arasındaki çatışma, –özellikle de kastlaşmış kesim tarafından– siyasi bir çatışma

olmaktan çıkartılmış, bireysel hesaplara indirgenmişti.

Bu süreç ve atmosferde pratik görevleri yerine getirmede gönülsüzlük, geri çekilme, verilen görevlere gitmeme, kendini dayatma, kendini kapatma, olacakları bekleme, dedikodu ortamları geliştirme ve bunları kullanma, ikircilik, bencillik, korumacılık vb. bir yığın zaaflı ve hastalıklı durum çığ gibi yayılıyordu ve bu en başta da kastlaşmış kliğin önde gelen kadrolarında ortaya çıkarken; muhalif olan kesimin de ciddi açmazları olarak gündemdeydi.

Devrimci ilişkiler iyiden iyiye erozyona uğramış, sürtüşmeler küfürleşmelere; tokatçılığa, azara-paylamaya, adam dövmeye kadar gitmişti. Savaş koşullarında güvensizliğin dahil ölüm olduğu bir durumda bunların yaşanıyor olmasını, aklı başındaki her insan birazcık tasavvur ederse sonuçlara ulaşabilir.

Şimdi bütün bu toplumsal gerçekliklerin yaşandığı koşullarda, düşünsel farklılıkların bir aradanlığı ya da tersini dile dolamanın mantıki izahatı olabilir mi? Olabilir tek yanı şuydu. 'Çizgici' olup insani duyarlılıkları yitime uğramamış bir çok unsur, muhalif olan kesimi daha açık, daha samimi bulduğu için ve haksızlıklara uğradıklarını yakından görebildiği ve kastlaşmış kesimden illallah ettiği için II. OPK sülalesine tavır takındılar. Bu bir çoğunun kendi ifadesidir.

Bilinemezciliğin, –yani duyumlar içinde verilen nesnel gerçekliğin yadsınması bununla da sınırlı değil, aksine bu sadece örgütsel arbedenin ve bir dağılma sürecinin, nesnel gerçekçilik yanıyla inkarın anatomisidir. Sorunu sadece bu yönüyle irdelediğimizde bile, bunun 92 birliği sonrası, öncesi ve II. konferans sonrası süreçlerde de aynı görüngülerle karşımızda buluruz.

Ama II. OPK'nin bu süreçlere yaklaşımı da dışımızdaki şeylerin, –yani toplumsal maddi yaşamın– bilinebilirliğini örten koca bir sis perdesi ile sadece "DABK'ın kötü niyeti" ve 'bilgeliğin' "öldürücü saflığı" olarak duyumları tüm nesnel gerçeklerin yerine geçirmektedir.

Oysa DABK'ın kötü niyeti –olsa bile dahi– bunun nesnel olgulardan yalıtılarak sunulması sadece gerçeklerden kaçışın kaba simgeci bir yaklaşımını vermeye yarayacaktır. 'Kötü niyet' diye sunulan duyusal töz, eğer bir maddi yaşamın yansıması olarak ortaya çıkmadıysa, bunu hangi materyalizmle açıklayacağız. Yok eğer tersi geçerliyse, yani DABK'ın 'kötü niyeti' bir nesnel gerçekliğin ürünü ise o zaman bu gerçeklik neyin nesiydi? Zorunluluklar ve nedensellikler de kaba ya da öznel idealizme takılıp kalınmazsa, –ki II. OPK bunda tam bir tekrar durumundadır– o zaman realiteyi daha somut incelememiz gerekir.

Bu minvalde 'birlik' ve öncesi süreci biraz daha eşeliyelim.

"... *İnsan, kendi elindeki elementlerle, kendi kullanımı için şeyler üretebildiği anda, Engels'in de dediği gibi kendinden şeyleri tanıdığını düşünebilir.*" (Paul Lafargue)

Bu irdelemelerimiz, gerçekliklerden nedenselliklere ve doğal zorunluluklara varma amacıyla bilinemezciliğin kırılması ve giderek duyumlardan gerçek üretmek değil, duyumları da oluşturan gerçeklerden hareket etmek olacaktır. Kanımızca Materyalizmin düşünce sistematiği böyle işletilmeyi gerektirmektedir.

92 birliği yine duyumlardaki sonuçlar baz alınarak irdelendi. "Birlik gerekliydi." Bu vargı doğruydu. Ama vargının nedenselliklerine ulaşmada bilinemezcilik belirgindi. Ve sadece bir ihtiyaç olarak gelip kapıya dayanmış bir duyumu yanıtlamak gibi bir şeydi. Ve bu öylesine kaba bir idealizmle irdeleniyordu ki ayrılığın yaşandığı iki yıl sonrasında, tersi şeyler –yani II. OPK'nin vardığı sonuçlar aynı kesinliklerle 'gerekli' oluverdi. Her iki durumda da toplumsal gerçeklik bilinebilmiş durumda değildi.

'Birliğin' muazzam gizemli gücü ve onun duyumlardaki mistizmi atmosferi oluşturan esas bileşenlerdi.

Oysa gerçeklik; bir dağın iki yamacının tutunduğu zirvenin duruşu kadar açıktı. Aynı zemin üzerinde ve hemen hemen aynı söylemlerle örülmüş, ama belli bir noktada tepkileme ve yöntem noktasında aynılaşamamış ve hiçbirinin tek başına yeterli olamadığı, olacağının da görünemediği durumda zorunluluk haline gelen birlik alabildiğine kaba, alabildiğine basit ele alınmıştı.

Birliğin gerekliliği, maddenin hareketindeki zorunluluk ve şeylerin aynı yasalarının ifadesi olarak kavranmış değildi. Bu durum, ilk günden basit hesap kitap oyunlarını tezgahlama işini koşulladı. Devrimin; bir birlikler, birleşmeler, bütünleşme ve cepheleşmeler sorunu olacağını kavrayamayan yaklaşımların hesapları küçük tasarrufların sınırını geçemeyecekti.

Yine birliğin bir dizi farklılıkları özümseme, kabullenme sorunu olduğu da algılanamıyordu. Buna paralel olarak, 'kendinden verme' yerine 'hep alma', daha fazla emek harcama yerine emeği tüketme yaklaşımları, sığlıklar, bilgisizlikler, geriliklerle birleşince ortalık kısa zamanda, 'birbirini yeme' alanına dönüştü.

Kendi bünyesine önderlik edemeyen, onu dönüştüremeyen, gelişmelerin oldukça gerisinde kalan elit parti bürokrasisi, büyüyen sorunların nesnel gelişimlerini kavramaktan uzaktı. Politik üretimsizlik, pratik müdahalesizlik, örgüt işlerliklerinde Menşevizm, kültürel ve etik geriliklerle birleşince; sekterizm, tepeden inmecilik, ayak kaydırma, dikkatleri farklı noktalara yöneltme, hot-zotçuluk gibi eğilmler gittikçe boyutlandı.

Beş yıl ayrı kalmış yapıların şekillenmeleri, kütür-felsefe-siyaset-ideoloji bağlamında çelişen ve uyuşan yanları, şeylerin kendi doğasındaki olumlu ve olumsuz gelişme yasaları tam bir bilinemezcilik içinde birliğin kutsal ruhuna terkediliyordu. Çok kısa sürede kadroların birbirine güvensizlikleri –ortaya çıkan kimi gelişmelerle– daha da boyutlanıyordu. Bu süreçlerin içinde de şeyleri maddi nedenleriyle açıklayabilme –yani sorunlara diyalektik materyalist yaklaşma yaşanamıyor, şeylerin hareketi basit bir mantık çarpıklığıyla 'niyetler' toplamına bağlanıyor ve böyle olunca da geriye kötü niyetlilerden kurtulmak kalıyordu.

İşte II. OPK'da aynı ölçülerde bu yanlış idealizmin bilinemezciliği üzerine kurulmuş ve bu süreçlerin nedenselliklerini ve zorunluluklarını bir 'kötü niyet'e bağlayıp işin içinden çıkmıştır ya da çıktığını sanmıştır. Yine aynı OPK, "O bıraktı", "şu döküldü", "diğeri kaçtı" edebiyatıyla tekrardan şeylerin maddi hareketine inmeyi bırakıp, onları bilinmez kılıp, onların birer yansıması olmaktan başka bir şey olmayan görüngülerle uğraşmaktadır.

Dökülmelerin, bırakmaların had safhada oluşu, var olan gerçeklerin –yani maddi realitenin, yani nesnel durumun– bir 'doğal' zorunluluğu, –yani bu gerçekliğin sonucuydu. Şimdi tam da burada ön yargısız ve aklı başında bir gözlem yapılırsa; bırakan insanların tümünün çok kötü niyetli ya da tümden korkak oldukları söylenebilir mi? Oysa biz biliyoruz ki pratik faaliyette ve cesarette bizlerden ve II. OPK mimarlarından çok daha önde olan bireyler de döküldüler. Bunları tümden bir "kötü niyet"le açıklamak tek kelimeyle aptalca olur. Tersi biçimde nöbete çıkardığımızda kendilerini ahırlardan çıkarıp korkularını dağıtmaya çalıştığımız insanlardan devam edenler de var.

Bu –yukarıda bahsettiğimiz yaklaşım– maddi gerçeklikten hareket etmekten uzak olduğu kadar, korkuyu-cesareti yine bir nesnel durumun sonucu olduğu gerçeğini de ters yüz ederek "tanrı buyruğu olarak korkak olanlar zaten dökülecektir" ve sorun onların korkaklığındadır demeye getirmektedir. Burada aynı biçimde şeylerin maddi hareketine ve onların yasalarının bilinebilir olduğu ve bunların değiştirilebilirliğini inkar teorileri üzerine kurulmaktadır saraylar. Ve yapılan en kaba biçimde bilinemezciliktir, idealizmdir.

Yukarıda sıraladığımız bir çok gerçekliğin olduğu bir maddi yaşam içinde insanların dökülmesi sadece sonuç ve sürecin görüngüleridir ama nedeni asla değildir.

TKP/ML tarihinde aynı tarz idealizm ve yöntemdeki metafizik, sadece birlik ve öncesinin beş yılıyla da sınırlı değil. II. Konferans sonrası alınan yenilgi ve o sürecin nesnel gerçekliği aynı biçimde duyumların bir kötü sonuca bağlanması, görüngülerle ve niyetlerle uğraşması nedeniyle gerçekliklere vakıf olunamamıştır.

"*İnsan, bir nesneyi tanımak için ilkin kendi duyularının kendisini yanıltıp yanıltmadıklarını denetlemelidir.*" (P. Lafargue, Aktaran: Lenin)

Nedenselliklere, maddi yaşamın gerçekliğinden gidelemediği her durumda ortaya 'kötü niyetler' ve bunların sahibi olan 'günah keçileri' çıkarılır. Maddi yaşamın nesnel gerçekleriyle uğraşan bir mantık, görüngüleri açımlamakta zorlanmayacaktır.

II. Konferans sonrası gerçeklikler ve giderek kır ve kent kadrolarının farklılaşması, öte yandan cezaevlerinde belli bir direniş çizgisi tutturabilen ve bu olumluluğu diğer tüm sorunlarda kabaca ve yıkıcı bir etki, bir ayrıcalık şeklinde kullanan kadroların tutuculuğu, geriliği ve statükoculuğu kısa zamanda karmaşık alt üst oluşları, tasfiye hareketlerini, güvensizliği boyutlandırıyordu. Kendi bünyesini, aynı zamanda kendisini dönüştürmesini beceremeyen yaklaşımlar kaba bir bilinemezcilik içindeydi. Bu hem dış sosyal-siyasal gelişmelerin maddi zeminini hem de kendi iç koşullarının gerçekliklerini kavrayamama durumuydu.

Bu kavrayışsızlık ve derinlikten yoksunluk, kendi duyumlarında bilimsel şüpheciliğe yer vermeme, aynı zamanda karşıtı güçlerle nitelikli mücadele biçimlerine ulaşamama giderek kötü bir biçimde kastlaşmayı koşulluyordu. Böyle olunan ya da böylesi bir zeminde –kaçınılmaz olarak– bir yığın küçük burjuva dar görüşlü yöntem ve uygulama gündeme girmektedir.

Politik mücadele, öncel bir sorun olarak maddi yaşamı kavrama mücadelesi haline getirilemedikçe sonuçlar ve onların görüngülerine 'kim daha iyi hücum edecek' siyasası esas hale gelir.

II. OPK bu süreçlerin içinde olgunlaşarak gelen idealizmin –bilinemezciliğin– en son versiyonu durumundadır. Ve geçmişe bakışı da alabildiğine kabadır.

Bir önceki yazıda verdiğimiz örnekler oldukça çarpıcıydı. Bir paragrafta DABK'ı günah keçisi yaparken, diğer paragrafta adeta DABK'ı haklı çıkarmak için elinden geleni –bilinçsizce– yapma durumundaydı. Bir yerde II. MK'yı tam bir yadsıma içine girerken, diğer yerde tersini yapmaya çalışıyordu.

Oysa II. MK'da, DABK ve Konferans'da nesnel gerçekliğin ürünleriydi ve öncel bir sorun olarak o gerçeklerden hareket etmek gerekecekti. Sorunları kavrama çıkarabilen bir nitel önderlik, DABK ve kimi II. MK kadrolarının ayrı düşmesini engelleyebilir miydi? diye sorulursa, buna çok kesin hayır cevabı verilemez. Ama II. OPK ve onun öncesi III. Konferans en baştan 'halletme' mantığı güttüğünden, III. Konferansta da II. OPK'da da "giden gitsin, gitmezlerse biz göndereceğiz" anlayışı egemendi. Yine o gün DABK'a karşı oluşan mantık da kendi duyumlarının öznel yasalarıyla çevrili ve sınırlıydı.

Böyle olunca da bir adım ötede, gerçekliklerin rengiyle karşı karşıya kalan bilinemezcilik,tökezleyerek kendisini yadsımaya varıyor. 'Birlik ayrılık, ayrılık birlik, oportünistler Marksist, Marksistler oportünist oluveriyor. Bu, maddi gerçekliklerin hareketindeki değişimin kendisi değil, tam aksine şeylerin gerçekliği karşısındaki duyumların idealize olmuş özüdür. Yani II. OPK ve önceli olanların ideolojik dünyasıdır.

Mesela DABK, III. MK'nin 3. toplantısına kadar Marksist'ti. 3. toplantıda oportünist oldu, bir yıl geçmeden yani 4. konferansta tekrar marksist oldu. 94 ayrılığında, darbeci ve tasfiyeci ilan edilen kesim KÖK yönetimince, tamamen red edilirken I. OPK'da tüm günahların sorumlusu oldu. Partiyi bitirmenin bilinçli faaliyeti oldu. Her ne hikmetse bugün aynı 'birleşik' platform içinde yer alıyor; yarın birlik zemininde olunca şaşırmayın. Ama bize inat olsun diye son söylediğimizden geri dururseniz yanlış yapmış olursunuz.

II. OPK, sonrası ve yine aynı yaklaşımın öncesi süreçlerindeki genel politik yaklaşımı, nesnel dünyanın gerçekliklerinden kopuk ve her alanda bilinemezci bir çizgi durumundaydı.

Bu politik yaklaşım en belirgin biçimde; ulusal sorun, kitle çizgisi, savaş çizgisi, parti sorunları ve hemen diğer tüm sorunlarda yansıma buluyordu. II. OPK'da "*ilk kez*" denilerek savrulan şeylerin geçmişin de gerisinde şeyler olduğunu görüyoruz. Bu oluşturulmaya çalışılan suni ve ilkel "bilge"liğin kendisi yayınların rengiyle de gayet açık biçimde kendisini sergiliyor. Yeri geldiğinde bu politik çizgileri irdeleyecek ve tartışacağız. Şimdilik parti içi sorunlar ve ayrılık zeminleri noktalarında irdelemeler yapmaya çalışacağız.

Kendi bünyesine önderlik edemeyen, onu dönüştüremeyen, gelişmelerin oldukça gerisinde kalan elit parti bürokrasisi, büyüyen sorunların nesnel gelişimlerini kavramaktan uzaktı. Politik üretimsizlik, pratik müdahalesizlik, örgüt işlerliklerinde Menşevizm, kültürel ve etik geriliklerle birleşince; sekterizm, tepeden inmecilik, ayak kaydırma, dikkatleri farklı noktalara yöneltme, hot-zotçuluk gibi eğilmler gittikçe boyutlandı.

Geleceğin felsefesi (1)

Bayram KAYA

Bilimin felsefeyi geliştirmesi, felsefenin bilim için metodsal bir temel sunması; felsefi bilgiyi, kozmosun ve düşüncenin daha genel yasaları haline getirmekle kalmaz, dünyayı bilmenin, kavramanın, tanımanın ve değiştirmenin aracı haline de dönüştürür. Böylece, Modern Bilimsel Felsefe, nesnel gerçekliğin bilimsel bilgisini, nesnel gerçekliği değiştirme aracı durumuna yükseltir.

Ancak, bilimde alınan azımsanmayacak yola rağmen, egemen güçlerin düşünce biçimi felsefi idealizmin türlü biçimleri hâlâ, toplumun, evrenin ve düşüncenin değiştirilemeyeceği; egemen olanın ebedi, tarihin ise son olduğu bilincini yaymaktadırlar. Bunlar felsefik bakışı ruhsal aleme yönlendirmekte, mistisizmin bilinmezciliğin soyut kavramlarına kaydırmaktadırlar. İnsanların koşulların ürünü olduğu, ama dış dünyanın bilgisini edinerek kendi koşullarını değiştirenin yine insanlar olduğu gerçeği unutulmaktadır. Bu tek yanlılık karşı devrimi ideolojik, felsefik olarak güçlendirdiği gibi, devrimi alaya alan sahte teorilerin örtüsü altında türlü türlü "**din adamları**" ve "**dergah şeyhleri**"ni de piyasaya çıkarmaktadır. **Bu akımlar Marksizmin felsefesini içten ve dıştan kuşatma altına alıp Marksizmi eleştirmeyi moda haline getirdiler.** Toplumun, burjuvazinin yeni çıkarları doğrultusunda ideolojikleştirilip, yanlış tarih ve sınıf bilinciyle boğup, gelenekselin çemberinde tutulmasında felsefi idealizmin büyük etkisi vardır.

Bir taraftan yükselen gericilik diğer tarafta dogmatik/ şabloncu bilinç ve bir diğer tarafta ise "öznelcilik" perdesi altında mantar gibi biten devrim yadsıyıcıları felsefi alanda Marksizmin önünü neredeyse tamamen kesmiş durumdadırlar. Canlı, tarihsel-nesnel koşullardın soyutlanıp içeriği boşaltılmış bilinç biçimleri bir dayatma olarak her saniye temcit pilavı gibi ısıtılıp ısıtılıp kitlelere sunuluyor. Sanki başka tercihler yok imiş, sanki tarihin sonu imiş gibi bir imaj beyinleri yıkayarak, sessiz çoğunluğun bilinç altına kadar işlenmiş durumdadır.

Marksizmin felsefesi her dönem içsel ve dışsal saldırılara uğramamış da değildir. Marksizm içinde her dönem dogmatikler de devrimi alaya alanlar da çıkmıştır. İkincilerin panzehiri sınıf bilincinin ve pratiğinin yükselmesindedir. Ya diğerleri! Onlar Marksizm adına "hu" çeken dervişler gibi kendilerini dergahlarına kapatarak "ibadet" için gerekli huzuru bozan "arayış" içindeki devrimcilere diş bilemekten başka bir şey yapmamışlardır. Dogmatizm; "*somut siyasal amaçlar, somut koşullar içerisinde belirlenmelidir... her şey akıp gider, her şey değişir*"de (Lenin, İki Taktik) ifadesini bulan "**devrimci derinliğin**" tam karşısında konumlanmıştır. Stalin'in deyimiyle, "*çeşitli ülkelerde işçi hareketinden elde edilen deneyimlerin genel yönünün alınmasını*" bir kenara itmişlerdir. Genel yönü alıp ayrıntıları atmak ve aldığını somut pratikte yeniden hayata geçirmek gibi ileri görüşlülük de dogmatizmin batırdığı devrimci değerler arasındadır. **Salt kendi cılız pratiğiyle yetinmek, bilinç ögesini dar sınırlara hapsetmek hareketin gelişimini engellemenin bir başka biçimidir.**

Marksist felsefe, savaşım biçimleri sorununun kesinlikle tarihsel temelinin bir araştırılmasını gerektirir. Marksizmde savaşım biçimleri son derece çeşitlidir. Dolayısıyla **Marksizm her şeyi sonlamış, her şeye noktayı koymuş bir dünya görüşü olamaz; her yeni koşulda yeni durumların bilimsel tahliliyle ve yeni savaşım biçimleriyle ilgilidir. Bu yaklaşımdan kopan bir marksist hapı yutmuş demektir.** Ama gel gör ki dogmatizm için yeni şeyler aramak anlamsızdır. Yeni şeyler aramanın ne anlamı olabilir ki! Müridliğini yapar "hu" çeker, yeni şeyler edip dergahtan atarsın olur biter. İşte bu **dogmatik mantık, kendi örgütsel bütünlüğü önünde de en ciddi engeldir**.

Dogmatiklik ve Ortodoksluk, somut-canlı gerçekleri dışlayan dine ait bir şeydir. **Marksizmin temelinde ise zengin bir teori geleneği ve çok çeşitli eylem geleneği vardır**. Marksizm körü körüne sadakat ve itaat değil, **eyleme yol açıcı bir role sahiptir.** Çünkü, **halkın devrimci enerjisini harekete geçirebilecek olan eylemden başka bir şey değildir.** Marksizm pratiğiyle vardır. Ne rasyonalize olmuş teoriler ne de kristalize olmuş "demokratik merkeziyetçi" katı bir organizasyon bir eylemliliğin yerine geçirilemez. Eylem sınırsız bilinç ve özgürlüktür. Katı yapılar bilince yasak koyar, çatışmayı gemler. Demokratik merkeziyetçilik adına "oybirliği" anlayışı kitlelere yabancılaşmıştır. Bilince vurulan gem, farklı düşünceyi açıkça engelleme Stalinci bir savdır; Stalin'in bu yönü devrimci değildir. Bunu en iyi gören devrimcilerden Mao; "*... Stalin'in kitabı, başından sonuna kadar, üstyapı hakkında hiç bir şey söylemiyor. Kitap insanlarla ilgili değil, insanları değil eşyaları gözönünde bulunduruyor... Onlar teknolojinin, kadroların her şeyi belirlediğine inanıyorlar; her zaman "kızıl"dan değil, uzmanlardan, kitlelerden değil, kadrolardan söz ediyorlar*" diyordu "**Yayınlanmamış Eserler**"de.

Marksizmin nasıl derinleştirileceği ve güncelleştirileceği üzerine bir çok tarihi örnek vardır. Lenin, Marksizmi somut koşullara yaratıcı bir biçimde uygularken, Marks ve Engels'in sözlerine kölece bağlanmak yerine eleştirici bir gözle yaklaşarak Marksizmi yeni koşul ve yeni durumlarda geliştirirken, her türlü dogmatikler onu Marksizmden uzaklaşmakla suçluyorlardı. Lenin'in büyüklüğü Marks'ın sözlerine tutsak olmaması, Marksizmin özünü doğru kavramasıdır.

Fakat, **her tarihi gelişme bir yandan tabuları yıkarken, diğer yandan yeni tabular yaratmıştır**. Lenin'de bir yandan tabuları yıkmış, diğer taraftan ise tabulaştırılmıştır. Marks'ı belirli bir çağın mevcut koşullarından dışlayarak "mutlak" ve "kesinlik" ifade eden bir değişmenlik tabusuyla "*kara bürükler*" içine sokanlar Lenin'i dışlamışlar, teorik ve pratik zenginliğini görememişlerdir. Tabular ve değişmezlikler Marksizmi kesintiye uğratmış; onu, tarihi bir dönemde çekilmiş silik-cansız bir fotoğraf karesinde dondurmuştur. Marksizm böyleleri için bir belgedir ama asla eylem için yol gösterici değildir. Dogmatizm için, "*hareket her şeydir, amaç ise hiçbir şey...*"

Kimileri için yaşanmış tarihi örnekler aynen savunulmakta, tarih ve teori orada bitmiş, tamamlanmış sayılmaktadır. Oysa, "*iki öğrenme tarzı vardır. Biri dogmatiktir, ülkenin koşullarına uysun uymasın, bütün her şeyi içine alır. İyi bir tarz değildir bu... Marksizmi bir devrim bilimi olarak kavramalıyız*" (Mao). Bu konuda Lenin; "*Bütün uluslar sosyalizme varacaktır. Bu kaçınılmaz bir şey. Ama hepsi bunu aynı yoldan yapacak değildir. Her biri... kendisinden bir şeyler katacaktır. Teorik bakımından hiç bir şey, geleceğin bu yönünü tarihsel materyalizm adına tek düze griye boyamaktan daha ilkel değildir*" diyordu. (Marksizmin bir Karikatürü) Ernesto Che Guevara da; "*Sizlere örnek olacağımız iddiasında değiliz*" belirlemesiyle devrim deneylerine karşı eleştirel olunmasını, doğruların evrensel olanla özgül olanlarının ayrıştırılmasını, şablonculuğa düşülmemesini istiyordu. "**Evrensellik**" ve "**özgüllük**", "**belirlenimcilik**" ve "**özerklik**" Che'nin felsefesinin çok önemli kavramları durumundadır; Evrensel bir teori, özgül-yerel bir alana, bu alanın göreli özerk koşulları analiz edilmeden uygulanırsa bilimsel değerini yitirecektir.

Toplumsal hareketlerin gelişiminde evrensel yasaların belirleyici faktör olduğu **tarihsel materyalist** öğretinin ilk önermesidir. Ama bu önermenin hemen arkasından gelen ikinci önerme, özgül yasaların da belli bir etkisi ve rolü olduğu, bu etkinin devrimci durumda belli bir yöne doğru, kitlesel bir bilinç ve güçlü bir hareket olduğu zamanlar daha da arttığı, özgül ögelerin evrensel ögelere göre belirleyici duruma geldiği tartışmasıdır. Genel ve "öteki", genel ve "farklı" olan ilişkisi de bu minvalde çözümlenir. Genel'i öteki olanda; öteki'ni genel'de bulabiliriz, ama bunlar aynı zamanda karşıttırlar. Dolayısıyla "Evrensel" ve "öteki" ilişkisi bu bütünlük dışına çıkarılırsa asla çözümlenemez. Her çelişki içinde kendi çözümünü barındırır, her sınır geçici ve görelidir. Dolayısıyla her bir evrensel durum özgül ve "başka" bir hal'dir. Kısa deyişle, her toplum kendi içinde olmakta olan bir ötekini barındırdığı gibi, "öteki" olan bir sınıf ya da kültürü de pekala barındırabilecektir, hatta sayısız ötekine sahip de olabilir. Ama belli bir "denge"de göreli özerk alanlar belirlenir; denge durumu yoksa sınırlar bilimsel bir çözüme gittiği gibi bilimdışı, akıldışı bir sürece de değişebilir. Ama hiç bir şey bitmez. İşte bilimsel ve bilim dışı ideoloji ayrımı burada ortaya çıkar: Sonsuz bilinç alemi, ki maddi hayatın tezahürüdür, sonlu ideolojik alanlara, sayısız fikirsel çeşitliliğe parçalanır.

Madde ilk veri ama karşıtından bağımsız olamaz, yani madde diyalektik işleyişe tabidir önermesi, bilimin ve sınıf mücadelesinin geldiği noktada daha ayakları yere başan bir görüştür. Bu sorun günümüzde Marksizm içi tartışmaların en temel sorunu haline gelmiştir ve konuya kaba yakaşım dogmatizmin kaynağı olmaktadır.

DEVLET İDEOLOJİNİN KALELERİ BİLİMİ EZER

Birey, yaşadığı toplumun sınıf ilişkileri ve ideolojileri dışında bir varlık olamaz. Gecekonduda yaşayan birey "kendinde" bir bilinç savunduğu gibi pekala elit kesime uygun fikirler de savunabilir. Bu defa sonsuz maddi alemin karşıtı sonsuz bilinç alanında ideolojiler sorununa gelir dayanırız. Bu alan, yaşayan nesillerin ölü nesillerin geleceğini beyinlerinde Tanrı Dağı kadar ağır ve korkunç hissettiği bir alandır. Yaşayanlar kadar ölmüşlerin de "yanlış bilinci", ideoloji olarak perdeler hayatın yolunu.

Bir sınıf, toplumu değiştirebilmek için önce kamuoyunda düşünsel egemenlik kurar. Bilinç, bir güç olarak cisimleşir. Resmi ideolojisinin bilincini topluma içsel kılan bir devlet kendini rahat hisseder, ama bilinç yaygınlaşan değer bilinç ögeleri tarafından yıpratılabilir, karşı bir ideolojide cisimleşebilir. **TC resmi ideolojisi geçmişe özlem duyan, onu yücelten, serseri, barbar ruhlu, güçlü olanın karşısında boyun eğen, zayıfa karşı "aslan" kesilen birey tipini geliştirmektedir**. Adeta, "*ne yerdedir ne gökte, her ne arar isen kendinde ara*" (Mevlana) felsefik bakışı yeniden hortlatılmıştır. Ama bu defa kişinin Hak'ka ulaşmasının yerini, burjuva egoizmi ve bencilliği almıştır. Keşke

burjuvazi eski çağlarında olduğu gibi "**birey insan**" yetiştirse; tam tersine düşünmeyen araştırmayan, soru sormayan, amaçsız, ruhsuz, hayat çoşkusunu, onurunu, inançlarını yitirmiş, arkadaşına bile güvenmeyen, tepeden tırnağa resmi ideoloji ile donatılmış bir bireyciliği geliştirip popüler kılmaktadır.

Dolayısıyla, burjuva egemenlik toplum içinde yönlendirme aygıtlarına da sahiptir ve bu anlamda burjuva etik, estetik, ideolojik kesit ve politik anlayış burjuva sınıf bilinciyle girift ilişkilere sahiptir.

İdeoloji kavramı postmodern entellektüellerde bir yönden hiç bir anlamlılık ifade etmeden buharlaşıp yok olurken, bir diğer yönden müthiş bir ideolojikleşme yaratır. Bu ne anlam ifade ediyor? Burjuva ideolojisi tıpkı, burjuvaların işçiden, meta sahibinin alım gücü zayıf tüketiciden nefret etmesi gibi "ötekiler"den tiksinir ve onu şiddetle yoksayar; tıpkı alım gücüne uygun kalitesiz meta üretimi gibi egemen ideolojide öteki ideolojiyi kendi kopyasına indirger. Her şeyi bir biçimde kendisinin suretine dönüştürür. Toplumun çeşitlerin birliği olduğunu bile bile onu pembeye boyanmış bir tek'liğe indirger (ama bu tekilin çok sayıda aldatıcı görünümleri de mevcuttur). Karşıtını bir dışlama edimiyle kendi sınırları ötesine sürüp üstünü örter. Dolayısıyla felsefik bakış, egemen ideolojinin karşıtını aldatıcı ve sanal olmayan; çeşitlilik, zenginlik ifade eden öteki olarak gösterir. Burjuvazinin sayısız aldatıcı kişilik tiplemelerinden oluşan "tek tip" insanın karşıtı, bilimsel maddeci felsefede düşünen, araştıran, soru soran, hayat dolu, kişilik sahibi insan olarak şekillenir. Yani mistifikiye ortamların "**örtülü kişilikleri**" yerini, özüne ve koşullara yabancılaşmamış, değiştiren-dönüştüren devrimci kişiliğe terkeder. Örneğin içinde yaşadığımız toplumda resmi ideoloji tüm çeşitliliği tüketmiş, toplumu homojenize etmiştir. Amerikan ve Avrupa toplumları dahi ideoloji tarafından bitirilmiş, görünüşte heterojenize bir alana hapsedilmiş, "**Sivil toplum**" adına yaşamlar iğdiş edilmiştir. İlişkiler "kendinde" bir sürecin ürünü değil, görünüştedir. İnsan bilinci, dışsallaşmış, yabancılaşmış ilişkilerin aldatıcılığına upuygun hale gelmiştir. Yaşam gereği kendini oluşturan bütünlüğün üzerini örten ideolojik illüzyona indirgenmiştir. Ancak kendisi için olmakla olan bir süreç olarak "gerçek", kendinde başka bir süreç olarak gerçeğe dönüşmesi durdurulamamış, nesnel ilişkiler kendisine müdahale eden özerk-öznel ilişkilerin, kendi zorunluluğun bilincine varışını engelleyememiştir.

"*Resmi ideolojinin bilimin kavramlarıyla eleştirilmesi çok önemlidir*" diyen ünlü sosyologumuz İsmail Beşikçi Hoca, Marks'ın ideoloji tanımının özünü aynen savunmaktadır. Buna göre, bilim dilindeki "düşünce" (ide) kavramıyla, ideoloji sözcüğündeki düşüncenin içeriği epeyce farklıdır. Somut olguların, toplumsal olayların insan bilincinde yarattığı bir düşünce vardır. Bu düşüncelerle olgular ve olaylar arasındaki ilişkileri açıklayıcı varsayımlar geliştirilir. Bu varsayımlar, hipotezler tekrar olgulara dayanılarak pratikte sınanmaya çalışılır. Bilim yönteminin mekanizması budur. Bu süreçte eleştiri, özgür eleştiri sınırsız bir şekilde işletilir. sınırsız bir tartışma sürecidir bilim ortamı. Bilimin yönteminde mutlak gerçekler yoktur. Bilimsel yöntemde, istek ve irademizin dışında cereyan eden olguların objektif kavranışı sözkonusudur.

Düşünce tarihimiz içinde önemli bir yeri olan Beşikçi Hoca'ya göre ideoloji kavramındaki ide ise verili bir düşüncedir. Araştırılması, tartışılması gereken bir düşüncedir. Burada önemli olan inanç faktörüdür. Bu bakımdan ideoloji subjektiftir. İdeoloji tartışılmaz. Dinin nasıl gerekleri yerine getiriliyorsa ideolojiye de öyle inanılır. İdelojinin önermeleri kitlelere, "en doğru düşünce budur", "mutlak hakikat budur", "tek doğru düşünce budur", "ilmin ta kendisi budur" denerek hazır bir şekilde verilirler. Kitlelerden bunları öğrenmesi, hazmetmesi, ona göre tavır ve davranış sergilemesi istenir. Bütün bunlardan dolayı resmi ideolojilerin bilimin kavramlarıyla eleştirilmesi gerekir.

Beşikçi hoca **Özgür Halk** dergisi son sayısında, resmi ideolojinin devletin cezai yaptırımlarıyla savunulmakta ve korunmakta olduğunu üstüne basa basa belirtiyor: Türkiye'de "bilim" kisvesi altında hep resmi ideoloji üretilmektedir. Daha doğrusu resmi ideoloji yeniden ve yeniden doğrulanmaktadır. Buna sözde bilim demek mümkündür. Türk üniversitelerinin ürettiği budur. O halde, bilimin kavramlarıyla resmi ideolojinin kutsadığı siyasal sistemin meşru olmadığının anlatılması gerekir. Bu özellikle muhalefet hareketleri için kaçınılmaz bir görevdir.

İdeoloji kavramı De Tnacg tarafından Fransız devriminde "*düşüncelerin bilimi*" olarak ortaya atıldı. Napaleon onu hayali fikirler olarak ifade etti. Marks ise egemen sınıf ideolojisine "*yanlış bilinç*" diyordu ve buna karşı bilimsel sonuçları savunuyordu. Lenin ise burjuva ideolojisiin karşısına sosyalist ideolojiyi koydu ve Marks'ın bilim yöntemini sosyalist ideolojinin eylem klavuzu, sınıf mücadelesinde başvurulacak bir araç bağlamında ele alıp geliştirdi. Sosyalist/ devrimci ideoloji siyasetin askerlik üzerinde önceliği (tez), askerliğin siyaset üzerinde önceliği (anti-tez) ve siyasal-askeri yönlerin bütünlüğü (sentez) ilkesinde olduğu gibi mutlak değil, bilim yöntemiyle iç içe, koşula bağlı bir bilince denk düşer.

Resmi ideoloji bir çıkarı ve dayatmayı örten, ama bu çıkarı meşrulaştıran bir yanlış bilinçtir. Yanlış bilince karşı bilimsel düşüncede olacaktır. Resmi ideoloji "hazır reçete" gibidir, onun yararından ve doğruluğundan kuşku duyanlar, resmi ideolojiyi sorgulayanlar belli bir sınırı (çizmeyi) aştıklarında cezai kavuşturmaya uğrarlar. Resmi ideoloji kendisinin değiştirilmesine dönük özgür eleştiriyi kaldırmaz. Bilimsel ideoloji ise belli bir nesnelliğe denk düşen ve nesnellik değiştikçe o da biçim değiştiren, göreli, özgür eleştiriye açık bir bilinç bilimsel bir yola çekilebileceği gibi bilimdışı bir yola ya da bütün bunların "bileşke kuvveti" doğrultusunda bir yöne de akabilir. Freud'un ve Lacon'ın ideolojiyi saedce "bilinçdışı" edimlerle ilişkilendirmesi bundan dolayı tek yanlı ve çarpıktır.

Toplum içinde yönlendirme işlevi görecek olan bilimsel maddeci felsefe de bu minvalde ideolojik kesitle politik anlayış ve sınıfsal karekterli grift ilişkiler yaklaşım insanı dar görüşlü-

lüğe sürükler. Ancak tersi durumda yani politikada ideolojik tatminsizlik ise küçük burjuva etik tutumu geliştirir. Çünkü kişi sınıf ilişkileri ve ideolojikleşmenin belirleyiciliğindedir.

Bir sanat ürünü ya da bilgi nasıl ortaya çıkar? Bu soruyu yanıtlayan üç önemli kuram vardır: Yansıtma, yaratma ve oyun kuramı. Bir sanat ürünü kendine konu aldığı nesnenin basit bir kopyası (fotografı) olamaz. İdeolojik, bilinçli bir çabanın ürünüdür. Nesnel gereklik sanatsal düzlemde yeniden yaratılıp imgeleme dönüştürülürken sanatçı sadece yansıtmaz, ona bir şeyler katıp, onu ideolojik olarak yeniden yaratır aynı zamanda. Bu nedenle sınıf-sanat-siyaset-ideoloji-felsefe ilişkisi daha sanat ürününün yaratım sürecinde grift bir ilişkiler bütünü olarak kendini açığa vurur.

MADDE KENDİ KARŞITINDAN BAĞIMSIZ VAROLAMAZ

Öyleyse öznel ve nesnel ögelere nasıl yaklaşmalıyız? Özne ve nesne (subje-obje) birbirlerinden ayrı olarak düşünülebilir mi? Ne eski Yunan Felsefesinde ne de en eski Felsefi bilinç "Vedalar" doktrininde böyle bir ayrım yoktur.

Ünlü materyalist fizikçi Erjwin Schrödinger (1887-1961) böyle bir ayrıma karşıdır. Ona göre can, ruh, duyum gibi öznel ögeler yüksek derecede gelişmiş organik maddenin bir özelliği değildir; tersine, bütün maddeler canlıdır duyumlara sahiptir. Bu düşünce Jean Babtiste ve Bruno'nun savunduğu Hilozoizm'den başka bir şey değildir. Buna Animizmin gelişkin biçimi demek de yadırgatıcı olmaz. Bu bilinç biçimi ilkçağ diyalektikçileri ve materyalistlerinden miras kalmıştır. Örneğin Anaksagoran özne nesne "aynı"lığını savunuyordu. Herakleitos ise evrendeki kesintisiz "oluş"un belli bir yasa/ ilkeye uygun meydana geldiğini söylerdi. Bu **"ilke"** Logos'tur. İsa'nın havarileri *"Logos tanrı idi"* diyeceklerdi. Burada bir özne-nesne ayrımı yoktur. Bu felsefik bakış eksik olmakla beraber, etkisini hâlâ sürdüren metafizik-mekanik-kaba maddeciliğin ve kaba determinizmin yüzünü açığa çıkarma da oldukça öğreticidir.

Dualist Descartes, birbirinden özce ayrı iki töz'ün (cevher) varlığından söz eder, bunlardan birinin ruh, diğerinin madde olduğunu söyler. Ruh düşünen, madde yer kaplayan cevherdir. Kısa değiyle idealizmi ve maddeciliği yan yana savunmaktadır. Onun kartezyen izleyicisi Monist Spinoza bu ikiciliği reddeder. Spinoza'ya göre tek töz vardır, o da doğa, başka deyişle tanrı'dır, yani doğa tanrıdır (panteizm). Böylece madde ve ruh ayrı olmaktan kurtarılır. Örneğin Doğu felsefesiyle ilişkili Alevilik bilinci'de tanrıyı insan da tahmil ederek böylesi bir bilincin savunuculuğunu üstlenir. Madde'de hareket gücü ve duyum yeteneğinin varlığını savunan **La mettrie** hayvanlarda da düşünme yeteneğinin varlığını ileri sürmüştü. Sonra Anaksagoran bilincin "ince madde" olduğunu savlıyor; en son bilimsel gelişmeler ise bilincin "kuantum etkisi" olduğunu dilendiriyordu. Özellikle Kuantum Fiziğindeki gelişmeler öznel-nesnel öğelerin sınırlarında değişimi zorunlu kılmaktadır. Aynı şeyi sınıf mücadelesindeki gelişmeler içinde söyleyebiliriz.

Aristotelese göre ise materyalistlerin yanılgıları töz'ü maddeye indirgemeleridir. İdealizmin yanılgısı da varlığı bireylerden ayrı olan idealarda görüp, nesnelerin varlığını ideal alemin kusurlu görüntülerine kadar düşünmesidir. Oysa, Aristoteles töz'ün ne idea ne de madde olamayacağını, ancak bunların bütünü olabileceğini savunuyordu.

Marks, *"bizim felsefemiz diyalektik materyalizmdir"* demişti. Diyalektik ise karşıtların birliği ve savaşımıdır. Öyleyse diyalektik materyalizmin özü karşıtların birliğidir: Madde ile hareketin, özne ile nesnenin, varlık ile bilincin birliğidir. Bu minvalde bilincin ve diğer öznel etmenlerin daha ilk madde de varlığını yadsımıyoruz; belirleyiciliklerin ise yüksek derecede gelişmişlik düzeyiyle ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Doğada her maddenin bir harekete (cana), her varlığın bir ruha ve her beynin bir bilince sahip olduğu görüşü felsefik bakışın kalkış noktasıdır. Madde ilk veri ama karşıtından bağımsız olamaz, yani madde diyalektik işleyişe tabidir önermesi, bilimin ve sınıf mücadelesinin geldiği noktada daha ayakları yere başan bir görüştür. Bu sorun günümüzde Marksizm içi tartışmaların en temel sorunu haline gelmiştir ve konuya kaba yakaşım dogmatizmin kaynağı olmaktadır. Yalnız buradan Adam Smith'in madde-bilinç eşitliği, Lukacs'ın *"kendinde özdeş"*liği anlaşılmamalıdır.

Nietzsche, Descartes'in Kartezyen öznesini bir kenara itip, bilinç dışında pozitif bir (özne) güç olarak söz etmişti. Leibniz, bilincin tüm düşüncenin sınırlı bir parçası olduğunu söylüyordu. Özne olan bilinçe, sürekli hareket halindeki gövdesel güçlerin etkisinden ve sonucundan başka bir şey değildir. Nietzsche'ye yakın bir şekilde, güç gövdesel niceliklerin oyunudur, töz değildir diyordu. Yıllar sonra Althusser özneyi bilinçdışı bir varlığa tahmil ederek, ideolojiyi bilinç dışına benzer bir yapıya benzetip, nerede ideoloji varsa orada özne olacağını belirtmişti. Althusser'e göre ideolojik işleyiş fikirsel değil, dil ve kurumlar içinde gerçekleşiyordu; yani ideoloji maddi bir pratik, fikirler ve inançlar maddenin değişik kipleriydi. Tıpkı Pascal'ın söylediği gibi: inandığın

Bunların savlarına göre, insan, nesnel ögeler dünyasından öznel ögeler dünyasına çıkamaz; yeni şeyler yaratamaz; devrim yapamaz. İnsanın tüm yaptığı eskinin yeni biçimlerini ortaya çıkarmak, "yapı" içinde debelenip durmak, yapı'yı değiştirmeye kalkışmamak olacaktır.

için dua etmiyorsun, yani eğilmekle dudaklarını kıpırdatmakla inanıyorsun, yani gövdesel bir hareket yapıyorsun.

Öznenin bir sonuç, gövdenin ayrımsal güçlerinin bir ürünü olduğu düşüncesi, Freud'un bilinç dışıcılığı ve Lacan'ın gösterenler zinciri kavramlarında dillendirildi. Bu özne anlayışı "klasik yapısalcı" anlayıştı aynı zamanda. Yapısalcılık sonrası (Postyapısalcı Foucault, Derida, vb.) düşünce, özne-nesne ikilemiyle düşünmeyen ve konuşmayan bir başka yaklaşım ortaya koydu. Bunların kaynakları Karl Marks'tı, ama Marksizme küfür ve iftira halinde oldular; daha doğrusu Marksizme, Nietzsche ve Freud'u eklediler: dilin gövde gövdenin dil haline geldiği noktasında durdular. Kısacası rasyonalize ve realize edilmiş özne anlayışı, öznenin (toplumsalın) gövdelere yazılı olduğu, onlarla yeniden üretildiği post yapısalcı yaklaşımı karşısında tutunamadı ve postculuk düşün aleminde birden parladı. **Böylesi bulanık özne anlayışı karşısında ancak bilimsel maddeci diyalektik tutunabilirdi. Fakat 1980'li yıllarda maddeci diyalektik bakışta da "bilinen" sorunlar vardı ve postyapısalcılık ardından postmodernizm kitlelerin düşüncesine yumuşak bir giriş yaptı. Zira, yeni burjuvazinin çıkarlarını da gerektiği kadar savunuyorlardı. Ve tarih yapan özne gövdenin ihtiraslarına kurban edilmiş oldu.**

Descartes'ten bu tarafa felsefede özne bilginin üretken bir ilkesi olarak anlam kazandı. Marks ise özne insanı "düşünen adam" espirisinden çıkarıp dönüştürücü yaptı. Günümüzde de öznel etmenlerin artan önemine karşın Postmodernlerin özneyi edilgen, pasif bir öğeye indirgemeleri hatta yoksayarak gövdeyle aynılaştırmaları, doğrudan savundukları sınıfın çıkarlarıyla ilintilidir. **Bunların savlarına göre, insan, nesnel ögeler dünyasından öznel ögeler dünyasına çıkamaz; yeni şeyler yaratamaz; devrim yapamaz. İnsanın tüm yaptığı eskinin yeni biçimlerini ortaya çıkarmak, "yapı" içinde debelenip durmak, yapı'yı değiştirmeye kalkışmamak olacaktır.**

Bu konuda dikkate değer bir yorumda **Marksizm ve Devrimci Kuram** adlı eserinde Cornelius Castoriades ileri sürmektedir. Marksizmin her türlü biçimi içinde yer alınış ama hiç bir yerde dikiş tutturamamış olan yazar, bize öğretici yorumlar bırakır: Üstyapılar, diğerlerinden ne daha az ya da çok "gerçek" ne de daha az ya da çok "atıl" bir toplumsal ilişkiler dokusudur. Altyapı tarafından, tıpkı altyapının kendileri tarafından koşullandırıldığı kadar "koşullandırılırlar". "*Bilincin yaşama oranla gecikmesi*" konulu o ünlü cümle yalnızca bir cümledir; Marksistlerin ağzında ve bilinçdışında tanrı bilimsel bir cümleye dönüşmüştür, ama olayların yarısı için doğrudur. Yazara göre, bilinçsiz ne yaşam vardır ne de toplumsal gerçeklik. Bilincin gerçekliğin gerisinde kalması demek, yürüyen bir insanın kafasının sürekli insanın kendisinin gerisinde kalması demektir. Bilinci dar bir anlamda kabul etsek bile bu yanlıştır, çünkü bilincin gerçekliğe göre geriliği olduğu kadar gerçekliğin de bilince göre "geri"liği vardır. Pratikle düşünce arasında mesafe olduğu kadar denklik de vardır. Yani verili olanın tam izinden gitmek değil, göreceleştirilmesi, mesafe konulması ve yansıtılmasıdır.

Castoriades, tarih bilinçli yaratım olduğu kadar bilinçdışı tekrardır da, der. İnsanın algı ve bilgisi renkli bir dış dünyanın belirsiz ve bulanık "yansımaları" değilse, Marks'ın üstyapı olarak adlandırdığı şey de, toplumsal bir maddiliğin edilgen ve geçikmiş bir yansıması değildir. Tarihteki yaratan eyleyici olarak insan bilincinin vargılarını, pratik etkinlikle maddileştirmek dışında bir şey yapmaz.

Tarihsel materyalist kavrayışta tarihin itiliminin fikirler olduğunu ileri süren Castoriades bunun siyasal, dinsel, felsefi bilgi değil "teknik bilgi" olduğunu üstüne basa basa belirtir. Bu fikirlerin işler bir hal alabilmesi için çalışma araçları ve yöntemlerinde "cisim bulma"larının gerektiği doğrudur. Ancak bu cisimleşme fikirler tarafından belirlenir; yeni bir araç, üretim etkinliğinin ilişkilerini, olanakları ve nesnesiyle birlikte tasarlamanın yeni bir tarzını oluşturduğu ölçüde yenidir. Dolayısıyla, teknik bilgiler bir tür ilk itici güç olarak kalırlar. Bu durumda, tüm tarihi gizem, belli bir fikir kategorisinin özerk ve açıklanamaz gizemine dayanırcasına karşımıza çıkar; ya da teknik tüm toplumsalın içine yeniden daldırılır.

"*Engels, bu ikilemi, üstyapıların altyapılar üzerinde etkili olduklarını ama yine altyapıların 'son tahlilde' belirleyici oldukları öngörüsüyle çözmeye çalışmıştı. Ancak, nedensellik zincirinin her halkası bir diğeriyle (a posteriori) ardışık-ilişkili olduğundan, bu son hiç gelmeyecektir. Böylece, kendisi ekonomik tarafından belirlenmeksizin tarihi belirleyen bir etkenle karşı karşıya kalırız.*"

Engels, Joseph Blach'a 21 Eylül 1890 tarihli mektubunda: "*Sonuçta belirleyici olan ekonomik koşullardır. Ancak siyasal vb. koşullar hatta insanların kafasını meşgul eden gelenek de her ne kadar tayin edici değilse de bir rol oynayacaktır*" demekteydi. Kuşkusuz, Engels konuyu basite, anlaşılıra indirgemek için örneklendiriyordu. Castoriades'in savları ise tekyanlıdır; bilinci tıpkı bir idealist gibi ele alıyor; sermaye bileşenleri içinde önemi artan teknik bilgiyi tarihin tek itilimi görerek çarpıklığını pekiştiriyor, ama yer yer de geliştirici fikirler ortaya atmıyor değil.

Sonuç olarak, idealizm, türlü versiyonları fikirleri insan iç dünyasına gönderip egemen sınıf çıkarları yönünde "yeniden" dizayn ederken; maddeci görüş insansal bilincin gelişiminin maddi dünyayı da geliştireceği, değiştireceği gerçeğini bilimsel olarak ortaya koymuştur. **Tarih içinde toplumların yüzyılların kirinden pasından arınarak yeniden dönüşebildiği kısa zaman dilimleri, "yeni" düşüncelerin enerjisiyle gerçekleşmiştir. Günümüzde ise bu etmenin önemi her geçen gün daha da artmaktadır.**

İki tip baskı

Muzaffer ORUÇOĞLU

"X romanının basım hakkı bize aittir. Bu roman bize mal olmuştur. Başka yayınevine vermişsiniz. Halkın mallarının ticari amaçlarla çarçur edilmesine göz yumamayız. Yanlış yapıyorsunuz, buna hakkınız yoktur."

"Ama bu romanı planlayan, günde oniki saat oturup yazan benim."

"Olabilir. Ama hareketi ve hareketin neferlerini yazıyorsun. Böylesine sevip benimsediğimiz bir eserin ticari amaçlarla kullanılmasına müsaade edemeyiz. Bu roman halka aittir. Bu romanın gelirleri insanlığın devrimci ilerleyişi, genel çıkarları için kullanılmalıdır. Özel ticari çıkarlara heba edemeyiz bunu. Bu bizim hakkımızdır. Eğer anlaştığın yayınevi basarsa engelleriz."

"Bana ve anlaştığım yayınevine böyle tehditkâr yaklaşmayın. X romanına sahip çıkmanız beni sevindirir, onurlandırır. Çünkü sizleri ve yayınevinizi aydınlanmaya ve halka hizmet eden, kendime yakın bir güç olarak görüyorum. Ama yayıneviniz parçalanmıştır. Sizden ayrılan yayınevi de benden aynı hakkı, aynı üslupla ve de ısrarla talep ediyor. İkinizden birisini tercih etmek istemiyorum. Kaldı ki her ikiniz de bu işi profesyonelce ele almıyorsunuz. Vahim baskı hataları yapıyorsunuz. Bana sormadan romanıma önsöz yazıyorsunuz ve aynı önsözde beni demokrat ilan ediyorsunuz. Dağıtımı dar tutuyorsunuz. Genel kitap kataloglarına girmiyorsunuz. Yıllık kitap fuarında bile yer almıyorsunuz. Bastığınız romanımdan bir tane bile ısrar etmezsem, defalarca hatırlatmazsam göndermiyorsunuz. Yazdığım mektuplara cevap vermiyorsunuz. 'Tüm bunlara rağmen de biz basacağız, başkalarına bastırmayız' diye dayatıyorsunuz."

Tartışma sürüp gidiyor. Çay demliyorum. İçiyorum. Terliyorum. Telefonla ne tartışacaksın. Yayınevine telefon ediyorum. Durumu soruyorum. Dinliyorum. Bana söylenenlerin biraz daha ağırıyla karşılaşıyorum. Ne olacak? Bir şey olacağı yok. Yeryüzü karınca küresi gibi insan kaynıyor. Görkemli patlamaların egemen olduğu bir uzayda dünyamız hiçlik derecesinde fark edilmiyor ve bölesine dehşet verici bir hiçliğin üzerinde yaşayan milyarlarca karıncadan iki tanesi birbiriyle uğraşıyor.

Baktım bir faks. Başka bir yayınevinden geliyor. Henüz yayınevine vermediğim, elimin altında yazmakta olduğum **"Uçurum Geyikleri"**, adlı romana ilişkin olan faksın son paragrafı şöyle:

"Biliyorum emek vererek hazırladığın bu yapıt senin eserin ama tarihimiz üzerine kurguladığın (öyle olduğunu sanıyorum, çünkü Barbaraları ve Yeldağı'nı yazdığını öğrendim) bu kitabın kendi çıkarlarını ön planda tutan, toplumsal gelişmelere bir nebze olsun katkı sunmayan insanlarca ticari bir meta olarak kullanılması sence ne kadar doğru bir yaklaşımdır. Bizce doğru bir mantık değildir. Ve bu yüzden değerlerimizin sömürülmesine izin vermeyeceğiz. Nasıl ki X romanına izin verilmediyse buna da verilmeyecektir. Biliyorum belki de bize kızıyorsundur kafalar yine aynı diye, ama bu kafalar doğruyu yapıyor. Değerlerimizin heba olmasına karşı çıkıyor ve çıkmaya da elinden geldiğince devam edecektir."

Yayınevi adına yazılan yazının altında gıyaben tanıdığım ve sevdiğim bir insanın imzası var. Diğer yayınevinin de henüz basılmayan roman hakkındaki talebi üç aşağı beş yukarı aynıdır. Anlaştığım yayınevinin bastığı kitaplar, aydınlanmaya hizmet ediyor. Gelirler nereye gidiyor? Yeni kitapların basımına. Kim daha iyi ve daha çok kitap basıyor ve de geniş bir şekilde dağıtıyorsa aydınlamaya o çok daha iyi hizmet ediyor demektir. Anlaştığım yayınevi Babek, ne yazık ki ticari hırsı zayıf olan bir yayınevidir. Ticari hırsı güçlü olsaydı dağıtım ağını geniş tutar, kitapların çok daha geniş okur kitlelerine ulaşmasını sağlardı. Bu konunun mülkiyet hakkı bize aittir. Robespier'in yaşamını anlatan bir romanı bir Jakoben yayınevi basabilir. Babuşkin'in ya da Çapayef'in yaşamını konu alan bir kitabı basma hakkı Bolşevik bir yayınevine aittir. Yaşar Kemal, Kaypakkaya'nın yaşamını romanlaştırabilir ama aynı romanı Adam Yayınlarında bastıramaz. Sözkonusu romanı komünist bir yayınevinde bastırmak zorundadır. Yazarın yazma hakkı vardır. Ama her yazdığı kitabı da istediği yayınevinde bastırma hakkı yoktur.

İki güçlükle karşı karşıyadır yazdığım kitaplar. Birincisi bastırma güçlüğüdür. Tartışmalardan, tehditlerden uzak, kaliteli bir basıma (Babek bu noktada adımlar attı) **ve de geniş bir dağıtıma ulaşmak. İkinci güçlüğü yasaklamalarla devlet yaratıyor. Benim için büyük bir sorun değil bu.**

Bu iki güçlüğü aşmam için roman yazmayı bırakmam gerekiyor. Roman yazmayı bıraktıktan sonra yaşadığım şehri terkedeceğim. Gemiyle Tasmanya'ya, ozon deliğinin altına doğru hareket edeceğim. Dağlar, göller, görkemli yağmur ormanları bölgesine gireceğim. Tasmanya kaplanlarının ve Aboricin'lerin kökünün kazındığı uğursuz topraklara yani. Tasmanya şeytanları, yırtıcı kuş avazları, mağara resimleri ve ormanları basan pasifik sislerinin arasında anadan üryan soyunacağım. Kemiklerden yükselen destanları hissedecek şekilde sırtımı toprağa dayayacağım. Başım, kuzeydeki Smithton kentinde, ayaklarım taa güneyde, Hobart'ta, adayı boydan boya kaplayacak şekilde uzanacağım. Göğün yedinci katında açılan ve tenimi kemiren kapitalist deliği hedefleyeceğim. Öyle bir organik direk dikmeliyim ki bu direğin tepesindeki kutsal teverek deliği kapatsın. Güneşten kaçışın, güneşe doğru kaçışa dönüşmesi gerekiyor.

Bilim ve teknolojideki ilerlemeye bakmayın; insan hala ilkeldir. Önümüzdeki bin yılın her yüzyılının bir Gargantua'ya ihtiyacı vardır. Bireyin kendi iç değerlerini keşfetmesi, bu değerlerin üzerinde yükselmesi gerekiyor. Kendi iç değerlerini, zenginliğini, başkasının iç değerlerine ve iç zeninliğine tabi kılan, onlarla yaşayan bağımlı insanın işgali altındadır yeryüzü. Bağımlı insan değişmemeyi, kendini tekrarlamayı din haline getirmiş. Tüm dinleri besleyen, ayakta tutan da bu mağrur acı gerçekliktir.

Kamuran'a Mektup

Ozan VELİ

YOLDAŞ

"Yumruğu sıkılı düşmüşsem gecede
etimde kurşun yanığı yaralar
kanıyorsa
ve ben bir söylenceden öte
at binip kervan sürüyorsam
açıyorsam tomurcuğunda hayatın
gülüyorsam tuvalinizde sıcacık
yer açın bana
yer açın
hem de kavganın orta yerinde"

Nasıl kıyılırsa bir filize, öyle işledi celladın elleri. Seni, yüreğimizin neşterle açılan derinliğine gömdüler. Amazonların Botan'a düşen türevlerinin sütünü içirmişlerdi sana. Bu yüzdendir ki tınmadın soğukta ve yalnız gömütlenmekten. Bu yüzdendir ki kavgada bıçkın bir delikanlıydın. Atmosferinde özgürlük soluyan.

Bana dağlarını ve ülkeni soracaksın biliyorum. Vuruşkan şahanların namlu nağmelerini, şafakları yalayıp gelen ölüm haberlerini, baskınları, pusuları, sızmaları. Ülkemizde acıların hareketi eskimedi. Dağları top gümbürtüleriyle dövülmekten usanmadı. Kentler açlığımızın işgalinde. Baban hala konuşamıyor türkçeyi. Kadınların ağıtları bildiğin kıvamda. Anlayacağın sen gideli, mevsimler bir adımcık kıpırdadı yerinden.

Dayanamayıp yaşadığımız soğuğa, kimi dostların sıcak mevsimlere çulu serdi. İhanet! Ve biliyorsun ki o, kudurgan kurt ağzı gibi döner yüzünü güneşe. Şimdi daha sade seyirlere ulaştı ereğemiz. Toprağı dişlemekte etimizi. Ama üzülme. Her kötünün yanında umut, ay çiçeği gibi dinlersen duyarsın. Zulmün kıran kırana aktığı yerde, mazlumların isyanını getirir ayak sesleri. Tuzumuz ve kokumuz düşer köklerine köknarın.

Can dostum, kardeşim, kardeşlerim.

Siz sırtımızda taşıdığımız, silahını alıp uzaklaştığımız ya da radyo haberlerinde, gazete bültenlerinde ilanlarına rastladığımız ve buruk acılarıyla defalarca kez oturup hıncımızla ağlaştığımız tüm kavga çiçeklerimiz!

Kaç eylül geçti, güneşimizin tazeliğine gölge düşürerek. Kaç yağmur ıslattı çıplak tenimizi sırılsıklam. Kaç zemheri dağlarımızda kan kokularıyla anıldı. Ve şimdi kaçıncı kardeleni öpüyoruz gözlerinden. Ve şimdi, hınca hınç öfke dolu çocuklar uzatıyor ellerini. Sizin dinamitlediğiniz engellerin yol açımında ilerliyorlar.

Dağların hercümercinde zemheri. Ve nereye yönelsen orada faşizm. Ülkelerimiz yine kıtlık kıran. Ülkelerimiz üşüyor, tiril tiril, liğme liğme bedeniyle. Her yerde bir vurgun. Bankalar, karteller, tefeciler aynı saltanatın domuzları yine. Köylü memed yine aç, yine sürgün, yine uykusuz bebeler. Bir de zamansız ölümler. Kulaklardan koleksiyon yapanların kahkahaları. Annelerimiz sürükleniyor sokaklarında Beyoğlu'nun. Makadından şişleniyor çocuklar.

Yani anlayacağınız, haklılığınızı tanıtlıyor her geçen gün. Her geçen gün duyarlılığınızı öpüyor göz uçlarından. Yürekli çocukların işidir devrimci olmak biliyorum. Yürekli. Hem de yüreğinde koca bir volkan saklayarak. Biliyorum, gülümsüyorsunuz her biriniz şafaklara. Ve acıyorsunuz insanlaşamayanlara.

Yoldaş,

Nereden tutsam, nereden baksam, nereden yürüsem, orada bir Kamur'an olur düşlerim. Silah sıkımında susan, her çiçeğin tomurcuğunda açan düşlerim. Hiç kimse bilmese dahi, biz koca okyanusta bir tek yakamoz damlası olduğunu biliyoruz. Ve biz olması gerekeni, kendi kanımızda resimleyerek veriyoruz. Bir ömür bir iyi uşak olarak yaşamaktansa, üç gün isyanın adı olmayı tercih ederiz. Susmaktansa her çirkefin orta yerinde, linç edilme pahasına bir tek kelimelik karşı koyuşu da.

Hiç karşılaşmamıştık seninle. Oysa ne kadar da tanışık duruyor bakışların. Hep aynı türküyü mırıldanır gibi nasıl da birbirine karışıyor dilimiz. Nasıl da sevişiyor alışkanlıklarımız. Nasıl da öpüşüyor acılarımız.

Öyle ya! Biz, ninnilerinde kurşun sekmeleri taşıyan aynı annenin kucağında büyümedik mi? Aynı yiğit öykülerinde, dağlara tırmanan eşkiya masallarına tutunmadık mı? Sonra birlikte bölüşmedik mi bir kuru sofrayı. Evet evet! Biz aynı masallarda emzirildik.

Şimdi ara vermek zorundayım. Tırmanacak uzunca bir yol var önümüzde, kusura kalma. Tüm kavga çiçeklerimizin anısına, seni kucaklıyor, gözlerinden öpüyorum.

Haa unutmadan; onurlu baş eğmezlerin arasında gezinirken, olur da İbrahim'e rastlarsan, sakın ola, 'ben gelirken işler yolundaydı' deme. 'Ne seni yeterince anladık ne de yeterince tecrübe edinebildik' de! Ve bir de; 'attığın tohum fena kök edindi de biz beceremedik' de! 'Kasırgalar dağlarımıza senin izini takip ederek ulaştı da, biz kendi rüzgarımızla didişmekteyiz' de! Bir de o derin ve içli bakışlarından öpüver öpüver bizden yana.

Hoşça kal yoldaşım!

BİZ HANGİ FİKİR MİRASINI REDDEDİYORUZ:

Kemalizm (8)

Oturan ADAM

Küçük çocuklar bazen yetişmedikleri şeyi yere devirerek o şeylere ulaşmaya çalışırlar. Kaypakkaya'nın başına da böyle şeyler geldi. Ona ulaşamayanlar, O'nu yere devirerek boyuna ulaşmaya çalıştılar. Ama devrilmeye çalışılan şey bir dağsa, yıkıntısı da dağ gibi olacaktı. Onu devirdiğini sananlar bu yıkıntının da altında kaldılar. Ne yazık ki, bizde de bazı böyle haylaz çocuklar var. Kendi yanılgılarını, kendi yenilgilerini, kendi başarısızlık ve beceriksizliklerini hala Kaypakkaya'nın programında arayanlar var. Bu vesile ile dolunayı kırpa kırpa yıldız yaptılar. Biri; "*geriye mi gideceğiz*" diyor ters-yüz giderken. Diğeri sevinç içinde; "*Onu aştık*" diyor tepe-takla yuvarlanırken! [1]

KAYPAKKAYA HALA BİR YILDIZ!

Biz bir tuhafız doğrusu, Çin'de Mao'nun, Stalin'e yönelttiği eleştirilerden haberimiz var (bakın kavramışız demiyorum) ama ülkemizde hem de "*önder dediğimiz Kaypakkaya'nın*", Stalin ve Komintern'e yönelttiği eleştirilerden haberimiz yok! Bu yüzden, Komintern ve Stalin üzerinden bizlere gelen eleştirilere "duymadık, görmedik" diyoruz. Halbuki, ülkemiz toprağında gerek "Kemalizm" gerekse de "ulusal sorun" meselelerinde ve parti öğretisinde hem Stalinist hem Kominternci hem de Kaypakkayacı olmak mümkün değil. Böyle olunursa Maoist olmanın da bir anlamı kalmaz. Çünkü biri kalkar sorar bir gün; "Stalin'de olumsuz ne gördünüz de Maoist oldunuz" diye. Eğer net değilseniz, bulanıksınız demektir, yalpalarsınız. Kurtlar dumanlı havayı sever. Kaypakkaya'nın iki yılda sistemleştirip kaleme aldığı görüşleri 26 yıldır bir türlü geliştirip detaylandıramıyoruz. Neden? Çünkü Stalin'le çelişiyor değil mi? Komintern'le çelişiyor! Korkumuz doğruyu bulmak değil, otoriteden korkuyoruz. Ya bize derlerse, "Stalin mi? Komintern mi? yoksa Kaypakkaya mı büyük? diye, ne yaparız acaba? Kim ne isterse yine yapsın da ortada bir gerçek var: Eğer bizler, bugün ülkemiz toprağında gerek "Kemalizm" gerekse de "ulusal soruna" yaklaşım konusunda (ve tabi parti öğretisinde de) hala olumlu bir pozisyonda duruyorsak bunu ne Stalin'e ne de Komintern'e borçluyuz. Bunu sadece ve sadece Kaypakkaya'ya borçluyuz! Ülkemiz toprağında Stalin ve Komintern'in çizgisini uygulayan örgüt ve partiler adları ne olursa olsun Kemalizm'in yardakçıları oldular, Kürt ulusal hareketlerinin karşısında durdular ve çoğu süreç içinde sosyal-faşist partiler haline geldiler TKP gibi...

Bu bölümde, Kemalizm konusunda olduğu gibi ulusal soruna yaklaşım konusunda da Kaypakkaya'yı, Stalin ve Komintern'in işlediği ağır hataların karşısında göreceksiniz.

Yıldızlar uzaklardan küçük görünürler; yaklaşın o zaman, okuyunuz ve yakından bakın lütfen!

STALİN VE KOMİNTERN'İN YANILGILARI VE KAYPAKKAYA'NIN TEREDDÜTLERİ

Kaypakkaya, **Seçme Yazılar'**ının bir yerinde Stalin yoldaştan uzun bir aktarma yapar kendi tezlerini doğrulamak ve Stalin'in de aynı görüşte olduğunu belirtmek için. 30 Kasım 1920 tarihli Stalin yoldaş'ın açıklaması şöyle:

"İtilaf devletlerinin kesin "tarafsızlığı" ile Ermeniler'in Kemalistler tarafından yenilmesi, Trakya ve İzmir'in Türkiye'ye geri verilmesi söylentileri, İtilaf devletlerinin ajanı Sultan ile Kemalistler arasındaki görüşme söylentileri. İstanbul'un boşaltılması planı ve son olarak Türk batı cephesindeki durgunluk bütün bunlar, itilaf devletlerinin Kemalistler'e ciddi olarak kur yaptığının ve Kemalistler'in belli bir sağa dönüş yaptıklarının belirtisidir. (Kaypakkaya)

Dikkat ederseniz Stalin yoldaş bu satırlarda Kemalistler'in emperyalistlerle olan ilişkilerini kesin bir dille olmasa da görüyor ve tereddütlerini ifade ediyor. Kaypakkaya'nın altını çizdiği yerde ise Stalin, "*Kemalistlerin belli bir sağa dönüş yaptıklarını...*" söylüyor. Biz Stalin yoldaşın, Kemalistler'de nasıl bir "solculuk" gördüğünü bugüne kadar malesef çıkaramadık. Bu aktarmanın devamı ise şöyle:

"İtilaf devletlerinin iltifatlarının ne şekilde sonuçlanacağı ve Kemalistlerin sağa gidişlerinde ne kadar ileri gideceklerini söylemek zordur. Bir kaç yıl önce sömürgelerin kurtuluşu için başlayan mücadelenin her şeye rağmen güçleneceği, Rusya'nın bu mücadelenin öncüsü olarak bütün gücüyle ve bütün vasıtalarla bu mücadele taraftarlarını destekleyeceği, bu mücadelenin, ezilen halklarındavasına ihanet etmedikleri sürece Kemalistlerle birlikte veya itilaf devletleri cephesine geçerlerse, Kemalistlere karşı zafere ulaşacağı bütün şüphelerin dışındadır."

Stalin burada da Kemalist hareketi "*birkaç yıl önce sömürgelerin kurtuluşu*" için başlamış bir hareket olarak değerlendiriyor. Stalin'den bu alıntıyı yapan Kaypakkaya'nın yorumu ise tam bir ilginçlik ve farklılık ürünü. Şöyle der

Kaypakkaya:

"Kemalistler, ilk başlarda açıkça itilaf devletlerinin saflarına geçmediler ama, dışarıda Sosyalist Sovyetler Birliğine ve içerde Komünistlere, işçi sınıfına ve diğer emekçi halka karşı, onlarla (emperyalistleri kastediyor, Kaypakkaya, bn.) el altından işbirliği yapmayı da ihmal etmediler." (Seçme Yazılar)

Yani, Kemalistlerin, ilk başlardan beri emperyalistlerle el altından işbirliği yaptığını söylüyor Kaypakkaya. Sadece açık açık değil, el altından yapıldığını söylüyor bu işbirliğinin. Yani Stalin yoldaşın tam tersi bir değerlendirmedir bu ama Stalin yoldaşın eksikliğini de gidermeye yöneliktir bu yorum. Biz ise verdiğimiz belgelerle Kemalistler'in başından beri bizzat emperyalistlerin denetiminde ve emperyalistlerin teşvikiyle oluşturulmuş ve yönlendirilmiş bir hareket olduğunu görüyoruz. Kemalistler'in İstanbul'da başlayan bu ilişkileri Erzurum-Sivas toplantılarında da göze çarpacak şekilde sürmüş, daha sonraki yıllar ise açıkça devam etmiştir.

Bizim bu konuda Stalin'e bir eleştirimiz yok, niye bu ilişkileri görmedi diye. Çünkü aynı yıllarda süren iç savaş, dış emperyalist müdahaleler, Kemalistlerin on tane ağızla konuşması, Anadolu'da berrak bir çizgiye sahip komünist bir partinin olmayışı ve yine tarihçilerin dediği gibi; savaşın barut dumanları dağılmadan sahneyi bütünüyle görmek bu kadar kargaşanın içinde çok zor. Bunları bir bütün olarak gözönünde bulundurmadan ulu orta keskin eleştiriler yürütmek doğru olmaz. Komünistlerin uyanık insanlar olduğu doğrudur da, "Allah"; madem ki sen Komünistsin, al hemşerim sana 40 tane göz, on tane kulak demiyor. Bolşevik Partisi'nin ve de Stalin'in, Kemalistleri "anti-emperyalist" bir hareketmiş gibi o sıra değerlendirmesinin altında sanıyoruz ki; *"eğer emperyalizmin desteğinde bir hareket olsaydı Sovyetler'e saldırırdı"* gibi bir mantıktan hareket etmiş olmaları olasıdır. (Kemalistler'in Batum'u işgal girişimleri olmuştur elbette) Ama Bolşevik Parti böyle düşünmüş olsa bile (ki bu da geçerli bir nedendir) yine de Osmanlı askeri gücünü ve durumunu bilmedikleri anlamına gelir. Çünkü İsmet İnönü Kemalist ordunun gücünü 1921 yılında bile "ellibin" olarak değerlendiriyor **Hatıraları**'nda. Yani Kemalistlerin 1919 yılında bırakınız Sovyetlere saldırmasını, kendilerini ayakta tutacak gücü bile olmadığı için Topal Osman'ın çetelerinden medet ummuştur. Tıpkı bata da Ethem kuvvetlerine yaslandıkları gibi. Emperyalistler bu durumu çok iyi değerlendirdikleri için Kemalistler'in önüne Sovyetlere saldırı şartını değil, stratejik ablukayı koymuşlardır. Eğer emperyalistler bu akıllı taktiği uygulamayıp, Kemalistlerin önüne "Sovyetlere saldırı" şartını koymuş olsalardı, bu elde var olan üç-beş döküntü ordunun birkaç gün ya da saatte bitirilmesi anlamına gelecek, bununla da kalmayıp, Sovyet Devriminin Anadolu'ya da taşınması gibi daha büyük "zararlara" yol açacaktı. Unutmayınız ki Osmanlı'nın bitip tükenmez savaşları yüzünden Halk içinde erkek nüfus bile kalmamıştı. Osmanlı ordusundan yarım milyona yakın firarlar vardır. On-oniki yaşındaki erkek çocuklar bile Osmanlı'nın resmi bir görevlisinin geldiğini duyduğunda kaçıp gidip dağlara, ormanlara saklanmaktadır. İşte emperyalistler bütün bunları göze alıp çok iyi değerlendirdikleri içindir ki *"Sovyetler'e karşı bir maceraya girişip devrimi Anadoluya taşıyacaklarına, Kemalistlere dalga kıran rölü vermiş, uyguladıkları abluka politikasıyla gelen devrimi Kemalistler eliyle durdurmuşlardır. Biz yine de Bolşevik Partisi'ni ve Komüntern'i bu durumu "niye göremediler?"* diye eleştirip (eksikliği yanlışlığı söylüyoruz tabi) yaman ama boş şeyler söylemiyoruz, bütün bu şartları düşündüğümüzde. **Bizim gerek Bolşevik Parti gerekse de Komüntern eleştirilerimiz burada değil, daha sonra olayları yaşadıktan, gelişmeleri gördükten sonra da hiçbir tavır geliştirmemesinden sonra başlıyor**. Stalin, Kemalist-emperyalist ilişkilerini gördü de ne oldu? Gariptir; Stalin, **Leninizmi-Troçkizm mi?** adlı eserinde, Zinovyev ve Troçki'yi Çin Komünist Partisi'nin izlediği *"sağ"* ve *"sol"* hatalardan sorumlu tutup, (itici ve dıştalayıcı bir eleştiri üslupudur bu) aynı zamanda Komüntern'in *"sağ"* çizgisinden dolayı da yine Zinovyev'i yerden yere vururken evet ne gariptir ki, muhalefetin tasfiyesinden[2] sonra aynı *"sağ"* hataları kendisi sürdürmüş; ne Çin konusunda ne Türkiye özgülünde en ufak politik bir değişikliğe gitmemiştir. Biz ülkemizde kalarak devam edelim.

Bırakalım, 1920-1921 ya da 1922-1923 yıllarındaki Kemalist baskı ve terörü ve onun karşısında Sovyetlerin takındığı olumsuz pozisyonu, "Kürt ve azınlık"lar konusundaki duyarsızlığını... 1925 Şeyh Sait Kürt hareketi karşısında bile Sovyetlerin takındığı tavır 1920'den bile geridir. 4 Haziran 1920'de Sovyet dışişleri komiseri Çiçerin'in, Ankara'da Kemalist "Hükümet"e yolladığı mektubu kısaltarak veriyoruz:

"Türkiye Büyük Milleti Başkanlığına

Sovyet hükümeti, bizimle normal ilişkiler kurma ve özellikle her iki ülkeyi tehdit eden yabancı emperyalizme karşı birlikte mücadeleye katılmayı isteyen mektubunuzu aldığını bildirmekten kıvanç duyar. Yeni Ankara hükümetinin dış politikasının temel prensiplerini, Sovyet Hükümeti büyük bir sevinçle öğrendi.

Bu prensipler şunlardır:

1) Türkiye'nin bağımsızlığının ilanı

2) Tartışmasız Türk topraklarında Türk devletinin birliği

3) Suriye ve Arap devletlerinin bağımsızlığının ilanı

4) Türk Ermeni halkının, Kürdistan'ın, Lazistan'ın, Batum bölgesinin, Doğu Trakya'nın ve Araplarla Türkler'in oturduğu yerlerde TBMM kararlarına, halkın bizzat kendisinin sahip olma hakkının olması, hükümet bu kararıyla bu bölgelerde ülkelerini terk etmek zorunda bırakılan ilticacıların ve göçmenlerin kendi bağımsız istemleri şartıyla yapılacak olan bir plebisite (referandum bn.) katılmalarını serbest bırakacaktır. Bu nedenden ötürü ilgili ülkeye geri gelmelerine müsade edilmesi gerekir.

5) Başında TBMM'nin bulunduğu yeni Türk devletinin parçasını oluşturan bölglerdeki ulusal azınlıklara Avrupa'nın en özgür devletlerinin ulusal azınlıklara verdikleri bütün hakların onlara da tanınması.

6) Boğazlar sorunu, Karadeniz kıyısında bulunan devletlerin bir Konferansı ile çözülmesi

7) Yabancı devletlerin ekonomik kontrollerinin ve kapitülasyonların kaldırılması

8) Yabancı etkinin bütün çevresinin kaldırılması

Sovyet Konseyi, TBMM ile ezilen halkların özgürlüğünün yüksek prensipleri ile emperyalizme karşı birlikte mücadele etmeyi dikkate almaktadır...

Çiçerin

Dışişleri Halk Komiseri"

Biz burada döne döne Sovyetler hala Kemalistlerin, empeyalistlerin bir piyonu olduğunu göremediler demiyeceğiz; bunu yeterince açıkladık sanırız. Burada dikkati çeken, Sovyetlerin *"azınlıklar ve sömürge uluslar"* nezdinde eksik de olsa "bir laf" etmiş olmasıdır Anadolu özgülünde. Ama ne yazık

ki bu sözleri eden Bolşevik Parti aynı dönemlerde (Eylül 1920) Ermeni katliamı yapan Kemalistlere ses çıkarmamıştır. Aynı tarihlerde başta Koçgiri Kürt hareketi karşısında da sessizliğini bozmamıştır. Daha sonraki yıllar ise açık açık Kemalistlerin yanında yer almışlardır. Yani konuşmaya başlamışlardır ama nasıl? Şu satırlar Komünist Enternasyonal'e ait; okuyunuz lütfen:

*"Mustafa Kemal'e ve Ankara hükümetine karşı Kürdistan'daki Şeyh Sait ayaklanması Moskova tarafından Türk gericiliğinin İngiliz emperyalizmi ile İttifak halinde bir geri dönüş girişimi olarak değerlendirilmektedir. ...Ayaklanma büyük toprak ağalarının hakim olduğu doğu illerinde patlak verdi. İsyancıların arkasında Musul meselesinde, yani petrol meselesinde çıkarı olan İngiltere bulunuyordu ... Ayaklananların başında Şeyh Sait bulunmaktadır. Ayaklanma, dini ve milli nedenlere bağlanmak isteniyor. Kürtler, bir yandan Kemalistler'in 2 Mart 1924 tarihinde kaldırdıkları halifeliği geri getirme, öte yandan **bağımsız bir Kürdistan kurmak için ayaklandılar... İngiliz parasının ve İngiliz silahlarının bu ayaklanmada büyük bir rol oynadığı açıktır**... Kürt ayaklanması, İngiliz emperyalizminin Ortadoğu'daki yeni bir saldırı manevrasıdır... vb."(abç)* (Komünist Enternasyonal Belgelerinde Kürt Milli Meselesi, sf: 15-16-23-26, Aktaran, Kurtuluş Sosyalist Dergisi)

Hayır sayın okurlar, yorum yapmayacağız; sözler çok açık ve Kemalistlerin değerlendirmesiyle arada bir fark yok; biz yorumu bu işi ta 1971-1972'de yapmış olan Türkiye ve Kürdistan proletaryasının önderi Kaypakkaya'ya bırakacağız, ama önce o engin sabrınıza sığınarak sizi biraz "alıntılara" boğacağız. Bazı belgeler vermemiz gerekiyor ki sonra tekrar tekrar geriye dönme yerine toplu bir mantık bütünlüğü ortaya çıkması açısından gerekli bu. Sovyet politikası sadece Şeyh Sait hareketi karşısında olumsuz değildir. Ondan sonra gelişen bütün Kürt ulusal başkaldırıları konusunda olumsuzluğunu gidermek yerine devam ettirmiştir. Soruna gelelim: Burada kısaca Ağrı Dağı Kürt ayaklanmasına değineceğiz. Kimi Kürdistanlı yazarlar bu Kürt direnişini üç'e (1926-1927-1930) ayırır. Kimisi ise iki (1927-1930)ye ayırır bu başkaldırıyı. Bununla uğraşmayacağız. Kemalistlerin İran'la bir sınır düzenlemesine gidip isyan bölgesini tamamen Türkiye sınırlarını içerisine aldıklarını (İran'a geçişini önlemek için Kürtlerin) ve bu direnişi kanla bastırdıklarını görüyoruz her zaman yaptıkları gibi. Tuhaf olan Kemalistlerin tavrı değil, çünkü en ufak Kürt istekleri konusunda bile bu taleplere "imha" ve "sürgün" politikalarıyla cevap vermişlerdir. Tuhaf olan Sovyetlerin ve Komünist Enternasyonalin tavrı. Ağrı Dağı Direnişi'nin komutanlarından İhsan Nuri bu direnişi anlattığı kitabının bir yerinde:

"Ertesi gün bana, Sovyetler Birliği kuvvetlerinin bir kısmının saldırgan Türk kuvvetlerine yardım için Aras nehrini geçtiğini ve gelip küçük Ağrı'nın eteklerini işgal ettiğini bildirdiler... Ruslar, Türkiye'ye yardım ediyordu. Kuvvetlerini Culfara'ya yığmıştı... Türkiye ile Sovyetlerin korkutması, İran'ı Ağrı'nın arka kısmındaki kendi topraklarını Türk kuvvetlerinin denetimine vermeye zorladı" (Ağrı Dağı İsyanı)

Kemalistler, direnen bölgeleri denetim altına, ablukaya alsın diye İran'a sınır değişikliği için baskı yapan Sovyetler Birliği bununla kalmamış Ağrı'nın bir yakasını da (Sovyetler tarafından) kendisi sarmıştır. Şimdi bakınız Komünist Enternasyonal'in tavrına 22 Temmuz 1930 tarihli Komüntern'in yayın organı **"Presse Korespandez"** şöyle yazıyordu.

"Bu ayaklanma İngilizler tarafından kışkırtılıp finanse edilmiştir. Amaç Türkiye, İran, Irak ve Sovyetler Birliği arasında İngiliz nüfuzu altında bir tampon devlet yerleştirmektir." (Aktaran Faysal Dağlı, Özgür Politika, 2 Aralık 1998)

Yıl 1930! Bu değerlendirmeyi yaptığında Komintern ve Sovyetlerin ibret verici tavrı.

Düşünün ki Armstrog gibi Amerikan emperyalizminin tel maşası bile **"Bozkurt"** adlı eserinde (bu kitap Türkiye de yasaldır) Türkiye'de 1930'da *"Faşist diktatörlük"* vardı derken, hiçbir hak ve özgürlük kalmamıştır derken, Sovyetler'in izlediği bu pragmatist politika bir başka insanı da feryat figan bağırmaya itmiştir. Ermeni milliyetçisi Taşnak Partisi yöneticilerinden (Menşeviktir aynı zamanda) **Garo Sasuni**, Ağrı başkaldırısı karşısında Sovyetler'in takındığı tavra şöyle isyan ediyordu:

"Fakat ne acıdır ki, devrim adına çok konuşan bir devlet ve Parti vardı ki, Büyük Kürt isyanının 'Devrimci' Kemalizme yönelik gerici bir hareket olduğunu ilan etmiştir. İşte bu devlet Sovyetler Birliği ve bu Partide Sovyetler Birliği Komünist Partisi idi." (16. yy'dan... Ermeni-Kürt ilişkileri)

Aslında Garo Sasuni'nin isyanı, öfkesi boş değildir, ama bu öfkeyi ve nedenini sadece "Kemalizmi Devrimci" gördüklerine bağlamamak lazım, çünkü Sovyet ve Komintern'in politikası Kemalizm noktasında olumsuz olmakla kalmamıştır burada. En önemli noktada "Ulusal Sorun" konusunda da açık açık çıkarcılığa, menfaatçiliğe dönüştürmüştür. Her şeye *"Sovyet sınırlarının güvenliği"*ni esas alarak bakan Bolşevik Parti ve Komintern görüldüğü gibi sömürge ulusların mücadelesine bile sırt çevirmiş hatta onların karşısında yer almıştır. Sözü uzatmaya gerek yok.

Kaypakkaya diyor ki;

"Bir de Şeyh Sait ayaklanmasının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağı olduğu iddiasıyla, Türk hakim sınıflarının milli baskı politikasını savunmaya yeltenen sözüm ona "Komünistler" var. Biz burada İngiliz emperyalizminin parmağı olup olmadığını tartışmayacağız. Böyle bir iddiayla milli baskı politikasının savunulup savunulmayacağını tartışacağız. Şeyh Sait isyanının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağının olduğunu varsayalım. Bu şartlar da bir komünist hareketin tutumunun nasıl olması gerekir?

Birinci olarak; Türk hakim sınıflarının Kürt milli hareketini zorla bastırma ve ezme politikasına kesinlikle karşı çıkmak, buna karşı aktif bir şekilde mücadele etmek, Kürt milletinin kendi kaderini kendisinin tayin etmesini istemek.

(...)

İkincisi; İngiliz emperyalizminin milliyetleri birbirine düşürme politikasını, bunun her milleyetten emekçi halka, bunların birliğine verdiği zararı kitlelere teşhir eder. İngiliz emperyalizminin müdahale, iç işlere burnunu sokma politikasıyla aktif olarak savaşırdı.

Üçüncüsü; Kürt ulusunun ayrılmasını "bir bütün olarak sosyal gelişmenin ve sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin menfaatleri açısından yargılar" bizzat ayrılmayı destekleme veya desteklememe yolunda bir karara varırdı...

İngiliz emperyalizminin Şeyh Sait hareketinde parmağı olduğunu iddia ederek Türk hükümetinin Kürt ulusununun kendi kaderini tayin hakkını çiğnemesini, kitle katliamlarına girişmesini vs. haklı ve ilerici göstermeye çalışanlar, bir kere daha tekrarlayım; Iflah olmaz Türk şövenistleridir." (Seçme Yazılar)

Ayıptır söylemesi ama sadece "Türk şövenistleri" değil bir de bizim Sovyet

ve Komintern'deki yoldaşlarımızdır bu iddiaların ve tavırların sahipleri. Kaypakkaya'nın bu zehir zemberek sözleri ve engin derin görüşleri aynı zamanda Bolşevik Parti ve Komintern'in de duvarlarına gümbür gümbür vurmaktadır. Eğer biz bugün bile bütün olumsuzluğumuza rağmen Kürt ulusal sorununda hala duyarlı ve olumlu bir noktada bulunuyorsak bunu sadece ve sadece Kaypakkaya'ya borçluyuz; Stalin veya Komintern'e değil!

Bakın İran'daki, Irak'taki ve Türkiye'deki kendini "Komünist" ilan eden TKP (Türkiye "Komünist"(!) Partisi) gibi partilere? Bunların hepsi o dönem Kürt ulusal hareketlerinin karşısında yer aldılar; Stalin ve Komüntern'in bu politikalarından dolayı mazlum bir ulusun başkaldırıları karşısında kendi faşist devletlerinin yanında yer aldılar. Bunun sorumlusu, bu çizginin mucidi elbetteki Bolşevik Partisi'dir ve aynı çizgi Komintern'i de yönlendirmiştir. Eskiden beri bir şekerleme vardır ağzımızda, "*efendim Türkiye'de revizyonist Şefik Hüsnü TKP'si yanlış bilgilendirmiştir Sovyetleri; onun için Sovyetler gerek Kemalizm'in gerekse de Kürt ulusal hareketlerinin yapısını onun için iyi değerlendirememiş*" diye. Acaba öyle mi? Bizde tarihi üstün körü ve ezbercilikle okuduğumuzda böyle sanıyorduk ama soralım şimdi; eğer Şefik Hüsnü TKP'si yanlış bilgilendiriyorduysa, Sovyet konsolosluğu ne yapıyordu? Bu Bolşevik Parti liderleri gazetede mi okumuyordu? Haydi hepsine "evet"(!) diyelim de şu Mustafa Suphi TKP'sine bilgiyi kim verdi peki, Kemalistler "anti-emperyalisttir" (!) diye? Aksine, Komintern'i etkileyen ne M. Suphi ne de Şefik Hüsnü'dür. Evet, aksine hem Komüntern'i hem M. Suphi'yi hem de Şefik Hüsnü'yü etkileyep sağcılaştıran, olumsuz durumlara düşüren Bolşevik Partisidir! Bakın Komintern'in Dördüncü Kongresi'nde (5 Kasım- 5 Aralık 1922) Radek neler söylüyor:

"*Ama Türkiyeli Komünistlere şu öğüdü verdiğimiz için bir an bile pişman değiliz; Parti olarak örgütlendikten sonra ilk göreviniz Türkiye'deki ulusal kurtuluş hareketini desteklemek olmalıdır.*"

Evet gördüğümüz gibi bu çizgiyi gerek M. Suphi gerek Ş. Hüsnü'nün önüne koyan Bolşevik partidir, Komintern'dir. Radek "*bir an bile pişman değiliz*" diyor böyle yaptığımız için... M. Suphi ve ondört yoldaşı bu çizgnin kurbanı olmuşlardır; koca bir Koçgiri Kürt hareketi kan ve katliamla bastırılmıştır (135 köy ve kasaba) ve Kemalistler emperyalistler dışında herkese saldırmaktadır ama Radek "*pişman değil*". Çünkü Sovyet sınırı garantidedir ya! Gerisi önemli değil. Radek daha da ileri giderek;

"*Size saldıranlara karşı kendinizi savunun, kılıca kılıç çekin ama tarihi olarak henüz kurtuluş mücadelesine sıra gelmediğini, Türkiye'nin yeni yeni billurlaşan devrimci unsurlarıyla daha uzun bir süre birlikte yürümek zorunda olduğunuzu da bilin.*"

RadekBöyle tanımlıyor Kemalist hareketi; "billurlaşan devrimci" diye. Ve öğüt veriyor bir de Türkiyeli Komünistler'e "*tarihi olarak henüz kurtuluş mücadelesine sıra gelmedi*" diye. Sahi bu tarih nasıl belli olacak? Herhalde Bolşevik parti istediği zaman(!!!) İşin doğrusu bu tarih Bolşevik Parti'nin dış siyasetinde izlediği pragmatist politika yüzünden hiçbir zaman gelmeyecekti; gelmesi bir yana Kürt ulusal hareketleri karşısında bile Kemalistlerin yanında yer alacaklardır, İngiliz emperyalizmi korkusuyla. Halbuki Bolşevik Parti biraz gözünü açsa bizzat destek verdikleri gücün kendisinin İngiliz-Fransız emperyalizminin uşakları olduğunu belki de göreceklerdi. Bunlar Kemalistler'di! Bu siyasi bir körlük falan değil, faydacılıktır bu mantığın altında yatan. Bunun bize olan zararı ise dağlar kadardır. Hem Komünist hareketlerini yanlış yönlendirilip Kemalizm hayranlığına, Kemalizm şakşakçılığına yol açmış ve devrimci hareketlerin "Kemalizm" konusunda uzlaşıcılığına yol açmış, önünü ufkunu karartmış gerçek düşmanını görmelerini engellemiştir yüzyıl boyu hem de Kürt ulusal hareketlerine Sovyetler'in bu olumsuz yaklaşımı, Kürdistan'da Kürt kitlesi içinde "Marksizme" karşı bir güvensizliğe yol açmış, Marksist hareketin ve Marksizmin Kürdistan'da gelişmesinin önünde ciddi engel olmuştur. Kürt ulusal burjuvazisi hem bu Sovyet politikasının zararını görmüş hem de faydasını görmüştür. Çünkü komünizme karşı da olan bu güç böylelikle bir taraftan da Kürtleri kendi bayrağı altında rahatlıkla toplayabilmiştir. Marksistlere karşı gelişen bu güvensizlikten dolayı ülkemizdeki T"K"P'nin neden süreç içinde sosyal-faşist bir parti durumuna geldiğini taa buralarda aramak lazım. İran'da TUDEH farklı mı?

Evet, bu gördüklerimiz ışığında şunu söylüyoruz; Kaypakkaya eğer Stalin ya da Komintern gibi düşünseydi (ki Komintern'de her delege Bolşevik Parti gibi düşünmez) hiçbir zaman Kemalizmi doğru ve gerçek yüzüyle değerlendiremezdi diyoruz! Çünkü; Stalin ve Komintern, gerek Kemalist hareketin değerlendirilmesinde gerekse de "Kürt ulusal" sorununa yaklaşımda Kaypakkaya ile karşı karşıyadırlar; iki ayrı kutuplardır. Ve biz hiç çekinmeden Kaypakkaya'nın getirmiş olduğu tezleri doğru görüyor ve onun düşüncelerini öne sürüyoruz! Şöyle bir soru gelip karşımızda duracak; "Mademki Kaypakkaya, hem Stalin'i hem de Komintern'i eleştiriyordu veya onların görüşlerine bu noktada katılmıyorduysa (ki katılmıyor, yaptığı tahliller ortada) neden isim vererek eleştirme yerine adeta Stalin ya da Komintern'de kendisi gibi düşünüyormuş şeklinde zorlamalara girerek Stalin ve Komintern'den de alıntılar yapıp kendine dayanak olarak onları da gösterdi? Bu güzel soruya kesin yanıt vermek zordur; böyle bir tereddüt Kaypakkaya'nın verdiği alıntılarda var ama hiçbir zaman çizgisini değiştirmez o. Muhtemeldir ki PDA revizyonistleri ile olan bu ayrılıkta, bu kaşarlanmış yöneticilerin eline "Bakın Stalin'i de reddediyorlar" gibi bir koz vermemek için Stalin ve Komintern'den ayrıştığı yerleri değil, kendi yaptığı araştırmalara en yakın gördüğü açıklamaları aldı. Yani bu propaganda malzemesini bu revizyonistlere vermemek için böyle bir yol tuttu ama görüşlerinde ısrar ederek! Çünkü Kaypakkaya hiçbir zaman Stalin'i reddetmedi ki gizlesin, ama farklı olduğu noktaları önplana çıkarmadı en azından. Ayrılık dönemleri biraz civcivli zamanlardır ve en ufak şeyler deve yapılarak rakibe karşı "malzeme" olarak kullanılır yıpratmak için. Tabi herkes kendine seviyesine uygun malzeme seçer o da ayrı. Ama PDA'da seviye ne gezer, onlar Maoist değil, Taoist; ha alçak ha yüksek bir fark yok onlara göre. Sanırız, Kaypakkaya ayrılığını, farklılığını açık açık koyarken bu revizyonistlerin eline "Stalin'i reddediyorlar"(!) gibi bir malzeme vermemek için Stalin eleştirilerini gündeme getirmedi. Olan bu olsa gerek. Ve Stalin yoldaş 1927 yılının Ağustos'unda "***Uluslarası Durum ve SSCB'nin Savunulması***" üzerine yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"*Kanton ve Ankara, emperyalizme karşı savaşım verdikleri zaman, Çin'de Kanton'a ve Türkiye'de Ankara'ya bir yardımda bulunmakta haklı mıydık? Evet haklı idik. Haklı idik ve o zaman Lenin'in izinde yürüyorduk; çünkü Kanton ve Ankara'nın savaşımı, emperya-*

lizmin güçlerini dağıtıyor, emperyalizmi güçten ve hükümdarlıktan düşürüyor ve böylece dünya devrim ocağının, SSCB'nin gelişmesini kolaylaştırıyordu" (Troçkizm mi-Leninizm mi?)

Bizde şöyle diyoruz Stalin yoldaşa, "Haksızdın Stalin yoldaş haksızdın!" Çünkü sen hiçbir zaman Kemalizm'in gerçek yüzünü görmedin, sonra da görmek zaten hiç istemedin. Haksızdın; çünkü Kemalist hareket bırak emperyalizmin güçlerini dağıtmasını, bizzat emperyalistler tarafından oluşturulan bir hareketti başından beri. Haksızdın; çünkü Kemalistler emperyalistler dediğin İngiliz-Fransız İtalyan emperyalisterine kurşun sıkmak bir yana bizzat bu silah ihtiyaçlarını ve yardımı hem bunlardan hem de senden alıyorlardı. Haksızdın; çünkü senin ve Bolşevik partisinin verdiği silah ve yardımlar da başta Ermeni, sonra Kürt ulusunun kafasını koparmada kullanıldı.

Haksızdın; çünkü sen bu mazlum uluslar yok edilirken sesini bile çıkarmadın, çıkardığında ise Kemalistleri destekledin. Haksızdın; çünkü, Kemalistlerin 1919'dan beri her türlü demokrasinin düşmanı olduğunu, emperyalistlere karşı değil, önce ezilen uluslara saldırdığını tıpkı Jön-Türkler gibi göremedin! Yani Jön-Türkler gibi Kemalist hareketin de Anadolu'daki halkların, başından beri ortaya çıkışlarından beri devrimin ve halkın düşmanı olduğunu görmedin.

Haksızdın: Zinovyev'e yönelttiğin bütün "sağcılık" eleştirilerini bizzat kendin aynı hataları devam ettirerek kendi yürüttüğün "haklı" eleştirileri de kendin çöp sepetine attın ve koskoca **Leninizm mi-Troçkizm mi?** kitabını bu yaptığın pratikle hiçe indirdin!

Ve haksızdın Stalin yoldaş! Çünkü bu yanlış politikanla ülkemiz devrimci ve komünistlerinin ufkunu kararttın, sonu gelmez çatışmalara soktun ve de bizim ülkemizde devrimin gelişmesine en az elli yıllık bir darbe vurdun!

Stalin büyük adamdı, büyük işler yaptı; büyük başarılar kazandı. Stalin büyük bir insandı, büyük hatalar da yaptı. Biz onu seviyoruz ama eleştiriyoruz da.

1919'LAR DÜNYASINDAN SEVR'E DOĞRU

1917 Ekim devriminin hemen ertesinde 4 Aralık 1917'de, Bolşevik Parti Almanya ve Avusturya ile barış görüşmelerine girişir. Brest-Litovski'de amaç zaman kazanmak, düşman güçlerini bölmek, devrimin ayağını sağlam yere basmasını sağlamak hiç olmazsa bir cephede soluk alınacak yer açmaktır kendine. Devrimin dışişler komiserliğine (dışişleri bakanı) getirilmiş olan Troçki katılır bu barış görüşmelerine. Bolşevik Partisini de arkasından sürüklediği bu görüşmelerde "*Ne Savaş, ne Barış*"tır Troçki'nin sloganı. Yani amaç emperyalistleri oyalama. Troçki olaylara önderlik etmeden ziyade olaylar peşinden koşan ama herkesten daha fazla bağırmakla ünlüdür. Bir Dünya Devrimi hayali içindedir Troçki bu sloganı atarken. Troçki'nin bu hayale kapılmasının zemini de vardır o sıra. Dünyanın birçok yerinde Rus devriminin etkisiyle komünist partiler ve Sovyetik tipi örgütlenmeler çıkmıştır ortaya. Avrupa kaynamaktadır. İngiltere ve Fransa'da, Hollanda'da vs. işçiler Sovyetlere karşı dövüşen emperyalist güçlerin (kendi emperyalistlerinin) asker, erzak, muhimmat gönderme politikalarına karşı çıkarlar. Limanlarda savaş gemilerine mal yüklemeyi reddederler, savaş karşıtı **Spartakistler** ayaktadır; dahası ellerinde az da olsa askeri güçleri de vardır Berlin'de. Bavyera'da (Münih ve çevresi) art arda ayaklanmalar olmaktadır. Troçki'nin aklını başından alan olaylardır bunlar. Evet her ne kadar bu ülkelerde devrim sonuca gitmese de emperyalistlerin cephe gerisi onları kara kara düşünmeye zorlar. (Cephede de bazı İngiliz-Fransız savaş gemileri Kızıl Orduya ateş açmayı reddeder) Ama devrim kendi toprakları üzerinde ondört devletle ve beyaz ordu artıklarıyla kapışmaktadır. Troçki önünü Avrupaya çevirmiş arkasındaki olaylardan bihaberdir. Herhalde bir ara dönüp arkasına bakar ki o da ne? Ortalık toz dumandır. Bu sefer ise aynı kesinlikte hiç kusur etmeden barış için samimi olduğumuzu anlasınlar diye "*Kızıl Ordunun fes edilmesini*" ileri sürer. Bunun anlamı empeyalistler karşısında "*kendi kendine ateş etmektir.*" Bir kez daha "aşırı sol"(!)dan aşırı "sağa" fırlayıp gider Troçki. Devrimin ne antreman ne de fikir cimnastiği yapacak zamanı vardır. Lenin'in önerisi üzerine Bolşevik Parti 22 Şubat 1918'de Troçki'yi çekip alır dışişeleri komiserliğinden; Çiçerin getirilir yerine. 3 Mart 1918'de de Brest-Litovski anlaşması imzalanır. Bu şartları pek güzel değerlendiren Karl Radek, Bakü'de 1920 yılında yapılan **Doğu Halkları Kurultayında** şöyle diyecektir:

"*Brest-Litovski'yi niye imzaladık? Biz, silahlı Alman kapitalizmi koşullarını bize dikte ettirmek için kapımıza dayandığında kendimizi savunacak gücümüz olmadığından Brest-Litovski'de öz topraklarımızı işçilerimizi-köylülerimizi feda ettik.*"

Evet emperyalistler bir yandan Rus Devrimini boğmaya çalışırken, diğer yandan kendi cephe gerilerindeki bu ayaklanmalar onların savaşı daha da boyutlandırmasını engeller. Bu ülkelerde devrim olmaz elbette ama bu gelişmeler Rus devriminin ilerlemesinde, zaferinde, küçümsenmeyecek katkılar sağlar. Boğuşma sürmektedir orda. Ama emperyalistler kızılordu karşısında hızla gerilemektedir.

Neden bu tekrar? Aslında küçük bir eksiğimizi kapatmaya çalışırken, Anadolu'daki gelişmelerin ve oynanan tezgahların Rus devrimi üzerinde hala döndüğünü okura unutturmamak için uzattık bunu. Şunu da söylemiş olalım ki en önemli nokta da budur; eğer büyük Ekim Devrimi gibi bir olay gündeme gelmemiş olsaydı bugün yeryüzünde TC diye bir devlet ya bulunmayacaktı ya da bugünkü sınırların dörtte-birinde Kuzey Kıbrıs "Cumhuriyeti" gibi küçücük bir parçaya ancak sahip olabilecekti. TC bugünkü varlığını "Büyük Ekim Devrimi'ne" borçludur. TC'yi kuran Rus Devrimi değildir, aksine TC'yi zorla kurdurmaya iten emperyalistlerin "Rus devrimi korkusudur." Eğer büyük Rus İmparatorluğunu proleterya devirmeseydi, Sykes-Picot anlaşması yürürlükte kalacak. Başta boğazlar olmak üzere birçok bölge sömürge statüsünde kalacak, Osmanlının bu şürekaları şimdi ortalıkta olmayacaklardı. TC'nin oluşmasında Rus devriminin **dolaylı,** emperyalistlerinin ise **"direkt"** rolü olmuştur.

KEMALİSTLERDE SÖZ VE EYLEM

Daha önceki bölümde Erzurum ve Sivas "kongre"lerinden örnek verirken Erzurum toplantısının bildirisinden bir alıntı vermiş, Ermeni tehditi gerekçeleri ile Kemalistlerin diğer ulusları yanına çekmek için bol bol Abdülhamidvari Pan-islamist propagandaya ağırlık verdiğini görmüştük; tıpkı Jön-Türklerin ilk başa geçtikleri yıllarda yaptıkları gibi. Şimdi Kemalistlerin ağzından dökülüyordu aynı sözler. "Kardeşlik", "eşitlik", "din ve kültür birliği" vs. vs. gibi laflar doldurmuştu yine ortalığı. Bakınız, İstanbul hükümetinin de onayladığı

Erzurum ve Sivas "Kongre"lerinde açıklanan "Misak-ı Milli"yi nasıl açıklıyor Kemalistler.

*"**Madde 1:** Osmanlı Devletinin ... 30 Ekim 1918 tarihli mütareke imzalandığı vakit düşman ordularının işgali altında bulunan yerlerin mukaderatının ... bu mutareke hududu içinde Türk ve İslam ekseriyeti ile meskun bulunan kısımların tümü fiilen veya hükmen hiçbir suretle ayrılık kabul etmez bir bütündür"* (A. İpekçi, İhtilal'in İçyüzü, Aktaran: Hasretyan)

Dikkatli bir okur, Erzurum ve Sivas 'kongre'lerinde kabul edilen bu maddenin Jön-Türkler'in Kanuni Esasi'sinin 1. Maddesiyle aynı olduğunu fark etmiştir. Kanuni Esası'nın 1. maddesi de *"Osmanlı devleti... vilayetleri ve imtiyazlı eyaletleri kapsıyan bir bütündür. Hiçbir suretle bölünemez"* diyordu. Yukarıdaki madde Türk unsurunu özellikle belirtirken diğer uluslardan "islam ekseriyeti" olarak bahsediyor, Türk-İslam sentezi ortaya atılıyor. Ayrıca tekrar olmasına rağmen belirtmeliyiz ki, tıpkı İttihatçıların 1902'de Paris'te yaptıkları kongrede (2. kongre) hemen 1878 Berlin Kongresi kararlarını onaylayıp emperyalistlere sizin kararlarınıza saygılıyız der gibi Kemalistlerin de daha Erzurum ve Sivas "kongre"leriyle emperyalistlere verdikleri mesaj, "evet önümüze koyduğumuz her şeyi kabul ediyoruz" demekten başka bir şey değildir; tıpkı ittihatçıların yaptığı gibi. Yani önce emperyaistlere güvence verme yolunu seçmişlerdir. Bu, "al gülüm-ver gülüm"dür. Peki emperyalistler Kemalistlerin bu "gülüm"politikasına cevap vermişler midir? Evet, hem de anında, bakın neler anlatıyor kiralık kalemşör Lord Kinross:

"Bundan biraz sonra (Erzurum "Kongre"sini kastediyor yazar, O.A.) Albay Rawlinson Londra'dan, emrindeki askerlerle birlikte bölgeden ayrılıp durumu Ermenistan sınırları içinde sayılan Sarıkamış ve Kars'tan izlemek emrini aldı. İngilizler, Anadolu'daki mevcutlarını azaltmaya başlamışlardı. Batum limanının boşaltılması da düşünülüyordu." (Atatürk)

Bu danışıklı dövüşüm, yani "oyunun" döndüğü yıllar daha Haziran 1919'dur. 1920 bile değil. Kemalistler ilerledikçe, yerleştikçe, emperyalistler önünü açarak kenara çekiliyor, buyur ye diye. Yine biliyoruz ki Kemalistler eylül 1920'de, Ermeni Taşnak Partisinin zorla yan yana getirdiği birliklere karşı savaş açtığında İngilizler hem seyredecek (Stalin'in ifade ettiği gibi) hem de daha da geriye çekilerek bu sefer Kemalistleri Batum'a doğru yönlendireceklerdir. Kızılordu çıkaracaktır Batum'dan Kemalistleri. Bizim esas dikkat çekmek istediğimiz noktaya gelmek istiyoruz; M. Kemal, Erzurum ve Sivas toplantılarında "Ermeni Tabusu" yaratarak diğer ezilen ulus ve milliyetleri "islamlık" adına tıpkı İttihat ve Terakki gibi yanına çekmeye çalışırken; ileri gelen Kürt aşiret reislerine de mavi boncuk dağıtıp "özerklik" vs. gibi kavramlardan bahsetmeden de geri durmuyordu. Mayıs 1920'de Mecliste ettiği şu laflara bakınız:

"Meclis-i Alimizi teşkil eden zevat yanlız Türk değildir, yanlız Laz değildir, fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslamiyedir" (Söylev ve Demeçler)

Bu tipik İttihatçı "Osmanlıcılık" taktikleri, Kürtlerin başından onlarca kez geçmesine rağmen bir kısım Kürtün Kemalistlere yanaşmasını sağlar gene de. Jön-Türkler de hepimiz Osmanlıyız; Ermeni, Kürt, Türk, Arap yok dememişler miydi? Demişlerdi de ne yapmışlardı; önce Adana-Dörtyol'da Ermenileri katletmişlerdi (1909) ardından Dersim'i ablukaya alıp saldırmış sonra da bağımsızlık ilan eden Balkan uluslarının boynuna binmişlerdi.

Kemalistlerin elinde "osmanlılık" kavramı şimdi "islamlık" kavramı ile yer değiştiriyordu yüzsüzce. Kemalistler de *"kardeşiz, islamız, bir anadan bir babadan olmuşuz"* derken aslında "kardeş" diye hitap ettikleri ezilen uluslara "kölelik hakkı" verdiklerini ispat edeceklerdir yine İttihatçılar gibi. Profesör Hasretyan'ın dediği gibi Kemalistlerin bu iki yüzlü politikaları Kürt sorununu çözmek şöyle dursun, Kürt ulusal ayaklanmalarının başlıca nedeniydi. Somut örnekler verelim. 1919 Eylül'ünde Kürdistan Teali Cemiyeti önderliğinde Malatya'da Kürtler'in bir "isyan" hazırlığı içinde olduğunu öğrenen M. Kemal hemen oraya ordular yollamayı ihmal etmemiştir. Alay kumandanı İlyas'a yolladığı talimatı alıyoruz buraya.

1) Firarilerin süratle derdestleri (yakalanmaları, O.A)

2) Kürtlük ceryanına asla müsait zemin bırakılmaması

3) Malatya'da muasarrıflığın Jandarma kumandanı Tevfik Bey tarafından deruhte edilmesi, münesip ve sahibi namus ve hamiyet bir zatın da Harput'ta makamı vilayeti serian (bir an önce O.A.) işgal etmesi.

4) Malatya ve Harput'taki Kuvayi hükümeti tamamen ele alarak millet ve vatan aleyhinde hiçbir icraata meydan verilmemesi

5) Firarilere uyanların biaaman ve merhamet imha edileceğinin tamimi ve namuslu halkın hakikaten haberdar edilmesi.

6) Mevcudiyeti Milliyemizi tehlikeye sokacak olan ecnebi askerlerine de mukabele olunacağının dergiş edilmesi ve tertibatı ve tedabirinin iş'arını rica ederim." (M. Kemal "Nutuk" Cilt I. İstanbul, 1962 basım)

İki noktaya dikkatini çekmek isterim okurun. 1) İsyancıları sadece imhayla sınırlı değildir bu talimat aynı zamanda "tehlike" arz edecek yerlerin de (Harput-Elaziz) işgaline emir veriliyor. 2) Burada bahsedilen "ecnebi askerleri"nden kasıt, Kürdistan'da askeri üniformayle dolaşan İngiliz ajanlarıdır. Noel gibi... İngiliz emperyalistleri bir taraftan Kemalistleri desteklerken, bir taraftan da "ne olur, ne olmaz" diye Kürdistan'ın nabzını elinde tutmak için Noel gibi askeri ajanları kanalıyla Kürt aşiretleri ve ulusal örgütlerle bağlarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Bu askeri ajanlar bölgelerden haber ve ileri gelen Kürt aşiret reisleriyle ilişkiden başka hiçbir yetkisi yoktur ve olmamıştır. Bunlar bölgede İngiliz emperyalistlerinin gözleridir.

Malatya'da, Kürdistan Teali Cemiyetinin başlatmaya hazırlandığı bu ayaklanma, direniş daha başlatılmadan Kemalistlerce ezilmiştir. Bu hareket ülkemiz toprağındaki Rum ve Ermeni başkaldırılarından sonra ilk anti-Kemalist başkaldırıdır diyebiliriz. Bu bakış açımız, söylemimiz, ezilen ulus ve milliyetler nezdindedir. Kürdistan Teali Cemiyeti bu sefer çalışmalarını Hafik, Zara, İmranlı, Suşehri, Refahiye, Kemah, Divriği, Kangal, Ovacık, Kuruçay, Hamo, Zımara ve çevresinde yoğunlaştırdı. Tarihte Koçgiri Kürt Hareketi olarak anılan bu hareketin en büyük destekçisi Dersim idi. 15 Kasım 1920'de Hozat'ta toplanan Aşiret ileri gelenleri Ankara Hükümetine şu notayı çekiyorlardı:

1) Kürdistan muhtariyet idaresine muvafakat eden İstanbul saltanat hükümeti'nin bu baptaki kararını M. Kemal Hükümeti'nin de resmen kabul edip etmeyeceğinin açıklanması.

2) Kürdistan muhtariyet idaresi hakkında M. Kemal hükümeti'nin görüş noktası ne olduğu hususunda Dersimli'lere acele cevap verilmesi

3) Elaziz, Malatya, Sivas ve Erzincan mıntıkaları hapishanelerinde mev-

cut bütün Kürt mevkuflarının hemen serbest bırakılması

4) Kürt çoğunluğu bulunan mıntıkalardan Türk hükümeti idare memurlarının çekilmesi

5) Koçgiri mıntıkasına gönderildiği haber alınan askeri müfrezelerin derhal geri alınması.

Meço Ağa'nın kaleminden çıkan ve bütün Koçgiri ve Dersim ileri gelenlerince de imzalanan bu muhtıraya, cevap verilmeyince o sırada Kürtlere "sözde" özerklik vaadeden Sevr anlaşması olmuştu (buna ilerde değineceğiz). Dersim ve Koçgiri, Kemalistlerden bir cevap alamayınca bir telgrafla Sevr Antlaşmasına atıfta bulunarak Ankara'ya şu teli çekerler.

"*Ankara Büyük Millet Riyasetine*

Sevr'e muahedesi mucibince; Diyarbekir, Elaziz, Van ve Bitlis vilayetlerinde müstakil bir Kürdistan teşekkül etmesi lazım geliyor... bu teşekkül etmelidir, aksi taktirde bu hakkı silah kuvvetiyle almaya mecbur kalacağımızı beyan eyleriz" (Aktaran: Hıdır Göktaş)

Gerçekten Sevr antlaşmasında (bu hiçbir zaman ciddiyet taşımayan bir antlaşmadır) Kürdistan, Kürtlere "özerklik" gibi şeyler geçiyordu; tıpkı 1919 Paris Konferansında "Ermenistan Devleti"nin adı geçtiği gibi. Emperyalistler nasıl Erzurum, Erzincan, Sivas, Kars... vb. yerleri Ermeni devleti bölgeleridir diye gösterip Kemalistleri de onların üstüne yolladılarsa- tavşan kaç tazı tut diye- işte şimdi de Kürtlere oynuyorlardı aynı oyunu. Söz ve Eylem! Bakınız bunu en yetkili ağızlardan biri nasıl itiraf ediyor. İsmet İnönü'nün **Hatıralar**'ında aktardığı bu olay Lozan Konferansı'nda geçiyor. Her önemli meselede Ankara hükümeti ile işi pişirmiş olan emperyalistler, sıra azınlıklar sorununa gelince ortada hiçbir şey olmadığı halde (ezilmiştir çünkü azınlıklar ve ezilen uluslar) bol bol tantana yapınca; İnönü kızıyor bu boş gürültüye ne lüzum var diye. O zaman bir İngiliz diplomat (Lord Curzon olmalı, isim vermemiş) şöyle diyor İnönü'ye;

"*İsmet Paşa! Senelerce çok şeyler söyledik, çok şeyler vaat ettik. Bütün dünyada çok taahüt altına girdik. Şimdi bunlara son verirken, bu kadar merasim yapılmasını neden yadırgıyorsun?*" (İ. İnönü, Hatıralar 1. kitap)

Aslında, sadece azınlıklar üzerinde "merasim" değildi bu; Lozan Konferansının kendisi başlı başına bir merasimdi, çünkü Lozan'a gelene kadar bütün meseleler zaten bitirilmişti; Ermenistan ve kürdistan hayalleri emperyalistlerin açık çekleri ve oyunlarıyla zaten yok edilmişti. Bırakınız bunları kapitülasyonlar sorunu bile bitmişti. Oralara girmeyelim şimdi. Evet, Koçgiri Kürt hareketinin bu taleplerinin üzerine orduyla gidildi ve Koçgiri direnişi yenildi. Tıpkı İttihatçılar'ın yaptığı gibi; *söz ver yatıştır, sonra ayrıştır ve yok et teker teker*. Olan buydu. Biz Kürt hareketlerinin yenilgi nedenlerine veya olayların detayına giremeyeceğiz ve bu konuya ilişkin Kürt yazarlarının daha iyi araştırmaları var. Söz ve Eylem! Büyük öğretmen Karl Marks'ın dediği gibi:

"*... Partilerin sözlerini ve emellerini onların kuruluşlarından ve gerçek çıkarlarından ayırdetmek, kendileri hakkında düşündükleri ile gerçekte ne olduklarını birbirinden ayırdetmek gerekir.*"

Kürtler'in "özerklik" talebinin üstüne bile silahlarla, toplarla gitti Kemalistler ve ne yazık ki bu top ve silahların bir kısmı da Sovyetler Birliği ve Bolşevik partisine aitti. Sovyetlerin, Kemalistlere anti-emperyalist savaşıma "destek" diye verdiği bütün silahlar, Ermeniler'in, Kürtlerin ve anti-kemalist hareketlerin başında patlamıştır. Ve hiç bir zaman İngiliz-Fransız ve İtalyan emperyalistlerine yönelmemiştir bu silahlar Kemalistler'in elinde.

Bu siyasal hata Kemalist hareketi başından beri yanlış değerlendirme, ülkemiz toprağında "karşı-devrim" beslemiştir farkında olmadan. Sonrası suçtur bunun, hata değil.

Eğer Bolşevik Parti, kemalist hareketin ortaya çıktığı 1919 tarihinden itibaren, bu hareketin **bizzat emperyalistler eli ve desteğiyle ortaya çıktığını** farketmiş olsaydı, Kemalist hareketin başından beri halkların ve ezilen ulusların baş düşmanı olduğunu fark etseydi, herhalde gelişmeler daha farklı bir seyir izlerdi.

Bu aynı eleştirilerimiz İttihat ve Terakki'ye Bolşevik Parti'nin yanlış yaklaşımı içinde geçerlidir. Bu kısmı şöyle bağlayalım; Kemalistler başından beri gerek Erzurum ve Sivas "Kongre"lerinde toplantı yaparken emperyalistlerle kol kola olduğunu ve bizzat bu toplantılarda çeşitli sıfat ve yetkilerde emperyalistlerin, olayların gözlemcisi olduğuna şahit olduk. Dahası Erzurum toplantılarında da Kemalistler rahatsız olmasın diye bizzat İngilizlerin askerlerini daha doğuya çektiğini gördük. Yine Stalin yoldaştan bir alıntı da belirttiğimiz gibi Kemalistler ile Ermeniler savaşırken bu savaş İngiliz emperyalistlerinin burnunun dibinde olmaktadır. (Sarıkamış, Kars, Ardahan... Eylül-Ekim 1920) ve emperyalistlerin "tarafsızlığı"ndan söz etmişti Stalin bu savaşta ve buna dikkat çekmişti. Yine emperyalistler "sözde Sevr" antlaşması'na göre Kürtler'e "özerklik" vaad etmişlerdi ama Kemalistler Kürtler'e saldırırken sevinçten havalara uçuyorlardı. Çünkü kendileri de Irak'taki Kürtler'i katletmekle meşguldürler aynı zamanda. Karışmama siyaseti bir destektir aslında.

İsmet İnönü "**Hatıralar**"ında bu yılları ve hep iç isyanları bastırdıklarını anlatırken, emperyalist işgalci güçlerin kendilerine hiç dokunmayışı sonunda kendi dikkatini de çekmiş ki bakın neler itiraf ediyor döktürürken:

"*Galip devletler Milli mücadeleye neden fırsat verdiler, niçin seyirci kaldılar diye zihinlerde bir tereddüt hasıl olabilir.*"

Evet, bizzat İnönü kendi ağzından emperyalistlerin (o, galipler diyor) Kemalist hareketi sadece seyrettiklerini söylüyor; sözüm ona "fırsat" verdiklerini söylüyor. Bu yazının devamı ve gerekçeyi okuyunuz şimdi lütfen:

"*Bu tereddütü ortadan kaldırmak için söyleyelim ki onlar kuvvet sarfederek Anadolu hareketini bastırmaya pek meyilli değillerdi. Gerçi bunu zaman zaman denemek istediler. Fakat Birinci Dünya Harbinin ağır yorgunluğundan ve ıstıraplarından sonra, Anadolu'ya muntazam kuvvetler sevkine kendi milletlerince yeni bir sefer gözü ile bakılıyordu. Bu bakımdan Anadolu'ya muntazam kuvvet göndermeyi mümkün görmüyorlardı.*" (Hatıralar, I. kitap)

Bunlar, emperyalistler ile Kemalistlerin en ufak bir çatışmaya girmediğinin itirafıdır. Hem de olayların içindeki ve ikinci adam "Milli Şef"in ağzından! Gelelim şu Milli Şef'in gerekçesine. Bu "gerekçe" diye ortaya attığı "basit" ve basit olduğu kadar da çocukları bile kandıramayacak bir gerekçedir. Ama şu da bir gerçek ki "*yılana kendi kuyruğunu ısır*" diyemezsin veya kendi kuyruğunu ısırmasını yılandan bekleyemezsin. İşin doğrusu emperyalistler Kemalistler gibi bir maşa bulduklarından, yapmak istedikleri her şeyi Kemalistler çok güzel bir şekilde yaptıkları için Kemalistlere hiç müdahale etmiyorlardı, yoksa yorgunluktan değil. Biz bu emperyalist ağababalarını iyi tanırız; hiç yorulmadan tam 25 yıl Vietnam halkıyla savaştılar, Falkland adaları gibi dört çadırlık yer ellerinden gitti diye hem

dünyayı ayağa kaldırdılar, hem de etmediğini bırakmadılar Arjantin'e.

Biz emperyalizmin niteliğini İnönü'den öğrenecek değiliz; bu laflarla çocuk mu kandırıyor İnönü. Aynı yıllarda Rus devrimine saldırıyor yorgun değil de ve yine Irak'ta Şeyh Mahmud Berzenci'ye, Şeyh Taha'ya, Simko'ya saldırıyor cin gibi de bu "milli mücadele"(!)leye sıra gelince neden şu emperyalistler "yorgun" oluyor tanrı aşkına? Buna rağmen, bu itirafları için İsmet İnönü'ye teşekkür borçluyuz. Çünkü o yaşadıkları olayları anlatırken M. Kemal'e göre daha dürüsttür. Biliyorsunuz yine İsmet İnönü'ye göre şu resmi ideolojinin amigolarının "Dört yıl kanlışanlı" savaş diye ortalığı velveleyle kan gölüne çevirdikleri palavra edebiyatına yine İnönü kendi ağzıyla toplam kırkbirgün günlük savaştır diyor. Yani yaşanan başka anlatılan ise bambaşka olmuştur bu çanak yalayıcıların elinde ve bir de şu despot aydınlar sayesinde. İnönü bile bu yalakaları dinlerken "vay anası neler olmuşta bizim haberimiz olmamış?" demiştir mutlaka.

İşte şimdi büyük şov başlıyor!

İngiliz Avam kamarasında dış işleri sözcüsü Cecil Harusworth, iki ayrı konuşmasında; "*Yunanlıların İzmir'de Türkler'i katlettiklerini ve bunun limanda demirli bulunan müttefik gemilerinin gözü önünde cereyan ettiğini... Times muhabiri işgal kuvvetlerinin İngiliz ve Fransız koruması altında toplanması gerektiğini*" öne sürüyordu.

"*İzmir'deki İngiliz kıdemli deniz subayı kumandan Fitzmaurice, Aydın vilayeti için tek barış şansı Yunan askerlerini İzmir sancağından çekmektir*" diyordu.

"*Amerikalı Amiral Mark Bristol da Washington'a açık açık; "eğer (Venizelos'un) istediği gibi davranmasına izin verilirse, gerek Balkanlarda gerekse Küçük Asya'da nezih bir çözüm olasılığını tamamen yok edecektir*" diyordu.

İyi hoş da Yunanlılar ne diyordu acaba? Yunanlılar birbirinin suratına bakıyorlardı, sanki birbirilerini yeni görüyorlarmış gibi gözleri araba farları kadar büyümüştü. Yahu bunlar daha bir ay önce bizi kendi gemileriyle buraya getirmediler mi? Yoksa bunlar, başka bir bunlar mı? Aslında bunlar, başka bir bunlar değil, bizzat onlardı, İngiltere ve ABD! Aslında suç hem onlar hem de bunlar olan İngiltere ve ABD'de değildi. Suçun büyüğü Yunanistan ve onun başkanı Venizelos'taydı. Ermenilerin başına doğuda ne çoraplar örüp katliama giriştiklerini görememişti. Hem Ermenilere Erzincan, Erzurum, Sivas, Kars...ta devlet vaad eden hem de aynı anda M. Kemal'i o bölgelere üç orduyla birlikte gönderen ve eline hükümetler ve ordu üstü yetki verenin bunlar olduğunu görememişti. Yani bunlar, hem onlar, hem bunlar, hem de öbürlei olabiliyorlardı aynı zamanda. Yoksa, bir askeri generalin şeytan dürtmeden açıklama yapıp politik tavır koyamayacağını (eğer o ülke askeri bir rejimle idare edilmiyorsa) biraz politik bilinci olan insan bilir. Haziran 1919'da yapılıyordu bu Yunan karşıtı propagandalar, İngiliz ve ABD kurmayları tarafından. Bu sefer Batı Cephesinde aynı oyun sahneye koyuluyor, onun tezgahları döşeniyordu. Tavşan kaç, tazı tut!

Neler oluyor?

DİPNOTLAR

1- Bu sözlerimizden ne program eleştirilmez ne de program dört-dörtlüktür diye anlam çıkarılmamalıdır. Bizim burada atıfta bulunmaya çalıştığımız, sözüm onlara Kaypakkaya'yı aştığını ya da her olumsuzluğu onda arayıp her yenilgi sonrası, her başarısızlık sonrası, Yahudi tüccarın iflas edince eski defterleri karıştırması gibi İbrahim'i karıştırmaya çalışanlar içindir; ki bir de programı savunduğunu iddia edip, söyledikleri ile yaptıkları bambaşka olanlar var ki, bunlar bambaşka bir eleştiri konusu. Bugüne kadar Kaypakkaya'yı eleştiri konusu yapıp onda eksiklikler arayanlar, sadece ve sadece sınıf mücadelesinin kızgın ateşinden kaçmak için, pasifize olmak için ve buna da siyasi bir kılıf bulmak için böyle bir işe giriştiler. Ayrılıklarda, gidişlerine gerekçeler yaratmak isteyenler ne gariptir ki bu programı geliştirip güçlendirmek için hiçbir "neden" bulamadılar kendilerinde. Eğer bir parti gövdesi içinde hiçkimse program detaylandırıp güçlendirmiyor, günümüze uygulama konusunda emek harcayıp bilince çıkarmıyorsa ve bu uğurda hiçbir kalıcı çalışma ortaya çıkmamışsa herhalde bütün bunların nedenini daha başka şeylerde aramak gerekiyor. Derler ki, "*Eşyalar kendi tabiatına uygun şeyleri etrafında toplar*" bu doğru söz her zaman geçerli değildir. Eşyalar bazen kendi tabiatına uygun olmayan şeyleri de kendi etrafına toplar, eğer hakimiyet 'kendi uygun olmayan'a geçmişse bunu ayırd etmenin en iyi yolu söz ve eylem arasındaki fark ve tutarlılık ya da ayrılıktır. O zaman oraya bakmak gerekir.

2- Stalin yoldaşın, bir yandan muhalefetin "sağ" ve "sol" hatalarını eleştirirken haklı olarak, diğer yandan özellikle muhalefeti eleştirdiği "sağ" hataları muhalefeti tasfiye ettikten sonra devam ettirmesi, eleştiriyi yanlışın yerine "doğruyu" koymak için değil de, muhalefeti tasfiye için "malzeme" olarak kullandığı göze çarpmaktadır. Lenin yoldaş, bir kaç kez Stalin'i hoşgörüsüz ve kaba olmakla eleştirmişti. Bu yeterli bir eleştiri midir? Veya bu eleştiriden yola çıkarak şöyle demek mümkün mü? Stalin hoşgörüsüz olduğu için muhalefete tahammülü yoktu? Bu sözlerin bir gerçekliği var ama temeli gözden saklıyor. Lenin, bu hoşgörüşüzlüğün kaynağını görmüyor. O ise parti öğretisine gelip dayanıyor; Stalin'in hoşgörüsüzlüğünün nedeni "monolitik parti" (tekçizgi, tek sesli parti) anlayışından kaynaklanıyordu. Yoksa parti içinde bir sekreter istediği kadar hoşgörüsüz olsun bu kadar zarar veremez. Bir yandan komünist parti içinde "muhalefetsiz" oluşumu savunacaksın, diğer yandan muhalefetin ayrı bir parti veya örgüt olarak yapılanmasını da yasaklıyacaksın? Peki farklı düşünenler nasıl ifade edecek farklılığını? Bu proletarya diktatörlüğü kavramına tek gözle bakmaktır ya da işin sadece "diktatörlük" yanını görmek, proletaryanın esas yanının proletarya demokrasisini göz ardı etmektir. Soruna böyle tek gözle baktınız mı diktatörlük ve terör körleşir. Partinin yaptığı her şeye kafa sallamak zorunda kalırsınız. Sallamazsanız siz bilirsiniz. Stalin yoldaş işin bu diktatörlük yanını ön plana çıkardığından muhalefeti disiplin, hapis cezası, sürgün ve idamlarla önlemeye çalıştı. Bir Troçki'nin Çarlık yöntemleri ile sürgüne gönderilmesi insan vicdanının kabul edeceği bir olay değil. Bu boğanın önünde kırmızı pelerin sallamak gibi bir şeydir; çek git demektir karşı devrimcilerin yanına hatta gitmesi için de arkasından iteklemektir. Troçki elbetteki hiçbir zaman Marksist değildi ve olmadı ama bazen "sol"(!)a bazen "sağ"a bazen de rampa aşağı yapmasına rağmen bir devrimciydi. Onun için Bolşevik partiye katıldı ve Lenin kabul etti onu; hem de sevinerek. Bu özel bir ittifaktı Mao'nun dediği gibi ve Lenin bunlarla yürümesini bildi. Stalin'i bu hoşgörüsüzlüğe iten "monolitik parti" anlayışı olmuştur. Lenin bunu göremedi, köklerini ortaya çıkaramadı ama Mao tam da bu noktada ölümsüz katkılar sundu, adımlar attı. Sosyalist kazanımlar bir tek kişinin "dudaklarının arasına" bırakılamaz bu Mao bile olsa. Ama Mao hiç de "bir kişiye" ipotek etmedi bu dev kazanımları, aldı eline kağıt kalemi ilk duvar gazetesini (Dazu-Bao) kendi götürdü astı Pekin duvarlarına, "*herkes konuşsun, eleştirsin*" dedi. Her şeyi Sovyetlerden öğrenelim diyen bürokratlara ve revizyonistlere karşı çıktı. Güzeli alalım, kötüyü reddedelim diye. Sosyalist inşa "birey inisiyatifine" bırakılamaz. Lenin; "*Proletarya demokrasisi burjuva demokrasisinden milyon kez daha demokratiktir*" (Sol komünizm...) diyordu. Diyordu ama proleter demokrasi ilk darbeyi yine orada, Rusya'da yedi. Söz ve eylem! **Bugün Maoist hareketler programlarının birinci maddesine her zamankinden daha büyük olarak şöyle yazmak zorundalar;** *Proletarya diktatörlüğünde herkese, örgütlenme, söz söyleme, basın ve yayın hakkı bizzat komünist parti tarafından garanti edilmiştir* diye! Ya karşıdevrimciler?

Mao; Onların ağzını kapatırız olur biter demişti. Neden? Bırakalım artık onlar da konuşsun, gizliliğe zorlamayalım onları, yeraltına itmeyelim. Madem ki doğruyuz, o zaman neden korkuyoruz karşı-devrimci örgütlenmelerden? Üstelik iktidar bizdeyken! Silaha başvurmadıkları müddetçe onlara da söz ve örgütlenme hakkı tanıdığımızı korkmadan söylemeliyiz artık. Stalin yoldaşın düştüğü hatalardan arınmanın, Mao'nun attığı adımlardan ileriye gitmenin birinci şartı bu! Tarih bize vura vura bunu gösteriyor. Ve yine unutmayınız ki bugün silahlı mücadeleden başka bir yol görmeyen örgütler (doğru bir yoldur bu) keyfiyetten değil, söz, örgütlenme, basın yayın... hakkı olmadığı için silaha sarılıyorlar. Düşman bize "silahlı faaliyetten" başka bir seçenek bırakmadığı için silaha sarılıyoruz. Peki sosyalizm de biz niye "düşmanlarımızı zorla silahlı faaliyete itelim?" Az biraz mürekkep yalamış bir devrimci bilir ki bu tedbirler ve sosyalist demokrasi zenginliği "aynı zamanda komünistlerin de güvencesi olacaktır".

Ataerkil egemenlik sürecinde kadının mücadelesi (4)

Zelal ZEL

Bu yazımızda çalışan emekçi kadınlarımızı ele alacağız. Konumuzun kapsamı oldukça geniş. Fabrikada, okullarda, hastahanelerde, tarlalarda, bankalarda, bürolarda, belediyelerde ve genelevlerde vs. yaşamın her alanında bulabiliriz onları. Onlar kadın olmanın ağır yükü altında bir kezde çalışma yaşamında, erkeklerin dünyasında ezilmektedirler. Öyle ya yüzyıllardır varolan bir anlayış, meta üretimi ile birlikte kadını yeni üretim sürecine dahil etmiştir. Kapitalizm böylelikle kendi sınırlarını genişleterek, kadını daha çok 'yedek iş gücü' olarak çalışma yaşamında tutmuştur. Kadının aile ilişkilerinden kopmaması için de özel bir gayret içindedir kapitalistler. Çünkü 'kutsal aile' kapitalizmin varlık temelini oluşturan en önemli kurumlardan biri olmuştur. Erker erki, devlet erki ile eşdeğer tutulur.

YEDEK İŞGÜCÜ DEPOSU

Genel olarak dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadınlar çalışma yaşamı içinde çok azdırlar. Kadınların çalışma yaşamına girmeleri biraz öncede belirttigimiz gibi kapitalizmin gelişmesi ile birlikte artmıştır. Kapitalizmde işgücü fazlasının ortaya çıkması ekonominin çıkarına uygundur. İşgücüne duyulan ihtiyaç mevcut olandan fazlaysa işçiler yüksek ücret talep ederler. Ancak işgücünün çok fazla olması zarar da verebilir. Bu durumda sosyal yardımlara yapılan harcamalar çoğalır ve huzursuzluklar başgösterir. Kısacası işverenin yedek işgücüne ihtiyacı vardır. Ve bu görevi onlara göre en iyi kadınlar yapabilir. Kadınlar düşük ücretlerde çalıştırılabilir ve de daha kolay işten çıkartılabilirler. Yani kadınların 'kadınlık' durumları kapitalistler tarafından aleyhlerine kullanılmaktadır. Evlilik, çocuk ve koca baskısı onları her an çalışma yaşamından uzaklaştıracak aleyhte nedenlerdir.

Yapılan araştırmalarda kapitalizmin iktisadi alanda, cinsiyetçi bakış açısını temel alarak kadının dışlandığını göstermiştir. Kapitalist iktisadın 'babalar'ı olarak nitelenen Pigau, Marshall, Edgeworth ve Jevons'ın iktisadi alanda nasıl bir kadın kimliğini biçimlendirdiklerini aşağıdaki alıntılardan anlaşılacaktır.

"1- Tüm kadınlar evlidir. Henüz evlenmemişlerse de mutlaka evleneceklerdir. Aynı şekilde tüm kadınlar çocuk sahibidir yada olacaktır.

2- Tüm kadınlar erkek yakınlarını (baba yada kocalarına yada erkek kardeşlerine) iktisadi olarak bağımlıdır ve bağımlı olmak zorundadır.

3- Kadınlar 'ev kadını' statüsündedir. (Öyle olmak zorundadır) üretici kapasiteleri onların bu statüde uzmanlaşmalarını sağlar.

4- Kadın işgücü sanayi sektöründe üretken değildir.

5- Kadınlar irrasyoneldir. İktisadi birim olmaya uygun değildir. Bu yüzden doğru iktisadi kararlar alma açısından güvenilmezdir" (Pujol, 1995, 18-26)

"Kadın işgücü arzını belirleyen en temel unsur, kocalarının işgücü geliridir." (Pigou,1960)

"Kadınlar hane halkı kararına bağlı olarak iş aramak durumundadır." (Becher, 1981)

"İşgücü içinde kadınların sayılarının artması, sanayide deprasyona ve aile yaşamında bozukluklara yol açabilecektir." (Edgeworth, 1923)

"Sanayide kadın işgücü niteliksiz ve ikincildir. Bu yüzden tam rekabet piyasasında erkeklerle eşit ücret almaları beklenemez." (Pigou)

"Kadınların sanayide istihdamı ile bebek ölümleri arasında ciddi bir korelasyon söz konusudur." (Jevons, 1904-Marshall, 1930 -Pigou, 1960) (*)

İşte kapitalizmin çalışma yaşamındaki kadın kimliğine bakış açısı. Her ne kadar bunlar klasik iktisadın temel yasaları olarak bilinsede, 'çağdaş' iktisadi tanımlamada kadına bakış açısı farklı değildir. Hala kadınlar devletin ve egemen yapının belirlediği istihdam politikalarına göre çalıştırılmakta, hala 'eşit işe eşit ücret' talebini haykırmakta, hala ilk önce işten çıkarılacak insan konumunda tutulmakta. Öyleki bebek ölümleri ile kadının çalışma yaşamı içinde bulunması arasında bir parelellik bulunduğunu söyleyen aptalca bir bakış açısı bebek ölümlerinin düşük ücretle bağlı olarak gelişen beslenme yetersizliğinden kaynaklanabileceğini düşünememektedir.

İstihdam politikalarındaki cinsiyetçi yaklaşım, bizim ülkemizde daha vahim boyutlardadır. Ağır sanayi, demir çelik, savunma sanayi, kimya ağırlıklı olarak erkeklerin çalıştığı alanlardır. Tekstil, kamu sektörü, büro gibi hafif işler ise daha çok kadınların çalıştığı alanlar oluştur. Tarım alanı kadınlarımızın yoğunluklu olarak çalıştığı alanların başında gelir. Bilim alanında çalışan kadın sayısı ise yok denecek kadar azdır.

TARIMSAL ALANDA KADIN

Kadınlar tarımsal üretime genellikle ücretsiz aile işçisi olarak katılırlar. Kadınların yer aldığı tarımsal faaliyet ürün toplama, tohum temizleme, çapalama, taşıma ve depolamadır. Bunun dışında ücretli işçilik yapan kadınlar özellikle Çukurova'da pamuk ve portakal toplama işlerinde çalışırlar.

Tarım alanında çalışan bir kadın için belirli bir çalışma saati yoktur. Günün 24 saati onun için çalışma saatidir. Sigorta, tazminat, yıpranma payı gibi sosyal hakların adını bile bilmemektedir bir çoğu. Çalışmaları karşılığında aldığı ücret ise (Birçokla-

rı aldığı ücreti dahi bilmemektedir) kendilerine ait değil tüm hane halkına asıl olarakta kocalarına aittir.

Tarım alanında çalışan kadın, üretimdeki yerini fabrikada çalışan bir kadın gibi bilmediği için kendisini değersiz, işe yaramaz ve güvensiz hisseder. Gelişimi de fabrikada çalışan işçi bir kadına göre daha geridir. Dünyası, tarlası, evi ve çocukları arasındadır. Yaşamları toprağa bağlı ama topraksız olan köylüyü tekrar yaşama döndürecek olan toprağın özgürleşmesi ve devrimi olacaktır. Kadın için de sosyalizm kurtuluşunun başlangıcı olacaktır.

TEKSTİL SANAYİSİNDE ÇALIŞAN KADINLARIN GENEL DURUMU

Tekstil sanayi kadınları çalıştığı diğer alanlardan biridir. Özellikle 1980 sonrası hızla dışa açılma sürecinde öne çıkan sektörlerin başında konfeksiyon sanayi gelmektedir. Esnek üretim kapsamında değerlendirilen ve birbirinden çok farklı nitelikteki üretim birimlerinin fason ilişkilerle bağlandığı ve çoğu kez kayıt dışı ekonomi olarak üretime katılan bu üretim örgütlenmesinde kadınlar ağırlı olarak yer alır.

İstanbul konfeksiyon sanayi araştırmasına göre bu sektörde istihdam edilen kadınlar çoğunlukla genç, (% 53,5'i 25 yaşın altında) yarıdan fazlası bekar (% 51.3), çoğu ilkokul mezunu (%63.5) ve %28.8'i İstanbul doğumlu ve de genelde düşük gelirli ailelerin bireyleridir. Diğer bir deyimle kentsel alandaki ikinci nesil gecekondulu kadınlar konfeksiyon sanayinin ana işgücünü oluşturduğu görülür.

Konfeksiyon sektöründe işe başlama yaşı çok küçüktür. % 31.3'ü çalışmaya 10-14 yaşları arasında, % 36.9'u ise 15-19 yaşları arasında başlamışlardır. (**)

Kadınların evli ve çocuklu olmaları çalışmalarına engel olan nedenlerdendir. İşveren bu nedenle genç ve bekar olan kadınları tercih etmektedir. Böylelikle üretimin yavaşlaması engellenecektir.

Çalışma yaşamında kadını bu alandan uzaklaştıran nedenlerin başında evlilik ve çocuk gelmektedir. Kadınlar çoğunlukla iş hayatında aşağılandıklarından ve bağımsız yaşamaları için yetecek bir ücret alamadıklarından bir tür "*yaşam sigortası*" olarak gördükleri evliliğe sığınmayı bir çözüm olarak görürler. İşte bu yüzden çalışma yaşamında bir takım kendi leyhlerine olan iyileştirmeleri gereksiz görürler. İşveren de nasıl olsa ev geçindirmediği için kadınların ücretlerinin düşük tutarak sendikasız ve sigortasız çalıştırmaktadır. Küçük işletmelerin çokluğu, fason iş yapılması ve kayıtsız firmaların çokluğu bu sektörde sosyal güvenceyi kısıtlamıştır.

Kayıt dışı birimlerde sendikalaşma söz konusu olmadığından sendikalı işçi yok denecek kadar azdır. Çalışan kadınların % 10'nun sendikalı olarak çalıştıkları görülmektedir.

Öte yandan konfeksiyon sektöründe çalışma saatleri oldukça uzundur. Henüz çocuk yaşta çok uzun çalışma saatleri ile başlayan kızlar yaşama zor uyum sağlarlar. Haftada 6 gün ve 10-12 saat çalışmamaktadırlar. Önemli günlerde bu saat 24 saate kadar çıkmaktadır.

Yine bu alanda çalışan kadınların büyük çoğunluğu Kürdistan'dan göç ettirilen ailelerin bireyleridir. Dil sorunu onların çalışma yaşamında karşılaştıkları en büyük problemlerden biridir. Zaten ezilen bir ulusun kadını ve baskı altında olan kadın dolasıyla tanımadığı ve yabancısı olduğu bir dünyanın kuralları altında bir kat daha ezilmektedir.

Görülen o ki kadının çalışma yaşamında olması yükünü hafifletmiyor. Asıl olarak çalışma ile kadınların artan yükleri bir kat daha artmaktadır. Özellikle evli ve çocuk sahibi bir kadın için bu durum daha kötüdür. Ev içinde bir paylaşım olmadığı için evin bütün diğer işleri ve çocuğun bakımı kadına kalmaktadır.

İşte böylesi bir sistemde kadının kimliğini kazanması ve özgürleşmesi oldukça zor. Sosyalizm mücadelesi aynı zamanda kadının iktisadi özgürlüğünü kazanma mücadelesi olacaktır. Sosyalizm kadının bağımlı kişiliğini oluşturan ataerkil düzene bir başkaldırı olacaktır.

Yazımızın bir sonraki bölümünde kadının diğer çalışma alanlarındaki durumunu ele almaya devam edeceğiz.

(*) *İktisat Dergisi* Mart 98 sayısından alınmıştır

(**) Veriler, Ayda Eraydın'ın "*Konfeksiyon sanayinde yeni üretim süreçleri ve bu sektörde çalışan kadınlar*" adlı *İktisat Dergisi* Mart 98 sayısındaki makalesinden alınmıştır.

Sorumluluk bilincini kazanmak

Refik ORAL

"Taraf tutmayan açmasın ağzını"
Walter Benjamin

En kaba haliyle sınıf mücadelesi ezenle ezilenin, sömürenle sömürülenin arasında kıyasıya bir mücadeledir. Bu mücadelenin bir çok iniş ve çıkışla yengi ve yenilgilerle dolu çok karmaşık süreçlerden, zorlu mücadelelerden geçerek amaca gideceği/ulaşacağı bilinir. Ve bu zorlu süreç ve savaşımlar da tarafgirliği gerektirir. Farkında olunsun ya da olunmasın yaşamın kendisi tarafgirliği zorunlu kılar. Bu zorunluluk ezen ve ezilen arasındaki savaşımda, görünür/görünmez onlarca biçimde yaşamın içinde karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla da taraf olmamak gibi görünen durum, ezenin saltanatının devam ettirmesinin koşullarını besleyen bir taraf olma durumunu ifade eder.

Bu durum insanın kendisini ve yetilerini tanıma çabası içine girmesini gerektirir. Kendisini ve yetilerini tanıyıp geliştirme, güçlendirme uğraşı içine girmesiyle çevresinde tanıyıp, onu değiştirip dönüştürmeye yönelik bilinçli faaliyetleri şart koşar. Bu çabanın cisimleştiği yer sınıflar mücadelesindeki tarafgirlikte girdiği rotayla, onu geliştirip güçlendirmede ezilenin ezen karşısında zafer kazanmasının koşullarını yaratma uğraşındaki iradede olacağı açıktır.

Hiçbir zaman ezilenin ezen karşısındaki zaferi kendiliğinden olmayacaktır. Bu zaferin ancak ortak bir amaç için biraraya gelenlerin yetilerini ve iradesini birleştirdikleri kolektif yapılanmayla olacağı bilince çıkartılmak zorundadır. Ortak amaç doğrultusunda, ortak paydalar altında biraraya gelen bireylerin kolektif iradesiyle oluşan, kendisini eylem birliğinde somutlayan yapılanma kolektifin kendisidir.

Zorunlulukların yasalarını kavrayarak kurumlaşmak ve bu kurumlaşmalarla bilinçli, iradi müdahalelere yönelinerek zorunlulukları insanın (ezilenin) lehine çevirebilmek ancak kolektif bir yapılanmayla olabilecektir. Zorunlulukları ezilen/sömürülen insanın yararına çevirebilecek kolektif yapılanmalar ve onun zorunlu bir ifadesi olan eylem birliği espirisi sorumlulukları da barındırır/ gerektirir.

Sorumluluk her şeyden önce tarih ve insanlık karşısında taraf olmayı gerektirir. Taraf olmak da değiştirip dönüştürmedeki devrimci tavrı, toplumsal yasaların kavranmasını, bu yasaların ezilenden yana alt-üst oluşu sağlayacak savaşımın gerekliliğinin bilincine varmaktır. Bu bilince varma, kendi iradesinin de içinde somutlandığı kolektif iradeye sahip çıkmak, bu kolektif iradenin gerektirdiği eylem birlikteliği içinde inisiyatifli, örgütlü, bilinçli bir mücadele yürütmekle anlam kazanacaktır.

Sorumluluk ve mücadele farklı farklı olgular değil, iç içe geçmiş, birbirini besleyip büyüten, geliştirip güçlendiren olgulardır. Bunun ortak paydalar etrafında biraraya gelmiş kolektif bir yapılanmanın olmazsa olmazıdır. Bu kolektif yapılanmanın daha nitelikli bir duruma yükselebilmesinin, bu niteliğin oluşabilmesinin koşulu belirlenen bir hukuku, disiplini gerektirdiği bilinmelidir.

Dolayısıyla da kolektifin sürekliliğinin sağlanabilmesi ve zaferi kazanabilmesinde hayati öneme sahiptir. Bu hukuk ve disiplinin somutlandığı kolektifin otoritesinin kavranması zorunludur. Kolektifin eylem birliğinin bozulmadan, kolektifin otoritesinin oluşması ancak kolektifin disipliniyle mümkündür. Kolektifin zorunluluklar karşısında savaşımını yürütebilmesi, sınıf mücadelesinde edindiği onlarca deneyimin ışığında tecrübeleri kurallara dönüştürmesi bunun bilinçli bir yönlendirmeyle içselleştirilip ve uygulanabilmesi, zorunlulukların bilince çıkartılmasıdır.

Bu anlamıyla da "zorunluluklar dünyası" olarak ifadelenen bugünkü durum, bizi çepeçevre saran zorunluluklardan kolektif, bilinçli, iradi müdahale ile özgürleşmenin nasıl olacağı ve nasıl olmayacağı, olmaması gerektiği sorusu/ sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir. Zorunlulukları kendi lehimize çevirip özgürleşebilmek ancak bu sorumluluğu üstlen(ebil)mekle mümkün olacaktır.

Çünkü **sorun sadece kolektifin politikalarının belirlenmesi ya da belirlenmesinde rol oynamak değildir. Kolektifin politikalarının belirlenmesinde olduğu kadar onun eylem birliği içinde kavranıp pratiğe uygulamada da aktif bir rol oynamaktır. Ve asıl sorumluluk duygusu bu diyalektik bağlam içinde ortaya çıkar.** Sorumluluk, kolektifin eylem birliği ilkesinin sarsılmasına, saptırılmasına, tasfiye edilmesine, kararlarının çiğnenmesine, işleyişini yıkmaya ve onu sekteye uğratılması çabaları karşısında takınılan tavırda kendisini ifade eder. Çünkü içinden geçtiğimiz tarihi süreçlerdeki gibi dönemlerde kolektif iradenin ilkeleriyle bütünleşmiş, sorumluluk bilinçiyle hareket edilmediğinde tarihin boşlukları affetmeyeceği gibi; bu boşluğun sebeblerini de affetmeyeceği çok iyi bilinir. Böylesi tarhi süreçlerde kolektifin ilkeleriyle hareket edilmediğinde fırsatçıların öne çıktığını, sorunların dal budak salması için "ellerini oğuşturanları" ya da sorunların dal budak salıp derinleşmesi için **azimle** çalışanları "*ilgi isteyen çocukların, dikkatleri üstüne çekmek için başvurduğu yöntemler gibi tasfiyecilerde her gün yeni yalan ve dedikodular üretip ilgi odağı olmaya, dikkatleri üzerine çekmeye*" çalışanlara ve de bunun meşrulaştırmanın yollarını üretip masumiyet perdesiyle ortaya çıkanlara çok rastlanmıştır/ rastlanmaktadır.

Kendisine yüklediği "kurtarıcı" misyonunu oynamak için kolektif iradenin eylem birliği içinde yürümesini engellemeye, onu yavaşlatıp dağıtmaya çalışan, kolektifi siyasal sorunlarla uğraşmaktan çok kişisel iç sorunlara çekme, iç sorunlar yaratma uğraşıyla kolektifi kendiliğindenciliğin çabası bariz bir şekilde ortaya çıkar. Kolektif iradeyi koşullu tanır (işine gelirse) ya da tanımaz. İşleyişi laçkalaştırır, ilkesizleştirir. Bireyci başına buyruk tarzı oturtmaya çalışır, kolektif içinde bozgunculuğu/ anarşizmi bazen yarı-anarşizmi körükler.

Zorunlulukların yasalarını kavrayıp onu ezilen insanlıktan yana değiştirmenin çabasını veren kolektif irade ve bu iradenin etrafında kenetlenen yürüyüşçülerin sorumluluk bilinçini süreklileştirmesi gerekmektedir. Taraf olmak bilinçli, iradi müdahaleyi kendinde somutlayan kolektif iradenin sorumluluklarını üstlenmeyi gerektirir. Kolektif iradenin eylem birliğinin sorumluluğunu üstlenmek, kendi irademizinde eylem birliğini üstlenmek olduğunu akılda tutmak gerekir. Sorumluluk bilincinin kolektife, kolektifin kararlarına, hukukuna, disiplinine, eylem birliğine sahip çıkarak zorunluluklar dünyasının üzerine yürüme ve özgürlüklerin yaratılabileceğinin bilincine varmak olduğunun kavranması önemlidir.

Bugün geleneğimizin hak ettiği yerinde olmadığını söylüyorsak; bu süreçte herkes sorumluluğunu, kendisini, kolektif sorumluluk bilincini-eylemini-emeğini derinlemesine çok iyi hesap etmelidir. Ezilenlerin safında ezenlere karşı devrim yürüyüşünde misyonumuzu yerine getirebilmek ve mücadeleyi aktifleştirebilmekte bu zorunluluktur.

Bu zorunlulukların bilincinden hareketle kolektif sorumluluk bilincini donanıp daha verimli ve üretken çalışmalara enerjimizi seferber etmeliyiz. Kolektif iradeyle bütünleşen sorumluluk bilincinin elleriyle yaratılacaktır zafer.

ŞARTLARA MÜDAHALENİN ADI:

Devrimci Enternasyonalist Hareket

Serdar ÇAKMAK

Sabahın saat beşi. Etraf karanlık. Büyük bir ciddiyet içindeyim. Çocuk kafamla, rahmetli dedemden öğrendiğim gibi sahra telsizine benzeyen radyomun seyyar antenini söküp, yerine uzunca bir kablo ile bağlantı kurduğum kalaylı tencere kapağını, Adriyatik yönüne çeviriyorum. Kısa dalga üzerinden ibreyi otuzbirinci metreye kırıyorum. Mors sinyallerinin ve acaip hışırtıların arasından ilk önce uzun, ardından kısa, sonra bir daha uzun ve gene kısa sinyallerin geldiği yerde duruyorum. Bizim, Bursa kılıç kalkan seslerini andıran bir gürültünün ardından, ilk önce bir kadın sesi: "*Burası Tiran radyosu*" diyor. Onu takiben bir erkek sesi: "*Burası Tiran radyosu*", diyor. Ardından tam otuz dakika kadar sürecek olan, "*Enver Hoca yoldaşın, **Emperyalizm ve Devrim** adlı eserinden pasajlar*" işkencesi başlıyor...

Tiran radyosunun bu sabah işkencelerinden, hiç olmazsa babamın taa yatak odasından gelen gür sesi; "*kapat ulan şu radyoyu, sabah sabah başlarım Enver Hoca'dan*" diye devam eden okkalı küfürleri sayesinde kurtuluyorum.

Efendim malumunuz, anti-Maocu modanın dorukta olduğu yetmişlerin ikinci yarısından bahsediyorum.

Ne yazdığımı çok iyi biliyorum. Arnavutların bile katılmaya tenezzül etmedikleri "Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti ile Dayanışma" adı altındaki anti-Maocu toplantıdan, Viyana'da, Tiran'daki haşmetliye ulaşması için Arnavut Sefirine verilen aşkla nefret karışımı mektuplardan ve tüm bunların sorumlusu Menşevik önderlik atındaki dokuzyüz yetmişdokuz kabusunu anlatıyorum. "**Ocak fırtınası**"nın tavında kurulmuş geleneğimizin Tiran'dan gelen saldırı karşısında "*dizlerinin titrediği*" yıllardan söz ediyorum.

★ ★ ★

Birinci önderliğimiz, geleneğimizi bu kabusa sürüklerken dünya dönmeye devam etti. Kızıl Çin'in ve Mao gibi haklı otorite sahibi bir önderin yokluğunda; emperyalist bir dünya savaşının burun buruna gelmişliğinde; Moskova, Pekin ve Tiran'dan yükselen anti Marksist-Leninist-Maoist nidaların ortasında kafayı ayık tutabilen bir avuç Maoist, 1980'in baharında biraraya gelerek; "*Bütün Ülkelerin Marksist-Leninistlerine, İşçilerine ve Ezilenlerine*" adı altında bir komünike yayınladı.

Kültür Devrimi'nin rahle-i tedrisinden geçmiş bu bir avuç Maoist'in yayınladığı 80 Komüikesi, sıradan öylesine birkaç partinin biraraya gelerek yayımladıkları bir Kominike değildi. Bilakis, Komüike; Moskova, Pekin ve Tiran menşeili akıntıya karşı oluşturulmuş bir savunma hattıydı. Dahası Komünike, enternasyonal proletaryanın uzun yürüyüşünde küçük ama kararlı bir adımı temsil ediyordu. Ne yazıktır ki bizim büyük umutlar beslediğimiz İkinci önderliğimiz de bu Komünikeye binbir dereden su getirerek ve şerh düşerek "lütfen" imza attı.

Dört sene sonra yani 1984'de bir araya gelen, İkinci Enternasyonal Konferansta kurulan Devrimci Enternasyonalist Hareket ise dört sene öncesine nazaran çok daha nitelikli, çok daha ileri bir adımı temsil ediyordu. Onaltı parti ve örgütün imzasını taşıyan, Hareket'in Deklarasyonu adeta tüm dünya çapında Maoistlerin yeni bir Manifestosuydu. Hey hat! Gene bizim ikinci önderliğimiz bir yandan Hareket'in oluşturulmasında "*başrol*" oynamakla kendi kendine gelin güvey olurken, öte yandan aynı şerhle bu deklarasyona imza attı. "*DEH Marksist-Leninist'tir ama Deklarasyon revizyonisttir*" diyerek altı kaval üstü Şişhane bir tavır sergiledi.

80'li yılların tahlili, uluslararası komünist hareketin değerlendirmesi, ezilen ve bağımlı ülkelerde devrimin yolu, Maoistlerin ideolojik- siyasi ve örgütsel birliğinin ana hatları harikulade bir biçimde Deklarasyon'da yeraldı...

★ ★ ★

1980'nin Mayıs ayında And'larda Halk Savaşı'nı başlatan Peru Komünist Partisi'nin, Hareket'e katılması üye partiler için ilham kaynağı oldu. Dünya, 1976'da Çin'deki yenilgiden bu yana, Maoistler'in göğsünü kabartacak derecede önemli bir geliş-

menin şahitiydi. Devrimci Enternasyonalist Hareket'in kurulması ve Peru'da Halk Savaşı'nın başlatılması tarifi zor bir mutluluktu. Tüm dünya çapında, "*Peru Devrimi'ni Destekle*" kampanyaları, hareketin bütün aktivistleri için enternasyonalizmi soyut bir söylem olmaktan çıkardı.

Sahtesinin gebermesini fırsat bilip, "Komünizm öldü" denildiği günlerde, 90'ların başında çeşitli uluslardan Hareket'in aktivistleri, Varşova'dan Bükreş'e, Piriştine'den Moskova'ya kadar "kızıl" burjuvazinin yıkılışını bizzat yerinde, kitlelerin içinde yaşadı. O ülkelerin dillerinde yayınlanan, binlerce "*Köküne kadar devrim*" bildirilerini haftalarca gene o ülkelerde dağıttı. Uzun bir aradan sonra Doğu Avrupa'da kitlelere tekrar yeniden MAoizm ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tecrübeleriyle tanıştı.

12 Eylül 1992'de Peru Komünist Partisi'nin önderi Başkan Gonzalo'nun ele geçirilişi, tüm dünyada Maoistler için, "*büyük tehlike, heybetli boy ölçüşme*" idi. Bu "heybetli boy ölçüşmede" dünya çapında yürütülen kampanya; en tanınmışlardan en yoksullara kadar destek buldu. Onun içindir ki Gonzalo'yu yakalayan Dıncote generali, "*uluslararası kamuoyunun varlığı, Guzman'ın Ekim 92'de kurşuna dizilmesini engellemiştir*" (Letre Dergisi 1993) demek zorunda kaldı.

1995 senesinde başkan Gonzalo'nun yakalanmasına rağmen Halk Savaşının devam etmesi karşısında Peru devleti, PKP içerisindeki nedamet getirmiş güçleri de yanına alarak, "*Halk Savaşı'na son*" vermeyi tüm Partiye dikte ettirmeye çalıştı. Ve bu iğrenç emellerine Gonzalo'nun da ismini alet etti. Ne ki muavfak olamadı. Zira, PKP ülke içerisinde özel savaş tertibi olan böylesi bir komployu, savaşı yükselterek elinin tersi ile itti. "*Büküntü*"den yoluna döndü. Devrimci Enternasyonalist Hareket ise "*Peru'da dalgalanana kızıl bayrak bizim bayrağımızdır*" şiarıyla kararlı bir şekilde bu sınıf uzlaşmacı çizginin önüne dikildi. Ve bu çizginin Peru sınırları dışındaki uzantılarının maskesini alaşağı etti.

"*Bitti*" denilen Peru devrimi bitmediği gibi bu kez de Peru devriminden ilham alan Hareket'in üyesi, Nepal Komünist Partisi (Maoist) önderliğindeki Halk Savaşı emperyalistlerin başına bela oldu.

Hiç şüphesiz Devrimci Enternasyonalist Hareket, sadece sınıf mücadelesinin pratik muharebesinde en ön safta yerini almakla kalmadı; aynı zamanda teorik dolaysıyla siyasi ve ideolojik mücadelenin de başını çekti. Hareket üyesi diğer örgütlerin yanı sıra örneğin TKP-ML içerisindeki iki çizgi mücadelesinde bizim kötü ünlü önderliklerimizi Maoist Kaypakkaya hattında sebat etmeleri için defalarca uyardı.

Kimi iflah olmaz, revizyonizmde ısrar eden K. Venu gibilerinin gerçek yüzlerini teşhir etti. Nepal Komünist Partisi (Maşal) gibi partilere kapıyı gösterdi.

Hareket'i destekleyen **Kazanılacak Dünya** dergisi, dünyanın birçok yöresindeki Maoistlerin başvuru kaynağı oldu. Çeşitli dillerde yayınlanan bu dergi, Çaru Mazumdar'dan Çang Çun Çiao'ya, Samugat Hasan'dan Çiang Çing'e, Başkan Gonzalo'dan Bob Avakian'a, İbrahim Kaypakkaya'ya kadar birçok Maoist halefin yazılarını yeni nesillere ulaştırdı. Farklı ülkelerde devrimin sorunlarına ilişkin çıkarılan tahliller ve dünya çapında yürütülen siyasi/ideolojik polemikler, Maoistler'in saflarında nitelikli tartışmaları ateşledi. Afganistan Komünist Partisi gibi irili ufaklı birçok devrimci komünist parti ve örgütün kurulmasına önayak oldu.

★ ★ ★

Kısacası Devrimci Enternasyonalist Hareket, kurulduğu günden bu yana bizleri, ulusararası önderlikten mahrum bırakmadı. Uluslararası Komünist hareket'e çok şeyler kazandırdı, çok şeyler verdi. Şartlara kurban olmamayı, şartlara müdahale etmeyi, yeni nesillerin göğsünü kabartarak "ben maoistim" demesini öğretti. Meşakkatli yolunu Peru ile başladı; Nepal ile devam ediyor.

Geçtiğimiz günlerde ondört yaşına giren Devrimci Enternasyonalist Hareket, "*bugünün tahammül edilmez toplumsal düzenine son vermeyi hayal eden, fırsatları ele geçirip devrim yapmak için gerekli önderliği yaratmanın özlemini duyan ve proleter hakimiyetin toplumu tepeden tırnağa dönüştürme imkanına sahip olduğu bir dünya düşleyen herkesi, Devrimci Enternasyonalist Hareket'e bağış toplama kampanyasının örgütlenmesine yardımcı olmaya çağır*"dı.

Dizleri titreyen "Mao-cu"luk tarih bile olamadı! Kalaylı tencere kapağının çevrildiği Tiran bitti! Sahte komünizm öldü! Onun için Devrimci Enternasyonalist Hareket'in çağrısına cevap boynumuzun borcu olmalıdır. Olmalıdır ki yeni nesil Maoistler ne kalaylı tencere kapaklarının ne de şimdilerde uydu antenlerin esiri olmasınlar. **Kazanılacak Dünya**'nın sayfalarından, Maoist internet sitelerinden, And'ların ve Himalaya'ların devrimci soluğuna erişebilsinler.

Utanç nem çekicidir; yürek ısınmasına izin vermez

Mehmet YEŞİLTEPE

Gözlerine mor düşmüş
bir kadınsa eğer hüzün
Dünyanın tüm ilaçları
çaresiz kalır.

"*Kadınlarımızın yüzleri acıların kitabıdır.*" diye yazıyor Nazım Hikmet. Bir kitaptır madem kadınlarımızın yüzü; o halde sayfa sayfa okumak ve her sayfasında, acının bir başka türden anlatımına/resmedilmesine tanık olmak mümkündür. Bin yılların kalınlaştırıp katılaştırdığı acı, artık kadınlarımızın dilinden yansımaz oldu. Ağlamalarını bile iç odada ve sessizce yapar kadınlarımız. Yalnızca gözleri kaldı hüznün kekremsi tadını gizleyemeyen. O kadar çok alıştık ki buruk hallerine, gözlerini de fark edemez olduk. Kaçımız, gözlerinden sevdik ki kadınlarımızı? Kaçımız, kirpiklerine gölge düşmesin diye, onlara yukarıdan bakmaktan kaçındık? Ve kaçımız, yüreklerinde gizli tuttukları dünyayla, tanışabilmeyi başardık?

Hele o küçük yaşta, cinsiyet farkıyla ezdiğimiz, oyunlarda bile ikinci sınıf kıldığımız, "çocuk kadınlarımız" yok mu? "Ama sen kızsın" diyerek elinden oyuncağını aldığımızda yüzüne oturan acı, kaçımızın yüreğinde bir "iç kanama" sebebidir? Oysa öyle güzeldirler ki ruhlarındaki rengi doğanın rengine katarak yasaksız oyunlar oynarken. "Ama anne... Ben büyüdüm artık!" diye itiraz edişi, çoğu kez yüreğine ve sırtına daha çok şey sığdırmak içindir. Sorumluluk bilinçi paylaşma bilinçidir. Gün gelip büyüdüğünde ve "kendini verme" izni çıktığında doğanın en mütevazi "dişisi" olduğunu gösterir. O her zaman başkası için vardır. Kendisi için bir şey istemese de verdikleri çoğu kez "yetersiz" bulunur. "Memnun olmama" hakkı, her zaman karşı taraftadır. **Bir an için "veren" konumda biz (erkekler) olsak; onlara almanın mutluluğunu yaşatsak; yan yana dursak, el ele yürüsek; onların da bir yüreği olduğunu anımsayıp avuçlarımıza alsak ne muhteşem bir heyecan yaşardı ellerimiz. Gözlerini, yeniden keşfetsek; küçüğümüz diye değil, büyüğümüz diye gözlerinden öpsek, ne muhteşem bir tatla tanışırdı dilimiz.** Galiba ne yapıyorsak kendimize yapıyoruz. Koynumuza utancı alıp uyuduğumuzda, bencilliğin sırılsıklam kollarına mahkum oluruz; çünkü utanç nem çekicidir; yürek ısınmasına izin vermez. Halbuki değerini ve hakkını bilerek, dünyamızdaki varlığını büyüttüğümüz bir güzellik olabilirdi kadınlarımız. Hiç kuşkumuz olmasın ki o zaman da "veren" konumda olacaklar; ama bu kez sadece **beden güzelliği** ile değil, **ruh güzelliği** ile de yanımızda olacaklar. Elektrik, koyundan koyuna akacağı için yaşanacak bütünleşmede "taraflar" değil bir bütün oluşacak; ve biz, yaşamımızda ilk kez kadını bu denli kendimizden, bu denli eşit, bu denli "biz" olarak göreceğiz. "Keşke yüreğini avuçlarıma daha önce alsaydım" dediğimiz gün, bencilliğin nasıl bizi de vurmuş olduğunu ve paylaşımın güzelleştirici sihirinden kendimizi nasıl mahrum etmiş olduğumuzu daha iyi anlayacağız.

Azla yetinmeyi sevmiyorsak, insan olmanın erdemlerini henüz tüketmediğimize inanıyorsak, aynaya baktığımızda kendimizden memnun olmak istiyorsak, doğanın gerçek kıldığı **en mükemmel güzelliklerle** tanışmanın mümkün olduğuna inanıyorsak; hiçbir şey için geç kalınmış değil. Küçük bir kız çocuğunun, dudağını ısırarak önlemeye çalıştığı; ama yine de akan gözyaşlarını ellerimizle silebilir; bizimle yaşamı paylaşma umudu taşıyarak yanımızda yer alan kadını, "erkek yanımızın karısı" olarak görmekten vazgeçebilir; gerçekte, elimizde olmaması gereken hakları yerine teslim ederek bir utancın yükünden kurtulabiliriz.

Onlar doğanın kendilerine kazandırdığı "dişilik" özellikleri ile barışıktırlar; annemiz olmaktan, sevgilimiz olmaktan, kız çocuğumuz olmaktan rahatsız değiller; bizim, bu sıfatlar sebebiyle yarattığımız artı yükten/sıkıntıdan dolayı rahatsızlar. Onlar, 9 ay 10 gün boyunca hamile (taşıyan) olmaktan rahatsız olmazlar; yeter ki ortaklaştırmış olduğumuz yaşantının kimi gereklerini de biz karşılayabilelim. Onlar, emzirmekten erinmezler; yeter ki biz kendi göğüslerimizde süt olmamasını, çocuğun gereksinimlerini karşılama işinden kaçınma gerekçesi yapmayalım. Onlar bizi fazlasıyla severler; yeter ki biz sevgide samimi olalım.

Onlar ki dayaktan sonra bile sevgi belirtisi sayılan fiilleri, bizimle yaşamak üzere yanımızda bulunmuşlardır. Onlar ki en büyük işkence sayılan tecavüzden sonra kırılmış ruhları ve bedenlerinin acısına katlanmaya, suçlanmamış olmakla "yırtmaya" razı olmuşlardır. Gerçekte "tertemiz"miş gibi davranmamız gerekirken, "lekelenmiş" gibi muamelede bulunmamamıza razı olmuşlardır.

Onlar, "mahpus" olmaktan rahatsız olmazlardı ya; "mahpus karısı" olmaktan da rahatsız değiller. Büyük parçasını içeriye gönderdikleri yüreklerinin küçük parçası ile yaşamakta zorlanmazlar. Çünkü onlar, **bütünüyle yürektirler**. "*Acaba içeri düşen biz olsaydık, aynı ilgi gösterilir miydi?*" diye sormazlar. Çünkü sevgide, kuşkuya ve misillemeye yer olmadığını bilirler. **Onlar kadındırlar, güzeldirler, yoldaştırlar; güzel ka-**

dın yoldaştırlar...

Özgürlüğü, günlük yaşamsal aktivitelerin en sıradan olanlarının gerçekleşebiliyor olmasına kadar daraltan ve böylece geniş bir hapishane içinde yaşadığının, düşünme ve hareket kabiliyetinin pek çok açıdan kelepçelendiğinin ayırdında olmayan insanların konumu, tutsaklıktan da beterdir. Çünkü, durumunun ayırdında olan bir tutsak, onu değiştirebilme potansiyeline sahip olur. Kelepçelere rağmen, bilinciyle ve iradesiyle "dışarı" çıkabilme; gökyüzünden özgürlüğün tadını alabilme ve daha önemlisi özgürlüğü için dövüşebilme iradesi vardır. Bilinir ki tutsak toplumlarda en özgür insanlar, özgürlük savaşçılarıdır. "*Özgür olmadığı halde kendisini özgür sayanlar asıl kölelerdir*" diyor Goethe.

Gerçekten de özellikle günümüzde köleliğin kamufle edildiği ve sahte özgürlüklerin yaratıldığı düşünülürse; gerçek özgürlüğün ayırdında olmak daha büyük önem kazanıyor. Kapitalist toplumlarda köleliğe bir çeşit "özgürlük" makyajı sürülerek ücretli köleliğin yaratıldığı bilinmektedir. ***Buradaki, "istemiyorsa çalışmayabileceği" biçimindeki serbestlik vurgusu kapitalizmin en sahte yanını yansıtır.*** Çünkü kapitalizm, böyle bir serbestliğe olanak tanıyabilecek her olasılığı gaspetmiş olmanın rahatlığı içindedir. Bu anlamda, durumunun/konumunun bilincinde olmak, "kaderini" eline alıp değiştirebilmek açısından önemlidir. Aynı şekilde, içselleşen **erkek egemen kültür** sebebiyle cins köleliğinin ayırdında olmayan kadın da Gothe'nın tanımlamasına girer. **Cins sömürüsünü gerçekleştiren tarafın da özgür olamayacağından hareketle denilebilir ki özellikle özgürleşmenin bir özlem halinde olduğu toplumlarda; kadının, cins olarak özgürlüğü ve eşitlik için mücadelesi, "sevdiği insana karşı" da olsa bir haktır.** Ve "özgürlük verilmez alınır" fikri bu türden durumlar için de geçerlidir. Özgürlüğün olmadığı yerde özgürlüğü almak için mücadele etmekten daha meşru ne olabilir ki?

Görünen o ki istisnalar haricinde, varolan bu maddi zeminde, insanların, el ele yürüdükleri kadın için bile uygulanmakta olan bir **eşit hak** durumundan söz etme koşulu yok. Sorunun boyutunu anlayabilmek için aslında istatistikler yeterli ve güvenilir bir araç değildir. Tüm düşündürücü sonuçlarına rağmen, denilebilir ki kadın sorununa dair yapılacak araştırmalardan/anketlerden, konunun asli muhatabı olan kadınların çoğu kez durumunu objektif ve ayrıntılı olarak yansıtma koşulu olmadığı için yeterli sonuçlar elde edilememektedir. Ancak ben yine de istatistiklerin önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum.

Şeriat yasalarının geçerli olduğu ülkelerde, kadına karşı uygulanan "recm" vahşetine -televizyonlarda- çoğumuz tanık olmuşuzdur. Ancak, kadına karşı uygulanan ve "tepki hormonlarımızı" tarifsiz duygularla harekete geçiren bu türden fiillerin, çeşitli dönemlerde islami çerçeveyi çokça aşan bir alanda gündeme geldiği bilinmektedir. Konunun vahametine ve uygulandığı zemindeki genişliğe işaret eden örnekler olması açısından haftalık ***Spiegel*** dergisinin, Engizisyon'dan söz eden bir sayısından (23-1998) alınma kısa bir bilgi aktarmak istiyorum.

"*Büyücülerin, falcıların, kötü ruhlara inancın tepe noktasına ulaştığı o çağda, dini inançlarda da korkulu bir yaratık olarak hep ortaya çıkan kadınlar, kötülüklerin kaynağı, baştan çıkartıcı cadılar olarak görüldü. Onlar, insan kılığına girmiş şeytanlardı. ilk "cadı" kadın, 1275'te Toulouse'da yakıldı.*

Sadece 1450 ile 1750 yılları arasında Avrupa'da 1 milyon kadar kadın ***(ve Jeanne d'Arc)*** *cadı oldukları gerekçesiyle, Tanrı aşkına işkence edilerek, yakılarak öldürüldüler. Sadece Almanya'da Bamberg'de bir yılda 600 kadın idam edildi.*"

Öyle görünüyor ki bu sorundan kaynaklı olarak kadının özgürlük çığlığı, esneme kabul etmez bir kararlılıkla yakamıza yapışmaya devam edecektir. Devrimcilik, değerlerin savunulmasında keyfiyete izin vermez. Düşüncede, taşınan bayrağın indirilmemesinde ısrar, bir devrimcilik özelliğidir. Uyulması gereken kurallar bütün olarak algıladığımız **ahlak**, devrimcilerin güvenilirliğinin olduğu kadar, değerlere bağlılığının da ölçütüdür. **Ahlak** kavramının yapabileceği feodal, dini, vb. çağrışımlar gerekçe edilerek ölçüsüz bir duruşun veya **davranış kurallarında sulanmanın** savunulması bir "yenilik" değildir. Çoğu kez dejenerasyonun ve değerlerde erozyonun yaygınlık kazandığı ilişkiler içerisinde rastlanan bu tür eğilimlerin, devrimci normlarda ve mücadelenin sürdürülmesinde çıtayı yükselttiği görülmemiştir.

Aslında kavgada samimiysek; gerçek bir özgürleşmeye giden yolda her türden yükü sırtlayacak ve her türden engelle boğuşacak gücü kendimizde buluyorsak; cins ayrımcılığına karşı yükümlülüklerimizi de yerine getirebiliriz demektir. Yeter ki bu konudaki tanımlamaları doğru yapabilelim. Üzerinde yaşadığımız coğrafyada tüm karşı potansiyellere rağmen kırılamayan bir devrimci/mücadeleci gelenek mevcuttur. Bu geleneğin taşıyıcısı öznelerin, koşu yolunda; rota doğru çizilir ve hedefler (kısa-orta ve uzun) doğru belirlenebilirse, aşılamayacak hiçbir sorun yoktur. Kavganın güzel insanlar ve sağlam yürekler tarafından dokunduğu yerde cins ayrımcılığına meydan okurcasına bir kahramanlaşmanın yaşanması elbette ki mümkündür.

O görkemli finalde tüm insanları güzelleştirecek olan özgürlük kadınlara özellikle yakışacaktır.

Ne zaman
erkekle kadını
el ele
devrim halayında görsem

Sanki
Kızılırmak gönlümü basmış da
gerçekten kızıllaşmış gibi
yangından bir heyecan sarıyor
ruhumu

Duydum ki
denizlerde
yakamoza sebep
ay değilmiş

Ne farkeder?
Biz,
Denizlerden yakamoz
yakamozdan da
ay tadı alıyoruz ya...

Analarımız hâlâ
süt diye
yakamoz biriktiriyor göğüslerinde
yarının çocukları
nar çiçeği kızıllığında
gülsün diye...

Siz bakmayın
özgürlüğün geçiktiğine
dokuz şiddetinde bir engel
çıksa da yolumuza
yürek sahilinde
yosun yeşili bir huzur
vaadetmeye devam edeceğiz.
Ve sebebi ne olursa olsun
biz, yakamozdan
ay tadı alacağız.

Asi gülüşlü Özcan'a

D. Ali Özcandan

"Dağ dumandır oy oy
hal yamandır oy oy
köm karanlık oy oy
geç zamandır oy oy
Vartinik'te oy oy
kış yamandır oy oy
kırmızı gül oy oy
buz içinde oy oy"

Kış buzlarını çözdüğünde, kırmızı gül toprağın ılık teniyle buluştu. Ve çatlayan toprağın damarlarında hayatın kopmaz bağlarına sarılarak toprağın rahminde tohum oldu; kan pıhtıları arasında...

Artık her gecenin ayazı, şafakta gülümseyen başak tenli çocuklara gebeydi.

Fırtınanın yangınla barışık olduğu topraklarda analar, "kırmızı gül" zerafetinde kızlar-oğullar büyütüyordu.

Yalın ayaklarıyla işgale uğramış toprakları arşınlayan çocuklar, uçan canavarlarla ölümüne saklambaç oynuyorlardı. Yüreklerinde, Kürdistan'ın kuzeyinden güneyine doğru savrulan sarı alevi taşıyorlardı dünyaya. Ellerinde uzun sırıklarla at sırtında savaş muharebelerinin birini bitirip bir diğerini başlatarak kanın rengini, ölümün dondurucu yüzünü, bastırılmış arzuları, açlığı ve susuzluğun sahnelerini tekrar tekrar yaşayarak büyüyorlardı.

Zemheri gecelerinde aralarında yıldızları paylaşırlardı. Özgürlüğün onlar kadar uzak olmasına kaygıyla bakarken, onlar kadar görkemli oluşuna ise hayranlık duyarak umutlarını yarına saklıyorlardı.

Ne yazık ki onlara atalarından miras kahramanlık kılamlarından başka bir şey kalmamıştı; ne bir avuç toprak ne de karşılıksız bir nefes hayat. Bir tek çırılçıplak kurulan korunaksız düşleri ve adını belirsiz bir mezardan alan ağıtları vardı.

Bir de onyedisinde utangaçca sevdalar kuşandılar. Ve yarin dudaklarından içtikleri şarapla kendinden geçtiler. Ama zulmün bahşettiği gözyaşları gülücükleri perdeledi. Bir kez daha kara bulutlar güneşin önünü küstahça çevirmişlerdi. Ve artık, yarım kalan gülüşlerin tüm izleri silinmişti yüzlerinden. Şimdi hiç biri o buruk yüreğinin ritmik atışlarını duymuyordu. Namusların ıslığı bastırıyordu sevda türkülerini...

Kabaran her yürek isyan ateşinden bir parça kopardı; kanayan yarasına aldırmadan karanlıklara karıştı...

Nusaybin o günün sabahı kuşatılmış çemberleri yaran esmer tenli çocuklardan birini konuşuyordu gururla. Bir nehir sadeliğinde duru ve coşkusunda hırçın bir çocuğun gülüşü umut olmuştu onların gelecek düşlerine.

Bir büyük buluşma için davete durmuştu yürekli bir çocuk. O büyük buluşmanın tutkusuyla yola koyulurken, zirveleri bulutlara gömülü dağların eteklerine son bir bakış fırlattı.

İki ceylanın ürkekçe pınara inişine, suyu yudumlayışına ve ardından bir avcının pazar tutkusuna yenik düşmesine tanık oldu. Kurşunun menzili dışında kalan bir ceylan, yaşamın diğer adının ölümde saklı olduğunu tanıtlarcasına, büyük bir ürpertiyle kayalıkların arasından uçuruma doğru koşarak kendini bıraktı boşluğa.

Sevda ki baş eğmemek için yangında direnç gülü olmuştu. Hesapsızca ölümü kucakladı; ama teslim olmadı...

Paylaştı inceden inceye o sızıyı. Bir kez daha görmüştü kurşunun yüreğinde kopardığı ince dalın ahını; yüreğinin yangın yerine dönüşünü ve gözlerinde kıvılcım yakıcılığında kin kusan haykırışları.

Genç kızların sevdadan yarım kalmış işlemeli mendiline kavgadan kan işliydi artık. Mendillerini düşen mavzerin namlusuna astılar. Ve yüreklerindeki isyanı bastırmak için kuruyan gözleri çağlayana dönüştürdüler.

O büyük buluşmada duman çökmüştü/sis basmıştı İstanbul'un üstüne. Yine o gün kavga günüydü. Kavgada etrafı sarılı bir yiğit karanlıkları yarıp bir güvercin misali kanat çırpıyor özgürlüğe...

Bir çığlık kopuyor Tarlabaşında... yürekli bir çocuğun gülüşü resmediliyor direniş şarkılarında. Galatasaray'da analar bağrında bir yiğide daha yer açıyorlardı. Kuşatmada ölümsüzleşen Nusaybinli bir yiğide...

Rüzgar
sarı alevi
yeşilin canevine taşırken
bir büyük buluşmadan habersizdi

Bağrımızda kopan
her çığlığı
yoketmek için
her seferinde
fırtına ve boranlarını kuşanırken
habersizdi
çığlığa kabaran kulaklardan

Bu büyük buluşmada
gayesi
yeşili sarıda
sarıyı yeşilde boğmaktı

Ama onlar da
o büyük buluşmada
yüreklerini sevdayla kuşanmışlardı
Ve safağa yürürken
randevuyu
gelincik tarlalarına vermişlerdi

Olur ya
yıkımlarda
inadına direnen
ayakta
bir gelincik kalmışsa
onu da yanlarına alacaklardı.

Çünkü biliyorlardı
rüzgar
ıslığını
dokuzuncu senfoninin
notalarından almıyordu
benim ülkemde

ÖZGÜR GELECEK ELEŞTİRİSİ

İlkelliğin bilgeliği (6)

Zeynel EKİM-Kalman ARİN

Belirleyici olan, her zaman nereye bakıldığı değil nereden bakıldığıdır.
Picre Teilhard de Chardin

Bir süreç, bir olay, bir olgu ele alınıp değerlendirildiğinde doğru bir sonuca yaklaşmak önemli olandır. Doğru bir yargıya varmak, değerlendirmede bulunmak, bilimsel-nesnel bir yöntemle hareket etmeyi gerektirir. Bilimsel yöntemden uzaklaştığımız oranda gerçeği yakalamaktan da aynı ölçüde uzaklaşmış oluruz. Esas olan sorunlara bakış açımızdaki yöntemdir. Bilimsel bir yöntemle örülmüş bir bakış, doğruya ulaşmamızdaki anahtardır.

Bir olgunun, olayın değerlendirilmesinde bir çok farklı sonuçların ortaya çıkarılması, bakış açılarındaki çeşitliliğin bir sonucudur. Her bakış açısı son tahlilde bir sınıfın yaklaşım tarzına kaynaklık eder. Tek tek bireylerin olaylara bakışını ortaya çıkaran şey; bireylerin toplumsal yaşam içindeki rollerinin, biçimlenişlerinin bir sonucudur. Her bireyin biçimlenişi de bağlı olduğu sınıfın, sınıf kategorilerinin biçimlenişinin bir yansıması olarak ortaya çıkar ve biçimlenir. Her sınıf ve birey toplumun nesnel süreçlerine bakar, incelemeye tabi tutar, kendi açısından sonuçlar çıkarır. Ancak her olguda, nesnede olduğu gibi toplumun gelişim süreçlerinin değerlendirilmesinde ortaya çıkarılan sonuçlardan ancak biri doğrudur. Doğruya en yakın olandır. Proletarya partisinin gelişim süreçlerinin değerlendirilmesinde de ortaya çıkarılan sonuçların farklılığı, farklı bakış açılarının yansımasıdır. Bu farklı bakış açılarından ancak biri proletaryanın bilimsel bakış açısını oluşturur ve doğrudur.

Yazar, geleneğimizin gelişim süreçine, bu süreçler içinde belli kesitlere bakıyor. Kendince inceliyor. Belirleyici olan bakması, belli sonuçlar çıkarması değil. Nasıl baktığıdır. Ne gibi sonuçlar çıkardığıdır. Bakış açısının bilimsel olup olmadığıdır. Vardığı sonuçlarda doğruya yaklaşıp-yaklaşmadığıdır. "*Belirleyici olan, her zaman nereye bakıldığı değil nereden bakıldığıdır.*"

Yazımızın daha önceki bölümlerinde; yazarın bakış açısının bilimsel olmadığını; öznelci-dogmatik-kaba materyalist bir bakışla süreci değerlendirdiğini; vardığı sonuçların doğru olmadığını ortaya koyduk.

Yazar arkadaşımızın III. konferans ve 3. MK'ne bakışı öznelcilik üzerine kurulu. Pragmatik, oportünist bir yaklaşımla örülü... Bakarken mevcut somut gerçekliği görmemektedir. Görmek istediğini göstermeye çalışmaktadır. Sürecin işine yarayan yanını önplana çıkartmaktadır. Kendisini yadsıyan gerçeklikleri özenle gizleme gayreti içindedir. Meşruluk, ilkeler hukuk vb. hepsine kendine yaradığı ölçüde sarılmaktadır. İlkeler, hukuk, meşruluk vb. kendisini yadsıdığı zaman oportünizm belirleyen olmakta. Pragmatizm devreye girmekte; öznelci bakış açısı baş köşeye oturmaktadır.

DABK'ı bu çerçevede mahkum etme uğraşı içine girereken III. konferansın hukuk dışı yönlerini, ilkesizliklerini, meşru olmayan boyutunu görmekten itinayla kaçınmaktadır. 3. MK'nin çalışma dönemini edebi cümlelerle öve öve bitirememektedir. Ancak sorun 3. MK'nin ilkesizlikleri, hukuk dışlığı olduğunda görme bozukluğu başlamaktadır. Ya taktığı pembe gözlükle gerçekliğin rengini değiştirmektedir. Ya da taktığı siyah gözlükle görmekten kaçınmaktadır. 3. MK'nin, konferansın Birlik kararını değiştirirken yaptığı ilkesizliği, parti hukukunu çiğnemesini siyah gözlük takarak saklamıştır. Keza 3. MK'nin ideolojik olarak çürümesindeki en iyi görüntü olan, 94 ayrılığında önemli gerekçelerden biri olarak ortaya konan kirli ticareti geçiştirmektedir. Üstünü örtmektedir. 94 ayrılığında darbeciliğe karşı tavır alan parti güçleri, bütün suçlular yargılanmalı, hesap sorulmalı şiarını yükseltirken en önemli suçların başında kirli ticaret olayı vardı. Sorun darbecilik ve kirli ticaret olayı değil, partiyi buna taşıyan

ideolojik zemindir. Siyasal ve örgütsel sorunlardır, yaklaşımı esas alınmıştı. Dönemin yayın organları bu yaklaşım temelinde yayın yaptı. Bölgelerden, alanlardan bu temelde sürekli bir yazı akışı yaşandı.

Her iki olay, partide ve parti tabanında bir bilinç aydınlanmasına kaynaklık etti.Fakat sonradan bilinç aydınlamasının üstü adım adım örtülmeye çalışıldı. Yazar arkadaş, sürecin gerçekliğinin üzerini boyamaya çalışarak unutturmaya çalışıyor.

Yazar, sorunu bir kaç cümleyle geçiştirmeye çalışmaktadır. Konferans kanadının önderliği içinde *"iki arkadaşın işlemiş olduğu"*, *"Partiye aksettirmemek yönünde organı da bu olayı saklama suçuna ortak ettir"*mek gibi bir kaç cümleyle geçiştirmektedir.

Şimdi 3. MK dönemini ele alacağız. Daha sonra da **Birlik** sürecinde ve I. OPK'da soruna yaklaşımı değerlendireceğiz. "İki arkadaşın işlemiş olduğu suç" mu? yoksa o dönem üç kişiden oluşan siyasi büronun yaptığı, işlemiş olduğu ideolojik bir suç mu? Dönemin SB üyeleri kirli ticaret işine girildiğinde bir SB üyesinin bilgisinin olmadığı, "işe" başlandığında bilgilendirildiği yönündedir. Kirli ticaret yapılmadan önce SB sorun gündem dışı tartışıyor. Yapılabileceği görüşüne varıyor. Belli bir süre sonra SB üyelerinden ikisi yurt içinde gerekli bağlantıları kuruyorlar. Yurt dışı (YD) sorumlusunu da Avrupa'da bu iş için görevlendiriyorlar. Ortada olan gerçeklik; sorunu bir iki kişiyle sınırlı olmadığıdır. Partinin siyasal beyni olan SB işin başındadır. Yönlendiricisi ve uygulatıcısıdır. Sorun tüm boyutuyla ortadadır. İki kişinin işlediği suç değildir. Partinin siyasi beyni olan SB'nin işlediği bir suçtur. Yazar sorunu basitleştirerek geçiştirmektedir. Bol bol tüzük ilke, hukuk edebiyatı yapan arkadaş, sorun kendi önderliklerine, savunusunu yaptığı gruba geldiğinde edebiyatını yaptığı tüzük, ilke ve hukuku bir tarafa bırakıyor.

Her şeyden önce proletaryanın, onun öncü kurmayının etik değerleri açısından bir suç işleniyor. Komünist değer yargılarında, ideolojik şekillenmede çözülme ortaya çıkmadan, ondan uzaklaşma yaşanmadan hiçbir birey veya kurum bu türden bir suç işleyemez. Bu tür bir suça iştirak edemez. SB'nin böyle bir suç işlemesi, onun ideolojik duruşundan, şekillenmesinden bağımsız ele alınamaz. Dönemin siyasi bürosu, proletaryanın etik değerlerinden, ideolojik şekillenmesinden bir kopuş içindedir. Bu boyutuyla bir kopuş ve uzaklaşma yaşanmadan, bir suç teşkil ettiği oldukça bariz olan bir girişimin içinde bulunulmazdı. Ekonomik sorunlar vb. sıkıntılar her dönem yaşanmış, yaşanan sorunlardır. Bu sorun her zaman proletarya örgütünün önünde durur. Ancak proletaryanın örgütü ekonomik sorunlarını çözmek uğruna ilkelerinden vazgeçmez. Etik değerlerini çiğnemez. Kirli işlere bulaşmaz. Hele hele politik bir önderlik, proletaryanın evrensel doğru ilkelerinin taşıyıcısı, yönlendiricisi, geliştiricisi ve uygulayıcısı olmak durumundadır. Dönemin SB'si proletarya örgütünün evrensel ilkelerini çiğneyerek suç işlemiştir.

Dönemin SB'si partinin içinde bulunduğu ekonomik sorunları çözememiştir. Ekonomik sıkıntının çözümü için ilkeler, değerler bir tarafa bırakılmıştır. Ekonomik soruna çözüm olacak her sonuç doğrudur, yararlıdır yaklaşımıyla hareket etmeye başlamıştır. Siyasetine yön veren bu makyavelist yaklaşım olmuştur. Sonuç yararlıysa doğrudur siyaseti izlenmiştir. Sonuca giden yolda her şey mübah görülmüştür. Sonuca gidilen yolda ilkesizlikler, değer yitimleri, ideoloik erezyona uğrama vb. önemli değildir felsefesi benimsenmiş, uygulanmıştır.

SB işlediği suçla yetinmemiştir. Parti ilke ve hukunu çiğneyerek suçunu gizleme yoluna gitmiştir. Yaptığının açık bir suç oluşturduğunun bilincinde olan SB aldığı kararla yaptığı kirli icraatı parti örgütüne açmama kararı almıştır. Kendisi ve bu işe dahil ettiği kişiler dışında partinin öğrenmesinin önüne geçmiştir. İki konferans arasında konferansın yönelimlerini, kararlarını, partinin politik hattını parti tüzüğünün ekseninde yaşama geçirme, partiye hesap vermekle yükümlü olan MK ve MK'nin iki toplantısı arasında partiye önderlik etmekle yükümlü SB, parti tüzüğünü aleni bir şekilde çiğneyerek partiye hesap vermekten kaçmıştır. SB işlediği suçu, üyesi olduğu MK'nin diğer üyelerine de açma ihtiyacı duymamıştır. MK içinde çoğunluğu oluşturan SB kapalı kapıcılık oyunu oynamıştır.

Parti 1991'de IV. konferansını toplamıştır. Parti tüzüğü ve ilkeleri MK'nin bütün faaliyetlerini raporlaştırarak partiye hesap vermesini zorunlu kılmaktadır. MK çoğunluğunun bilgisi dahilinde olan ve pratiğine girilen kirli icraatla ilgili olarak partiye hesap vermeme yaklaşımı devam etmiştir. Partinin en üst organı, parti konferansına tabidir. Parti konferansının kararlarını yaşama geçirmekle yükümlüdür. Parti konferansına hesap vermek zorundadır. Her şeyiyle açık olunması parti tüzüğünün bir zorunluluğu olduğu gibi proletaryanın etik değerlerinin de bir gerekliliğidir. Her iki açıdan da partiye ve proletaryaya karşı suç işlenmiştir.

Partinin ekonomik sorunu gerekçelendirilerek icraatı yapılan kirli ticaretten elde edilen para da bir bütün olarak partinin ihtiyaçları için kullanılmamıştır. Partinin bu dönemde iki bölge organı vardır ve bu iki bölge organına bağlı iki bölge örgütlenmesi bulunmaktadır. Bu iki bölgeden KBK (Kürdistan Bölge Komitesi) partinin temel çalışma alanıdır. Partinin ordu örgütlenmesi ve gerilla faaliyeti bu alanda yürütülmektedir. Partinin kaynaklarını esas olarak bu bölgeye aktarması gerekli ve zorunludur. Yapılan

kirli ticaretten büyük paralar kazanılmıştı. Bu dönemde KBK'ya aktarılan para 50-60 milyon civarındadır. Bu para içinde teknik malzeme için yapılan harcamalar da dahildir. BABK'a aktarılan para da çok büyük bir yekün oluşturmamaktadır. Dönemin bölge raporları incelendiğinde MK'nin bu bölgelere aktardığı para ve yaptığı harcamalar büyük yekünler oluşturmamıştır. MK, partiye ve parti konferansına mali rapor vermemiştir. Daha sonraki dönemlerde de hesap vermeme sürmüştür.

İşlenen bu suç **Birlik** döneminde bir tesadüf sonucu orataya çıkmıştır. DABK kökenli bir MK üyesine yurt dışında para aktarılmıştır. Bu paranın nereden geldiğinin sorulması üzerine iş ortaya çıkmıştır. Birleşik MK'da(BMK) bu sorun konuşulmuş, ancak sorun kapatılarak suçun gizlenmesine iştirak edilmiştir. I. OPK'da sorun yeniden gündeme gelmiş, tekrar suçun partiden gizlenmesi yaklaşımı sürdürülmüştür. 94 ayrılığı sürecinde ayrılığa gerekçe olarak ortaya konmasıyla parti bu olaydan haberdar olmaya başlamıştır. Bu dönemleri ele aldığımızda, sorunun belli yönlerini yeniden ele alıp tartışacağımız için geçiyoruz.

KÖK (Konferans Örgütleme Komitesi) sürecinde, parti iradesi sorunu ideolojik-politik boyutuyla ele alarak açığa kavuşturulmamasından dolayı görevi KÖK'e vermiştir. KÖK kendi içinde bir soruşturma komisyonu kurmuş, kirli icraat soruşturularak konferansa rapor vermesi kararlaştırılmıştır. Ancak suçu işleyen SB üyeleri soruşturma komisyonuna hesap vermeme yaklaşımını sürdürmüşlerdir. KÖK, soruşturma komisyonuna hesap verme zorunda olan dönemin SB'sine tavır almamıştır. Adeta partiye karşı suç işlemelerini sürdürmelerine alkış tutmuştur. Dönemin SB ve MK sekreteri, soruşturma komisyonuna "*hesap vermiyorum kimse benden hesap soramaz*" diye tavır almıştır. Parti tüzüğü gereği soruşturma komisyonuna hesap vermesi gerekenler hesap vermemekte direnmişlerdir. KÖK, partiye karşı tavır alarak hesap vermemede direnen bu insanlara karşı herhangi bir tavır alma gereğini duymamıştır.

Yazarın savunusunu yaptığı **"Bilge evre"** olarak nitelendirdiği II. OPK suç işleyenlere ihtarda bulunmakla yetinmiştir. Sorunu geçiştirme yaklaşımını benimsemiştir. "Saygın", "uyanık" kadrolarını koruma yoluna gitmiştir. Yazar laf kalabalığı yaparak DABK kadrolarının bahsi geçen sorunu partiye açmakla nasıl bir suç işlediklerinden dem vurarak geçiştirme çabasını vermektedir. DABK kökenli kadrolardan Sİ'nin sorunu gündeme getirmesini "*konferans kararı ve parti tüzüğünü çiğneyen*" bir "*suç*" olduğundan bolca bahseden, sorunun partiye açılmasını "*meşru*" görmeyen, "*konferans kararlarına ve işleyişe karşı açık bir saldırı*" deyip; konferans kararları vb. açısından ele alma gereği dahi duymuyor. Yazarın yaklaşımından ortaya çıkan sonuç işlenen suçun o kadar önemli olmadığıdır. Hatta bir suç kapsamına dahi girmemektedir. Zoraki olarak bir "suç" olduğunu söylüyor. Ancak işlenen suçun ideolojik-politik nedenlerine girmeye hiç mi hiç gerek duymuyor. Neden, "suç" cümlesini kullandığını anlamak da olanaklı değil. "Suç" diye ifade ettiği olgunun neden yapıldığını? niçin yapıldığını? nasıl yapıldığını? vb. tartışmıyor. Tartışma ihtiyacı duymuyor. İşlenen suçun sonucu elde edilen paranın nasıl kullanıldığını? nereye kullanıldığını? tartışmıyor. Genel yaklaşımı suçu örtmeye yönelik. Suça karşı oluşan tepkiyi nötralize etmeye, unutturmaya yöneliktir.

Yazar, suçun ideolojik-politik temelini önemsemezken, niteliği üzerinde hiç durmazken; parti ilkeleri, tüzüğü açısından ele almazken, komünistlerin etik değerleri açısından bakmaya gerek duymazken; Sİ'nin işlenen suçu deşifre etmesini ve bunu 94 ayrılığında bir gerekçe olarak ortaya konmasında başlıyor tüzüğe sarılmaya. Hemen aklına ilkeler geliyor. Tüzük geliyor. Meşruluk sözü ağzına dolanıyor. Yazar, olaya nasıl bakıyor? Sorunu tespit etmek için mi? Hayır. Sorunun üzerine gitmek için mi? Hayır. Sorunun çözümüne varmak için mi? Hayır. Nereden bakıyor? Proletaryanın, sosyalistlerin cephesinden mi bakıyor? Hayır. O, suç işlemiş, suçu kabul etmeyen, suçu geçiştirmeye çalışanların penceresinden bakıyor. Kendisi için ne yararlıysa ona sarılıyor. Onu sahipleniyor. Pragmatizm onun için belirleyicidir. İlkelere uyma yerine ilkeleri kendine uydurmayı esas almaktadır. Evrensel doğruları benimseme, yaşama geçirme yerine, doğruları esnetme, kendi çıkarı için kullanma, kullanmaya elverişli hale getirme gayretkeşliğindedir. Bu yaklaşım "*Bilge evre*"nin yaklaşımıdır.

Kirli icraatla işlenen suç; parti tarihinde kara bir leke olarak yer almıştır. Partide yaşanan ideolojik yozlaşmanın boyutunu ortaya çıkarmıştır. Partide büyük bir depreme neden olmuştur. 94 ayrılığında en önemli gerekçelerden biri olarak ileri sürülmüştür. Parti tarihinde bu denli önemli bir yer işgal etmiş, birçok gelişmeye kaynaklık etmiştir. Sorun oldukça önemli bir niteliğe sahiptir. Bütün önemine ve ciddiyetine karşın yazar arkadaş, bir değerlendirme ihtiyacı duymuyor. Sorunu sorgulamaktan özenle kaçıyor. Soruna kaynaklık eden etmenleri deşifre etmek, üzerine gitmek diye bir problemi yok. Daha doğrusu sorun olarak görmüyor. Sorunu işlenen suçun deşifre edilmesinde, ele alınmasında, üzerine gidilmesinde görüyor.

Yazar, kirli icraatla işlenen suçta olduğu gibi III. konferans önderliğinin olumsuzluklarını, zaaflarını sorgulama, değerlendirme ihtiyacı

duymuyor. Buna gerek görmüyor. Konferans ve kongre süreçlerinde partiye yeni üye alımları durdurulur. Parti üyeleri üyelikten atılmaz. Kongre ve konferanslarda haksızlıkların yapılmaması, üye alım ve atımlarıyla parti iradesinin hileli olarak belirlenmemesi için bu ilke benimsenmiştir. Bir tüzük hükmü olarak konmuştur. Düşman sızması dışında bu ilke mutlak uyulması gereken bir tüzük hükmüdür. 3. MK, IV. konferans sürecinde parti tüzüğünü açıkça ilan eden pratik uygulamalara başvurmuştur. AV adlı parti üyesi tüzük çiğnenerek konferansa dahil edilmemiştir. Soruşturma yapılmadan, savunması alınmadan bir alt konferansta üyeliği düşürülmüştür. Parti tüzüğünde konferans süreçlerinde PÜ'lerinin üyeliğinin düşürülmemesi hükmü vardır. Keza parti tüzüğünde PÜ'leri hakkında soruşturma açılmadan, savunması alınmadan hakkında herhangi bir cezai işleme yapılmayacağına dair açık hükümler bulunmaktadır. Parti önderliği tüzük hükümlerini oldukça iyi bilmektedir. Ve bilmek zorundadır. En önemlisi de uygulamalarında parti tüzüğünü baz almak durumundadır. Ancak dönemin MK'sı kendisine muhalif olan, kendisiyle sürekli çatışan, kendisi için başağrısı oluşturan AV'den kurtulmak için parti tüzüğünü, ilkelerini açık bir şekilde ihlal etmiştir. Konferans sürecinde uyması gerekli ve zorunlu tüzük hükmüne uymamıştı. Ve AV'nin savunması alınmadan parti üyeliğinden düşürülmesi parti tüzüğünün çiğnenmesi değil midir?

Yine herhangi bir parti organının PÜ'lüğüne alma işlemi yapılmadığı, resmileştirmediği bir kişi PÜ olarak kabul edilmiştir. Konferansa dahil edilmiş ve MK'ye seçilmiştir. Sözkonusu kişi konferans süreci başlamadan önce PÜ'lü değildir. Tüzük işleyişi içinde üyelik işleminden geçmemiştir. Konferans sürecinde de tüzük gereği üye olabilmesi olanaklı değildir. Ve böyle bir süreç de yaşanmamıştır. Cezaevinden çıktığında MK bu kişiyi üye olarak kabul etmiştir.

3. MK'nin parti tüzük ve ilkeleriyle istediği gibi oynadığını bir kaç örnekle göstermeye çalıştık. Bunun yanında parti iradesinin oluşumunda çoğunluğu sağlamak için özellikle bir CE'nde kendisi gibi düşünen belirli insanların çıkması yönelimine girmişti. KBK, parti tüzüğüne uygun ve zamanında alt konferansını yapmıştı. Ancak parti iradesinde çoğunluğu oluşturmayı amaçlayan 3. MK, CE'den çıkmasını beklediği, konferansa dahil etmek için konferans sürecini parti iradesine danışmadan, parti iradesinin onayını almadan süreci uzatma yönelimine girmişti. Diğer alanlar da alt konferansları toplayıp süreci işleteceğine, KBK'nin yaptığı alt konferansı iptal etme kararı almıştı. Çünkü KBK'de yapılan konferansta ortaya çıkan irade 3. MK'nin hoşuna gitmemiştir. Kendisine muhalefet olan kesim alt konferansa damgasını vurmuştur. Merkezi konferansta da etkili olabilecek durumdadır. Delege sayısal çoğunluğunu garantilemenin yolu, CE'deki üyelerin çıkmasıyla olanaklıdır. MK bunu hesaplayarak hareket etmektedir. KBK, MK'nin aldığı kararın tüzük ihlali olduğunu, tüzüğü çiğneme hakkı olmadığını ortaya koymuş, zaman geçirilmeden diğer alanların hemen konferanslarını yapmaları gerektiğini MK'ya bildirmiştir. Ancak MK süreci uzatmak için oyalama taktiğine başvurmuştur. KBK'nin itirazını partiye açma kararı almıştır. Geçen zaman içinde beklediği üyeler CE'den çıkmıştır. Sürecin istediği şekilde gelişmesiyle, iptal etme kararını unutarak, daha doğrusu es geçerek alt koneransları toplamaya başlamıştır.

MK, KBK'nin yaptığı konferansı iptal kararı almıştır. KBK, MK'nin parti tüzüğünü çiğnediğini, hukuksal olarak konferanslarının geçerli olduğu itizarını yapmıştır. Bu sorunun partiye açılmasını istemiştir. MK, sorunu parti iradesine açmıştır. Normal tüzük işleyişi içinde parti iradesine açılan bir sorun da parti iradesi sonuçlanmadan yeni bir karar ve uygulama gerçekleşemez. Ancak ilkesizlikleri sistemleştiren, tüzük, hukuk tanımayan MK, süreç istediği yönde geliştiği için hukuksuzluğunu devam ettirmiştir. Önce hukuk dışı yöntemle iptal etme kararı almıştır. Bu hukuk dışılığa itiraz üzerine sorun parti iradesine açılmıştır. Tüzük hükümlerince MK'nin yaptığı tüzük ihlalini düzelterek KBK'nin konferansını tanıması zorunludur. Ve tüzük gereği konferansların hemen yapılması gereklidir. Bunun için de sorunu parti iradesine açarak zaman kazanmak istemiştir. Gerekli zamanı kazandıktan sonra parti iradesini beklemeden konferansları toplamaya başlamıştır. İptal ettiği, peşinden parti iradesine açtığı KBK'nin konferansını hiç bir şey olmamış gibi geçerli saymıştır. Tüzükle istediği gibi oynama alışkanlığını sürdürmüştür. İlkesizliklerini sistemleştirerek devam ettirmiştir.

KBK'nin yaptığı konferansta oybirliğiyle en çok oyu alan, bölge iradesini taşıyan bölgenin 1. sıradaki delegesi MK'ye seçtirilmemiştir. Bölge iradesinin MK'de temsil edilmesi fiili olarak ortadan kaldırılmıştır. 3. MK işbaşına geldiği süreçten itibaren parti ilkelerinden sapmıştır. Partinin ilkeleriyle kendi politik yaklaşımı temelinde istediği gibi oynamıştır. Parti tüzüğünü ayakları altına alıp çiğnemiştir. Hukuk, kural tanımamada oldukça başarılı olmuştur. 3. MK'nin başarıları sayılacak ise esas başarıları bu yöndedir. Ne yazık ki yazar arkadaş, MK'nin bu başarılarını her nedense görmezden gelerek haksızlık(!) yapmaktadır. Başarı(!) hanesine yazılması gerekli olguların üstünü örterek yanlış yapma ısrarından vazgeçmeme başarısını göstermektedir. Bu başarısından dolayı bize, yazarı kutlamak kalmaktadır.

Mahşerin "son" atlısı postmodernizm

Şirin IŞILCAN

"Bilirim,
hele bir düşmeye gör hasretin halisine,
hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,
yolu yok, Don Kişot'un benim, yolu yok,
yeldeğirmenleriyle dövüşecek."
Nazım Hikmet

Nazım Hikmet'in yukarıdaki dizelerini okuyup da heyecanlanmamak, yaşanan acılara ve zulme isyan etmeyi istememek mümkün mü?.. İnsanın bu soruya vereceği yanıt, onun hayatın içindeki duruşunu belirlediği gibi kapitalist sistemin yaratmak istediği "insan kalıbına" ne kadar uyduğunu da gösterir. "Başkaldırmak", insanlık tarihiyle aynı yaştadır; hatta insanı insan yapan, toplumlara ivme veren duygudur. Tüm insanların egemenlerin onlara dayattığı bir toplum modelini kabul ettiklerini düşününce bunun kabustan bir farkı olmadığı ortaya çıkar. Çünkü böylesi bir toplumda insanlar yoktur; emirlere kayıtsız şartsız itaat eden iki ayaklı bir hayvan sürüsü vardır.

"**Başkaldırı**" ve "**itaatkârlık**..." Tarih boyunca varolan kavga işte bu iki zıt kutbun çarpışmasıdır. Kendi çıkarı için insanlığı ezmeye çalışan egemenlerin bu yolda kullandıkları araçlar ise hiç değişmemiştir: "Zor" ve/veya kendisi gibi olanlara karşı sistemin çoban köpeği olanlara verilen "rüşvet" ... Ancak bugün gelmiş geçmiş düzenlerin en vahşisi kapitalizm ve onun en son evresi "YDD" bu araçlarına yeni bir tane daha eklemeyi başardı: "Postmodernizm."* Bu araç daha önceki her iki gruba da sokulamayan kişileri etkisiz hale getirebilmek için "icat" edildi. Eşitsizliğin ve zulmün farkında olan ancak ne satın alınabilen ne de ezilebilen cesur insanları tüketebilmek için yeni bir açılıma gitti; bu amaçla insanlara yılgınlık pazarlamaya başladı.

Postmodernizm, varolan düzenin ezelden ebede mutlak gerçeklik olduğunu, asla değiştirilemeyeceğini ve değiştirmeye çalışan üç-beş kendini bilmezin ise sonunun hep hüsran olduğu iddialarıyla ortaya çıktı. Öyleyse "*eşit ve sömürünün olmadığı bir dünya kurmak için kelle koltukta gezmeye ne gerek vardı. Siz de herkes gibi hayatın –yani, düzenin size hayat diye kakalamaya çalıştığı– kaosun nimetlerinden neden faydalanmıyordunuz. Ütopyalar artık öldü; zaten hiç varolmamıştı ki... gelin size kesenize uygun pembe düşler satalım. Aç mısınız, açıkta mısınız, ne gam bilmem hangi futbol takımımız (!), bilmem kime "beş çekti" alın bununla oyalanın. Her akşam tv'de güzel bacaklı mankenlerin ve civan gibi delikanlıların oynadığı en hazin aşk öykülerimiz var; lütfen çekinmeden alınız. Ya da marjinal olun, hem ilgi de çekersiniz. O da olmadıysa size öbür dünyadan arsa satalım, bir yirmi otuz yıl dişimizi sıktığımız takdirde sonsuz mutluluğa erişeceksiniz; ama bir şartımız var: 'Sakın tevekkülü elden bırakmayınız.'; gençsiniz, yüreklisiniz; o zaman önünüzde iki seçenek var; 'Ya gelip bize katılırsınız, saadet zincirimizin (!) etkin bir halkası olursunuz; ya da ortalıkta ileri geri konuşursunuz, eh o zaman da biz yapacağımızı biliriz!*" diye uzayan **bir illüzyonlar silsilesidir postmodernizm**. Ama bu kadar da kısa değildir, toplumlar üzerinde çok daha derin etkileri olan tehlikeli bir düşmandır da...

Bu düşmanı daha iyi tanımak isteyen "Don Kişotlar" için bu günlerde yeni bir kitap çıktı. Temel Demirer'in "**Özgür Üniversite Kitaplığı**"ndan çıkan bu son kitabının adı bile kitabın bir satırlık özeti gibi: **"Brecht 'Bitti', Futbol Verelim! Postmodern Medahale Ve Başkaldırı İmkanı"**.

Temel Demirer kitabın ilk satırından itibaren insanlığa dayatılan "*postmodern kültürsüzleştirmesinin*" reddini ilan ediyor. Demirer, postmodern müdahalenin kendiliğinden ortaya çıkmadığını, çökmeye yüz tutan "YDD"nin kendini var edebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olduğunun derin bir analizini yapıyor. Gelir dağılımındaki uçurumun her geçen gün daha arttığını, sefaletin Kuzey'de ve Güney'de fark gözetmeksizin emekçileri ve zayıfları ezdiği böylesi bir hayat daha ne kadar sürdürülebilir. Yani, "*(...) dünyada herkese temel eğitim vermek için yılda 6 milyar dolara, temel besini sağlamak için 13 milyar dolara gerek var. Dünyadaki insanların 2.6 milyarı hijyenik koşullardan yoksun; 1.1 milyarı evsiz; 1.4 milyarı içecek su bulamıyor; 0.88 milyarı sağlık hizmetlerinden mahrum... Oysa Avrupa'da parfümlere 12 milyar dolar, ABD ve Avrupa'da köpek mamasına 17 milyar dolar harcanıyor.*" [1] iken bu durumu daha ne kadar kabullenebilirz. Öyleyse "korkunç karmaşalarıyla, alt üst oluşlarıyla tehlikenin ve imkanın büyüdüğü yere gidiyoruz."[2] Yani "**Hala Tek Yol Devrim**"; çünkü bütün bu acıların kaynağı olan serbest piyasa ekonomisi bir tesadüf değil topyekün bir saldırının sonucudur. Dolayısıyla da onun kokuşmuş düzenine karşı sistemli bir başkaldırı gerekmektedir.

Çözüm hala devrimde diyoruz. Oysa ki sistem –yukarıda da belirttiğimiz

Temel Demirer, "Postmodern Müdahale ve Başkaldırı İmkanı" Öteki Yayınevi-Özgür Üniversite Kitaplığı: 24, Kasım 1998, Ankara

gibi– kendine yöneltilen saldırılara karşı hazırlıksız değildir. Kendine yeni ideolojik dayanaklar bulmayı da ihmal etmemiştir. Kapitalist düzen resmi ideolojisini hakim kılabilmek için popüler kültürü yarattı ve onu kutsadı. Çünkü "*popüler kültür, yaşamın her alanında olumsuz anlamıyla ideoloji üretmekte ve bu ideolojik içeriği kitlelerin bilinç altına yerleştirmektedir.*"[3] Demirer, "*YDD" nin sorumsuzluğunu rakamlarla anlattıktan sonra tarihin hiç de "YDD" kültürünün iddia ettiği gibi tekdüze olmadığını açıklıyor. Yani "Tarihin kendisi, amaçları uğruna yaşayan insanların yaptıklarından ibarettir.*" (K. Marks) Öyleyse insanın iradesi ve cüreti olduğu sürece postmodern saldırılar boşa çıkarılacaktır.

Peki, asıl amacı bireyin beynini köleleştirilmesi olan bu "YDD" kültürü nelerden oluşmaktadır? Demirer'in de önemle altını çizdiği gibi postmodern müdahalenin ana hatları, tüketim, toplumun kısa bir özeti olan televizyonlarda bulunur. "Çünkü televizyonlarda sergilenen herhangi bir insanın varlık olarak bir anlamı yoktur; o, sadece bir gösterge değeri taşıyan imajdır. Medya, gösterge değeri tayin ettiği metayı istediği biçimde sunma (sergileme) hakkına sahiptir."[4]

Demirer'in işlediği futbol fanatizmi ile Brecht'in karışıtlığı işte bu çerçevede ete kemiğe bürünmektedir. Futbol tüm dünyada kapitalizmin en iyi para getiren settörlerinden biridir.[5] Futbol, aynı zamanda da kapitalizmin yaratmak istediği ideal insan tipinin ulaşmak istediği hedefidir; yoksulluğu unutmanın ve pembe düşler görmenin, hiç ulaşılamayacak refahın ekranlardan aktarılmasıdır. Demirer'in futbola ayırdığı en önemli bölüm, futbolun bir siyasi mekanizma olarak nasıl kullanıldığını anlattığı bölüm olsa gerek. Kitapta, dünyadaki ırkçılık-futbol fanatizmi karmasının nasıl oluşturulduğunu ve Türkiye'de futbolun "birlik ve beraberliğin harcı" olarak görüldüğünü anlatan bölümler üzerinde uzun uzun düşünmek gerekir. Yazar, bu konudaki en çarpıcı örnekleri ustaca biraraya getirmiş ve şu sonuca ulaşılmıştır: "*Futbol, popüler kültürün hem nicel, hem de nitel olarak en önemli uyuşturucusudur.*"

Cephenin karşı tarafındaki Brecht ise kapitalist sömürü ile onun türlü ayak oyunlarına karşı verilen mücadelenin adeta bir simgesi durumundadır. Çünkü Brecht direnenleri, isyancıları ve karanlıkları aydınlatanları; yani mitik ya da gerçek kahramanları işler eserlerinde. O "**Bizim Brecht**"imizdir; teslim olmayanların Brecht'i... Eserlerinde, kapitalist zulmü ve kokuşmuşluğu işleyen Brecht, oyunlarıyla düzenin suratında patlayan tokatlar savurmaktadır. İşte bu yüzden olsa gerek –yazara göre– doğumunun 100. yılında Brecht, bütün bu kültürsüzleştirme sürecinin bir anti-tezidir.

Kitap, sadece futbol fanatizmi ile Brechtle de sınrlı değil. Sonraki bölümlerde, postmodern müdahalenin incelenmesi yapıldıktan sonra neler yapılması gerektiğine dair kapsamlı bir tartışma da sürdürülmüş. insana ve onun başkaldırısına ait hiçbir şeyi atlamamaya çalışan Demirer, İrlandalı devrimcilerin efsanevi ismi O'Connoly'den Türk(iye) solunun aydın kimliğine, halkların özgürlük mücadelesinden "Öteki" olabilmenin anlamına kadar geniş bir çerçeve çizilmiş.

Sonuç olarak, "*tablo karanlık ama çözümsüz değil. Ancak çözüm, (dünyanın yetersizliğini duyurmakla yetinen) Kafkaesk tutumla değil, sokaktadır! Sokak, insanalra dikte edilen hiyerarşilerin, yalanın yerle bir edildiği mekandır.*"[6] diyen Demirer, **Komünist Manifesto**'nun yayımlanışının 150. yılında 11. tezi artık yaşama geçirilmesi gerektiğini bir kez daha yineliyor.

DİPNOTLAR

1- Demirer, T., (1998), "Brecht Bitti, Futbol Verelim! Postmodern Müdahale ve Başkaldırı İmkanı", Özgür Üniversite Kitaplığı; 24, Öteki Yay., s.24

2- a.g.e., sf.13

3- a.g.e., sf.86

4- a.g.e., sf.83

5- "Futbol yılda 250 milyon dolarlık gelir akışı yaratan bir bir endüstri artık. (...) (bunu) Fransa'da başlayan 1998 Dünya Kupası'nda açıkça görebiliriz. 32 takımın katıldığı bu kupaya 45 sponsör para döktü. Bu şirketlerin herbirinden 20 milyon dolara varılan paralar alındı. Sadece oyunların yayın hakkının satışından 122 milyon dolar elde edildi." a.g.e., sf.179.

6- a.g.e., sf.225.

---

* Kelime anlamı modernizm ötesi demek; yani varolan çağın ötesine geçmek. Son 200 yıldır modern olmaya(!) çalışan ülkemizin bu anlayışa neden bu kadar çabuk teslim olduğunu anlamak pek de zor olmasa gerek. Geçmişle tek derdimiz "muassır medeniyetler"e yetişmeye çalışmakken şimdi çağın da ötesine geçebilmek...

Mehmet Hasgül, "Kıbrıs'ta Enosis ve Taksim'in iflası" Öteki Yayınevi -Özgür Üniversite Kitaplığı: 26, Kasım 1998, Ankara

Gülfem Uysal/ Nicole Wilkinsan-Duran/Adam Kuper/ Sibel Özbudun/Anne Rouzaud, "İnsan: Doğası, Tarihöncesi, Kültürü",Öteki Yayınevi -Özgür Üniversite Kitaplığı: 25, Aralık 1998, Ankara

Osman Bozkurt, "emeğin dünyasında Umutlu Söyleşiler" Gerçek Sanat Yayınları.

Irkçılık ve Avrupa merkezcilik

Melih ÇETİN

Bu yazıda "ırkçılık" üzerine düşüncemi kısaca belirtmek istiyorum. Günümüzde kullanıldığı biçimiyle "ırkçılık" esas olarak "gen" veya kan incelenerek yapıldığı söylenir. "*İnsanlardaki ırk ayrımı deri rengi, saç, kafatası, burun ve boy ölçüsüne göredir.*" (Toplum ve Bilim Sözlüğü, O. Hançerlioğlu) Irkçılık sadece bu şekilde bilinirse bu sorun da doğru bir şekilde mahkum edilemez. Çünkü sorunun kaynağı bilinmiyor veya günümüzde hangi biçimlere büründüğü belirlenemiyor. İlerici kesim şunu bilmelidir. Karşı-devrimci sistem kendisini "yenileyerek" farklı yöntemler kullanarak "ırk"çılığı da sürdürmektedir. Örneğin; "ulus", "tarihsel halklar", "öteki'ler" vb. anlayışlar savunulmakta ve bu anlayışlar "ilericiler" tarafından da destek görmektedir. Aynı şekilde Marksist-Leninistlerin savunduğu bir çok anlayış, halk düşmanlarının bir bölümü tarafından bile savunulmamaktadır. Yazımın içinde belirtmeye çalışacağım. "Irk"çılık anlayışını ilk savunanlardan biri Aristoteles (Aristo)tir. Nazım Hikmet "*Faşizm sınıflar ve emperalizm*" adlı eserinde özellikle bu belirlemeyi yapmıştır. (Bilindiği gibi Marks'ta eserlerinde Aristo (Aristoteles)'yu sık sık övmüştür Aristo: "*Soğuk bölgelerde yaşayan ırklar cesaret ve tutkuyla doludurlar, fakat becerileri ve beyin güçleri kıttır. Bundan ötürü siyasal birlikleri ve başkalarına egemen olma yetenekleri yoktur. Öte yandan asyalı ırkların hem beyinleri hem de becerileri vardır, ama cesaret ve iradeleri eksiktir; bu nedenle hep köleleştirilir ve uyruk olarak kalırlar. Coğrafyaca orta bir durumda bulunan Helen ırkı ise her ikisinden de bir ölçüde pay almıştır. Dolayısıyla en iyi siyasal kurumlara sahip olarak özgürlüğünü sürdürüyor ve bir tek anayasa altında birleşse bütün öteki ülkelere egemen olacak yetenekte*" diyor (aktaran Alaeddin Şenel, Irk ve Irkçılık Düşüncesi).

Durum böyle olunca günümüzde de yazar ve çizerlerin de "ırk"çı olmamaları ya da güçlü bir şekilde "ırk"çılıktan etkilenmemeleri çok zor olsa gerek. Çünkü, "antik çağ filozofları" terimi kullanıldığında "yunan filozofları" akla gelmekte ve bu da övünç kaynağı sayılmaktadır. Dikkat edilirse aydın olduğunu iddia eden insanların geneli "ilk filizof"ları çağrıştıracak anlayışları gündemde tutmaya çalışmaları bu anlayışın sonucudur. Yoksa o çevre de "kültürlü" sayılmaz. (Bu arada şunu belirtelim; kültürlü/kültürsüz insan olamaz, düşüncenin ürünü olarak doğru/yanlış kültüre sahip insan olabilir. Diğer tanımlama yanlıştan öte anormal bir tanımlamadır. Doğal olarak "kültür birliği"nden de sözetmek doğru değildir.)

Konumuza dönelim. Demek ki "ırk" anlayışını "faşizme" bağlamak yanlıştır. Bu anlayışın da "Avrupa merkezci" bir anlayış olduğunu belirtelim. Daha önce yayınlanan ***"burjuva demokrasisi-faşizm= Karşı-devrim***" başlıklı yazıda bu konuda düşüncemi belirtmiştim.

Avrupalı halk düşmanları, kiliselerin de direktifiyle "*Amerika Kıtası*"nı 1490'larda işgal etmişlerdi. Kilise yöneticileri ve krallar "*yerlilerin insan olmadıklarını, bunları insanlaştırmak için oraya gidildiğini ve bunun da tanrının bir isteği olduğunu ...*" (N. Hikmet, Aktaran A. Şenel, age) belirtiyorlardı. Bunun yanında özellikle 1400'lerden sonra bürokrat, yazar ve devlet yöneticilerinin çoğunluğu (bilindiği kadarıyla) bu anlayıştadır. Daha önceki yazılarımda bazı örneklerde vermiştim. Bu yönlü bilgilerin bir bölümü "Avrupa merkezcilik" ile ilgili yayınlarda mevcuttur. Fakat aynı zamanda bu yayınların hemen hemen hepsinin "Avrupa merkezci" yayınlar olduklarını belirtelim. Bu yayınlardan biri de "***özgür üniversite forumu***"dur.

Dünyada olan gelişmeleri biraz inceleyen (yanlış okuyan kesimle sınırlı değil) her insan şunu görebilir. "Avrupa"lı veya beyaz "ırk"tan olanların savundukları "ırk"çılık fazla tehlikeli değildir. Hele bir de bu "ırk"çılık ezilenlerin çıkarlarını "savunarak" yapılıyorsa mesele yoktur. Günümüzde de "ırk"çılar genellikle faşizme karşı olduğunu söyler veya Avrupa'nın çağdaş, demokratik ve medeni olduğunu belirtirler. Bu, halk içinde kötü bir anlayış olarak tepki görmez, tersi olduğunda tepkiler farklı olmaktadır. Bu da bizlere öğretiyor ki insanların düşüncesi epeyce kirlenmiştir. Fransa'da yaşayan Arthur de Gobineau'nun düşüncesinin yaygınlaşması için okullar açılmıştır. Gobineau 1853-55'de bir eserinde şöyle yazar; "*Artık o kavmin damarlarında aynı kan dolaşmamaktadır. Yabancı kanların gittikçe melezleşerek ırk değerlerini yitirmiştir...* Bilginizin dahilinde olsun) J. London'unun bu düşüncesi, dönemin (1812) ABD Başkanı Jones Monre'den farklı değildir.

Devamla "**Sömürgecilik Tarihi**" yazarı R. Luraghı de J. Monre'den överek bahseder. Yine 1870'de Amerika İşçi Partisi kongresinde, Çinlilerin ülkeye göçmen olarak kabul edilmemeleri önerisinde bulunulduğunu görüyoruz. (A. Şenel, age, s.97)

Aynı dönemde Almanya'da yaşayan Nietzsche "*güçsüz insanlar, üstün insanların zaferi için yok olmalıdırlar*" demektedir (O. H. age, s.181). Bu sorunu daha geniş bir şekilde Edwar Said "**Oryantalizm**" adlı eserinde ele almıştır. Bu dönemin tanınmış isimlerden Marks ve Engels'te farklı biçimlerde olsa da bir çok konuda benzer anlayışı savunmuşlardır. "*Nitekim Marks, Meksikalıları insan türünün sonuncuları olarak değerlendirirken, Karadağlıları 'davar hırsızları' olarak dışlamaktadır.*" (Marks ve Oryantalizmin Sonu, B.S. Turner, sf:15) Engels de benzeri anlayışları savunmaktadır. Doğu ve Asya toplumuna ilişkin yanlış yaklaşımlarını da daha önceki yazılarımda belirtmiştim.

Alman devlet başkanı Bısmark tarafından geliştirilen ırkçılık en üst boyuttadır. (Çetin Atan) Tarih 1800'lerin sonlarıdır. Dikkat edilsin aynı tarihlerde Anadoluda bulunan "aydın"lar "batıcılığı" savunmakla birlikte Turancılık'ı da geliştirmişlerdir. Daha sonra kurulacak olan TKP'nin yönetici kadrosunun içinde Turancıların da olduğunu belirtelim. (D. Ceyhun) Bu bakış açısı o dönemde Marksist veya Komintern'e ters değildi. Çünkü "ulus" meselesi vardı. Bu dönemde Marksist olduğunu iddia eden kurumların hepsi aynı anlayışı farklı biçimlerde olsa savunmuşlardır.

Aynı dönemde Fransa'daki "aydın"lar Cezayir'ın işgaline karşı çıkmadıkları da bilinmektedir. Bu anlayışın başka bir biçimini Fransız KP savunmaktadır. "Irk"çılık beyinlere daha fazla yerleştikçe, çok karşı çıkılan ve Hitler'in de savunduğu anlayışın gerisine düşülmektedir.

"*Kendilerine güçlü bir ülkenin, sayıca kalabalık bir ırkın kalmasını istemektedirler. SSCB kendilerine yol göstermektedir. Ancak iş başına gelmeyi beklemeden, Fransız ırkını kurtaracak sahici araçları kullanmak gerekir.*" FKP yayın organı L'Humanite, 31 Ekim 1935 (Cinsel Devrim, Wilhelm Reich, s.196). Yorum yapmadan bir de Hitler'den bir kaç satır aktaralım. "*Üstün ırk, aşağıların ve güçsüzlerin kendisine boyun egmelerini isteme hakkını taşır. Doğanın aristokratik ilkesine saygı göstermek gerekir. Yoksa melezleşme yoluyla Yahudilerin ve zencilerin kapladıkları bu dünyada güzellik ve soyluluk yok olacaktır.* (O.H. age, s.181)

Dikkat edilirse 1997 yılı Avrupa'da "ırk"çı yasaların "teşhir" edildiği yıl oldu. Fakat daha önceden de varolan "ırk"çı yasaların çoğunluğu Sosyal demokrat partiler tarafından çıkarılması veya o dönemde yürürlükte olmasıdır. Bu yasaların çoğunluğu da "Avrupa ırkını koruma"yı güçlendiren içerikteydi/içeriktedir de.

İnsanları fiziki yapılarına göre değerlendirme anlayışının kafalara ne kadar yerleştiğini günlük yaşamda da görmekteyiz. Halk düşmanları tarafından bugünde "Avrupa insan tipi" esas olarak dünyaya egemen kılınmaya çalışılıyor. Hatta bazı insanlar bu "tip"lere benzemek için çeşitli yöntemlere başvurmaktadırlar. Devamla Avrupada konuşulan diller insanlar arasında "çok saygı" görmektedir. Çünkü bu dil'leri ancak "kültürlü insanlar" konuşabilir. Yani dil "ırk"çılığı bile bugün bu yönlüdür.

Dil de olduğu gibi kullanılan alfebe üzerinde de aynı anlayış vardır. Özellikle Orta-doğuda kullanılan alfebe bu anlayışa sahip insanlar için en kötü şeylerden biri olarak bilinmektedir. Esas olarak "T. Cumhuriyeti" kurulduktan sonra yetişen "aydın"lara dikkat edilsin. M. Kemal'e toz kondurmayanların geneli alfebede yapılan değişikliği dikkate alarak hareket etmektedirler. Hatta "kemalizm"in devlet yapısını "faşist" değerlendirenler "ilerici" yanlarını sıralarken, alfebe baş sıralarda yer alır. Bu da doğaldır.

Bugün "Avrupa Merkezci"liğe karşı mücadele etmeyenler "ırk"çılığa karşı da doğru bir mücadele yürütemezler. Demek ki kafalarda doğrular ne kadar fazla olursa yanlışlar oldukça az olacaktır. Sorun "önemsiz" değil ve fırtına da kopması gayet doğaldır.

YAŞAR KEMAL'İN YANLIŞI

Hüseyin KARABULUT

Sayın Yaşar Kemal sırf "Türkiye"nin değil aynı zamanda dünyanın en büyük romancılarından birisidir. Çağımızın Homeros'udur. Kendisi hakkında fazla konuşmaya yazmaya gerek yok. "Mısır'daki sağır sultan bile" Yaşar Kemal'in iyi yazar olduğunu duymuştur. Bu noktada kendisinin övülmeye ihtiyacı olduğunu sanmam. Ben bu yazıda kendisinin yaptığı bir yanlışa dikkat çekmek istiyorum. Söz konusu yanlış kendisinin kişiliği, siyasal görüşleriyle filan ilgili değil. Bu konularda yapılan eleştirilere pek katılmadığımı da hemen belirteyim. Benim bahsini ettiğim yanlış **İnce Memed** romanında geçiyor.

İnce Memed'in II. cildinde Seyran'ın öyküsü anlatılırken babasının öldüğü ve nasıl öldüğü de anlatılıyor. Fakat nasıl oluyorsa III. ciltte, Memed, Seyran'ı istemeye giderken sanki bir önceki ciltte ölmemiş gibi Seyran'ın babası ortaya çıkıyor. Seyran'la konuşuyor kolundan tutuyor vs. Seyran'ı anasının yeniden evlendiği filan romanda geçmediğine göre Seyran'ın bir başka babasının daha bulunması gibi bir durumdan da romanda bahsedilmediğine göre besbelli işin içinde ufak bir yanlışlık var. Sevgili Yaşar Kemal romanın II. cildinde öldüğünü yazdığı birini yanlışlıkla romanın III. cildinde yeniden diriltmiştir. Romandan bu konuya ilişkin kısa bölümler aktarmak en iyisi olur sanırım.Romanın II. cildinde Seyran tanıtılırken babasına ilişkin yazılmış:

"*Kara haberi, olaydan birkaç gün sonra Seyran'ın babası Molla Halil duydu. Olan biten onu o kadar etkiledi ki hemen hastalandı. Hastalandıktan birkaç gün sonra da öldü.*" (İnce Memed, cilt II, sf:137)

"*Seyran gülerek geldi anasına sarıldı. Sonra da aldı elini öptü. Anası durmadan ağlıyor, kızının saçlarını, yüzünü durmadan öpüyor, onu kokluyordu.*

'Demek bizi bağışladın. Seyranım' diyor, ağlamaktan boğuluyordu. 'Keşki baban sağ olsaydı da bu günümüzü göreydi. Baban son soluğuna kadar senin hasretini çeke çeke öldü. Şimdi babanın kemikleri mezarında rahatladı."

Şimdi gelelim romanın 3. cildine. 2. ciltte ölen Seyran'ın babası sebepsiz açıklamasız bir biçimde yeniden karşımıza çıkıyor.

"*Öylesine çabuk, öfkeli, kendinden geçmiş homurdanarak yürüyordu ki babası, kardeşleri ardından yetişemiyorlardı.*

Konaklarının avlusunda babası Seyran'ın kolundan tuttu, kardeşleri de yetişti.

'Ne oldu, ne var kızım, Seyran?'

'Onu öldürecekler baba.'

'Kim öldürecek kızım?'

'Yüzbaşı, candarmalar... onlar üç kişi, candarmalar bin kişiler. Baba, gönder onu dağlara. Kurban olayım baba." (İnce Memed, cilt III, sayfa 541)

Taşra üniversiteleri ve gençlik

Özgür DENİZ

Taşra üniversitelerine ilişkin bir yazıyı kaleme almadan önce Kasım-Aralık aylarında çıkan gençlik dergilerini inceleyip; hem bilgilerimi yenileme hemde eksik düşündüğüm yanlara ışık tutar düşüncesinden hareketle incelemeye başladım. Siyasal çevrelerin taşra üniversitelerine ilişkin neler düşündüğü, bu alanlardaki yönelimlerin neler olduğuna dair herhangi bir bilgi kırıntısına rastlamam pek mümkün olmadı. Yine bu dergi sayfalarında haber yorum yazısı bulurum diye arama eylemimi sürdürdüğümde karşılaştığım tablo umut verici değildi. Görünen tabloda iki üç üniversiteden gelen genç haber-yorum yazılarının dergi sayfalarna yansımış biçimiyle baktığınızda kaleme alınan yazıların **kurumsallaşmış bir haber aktarımından** çok tamamen yazıyı kaleme alan bireyin inisiyatifi üzerinden ortaya çıkmış haber yazıları olduğunu görebiliriz. (Yani alanda yazıyı kaleme alan bireyi olmasa belki de olandan da haberdar olmayacağız.) Taşralar mevcut bu haliyle ölü sessizliğini yaşamaktalar.

Çokça anlamlar yüklediğimiz gençlik; canlı, dinamik geleceğe umutla bakan, parıldayan güçlerinin kaybedildiği kanısındayım. Evet devrimci cepheden taşra üniversitelerine baktığımızda kendi kendine terkedilmiş ve egemenlere çok daha rahat ideolojik bombardıman alanları yaratılmış olmaktadır. Egemeler kendi karanlık ağlarını çok daha sıkı örmektedirler. Böylece "gençlik gelecek" şiarımız adeta egemenlerin karanlığı içerisinde boğulmaktadır. Gençlik adına oluşabilecek ne kadar olumluluk varsa egemenlerin potasında eritilmektedir.

Buralara nasıl geldiğimize ilişkin çok şey söylemek mümkün fakat bunların birçoğunu bildiğimizden sadece sorunların özünü oluşturan bir kaç noktanın altını çizmek ve tekrar aynı hatalara düşmemek için kafamızın bir köşesine not etmenin yararlı olacağı kansındayım. Neden buradayız? sorusunun yanıtı hangi yönelim ve araçlarla çözüm olduğumuza bakmamız için yeteri kadar veriler orta yerde duruyor. Taşra üniversitelerinde bu kadar gerilememizin esas nedenlerinden biri merkezi üniversitelerle (İstanbul, Ankara, Ege üniversiteleri...) taşra üniversiteleri aynı kefeye konup eşitlendi. Hal böyle olunca ve büyük şehirlerdeki üniversite örgütlenmelerin birebir aynısı taşralarda hayata geçirilmeye çalışıldı. Bu yöntemin yaşam bulması mümkün olmadı. Doğuştan özürlü doğmuştu zaten. Bu olguya diyalektik çerçeveden baktığımızda çelişkinin özgüllüğünü yadsıyan bir nitelik taşıdığını görürüz. Bol bol somut koşulların somut tahlili deriz fakat iş pratiğe geldiğinde çabuk unutuyoruz. Kafamızı kaldırıp şöyle bir taşralara çevirdiğimizde, taşra üniversiteleri arasında bile görece iktisadi, sosyal, kültürel, ahlaki farklılıklar arz ettiğini görebiliriz.

Konuyu bu eksende biraz daha ayrıntılı, merceğin altına koyup bakalım. Bakış açımızı geniş, hedefimizi dar tutalım. Bir çok siyasal yapı dernekler kurmayı ve derneklerde çalışmayı önüne görev olarak koydu. Hepimizin kabul ettiği birer örgütlenme araçlarıydı dernekler. Yalnız bir derneğin yasal olarak kurulmasını sağlayacak insan bileşeninin olmadığı yerde siz bunu nasıl hayata geçirebilirsiniz. Doğal olarak yaşama geçiremezsiniz. Artı değer yasasının hüküm sürdüğü kapitalizmin egemenliğinde sarfettiğiniz bütün enerji (-) eksi değer olarak hanenize yazılır. Çoğu zaman dernek kurulmasını ve örgütlenmesini savunan birey ve gruplara bu işin örgütsel alt yapısını oluşturalım dediğimizde polisle yüzleşeceğinden, kendi oturduğu mekanı tespit edeceğinden vb. türünden kaygılardan dolayı pratiğin amansız yüzüyle karşılaştığında geri adım atıyorlardı. Bir dernek kuracak kadar öğrenci sayısı oluşturulamayan bu alanlarda her gün bu dernek kurma önerisi yeni bulunmuş bir öneriymiş gibi birileri tarafından ısıtılıp ısıtılıp kitlelere örgütlenme araçları olarak sunuluyordu. Yine taşralarla merkezi üniversiteleri birbirine eşitleyen yaklaşımlardan bir diğeri ise bazı siyasal çevreler merkezi üniversitelerdeki sayısal çoğunluğuna dayanarak ben-merkezci anlayışlarını sürdürmeleridir.Ben-merkezci siyasal çevreler belirli günlerdeki eylem kararlarının her özgülde aynı şekilde olacağı biçiminde bir mantık oluşturmuşlardı. Bu anlayışlar için koşullar uysa da olur uymasada olur. Bu siyasal çevreler anda yapacakları eylemin devrimci, yurtsever değerleri ne kadar ileri taşır türünden kaygılar taşımamaktadırlar. Kaygıları yukarıdan gelen emirlerin eksiksiz bir biçimde uygulanması ile meşguldür kafaları.

Yine bu bağlamda bir diğer sorun siyasal çevrelerin üniversiteleri kadro kaynakları olarak görüp merkezi politikalarına bağlı olarak her alanda kadro düzeyindeki öğrencileri çekmesi sonucunda bir boşluk oluştu. Bu alanları egemenler çok rahat doldurdu. Bu alanları doldurabilecek kurumsallaşmaların zayıf olması egemenlerin işini kolaylaştırdı.

Merkezi üniversitelerde sınıf mevcudu 200-300'e varan rakamlarda dolaşırken taşralardaki üniversitelerde sınıf mevcudu 35-50 kadardır. Merkezi üniversitelerde sayının çokluğu vb. nedenlerden dolayı öğretim görevlileri ders devamlılığına pek önem vermiyor. Öğrencilerin derse girmesini sağlayan zorunluluk hali ortadan kalkınca öğrenci, dersliğe isteğine bağlı olarak gidiyor. Bu istek bir öğretim yılında çok az olunca geriye kalan zaman da kantinlerde vb. mekanlarda geçiyor. Taşra üniversitelerinde durum merkezi üniversitelerden farklı. Öğretim görevlileri derse devamı zorunlu koşuyor. Öğrenciler de derslere ilgi gösteriyor, dersliklere giriyorlar. Kantinlerde pek zaman geçirmezler. Öğrenciyi örgütlemekte samimi iseniz öncelikle derslere girmek zorundasınız. Bunun iki türlü avantajı var. Birincisi faşist saldırıları ve egemen ideolojik saldırıları daha rahat göğüsleme koşulunun oluşması. İkincisi matematik, kimya veya fizik formüllerinin bizim sistemimizde değişmeyeceğinden öğrenmek zorunda olduğumuz.

Faşist saldırılar karşısında da önemli hatalar işlendi. Taşra üniversitelerinde ölü çıkmayana kadar hiçbir grup ne olup bittiğinden haberdar değildi. İstanbul ve Ankara üniversitelerinde faşist saldırı varsa üniversiteler kaynayan kazan; saldırı yoksa sütliman anlayışı her öğrencide kısmen de olsa yerleşti. Faşist saldırılar karşısında yeteri siyasal uyanıklığı ve militan duruşun gösterilememesidir. Üniversitedeki gündem faşist saldırılarla başlayıp faşist saldırılarla bitti. Bu durum şöylesi bir tehlikeyi ortaya çıkardı. Kantinlerde sürekli toplu halde faşistlerle keskin bakışmalar, psikolojik yıpran-

mayı, albenisi olmayan marjinelleşmeyi doğurdu. Bu süreçlerde devrimci çevrelerden kopmalar yaşandı. Üniversiteyi bırakan ve okula gelmeyenler çoğaldı. Peki çözüm nedir diye bir soru sorulduğunda, taşra üniversitelerinde öğrenci gençliğin önünü nasıl açarızın yanıtı hayli kapsamlı fakat bir kaç değiniyle sorunların çözümüne ışık tutmaya çalışacağız.

1- Aile öğrenci danayışmasına işlerlik kazandırıp kurumsallaştırmak. Bu kurumların üniversitedeki yönetimi ve idari amirlerine karşı baskı unsuru oluşturmak.

2- Alandaki demokratik kitle örgütleriyle sağlıklı ilişkiler kurmak; üniversitede gelişen olumlu ve olumsuzlukları paylaşmak, demokratik kitle örgütleriyle ortak çalışmalar örgütlemek.

3- Alandaki gelişmeleri anlatan haber yorum bültenleri çıkararak bunların en geniş dağıtımını yapmak. Taşralardan gelecek böylesi bültenler büyük şehirlerdeki üniversiteleri de sarsar. Basın açıklamalarına önem vermek, basın açıklamalarını sokakta yapılamıyorsa başka araçlar ve yöntemlerle yapmak.

4- Faşist saldırılara karşı gruplar halinde üniversitede dolaşmak yerine her sınıf ve birimde kendimizi savunacak örgütlenme yaratmak. Faşistlerin reislerine yönelik cezalandırmaları esas almak, bütününe yönelmemek.

5- Devrimciler arasındaki dayanışma anlayışına sağlıklı işlerlik kazandırmak ve ortak cephede tali plandaki olumsuzlukları esas sorun haline getirmemeye özen göstermek ve bu noktada esnek olmak, ayrılıklarımızı arkaya çekip ortak naktaları öne çıkarmak.

6- Birim çalışmalarına sınıflarda başlamak, kültür sanat etkinliklerine önem vermek tez elden yapılması gerekenlerdir.

Bütün bu ifade edilenleri çok pasif ve yetersiz bulabiliriz. Ama öncelikle gerçekliğimizi açık biçimde ifade edelim. 6 Kasım YÖK protestoları bile PKK'nin kuruluş yıl dönümü olarak gösterilmeye çalışıldı egemenlerce ve borazanı durumunda olan medya tarafından. Taşrada böylesi koşullarda alt yapı çalışması yapmak, kitle temelini sağlamlaştırmak çok daha sağlıklı çalışmaların önünü açacaktır.

Taşralar verili durumuyla çok mu umutsuz! Kesinlikle hayır. Taşralar en az merkezi üniversiteler kadar devrimci potansiyeli içinde taşımaktadır. Sorun gizli kalmış devrimci cevheri ortaya çıkarmak ve işlemektir.

Dergimizle devrimci dayanışma içinde olan, araştırma, inceleme, tartışma, yazılarıyla uzun süredir bizimle birlikte yürüyüşümüze eşlik eden yazarımız Erdal Yeşil (Oturan Adam) üzerindeki TC konsolosluğu ve Alman polisinin baskılarını şiddetle kınıyoruz. Devrimci duyarlılık ve sorumluluklarımızla hareket edip oynanmak istenen bu oyunu bozmak, açığa çıkarmak konusunda yazarımızın yanında olduğumuzu, başına en ufak bir işeyin gelmesi durumunda bu odakları sorumlu tutacağız.

TC konsolosluğu ve Alman polisinin baskı ve saldırılarını senaryolaştırıp uygulama doğrultusunda bir oyun içerisinde olduklarına dikkat çeken yazarimizin bize gönderme gereği duyduğu açıklamayı aynen yayınlıyoruz.

Uzun Yürüyüş

KAMUOYUNA ZORUNLU BİR AÇIKLAMA

Değerli arkadaşlar böyle bir açıklama yapmaya hiç gerek görmüyordum aslında, çünkü çok lüks oluyor, ayrıcalık oluyor. Ama gelişen olaylar karşısında kamuoyunu bilgilendirmek zorunda kaldım, kimseye zarar gelmesin diye. Alman polisi bir oyun oynuyor ve muhtemeldir bu oyunun sonu nasıl biterse bitsin bunun sorumluluğunu da yine devrimci-demokrat kamuoyuna yıkacaktır ya da kendi terörünü devrimci örgütlerin üzerine atacaktır. Ve tabi bunlar üzerinde yeni terör operasyonları düzenleyecektir, yavuz hırsızın ev sahibesini bastırması gibi. Onun için buna tavır almak ve kamuoyunu bilgilendirmek sorumluluğunda hissettim kendimi. Olay yeni bir şey değil ama durum şu.

Almaya' ya gelip iltica ettiğim 1985'den bugüne kadar, ne Alman polisinin teröründen ne de T.C. Konsolosluğu ve onun sivil faşist beslemelerinden çekmediğim kalmadı. Gece yarıları kapımın çalınıp dışarıya davetten, telefonlarla ölüm tehditlerinden, sokakta takibe varana kadar bir yığın teröre maruz kaldım. Bu teröre Alman polisi öncelikle başladı. Bugüne kadar "onlarca kez" sorgusuz sualsiz gözaltına alındım. Normal yasalarda polisin bir insanı 24 saatten fazla tutma yetkisi olmamasına rağmen bazen iki-üç gün sorgusuz sualsiz gözaltında tutuldum. Bu baskıları gerek ATİK' ten arkadaşların duyarlılığı ile "Mücadele" gazetesinde, gereksede yine duyarlı yayın organı "Evrensel" kanalıyla kamuoyuna duyurmuştum. Söylediklerime bir türlü inanamayan Evrensel gazetesi, avukatımla yaptığı görüşmeden sonra şöyle bir başlık atmıştı. "*Duisburg'da Avrupa rekortmeni*" Benim rekortmenliğim Avrupa' da gözaltı rekortmenliği idi. Sıradan bir trafik kontrolünde bile gözaltına alınıyordum. Kamuoyuna yaptığım bu açıklamalardan sonra, bir yıl kadar bir süre artık evim basılmıyor ve evden alınıp gözaltında tutulmuyordum. (dışarıda oluyordu tabi)

Son birkaç aydır polis terörü dozunu arttırarak sürmeye başladı. Uzun Yürüyüş'te yazılarım başladığımdan beri sıkı takip başladı yine. Telefonlarımın dinlenmesinden tutun da kapı önünden başlıyan bir takiple yüzyüze kalmaya başladım. Öyle ki, sadece yatağıma yanlız girebiliyorum. Benimle telefon görüşmesi yapan insanlar bile gözaltına alınmaya başlandı. Kamuoyunun da tanıdığı eski grup MUNZUR elemanlarından M.Yıldız ve eşi Kasım 1998'de bana hal-hatır sormak için telefon ettiklerinde (benim bulunduğum yere 500 km. uzaklıkta bir yerden, Münih'ten) telefonlarını kapatır, kapatmaz Alman polisi tarafından hemen gözaltına alınmışlar ve saatlerce sorguya çekilip "Oturan Adamı nereden tanıyorsunuz?" "Onunla neler konuştunuz?" vs. vs. diye baskıya maruz kalmışlar ve eşi sunni gerekçeler yaratılarak üç haftadan fazla hapishaneye atılmıştır. Artık benim içinde bulunduğum durumu da kamuoyunun takdirine bırakıyorum. İş bu kadarla da kalmadı. 9 Aralık 1998 tarihinde sokakta ıssız bir zamanda hiç tanımadığım insanlar tarafından sıkıştırıldım. Benimle gögüs-gögüse gelip sırıtıp sonra da hiçbir şey olmamış gibi uzaklaştılar. Bu esaslı bir tehditti. Şu anda ise açık bir şekilde her yerde polis denetimindeyim adeta açık cezaevinde gibiyim.

Bu psikolojik terör nasıl sonuçlanır bilemem. Kamuoyunun şundan haberinin olmasını isterim. Başıma gelecek olaylardan başta TC ve onun konsolosluğu sonra da onlara benim hakkımda her türlü istihbaratı veren Alman polis teşkilatıdır. Ve sorumlu merciler olacaktır. Muhtemeldir ki hem faaliyi meçhul yaratıp hemde devrimci örgütlerin üzerine yıkarak "örgütler arası kapışma" havası yaratarak yine devrimciler üzerinde terör estirmeye çalışacaklardır. Bunun için kamuoyunu bilgilendirme zorunluluğunu duydum.

Erdal YEŞİL(Oturan Adam)

Selam olsun özgürlüğe yürüyenlere

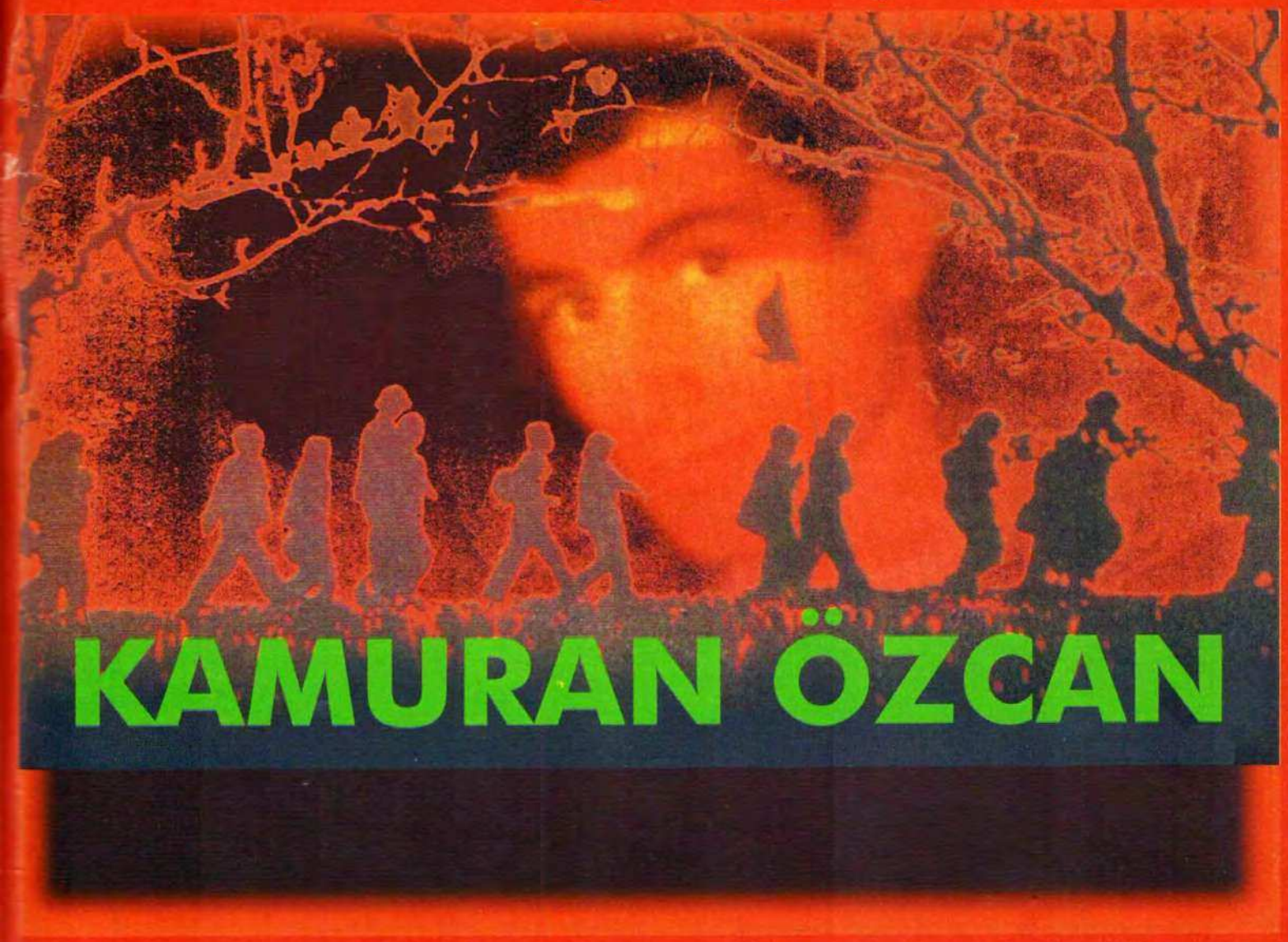

"Kaldırın başınızı
bakın
rüzgarlı dağlarımıza
ter damlayan ovalarımıza
derin akan nehirlerimize

Güneş kadar sıcak
Gökyüzü kadar mavi olan KAVGAda
varsın bir mermi parçalasın yüreğimizi

bak tomurcuğunu patlatıyor çiçek
ve ihtilal kokuyor toprak"

Ey halkların kardeşliğine sevdalı yürek !
Senin şahsında devrim ve sosyalizm yolunda ölümsüzleşenleri devrimci çoşkuyla anıyor; mücadelemizde yaşatacağımıza söz veriyoruz.

TKP(ML)-B Tutukluları adına
Çanakkale cezaevinden **Ahmet Kılavuz,** Gebze cezaevinden **Sakine Çakmak,**
Bergama cezaevinden **Ferhat Korkmaz**, Ordu - Efilli **Hüseyin Çevik,**
Ceyhan cezaevinden **Mehmet Tanış,** Erzurum E tipi cezaevinden **Cevdet Gündemir,**
Erzurum Özel tip cezaevinden **Gökhan Kaya**

İNSAN OLANLARIN SABAHI

Erken sabahlar için
gecenin gözyaşından
ışık damıttık.
Ödünç alınmamış gülücükleri
sevda tohumu diye
yukarıdaki mavi atlasa ektik

Artık biliyoruz
sevdalı yıldızlarla ayın flörtüdür.
gökyüzünde yaşam.

Üşüdüğümüzde
gökyüzü şiirinin
mısraları dökülür koynumuza
Bu nedenle
ayakları üzerinde doğar
İnsan olanların sabahı.

Mehmet YEŞİLTEPE